

Fordította Pelle János

Gaston Leroux
Az operaház fantomja

Európa Könyvkiadó
Budapest, 2003

GASTON LEROUX:
LE FANTOMÉ DE L'OPERA

Hungarian translation
© Pelle János, 1990

Az én öreg Jo barátomnak, aki a legkevésbé sem hasonlít egy fantomra, de akárcsak Erik, ő is a zene angyala.

Szeretettel: Gaston Leroux

Előszó

melyben e furcsa könyv szerzője azt meséli el az olvasónak, hogyan győződött meg róla, hogy az operaház fantomja valóban létezett

Az operaház fantomja nem mese. Egyáltalán nem az volt, aminek sokáig hitték, nem holdkóros művészek, babonás igazgatók találták ki, nem a kartáncos kisasszonyok, a balettmamák, a jegyszedőnők, a portások és ruhatári alkalmazottak túlfűtött képzeletének fura teremtménye.

Bizony, hogy létezett, hús-vér ember volt, noha mindent megtett, hogy szakasztott olyan legyen, mint egy igazi fantom, vagyis egy árnyalak.

Alighogy hozzákezdtem a kutatásaimhoz a zeneakadémia irattárában, döbbenet tapasztaltam, hogy milyen meglepő összefüggések vannak a Fantomnak tulajdonított jelenségek és a legtitokzatosabb, legképtelenebb dráma közt, és csakhamar arra meggyőződésre kellett jutnom, hogy az egyik segítségével talán ésszerű magyarázatot találhatnánk a másikra. Úgy harminc éve történhettek ezek a dolgok, és még ma sem volna nehéz akár a táncosok társalgójában is olyan és minden gyanú fölött álló tiszteletre méltó öregurakra akadni, akik úgy emlékeznek rá, mintha csak tegnap történt volna, hogy milyen rejtelmes és tragikus körülmények kísérték Christine Daaé elrablását, Chagny vikomt eltűnését, és a bátyjának, Philippe grófnak a halálát, akinek ott találták meg a tetemét, annak a tónak a partján, amely az operaház alatt van, a Scribe utca felőli oldalon. De egyik ilyen tanú se látta jónak

mindmáig, hogy az operaház fantomjának elég ködös alakját is belekeverje abba a szörnyű rémregénybe.

Csak lassan győződtem meg az igazságról, mert megzavarta a fejemet ez a kutatás, amely lépten-nyomon olyan eseményeket tárt fel, hogy első pillantásra természetfölöttinek gondolhattam őket, és nem is egyszer már-már felhagytam az egésszel, belefáradtam, hogy valami üres ködképet kergetek, de sose érek a nyomába. Végül a tények mégiscsak a sejtelmeimet igazolták, és az a nap lett hosszú fáradozásom jutalma, amikor megbizonyosodtam róla, hogy az operaház fantomja nem merő káprázat volt csupán.

Aznap hosszú órákat töltöttem egy könyv társaságában, mely *Egy igazgató emlékiratai* címmel jelent meg. Moncharmin úr felszínes és kételyekkel teli művéről van szó, melynek szerzője, amíg az operaházban dolgozott, semmit sem értett meg a Fantom sötét üzelmeiből, s akkor is csak gúnyolódott rajta, amikor éppen ő lett az egyik áldozata annak a fura pénzügyi trükknek, a „bűvös boritéknak”.

Cudar hangulatban léptem ki a könyvtárteremből, de akkor összefutottam zeneakadémiánk kedves igazgatójával, aki örömmel mutatott be egy élénk és piperkőc kis öregembernek, akivel a lépcsőfordulóban csevegett. Az igazgató úr tudott a levéltári kutatásaimról, s arról is, hogy milyen buzgalommal, de eredménytelenül nyomozok a híres Chagny-ügy nyugdíjba vonult vizsgálóbírója, Faure úr után. Senki sem tudta, hogy mi lett velem, azt mondták, talán már nem is él; és lám, most tizenöt év után Kanadából visszatérve, itt, Párizsban az első útja az operaház titkárságára vezetett, azért jött, hogy tiszteletjegyet kérjen. Mert ez a kis aggastyán nem más volt, mint Faure úr.

Az est jó részét együtt töltöttük, s ő részletesen elmesélte nekem a Chagny-ügyet, már amit annak idején megtudott róla. Akkoriban bizonyíték hiányában azzal kellett lezárnia a nyomozást, hogy a vikomt megőrült, a bátyja pedig baleset áldozata lett; de ő maga meg volt győződve róla, hogy valami szörnyű dráma játszódott le a két testvér között, mégpedig Christine Daaé miatt. Azt azonban ő sem

tudta megmondani, hogy mi történt Christine-nel és a vikomttal. Nem lepett meg, hogy amikor a Fantomról meséltem neki, csak nevetett. Ő is értesült azokról a furcsa eseményekről, melyek állítólag azt bizonyították, hogy csakugyan létezik egy különös teremtmény, aki befészkelte magát az operaház legtitkosabb zugaiba, hozzá is eljutott a „boríték” históriája, de hát ő, mint a Chagny-ügy vizsgálóbírója, igazán nem foglalkozhatott ilyesmivel, érthető, hogy csak pár percet áldozhatott egy önként jelentkező tanú vallomására, aki megesküdött rá, hogy találkozott a Fantommal. Az a tanú ismert figura volt az operaház bérlettulajdonosainak körében; ő volt a „Perzsa”, már ahogy a párizsiak nevezték. De a bíró egyszerűen hóbortosnak tartotta.

Gondolhatják, mennyire érdekelt a Perzsa története. Szükségem volt egy ilyen értékes és hiteles tanúra, így hát elhatároztam, hogy a föld alól is előkerítem, ha még nem késő. Jó szerencsém végül elvezetett a Rivoli utcába, ott akadtam rá egy kis lakásban, ahonnan azóta, hogy azok a különös események történtek, ki se mozdult, s ahol aztán, öt hónappal a látogatásom után, meg is halt.

Először én se nagyon hittem neki; de amikor a Perzsa ártatlanul és őszintén, részletesen elmesélte, amit a Fantomról tudott, s átadta nekem az összes bizonyítékokat, elsősorban a Fantom és Christine Daaé különös levelezését, mely azonnal fényt derített az igazságra, szörnyű sorsukra, már nem kételkedhettem! Nem, nem! A Fantom csakugyan létezett!

Tudom, most azt mondják, hogy ugyan mit bizonyítanak ezek a levelek, hiszen lehet, hogy mind hamisítvány, olyan ember műve, akinek a képzelete bizonyára a tündérmesékből táplálkozik; de én nemcsak e híres levélköteggben, hanem másutt is láthattam Christine írását, és amikor összehasonlítottam a két írást, minden kételyem eloszlott.

Meg aztán tudakozódtam is a Perzsa felől, és meggyőződtem róla, hogy olyan ember volt, akinek megismertem: talpig becsületes férfiú, aki képtelen lett volna a bíróság fondorlatos félrevezetésére.

Különben ez a véleménye azoknak az előkelő személyiségeknek

is, akik közvetlenül vagy közvetve belekeveredtek a Chagny-ügybe, s akik előtt, lévén a család barátai, feltártam a bizonyítékaimat és kifejtettem az érveimet. Meleg hangon biztattak, s engedtessek meg nekem, hogy néhány sort idézzek D. tábornoknak hozzám intézett leveléből. „Uram, kérve kérem, hogy mielőbb hozza nyilvánosságra a nyomozása eredményeit. Nagyon jól emlékszem, hogy azokban a hetekben, amikor eltűnt Christine Daaé, a híres énekesnő, és bekövetkezett az a tragédia, mely az egész Saint-Germain negyedét gyászba borította, sokat beszéltek a társaságban a Fantomról, s azt hiszem, csak azért feledkeztek meg róla, mert akkoriban mindenki azzal az ügygel volt elfoglalva; de ha a Fantomnak csakugyan köze volt ahhoz a tragédiához, amint az Ön elbeszélése után már én is valószínűnek tartom, akkor kérem, uram, hogy újra idézze az emlékezetünkbe. Mert ha így első pillantásra talán nagyon is rejtélyes ez az eset, még mindig hihetőbb, mint az a gyászos história, amit rosszindulatú emberek akartak elhíttetni velünk a két fivér élethalálharcáról, akik pedig egész életükben imádták egymást... Fogadja stb.”

Már csak az volt hátra, hogy, kezemben a dossziéval, újból bejárjam a Fantom hatalmas birodalmát, a nagyszerű épületet, ahol uralkodott; minden, amit láttam, s amire időközben rájöttem, bámulatosan igazolta azoknak az iratoknak a hitelességét, amiket a Perzsától kaptam; és éppen akkor került elő az a csodálatos lelet is, amely végül is az egész munkára feltette a koronát.

Talán még emlékeznek, hogy nemrég az operaház pincéjében el akarták ásní az énekesek hangját őrző viaszhengereket, s a munkások csákánya egy holttestbe ütközött; nos, én akár a fejemet tettem volna rá, hogy az operaház fantomjának a tetemére bukkantak! Bizonyítékaimat magam tártam az igazgató elé, s ezek után már hidegen hagytak azok az újságcikkek, melyek azt állították, hogy a kommün egyik áldozatát találták meg.

Ismeretes, hogy azokat a szerencsétleneket, akiket a kommün idején az operaház pincéjében mészároltak le, nem azon az oldalon földelték el; az ő csontjaik egészen más helyen nyugszanak, jókora

távolságra attól a hatalmas kriptától, ahol az ostrom alatt tartalék élelmiszert tároltak. Mindezt akkor fedeztem fel, amikor az operaház fantomjának maradványai után kutattam, de a buzgalmam kárba veszett volna, ha a viaszhengerek eltemetése véletlenül nem vezet nyomra!

Még szó lesz erről a holttestről, s mindarról, ami kapcsolatban van vele; most azonban, amikor befejezem ezt a kis előszót, melynek elolvasása talán nem egészen haszontalan, meg kell ragadnom az alkalmat, hogy köszönetet mondjak néhány nagyon szerény segítőtársamnak: először is Mifroid rendőrfelügyelőnek (aki elsőként nyomozott Christine Daaé eltűnése ügyében), továbbá Rémy és Mercier uraknak, a zeneakadémia volt titkárának és gondnokának, valamint Gabriel úrnak, a kórus régi vezetőjének, és igen hálás vagyok Castelot-Barbezac bárónőnek is, az egykori „kis Megnek” (ha ugyan nem pirul érte), csodálatos balettkarunk legkedvesebb csillagának, aki legidősebb lánya az azóta elhunyt, tiszteletre méltó Giry asszonynak, a Fantom páholynyitogatójának. Ők mindannyian nagyon sokat segítettek, és hálával tartozom nekik azért, hogy most, az olvasóval együtt, a legkisebb részletig híven eleveníthetem fel a tiszta szerelem és a rémület óráit.*

* Hálátlan volnék, ha mielőtt belekezdenék e meghökkentő és igaz történetbe, nem mondanék köszönetet az operaház jelenlegi igazgatóságának, különösképp Messenger úrnak, aki szeretettel pártolta kutatásaimat. Ugyancsak köszönet illeti Gabion igazgató urat és az épület fenntartásával megbízott építészt, aki kölcsönadta a tervező, Charles Garnier műveit, noha biztos lehetett benne, hogy nem adom vissza őket. Végül fel kell hívnom az olvasók figyelmét barátom és régi munkatársam, J. L. Croze úr nagylelkűségére, aki megengedte nekem, hogy csodálatos színházi könyvtárában kutassak, s kölcsönvegyek tőle egy-egy olyan könyvritkaságot, melyet igen nagy becsben tart.

Első fejezet

A Fantom volt az?

Azon az estén történt, amikor Debiene és Poligny urak, az operaház leköszönő igazgatói az utolsó gálaelőadásukat tartották: Sorelli, az egyik vezető balerina öltözőjét legalább fél tucat táncosnő özönlötte el, akik az imént léptek fel a *Polyeucte* egyik jelenetében. A lányok zavartan viselkedtek, volt, aki harsány, erőltetett nevetésben tört ki, mások rémülten kiáltoztak.

Sorelli egy kicsit egyedül akart maradni, hogy átismételje a köszöntőt, amit nemsokára a társalgóban kell majd elmondania Debiene és Poligny urak előtt; a pokolba kívánta ezt a zsidongó népséget, mely hirtelen betoppant az öltözőjébe. De amikor megfordult, a zaklatott hangulat láttán őt is nyugtalanság fogta el. Nem tudta, mire vélje, de akkor megszólalt a kis Jammes – szépen rajzolt orr, rövidlátó szem, rózsás orca és liliumfehér nyak – csak ennyit mondott reszkető, elcsukló hangon: – A Fantom! – azzal kulcsra zárta az ajtót. Sorelli öltözője különben csöppet sem hivalkodó, egyszerű eleganciával volt berendezve. Csak a legszükségesebb bútorok voltak benne, egy állótükör, egy heverő, egy mosdó meg pár szekrény. A falakon néhány metszet lógott, az édesanyjától maradtak rá, aki még emlékezett a Le Peletier utcai régi operaház szép napjaira. Vestris, Gardell, Dupont és Bigottini arcképei. De ez az öltöző a kőristalánykák szemében valóságos palota volt, őket ugyanis nagy közös termekben helyezték el, ahol aztán énekléssel, veszekedéssel és a fodrászok meg az öltöztetők gyötrésével töltötték az idejüket, vagy épp azzal, hogy felhajtottak egy-egy pohárka ribizlibort, sört vagy akár rumot is, amíg az ügyelő csengőszavára vártak.

Sorelli nagyon babonás volt. Amikor a kis Jammes a Fantomot emlegette, megborzongott, és odavetette:

– Te kis marha!

De minthogy ő is hitt a szellemekben és a fantomokban, különösképpen az operaház fantomjában, a részletekről is rögtön hallani akart.

– Láttátok is?

– Ahogy most önt látom! – felelte reszketve a kis Jammes, akinek lábából elszállt az erő, s lerogyott egy székre.

A kis Giry – mandulavágású szem, tusfekete haj, barna arcszín, vékony, finom bőr a törékeny csontokon – hozzátette:

– Ha egyáltalán ő volt az, hát szörnyen ronda!

– De milyen ronda! – visszhangozta a táncosnők kórusa.

Valamennyien egyszerre beszéltek. A Fantom egy fekete ruhás úr képében jelent meg előttük, egyszer csak elállta az útjukat; nem is tudták, honnan került elő. Olyan váratlanul tűnt fel, hogy azt kellett hinni, a falból lépett ki.

– Ugyan már – legyintett az egyik balerina, aki úgy-ahogy meg tudta őrizni a hidegvérét – ti mindenütt a Fantomot látjátok.

Valóban, néhány hónapja az operaházban mindenki a Fantomról beszélt, azt mondták, úgy sétálgat fel s alá, padlástól a pincéig, mint valami kísértet, és senki se merte megszólítani; de mihelyt megjelent, nyomban el is enyészett, nem tudni, hogyan és mi módon. Menet közben nem csapott zajt, úgy, ahogy egy igazi fantomhoz illik. Először mindenki kinevette, s gúnyos megjegyzéseket tett e nagyvilági gavallérra vagy gyászhuszárra emlékeztető kísértetre, a Fantom legendája rövidesen mégis óriásira nőtt. A tánckar minden balettpatkánya azt állította, hogy néhányszor már találkozott ezzel a természetfölötti lényel, s áldozatul esett ördögi praktikáinak. És bizony azok is tartottak tőle, akik a lehangosabban nevettek rajta. Mert ha épp nem látták a Fantomot, akkor is tudni vélték, hogy ott van vagy ott volt valahol; a babonás emberek minden furcsa vagy gyászos eseményt az ő nyakába sóztak. Sajnálatra méltó baleset történt, az egyik balerina megrétfálta a másikat, vagy elveszett egy

púder-pamacs? A Fantom volt a bűnös, csakis az operaház fantomja lehetett!

De ki látta a saját szemével? Annyi ember jár fekete ruhában az operába, s egyik sem a Fantom. Igaz, az ő fekete ruhája nem olyan volt, mint a többieké, ilyet még senki se látott. Persze, hiszen egy csontváz viselte!

Ezt különben a táncosnők is megerősítették. S persze azt is, hogy halálfeje volt.

De vajon komolyan gondolták-e? Az az igazság, hogy a Fantomot Joseph Buquet színházi főgépész leírása nyomán képzeltek el csontváznak; ő ugyanis tényleg látta a rémalakot. Valósággal beleütközött – nem mondhatjuk, hogy összeért az orruk, mert a Fantomnak nem volt orra – a titokzatos figurába azon a kis lépcsőn, mely a rámpa mellett egyenesen a „mélybe” vezet. De csak egy másodperce volt, hogy szemügyre vegye, aztán eltűnt a Fantom: ez a látvány azonban kitörölhetetlen emléket hagyott benne.

Joseph Buquet a következőket mesélte az érdeklődőknek a Fantomról:

„Hihetetlenül sovány, akár egy csontváz, és fekete ruhát visel. Olyan mélyen ülő szeme van, hogy alig látszik a mozdulatlan pupillája. Csak két nagy fekete lyukat látni, mint a halálfejekén. A csontjain a bőr olyan feszes, mint a dob, s nem fehér, hanem csúnya sárga; az orra meg lapos, de annyira, hogy profilból olyan, mintha nem is volna; iszonyatos látvány. Alig van haja, csak a füle mögött meg a homlokába lóg le három vagy négy hosszú barna tincs.”

Joseph Buquet hiába próbálta meg üldözőbe venni a különös látomást. Úgy tűnt el, mintha elvarázsolták volna, s nem tudott a nyomára akadni.

A főgépész komoly, megállapodott ember volt, a képzelete sem csapongott, és színjózan volt. Szavait érdeklődéssel és megdöbbenve hallgatták, s rögtön akadtak mások is, akik azt állították, hogy ők is találkoztak a fekete ruhát viselő, halálfejű teremtéssel.

Akadtt azért néhány értelmesebb fickó, akinek először az volt a véleménye erről a históriáról, hogy Joseph Buquet-t nyilván az egyik

beosztotta tréfálta meg. De aztán ezek a józanabbak is meginogtak, annyi furcsa és megmagyarázhatatlan esemény történt egymás után.

Egy tűzoltó hadnagy, ez már valaki! Nem fél semmitől, különösen a tűztől!

Történt egyszer,* hogy a szóban forgó tűzoltó hadnagy éppen rendes ellenőrző körútját tartotta a színpad alatt, de véletlenül távolabb merészkedett a megszokottnál, majd rövidesen rémülten és reszketve, hogy a szeme majd' kiugrott a helyéből, holtsápadtan bukkant fel, s ájult bele a kis Jammes anyjának a karjába. S miért? Mert úgy látta ott lenn, hogy szemmagasságban egy test nélküli lángoló fej közeledik feléje! Ismétlem, egy tűzoltó hadnagy általában nem fél a tűztől.

Ezt a tűzoltó hadnagyot Papinnak hívták.

A balettkar felzúdult. Először is, ez a lángoló fej a legkevésbé sem illett bele abba a képbe, amit Joseph Buquet festett a Fantomról. Kikérdezték a tűzoltót, aztán újból elővették a főgépészt, s ezek után a táncosnők arra a meggyőződésre jutottak, hogy a Fantomnak több feje is van és tetszése szerint változtatja őket. De ha még egy tűzoltó hadnagy is elájul a láttán, akkor nem csoda, ha a szóló- és kartáncosok is rettegnek, s rémülten szedik a lábacskaikat, ha egy rosszul világított folyosó néhány sötét benyílója előtt kell elhaladniuk.

A tűzoltó kalandját követő napon Sorelli, a táncosnőkkel és balettnövendékekkel együtt, egy vaslovat helyezett el a porta előterében, az igazgatóság felőli oldalon. A lányok így próbálták megóvni mindazokat, akik nem nézőként lépnek be az operaházba; mielőtt felmentek a lépcsőn, megérintették a szobrot, hogy ne fogjon rajtuk a rontás. Hitték, hogy ha ezt elmulasztják, áldozatul esnek annak a sötét erőnek, mely a pincétől a padlásig a hatalmában tartja az épületet.

Ez a vasló a valóságban is létezik, mint ahogy – sajnos! – ez az

* Ez nemcsak anekdota, hanem a valóságban is megtörtént; Pedro Gailhard úr, az operaház volt igazgatója mesélte el nekem.

egész történet is igaz, nem én találtam ki: ha az igazgatóság felőli oldalon lépünk be az operaházba, ma is ott láthatjuk a szobrot egy kis asztalon, a porta előterében.

Ennyi talán elég is, hogy érzékeltessem, milyen volt a táncosnők lelkiállapota azon az estén; de most térjünk vissza Sorelli öltözőjébe.

– A Fantom! – kiáltotta a kis Jammes, mint már említettem.

A lányok egyre jobban féltek. Most már feszült csend volt az öltözőben, csak ziháló lélegzetük hallatszott. Végül Jammes behúzódott a leghomályosabb sarokba, s őszinte rémülettel suttogetta:

– Hallgassátok!

Mindenkinek úgy tűnt csakugyan, mintha elsuhanna valaki a folyosón. De lépteiket nem lehetett hallani. Mintha csak egy könnyű selyemkötös siklott volna a falburkolat mellett. Aztán semmi. Sorelli ugyanúgy félt, mint a társnői, de megpróbálta leplezni. Az ajtóhoz lépett, és fátyolos hangon megkérdezte:

– Ki van ott?

De senki sem válaszolt. Majd érezve, hogy minden kis mozdulatát figyelik, a balerina színlelt bátorsággal hangosan megkérdezte:

– Van valaki az ajtó mögött?

– Igen! igen! igen! Biztosan van valaki az ajtó mögött! – ismételte a pöttöm Meg Giry, aki hősiezen fogta Sorelli tüllszoknyáját. – Csak ki ne nyissa! Istenem, csak ki ne nyissa!

De Sorelli, aki időközben magához vett egy tört, amit mindig a keze ügyében tartott, mégis elfordította a kulcsot és kinyitotta az ajtót; a lányok egészen a mosdóhelyiségig hátráltak, és Meg Giry felsóhajtott:

– Mama! Mama!

Sorelli bátran kinézett a folyosóra. Az néptelen volt; csak egy üvegbörtönébe zárt gázláng vörös fénye derengett, egyébként minden sötétbe borult. A balerina újra bezárta az ajtót, s nagyot sóhajtott.

– Nem – mondta – senki sincs kinn!

– De hiszen a saját szemünkkel láttuk! – ismételte Jammes. Kis,

félénk léptekkel odament Sorellihez, s elfoglalta mellette a szokásos helyét. – Itt kell lennie, valahol errefelé. Én nem megyek vissza egyedül az öltözőnkbe. Menjünk le együtt a társalgóba, mondjuk el a köszöntőt, és aztán megint együtt jöjjünk fel.

A lány Isten nevében megérintette kis korall-láncát, hogy az védje meg a rontástól. Titokban maga Sorelli is egy Szent András-keresztet rajzolt jobb hüvelykujjának körmével a bal gyűrűsujján hordott fakarikára.

„Sorelli – írja egy korabeli híres kritikus – sudár termetű hölgy, az arca szép, komoly és érzéki, a teste pedig olyan hajlékony, mint a fűzfaág; általában azt mondják róla, hogy »szép teremtés«. Szőke haja mint aranykorona díszíti sápadt homlokát, zöld szeme smaragdként csillog. Hattýnyaka van, büszke és előkelő, s olyan lágyan tartja a fejét, mint a kócsag. Tánc közben olyan különösen ringatja a csípőjét, hogy az leírhatatlan: mintha egész testét valami kimondhatatlan szerelmi vágy borzongatná. Ha ez a csodálatos nő felemeli a karját és meghajol egy piruett előtt, a tánc kiemeli keble vonalát, hajlongó csípője kidomborodik, s e látványtól szinte esztét veszti az ember.”

Hát ész dolgában, mint utóbb kiderült, a táncosnőre is ráfért volna egy kis segítség. Bár azért senki sem tesz szemrehányást neki.

Sorelli ezt mondta a lányoknak:

– Gyerekek, szedjétek össze magatokat! A Fantom? Hiszen talán nincs is senki, aki látta volna!

– De! de! Mi láttuk! Épp az imént! – kezdték rá újra a lányok. – Halálfeje volt és fekete ruhát viselt, éppolyan volt, amilyennek Joseph Buquet leírta!

– És Gabriel is látta! – jegyezte meg Jammes – mégpedig tegnap! Tegnap délután, fényes nappal.

– Gabriel, az énekmester?

– Az, az... Hogyan? Még nem is hallott róla?

– Fényes nappal jelent meg a szokott ruhájában?

– Kicsoda? Gabriel?

– Dehogy! A Fantom!

– Persze, mindig ugyanazt hordja – jelentette ki Jammes. – Gabriel maga mondta... hiszen éppen erről ismerte fel. A következő történt: Gabriel az igazgatói irodában volt. Hirtelen kinyílt az ajtó. A Perzsa lépett be rajta. Ugye, tudjátok, hogy a Perzsa ért a szemmel veréshez?

– Igen, igen! – mondták kórusban a lányok; felidéztek maguk előtt a Perzsa arcát, majd mutató- és kisujjokkal nyomban szarvat mutattak az ördögnek.

– ...Persze, Gabriel roppant babonás – folytatta Jammes – de egyben udvarias is. Ha meglátja a Perzsát, csak annyit szokott tenni, hogy szépen zsebre vágja a kezét, és megérinti a kulcsát... Hanem most az történt, hogy amikor kinyílt az ajtó a Perzsa előtt, Gabriel felugrott a fotelból, ahol ült, s a szekrényhez ugrott, hogy megérintse a zárat. Eközben köpenyének a szárnya beleakadt egy szögbe, és a köpeny elszakadt. Persze ki akart szabadulni, de nekiesett egy ruhafogasnak, és a homlokán hatalmas púp nőtt; majd egy hirtelen mozdulattal véletlenül meglökte a zongora mellett a spanyolfalat; meg akart támaszkodni a zongorában, de olyan szerencsétlenül nyúlt hozzá, hogy a fedele lezuhant és becsípte az ujját; ugrándozva rohant ki az irodából, mint egy bolond, s le akart menni a lépcsőn, de itt is pórul járt, mert lebukfencezett az első emeletről a földszintre. Éppen ebben a pillanatban léptünk be a mamával. Persze rögtön felemeltük. Megijedtünk tőle, mert megsebesült és csupa vér volt. De hamar összeszedte magát, mosolyt erőltetett az arcára, és felkiáltott:

„Köszönöm, istenem, hogy ilyen kevéssel megúsztam!” Kikérdeztük, hogy mitől rettent meg ennyire. Azt állította, hogy a Perzsa mögött meglátta a Fantomot! *A halálfejes fantomot*, merthogy olyan volt, amilyennek Joseph Buquet leírta.

Meghökkenent moraj fogadta a történetet, melynek végére érve Jammes teljesen kifulladt, mert egyre gyorsabban mesélt, mintha a Fantom őt magát üldözte volna. De aztán megint csönd lett; s miközben Sorelli nagyon idegesen a körmét reszelte, Giry ezt mormolta:

– Joseph Buquet is jobban tette volna, ha hallgat.

- Miért kellett volna hallgatnia? – kérdezték a többiek.
- Ez a mama véleménye – felelte halkan Meg, és körülnézett, mintha a jelenlévőkön kívül más is hallhatná, amit mond.
- De miért gondolja ezt a mamád?
- Egy szót se! Mama szerint a Fantom nem szereti, ha zaklatják!
- De miért mondta ezt a mamád?
- Mert... mert... hát csak úgy.

Ez a tudós magyarázat persze még jobban felcsigázta a lányok képzeletét; a kis Giry köré sereglettek és kérték, hogy adjon magyarázatot. Összedugták a fejüket rémületükben, és szinte kórusban könyörögtek neki. Mintha ugyanaz a jeges félelem járta volna át a testüket, de mintha élvezték is volna az ijedséget.

- Megesküdtem, hogy semmit sem mondok! – sóhajtotta Meg.

De a lányok nem hagyták, hogy kifújja magát. Aztán Meg, aki valójában már égett a vágytól, hogy elmondja, amit megtudott, tekintetét az ajtóra szegezve mesélni kezdett:

- Minden... minden... a páholy miatt van...
- Milyen páholy miatt?
- A Fantom páholya miatt!
- A Fantomnak páholya van?

A gondolatra, hogy a Fantomnak páholya van az operában, a táncosnők megdöbbenek, egyszersmind gyászos örömet éreztek. Ajkukat kis sóhajok hagyták el.

- Istenem! Mesélj... mesélj... – biztatták társnőjüket.
- Halkabban! – parancsolta Meg. – Az első páholy az övé, az ötös számú, tudjátok, ott bal oldalon, a színpad fölött.
- Ez lehetetlen!
- Úgy van, ahogy mondom... A mama a páholynyitogató... De megesküdtök, hogy senkinek sem mondjátok el!
- Igen, persze, folytasd!

– Nos, ő nyitja a Fantom páholyát... Több mint egy hónapja senki sem járt benne, persze a Fantomon kívül, s az igazgatóságon elrendelték, hogy senki sem bérelheti ki azt a páholyt...

- A Fantom csakugyan ott szokott lenni? Igen...

– Hát mégiscsak van ott valaki?

– Nem! *A páholyt csak a Fantom látogatja, s ilyenkor senki sincs ott.*

A kis táncosnők egymásra néztek. Ha a Fantom ott van a páholyában, akkor nyilván látni is lehet, bár a ruhája fekete és halálfeje van. Ezt megpróbálták elmagyarázni Megnek, de ő letorkolta őket:

– Persze! De a Fantomot mégsem lehet látni! Mert nincs se ruhája, se feje! Halálfej meg lángoló fej... mindez csak mendemonda! Hiszen semmije sincs a Fantomnak... csak hallani lehet, amikor a páholyban van. A mama még soha nem látta, csak hallotta. Pedig a mama igazán jól ismeri, hiszen műsorfüzetet is szokott adni neki!

Sorelli úgy érezte, ezt már nem hagyhatja szó nélkül.

– Kis Giry, te viccelsz velünk. Mire a kis Giry sírva fakadt.

– Én is jobban tettem volna, ha hallgatok... csak a mama meg ne tudja! De az biztos, hogy Joseph Buquet rosszul teszi, ha olyan dolgokkal foglalkozik, melyek nem tartoznak rá... még valami szerencsétlenség éri... a mama még tegnap este mondta.

Ebben a pillanatban erőteljes léptek hallatszottak a folyosón, s egy elhaladó kiáltás hallatszott.

– Cécile! Cécile! Itt vagy?

– Ez a mama hangja! – szólalt meg Jammes. – Mi történhetett?

Kinyitotta az ajtót. Egy tiszteletre méltó hölgy, akinek olyan termete volt, mint egy porosz gránátosnak, rontott be az öltözőbe, és belerogyott egy fotelba. Úgy forgatta a szemét, mint egy őrült, téglaszínű arca gyászos fénybe borult.

– Micsoda szerencsétlenség... micsoda baj!

– Mi történt?

– Joseph Buquet...

– Na, mi van Joseph Buquet-vel?

– Joseph Buquet meghalt! Felbolydult az öltöző, jajongtak, szörnyülködtek, rémülten kérdezték, hogy igaz-e a hír.

– Igaz... felakasztva találták a színpad alatt, a harmadik

pinceszinten! És az a legrémesebb – folytatta elhaló hangon a derék asszony –, hogy a díszletmunkások, akik megtalálták a testét, azt állítják, hogy valami távoli muzsikát hallottak, mely gyászzenéhez hasonlított!

– Ez a Fantom! – tört ki akarata ellenére a kis Giry-ből, de rögtön magához tért, s a tenyerével befogta a száját: – Nem... nem! Semmit sem mondtam! Semmit sem mondtam!

Körülötte a megrémült lányok kórusban ismételték:

– Ez már biztos!... a Fantom volt! Sorelli elsápadt.

– Nem fogom tudni elmondani a köszöntőt – jelentette ki.

Jammes anyja felhörpintett egy kupica likórt, s annak a véleményének adott hangot, hogy a Fantom valahol a mélyben lakik...

Az az igazság, hogy senki sem tudta pontosan, hogyan halt meg Joseph Buquet. A rövid nyomozás semmiféle eredménnyel nem járt, végül azzal zárták le, hogy „egyszerű öngyilkosság” történt. Az egyik igazgató, Moncharmin úr, aki Debienne és Poligny urakat követte ebben a tisztségben, az *Egy igazgató emlékirataiban* ezt írja a felakasztott főgépésről:

„Kellemetlen incidens zavarta meg a kis ünnepséget, melyet Debienne és Poligny urak távozásának tiszteletére rendezett a társulat. Éppen az igazgatói irodában voltam; amikor Mercier, a titkár rontott be hozzám. Elhaló hangon közölte, hogy az imént találták meg a színpad alatt, a harmadik pinceszinten a főgépész tetemét. A *Lahore királya* című darab díszletei között bukkantak rá. Felkiáltottam: – Vágják le onnan! – De az alatt az idő alatt, amíg leszaladtam a lépcsőn meg a pincébe vezető létrán, a halottnak eltűnt a kötele!”

Lám, ez is olyan esemény, amin Moncharmin úr meg sem lepődött. Egy embert felakasztva találnak egy kötélén, indulnak, hogy levágják róla, de a kötélt eltűnik. Persze, Moncharmin úr nagyon egyszerűen magyarázza meg az esetet. Hallgassák csak: „Jelen voltak a tánckar tagjai, s nyilván ők tüntették el a kötelet. Köztudott, hogy a balerinák és a kis balettpatkányok mind félnek a

szemmel veréstől, s igyekeznek védekezni ellene.” Ez minden. Tehát az egész balettkar leászott a létrán, és megosztozott az akasztott ember kötelén, s persze kevesebb idő alatt, mint ahogy ezt leírom. Ez az állítás komolytalan. Nekem inkább az jutott az eszembe, ismerve a helyet, ahol a tetemet megtalálták – a harmadik szint a színpad alatt –, hogy valakinek érdekében állhatott, hogy eltüntesse azt a kötelet, amivel végzett az áldozatával; később meglátjuk, hogy tévedtem-e vagy sem.

A gyászos hír hamar elterjedt az operaházban, hiszen Joseph Buquet-t mindenki nagyon szerette. Az öltözők kiürültek, a kis táncosnők úgy bújtak Sorellihez, mint az ijedt báránycák, majd együtt indultak el a társalgó felé, át a rosszul világított folyosókon és a lépcsőkön, szaporán szedve balettcipős kis lábukat.

Második fejezet

Az új Margit

Az első lépcsőpihenőn Sorelli beleütközött Chagny grófba, aki épp felfelé tartott. A gróf általában nyugodt ember volt, most azonban nagyon izgatottnak látszott.

– Éppen önhöz igyekszem – jegyezte meg, s udvariasan üdvözölte a balerínát. – Milyen szép este volt ez, Sorelli! És Christine Daaé: micsoda győzelem!

– Nem is lehet igaz! – mondta Meg Giry. – Hat hónappal ezelőtt még úgy énekelt, mint egy kenetlen ajtó! De engedjen utat nekünk, kedves gróf úr – kérlelte a lány pajkosan hajbókolva –, sietnünk kell, hogy megtudjuk, mi történt azzal a szegény emberrel, akit felakasztva találtak.

Ebben a pillanatban haladt el mellettük a titkár, aki meghallván, miről van szó, hirtelen megállt.

– Hogyan? Maguk már ezt is tudják, kisasszonyok? – kérdezte meglehetősen gorombán. – Jó, csak ne beszéljenek róla... és semmiképp se szóljanak Debienne és Poligny uraknak! Nagy fájdalmat okoznának nekik, s épp az utolsó napon.

Mindenki a táncosok társalgója felé igyekezett, mely rövidesen zsúfolásig megtelt.

Chagny grófnak igaza volt: ennél szebb gálaestet még sose tartottak az operában. Azok a kiváltságosok, akik részt vehettek rajta, egyszer bizonnyára elragadtatva fognak mesélni róla a gyermekeiknek és unokáiknak. Gondolják csak el: Gounod, Reyer, Saint-Saëns, Massenet, Guiraud és Delibes egymás után léptek a karmesteri emelvényre, és maguk vezényelték a műveiket. Olyan énekesek tolmácsolták őket, mint Faure és Krauss, s azon az estén kápráztatta el a meghökkent párizsi műértőket Christine Daaé is, akinek titokzatos sorsáról e könyvben olvashatnak.

Gounod az *Egy játék baba gyászmenete* című művét vezényelte; Reyer a *Sigurd* nyitányát; Saint-Saëns a *Haláltánc-ot* és a *Keleti álmodozás-t*, Massenet kiadatlan *Magyar indulóját*; Guiraud a *Karnevál-t*, Delibes pedig a *Szilvia* lassú keringőjét és a *Coppelia* pizzicatobetétjét adta elő. Krauss asszony és Denise Bloch énekelt: az előbbi a *Szicíliai vecsernye* boleróját, az utóbbi a *Lucrezia Borgia* egyik részletét adta elő.

De az igazi sikert Christine Daaé aratta, aki először a *Romeo és Júliá-ból* énekelt. Az ifjú énekesnő első alkalommal szólaltatta meg Gounod-nak ezt a művét, mely addig el sem hangzott az operában, hiszen az operettszínház is csak nemrég tűzte újra műsorára, hosszú idővel azután, hogy a régi operaházban bemutatták, Carvalhóval a főszerepben. Sajnáljuk mindazokat, akik nem hallhatták Christine Daaét Júlia szerepében, akik nem ismerhették meg naiv báját, s nem remegtek meg angyali hangjától. Érezhették volna, amint a lelkük összeolvad az ő lelkével, midőn a veronai szerelmesek sírja fölött szárnyal az ária: „Uram! Uram! Bocsáss meg nekünk!”

De mindez szinte szóra sem érdemes ahhoz az emberfeletti szólóhoz képest, amit az énekesnő a *Faust* börtönjelenetében és

végző tercettjében adott elő. Christine ekkor az operaház sztárjának, Carlottának a szerepeit énekelte, mert Carlotta éppen gyengélkedett. Soha nem láttak, soha még nem hallottak ilyen nagyszerű hangot!

Igen, Daaé „új Margitot” teremtett, hihetetlen ragyogással, eddig még nem is sejtett sugárzással énekelte el a szerepet.

Az egész nézőtér szünni nem akaró kiáltozással és kimondhatatlan izgalommal ünnepelte, miközben Christine zokogva hanyatlott a partnerei karjába. Kis híján kilehelte a lelkét, úgy kellett bevinni az öltözőjébe. A jeles kritikus, P.de St.-V. is megemlékezett erről a felejthetetlen pillanatról a cikkében, mely éppen *Az új Margit* címmel jelent meg. A szerző, aki maga is művészember volt, mindjárt megérezte, hogy az a szép és szelíd kislány azon az estén nem egyszerűen a művészetét vonultatta fel az opera színpadán, hanem annál többet, a szívét adta a közönségnek. Egyébként a kritikus, az opera más bennfenteseivel együtt, még csak nem is sejtette, hogy Christine akkor még ugyanolyan ártatlan volt, mint tizenöt éves korában, ezért is írhatta a cikkében P.de St.-V., hogy „csak úgy érthetjük meg, hogy mi történt Daaéval, ha feltételezzük, hogy ez a nő életében először szeret! Lehet, hogy indiszkrét vagyok – fűzi hozzá –, de csakis a szerelem tehet ilyen csodát, ilyen villámgyors átalakulás másképp nem lehetséges. Két évvel ezelőtt hallottuk Christine Daaé kisasszonyt a konzervatóriumi vizsgáján; az akkori szereplése ígéretes volt. De mi lehet a magyarázata ennek a mai hihetetlen remeklésnek? Ha ez az égi ajándék nem a szerelem szárnyán érkezett, azt kell hinnem, hogy a pokolból származik, s Christine, úgy, mint Ofterdingen énekmester, szerződést kötött az ördöggel! Aki nem hallotta Christine-nel a *Faust* tercettjét, nem ismeri a *Faust-ot*. nincs az a tiszta lélek, aki ezt a mennyei hangzást és szent ihletet felülmúlhatná!”

Néhány régi bérlettulajdonos az elégedetlenségének is hangot adott. Hogyan rejtegethették előlük ilyen sokáig ezt a kincset? Christine Daaé eddig Siebel szerepét játszotta Margit mellett, akit a ragyogó, de kevésbé átszellemült Carlotta alakított. És Carlotta érthetetlen és megmagyarázhatatlan távollétére volt szükség a

gálaesten, hogy Daaé is szóhoz jusson, s a spanyol díva szerepeiben megmutathassa, hogy mit tud. Debienne és Poligny urak végül is miért adtak lehetőséget az ifjú énekesnőnek? Ismerték talán rejtett tehetségét? Ha pedig ismerték, miért titkolták eddig? És ő miért nyugodott bele? Furcsa kérdések, melyekre egyetlen szakértő sem tud válaszolni. Az énekesnő a fellépése után kijelentette, hogy a jövőben egyedül kíván gyakorolni. Ez még rejtélyesebbé tette az ügyet.

Chagny gróf a páholyában állt, s tanúja volt az énekesnő tomboló sikerének.

Chagny grófja (Philippe-Georges-Alarie) pontosan negyvenegy éves, nagyúri megjelenésű, szép ember volt. Az átlagosnál magasabb termetű; akaratos homloka és kissé hideg szeme ellenére kellemes arcú. Viselkedését a nőkkel szemben kifinomult udvariasság, a férfiakkal szemben pedig büszke előzékenység jellemezte; az utóbbiak általában nehezen viselték el a gróf nagyvilági sikereit. A szíve nemes volt, a lelkiismerete tiszta. Philibert, az öreg gróf halálával Franciaország egyik legrégebb és legjelesebb családjának a feje lett. Nemességüket Civakodó vagy X. Lajosig vezették vissza. A Chagny családnak számottevő vagyona volt, s amikor az özvegy gróf meghalt, Philippe-nek el kellett vállalnia a hatalmas örökség kezelését. Két húga és Raoul hallani sem akart az osztozkodásról, teljességgel megbíztak Philippe-ben, mintha az elsőszülöttség joga még ma is érvényben volna. Amikor a két húga férjhez ment – ugyanazon a napon –, a bátyjuk kezéből vették át az örökségüket, de nem mint az apai vagyon nekik járó részét, hanem mint hozományt, melyért köszönetet mondtak.

Chagny grófné – leánykori nevén Moerogis de la Martynière – Raoul születésekor halt meg; Raoul húsz évvel volt fiatalabb a bátyjánál. Amikor az öreg gróf is meghalt, Raoul tizenkét éves volt. Philippe vette kézbe a gyermek nevelését. A húgai is segítettek neki, majd a fiú egy Brestben lakó nagynénihez, egy tengerész özvegyéhez került, akinek hatására az ifjú Raoul megszerette a tengert. A Borda nevű hajón állt szolgálatba, részt vett első útjain, majd megkerülte

vele a Földet. Aztán befolyásos pártfogóinak segítségével bekerült a Requin expedíciójának legénységébe. E hajónak az volt a feladata, hogy felkutassa a sarkvidéken eltűnt d'Artois legénységét, illetve az esetleges túlélőket, akik már három éve nem adtak hírt magukról. Az indulásra várva, a csinos fiatalember vagy fél évig szabadságon volt, és minthogy nem látszott valami erősnek, abban az előkelő párizsi negyedben, ahol lakott, az özvegyasszonyok már előre siránkoztak a rá váró megpróbáltatások miatt.

A fiatal tengerész szerénynek, s ha megkockáztathatom ezt a kifejezést, ártatlannak látszott. Lerítt róla, hogy csak nemrég mondott búcsút a nevelőnőinek, s hagyta maga mögött nővérei és nagynénje kényeztetését. Magán viselte még a női nevelés nyomait, semmihez sem hasonlítható báját. Ekkoriban huszonegy éves volt, de tizennyolcnak látszott. Kis szőke bajsza, lányos termete és szép kék szeme volt.

Philippe a tenyerén hordozta Raoult. Roppant büszke volt rá, s örömmel gondolt arra, hogy milyen dicsőséges pályát fog befutni a fiú a tengerészeinél, melynek egyik ősök, a híres Chagny de la Roche, a tengernagya volt. Kihasználva a fiatalember szabadságát, megmutatta neki Párizst; a város fényűző örömeit és művészi élményeit Raoul még alig ismerte.

A gróf úgy ítélte meg, hogy Raoul már abban a korban van, amikor nem helyes elzárni a világtól.

Philippe ezúttal sem tévedett: kiegyensúlyozott egyéniség volt, aki mértéket tartott a munkában és a szórakozásban, ügyelt a viselkedésére és soha nem mutatott volna rossz példát az öccsének. Mindenhova magával vitte. Többek között az opera táncosainak társalgójában is megfordultak. Nyílt titok volt különben, hogy a gróf „bizalmas barátja” Sorellinek. De ugyan ki ítélne el egy egyedül élő úriembert, csak azért, mert nem veti meg az élet örömeit; s hogy különösen azóta, hogy a húgait férjhez adta, esténként eltölt néhány órát egy táncosnő társaságában, aki ugyan nem világraszóló szellem, de akinek talán a legszebb szeme van a világon? Egyébként is, van néhány olyan hely, ahol egy igazi párizsinak, pláne ha Chagny

grófjának címét viseli, meg kell fordulnia, s akkoriban ezek közé tartozott az opera balerináinak a társalgója is.

Philippe-nek különben eszébe sem jutott volna, hogy bevezesse a testvérét a zeneakadémia kulisszái mögé, ha valami szelíd makacssággal ő nem kérte volna erre a szívességre.

Philippe, amikor azon az estén megtapsolta Daaét, ránézett Raoulra, és észrevette, hogy a fiatalember ijesztően sápadt.

– Hát nem vette észre, hogy ez a lány rosszul lett? – kérdezte Raoul.

Valóban, a színpadon a partnerei támogatták Christine Daaét.

– Úgy látom, te vagy rosszul – jegyezte meg a gróf, és Raoul fölő hajolt. – Mi van veled?

De Raoul már magához tért.

– Menjünk – mondta reszkető hangon.

– Hová akarsz menni, Raoul? – kérdezte a gróf, akit meglepett öccse viselkedése.

– Keressük meg! Még sosem énekelt így!

A gróf fürkésző pillantást vetett az öccsére, s halvány mosoly jelent meg a szája sarkában.

– Nem bánom. – Majd hozzátette: – Menjünk! Menjünk!

Raoult mintha elvarázsolták volna.

A két férfi a bérletesek ajtajához ment, ahol már meglehetősen sokan váraoztak. Amíg várták, hogy rájuk kerüljön a sor, Raoul indulatosan húzogatta a kesztyűjét. Philippe úgy tett, mintha észre sem venné a türelmetlenségét, pedig nem kerülte el a figyelmét. És most már az is eszébe jutott, hogy Raoul az utóbbi időben mindig szórakozott volt, de felélénkült, ha az operaház került szóba.

Felmentek a színpadra.

Fekete ruhás urak tömege igyekezett a táncosok társalgója és a művészek öltözője felé. A díszletmunkások kiáltásai összekeveredtek az ügyelők erélyes vezényszavaival. Ott tülekedtek az utolsó színpadi jelenet statisztái, a kar tagjai, itt egy mozgó díszlet haladt el, ott egy háttérvásznat eresztettek le a magasból, amott egy másik díszletet kalapáltak, zajlott az élet „az Örök színpadon”; s mintha ezek a

visszhangzó zajok valami katasztrófát tartogatnának a cilinderes urak számára. Bár lehet, hogy nem lesz az több, csak egy alapos hátba vágás. Valahogy így fest a szünetekben a színpad, s e látvány mindig megzavarja az újoncokat, akik, mint ez a szőke bajszos és lányos alkatú fiatalember, először kóstolnak bele, s ahogy a tömeg engedi, átvágnak a színen, melyen nemrég még Christine Daaé a siker csúcsaira jutott, s amely alatt Joseph Buquet nemrég lehelte ki a lelkét.

Ezen az estén a zűrzavar a tetőfokára hágott, de mintha Raoul is kevésbé szerény lett volna a megszokottnál. Határozottan odébb toltta azt, aki az útjában állt, nem törődött vele, hogy mit mondanak róla, elengedte a füle mellett a díszletezők harsány kiáltásait. Csak azzal törődött, hogy viszontláthassa a lányt, akinek búvös hangja megragadta a szívét. Igen, úgy érezte, hogy szegény, tapasztalatlan szívének nem ura többé. Pedig mindent megtett, hogy ellenálljon Christine-nek, akit még gyermekkorából ismert, s aki nemrég tűnt fel újra az életében. Ha találkozott vele, édes érzés töltötte el, melyet azonban igyekezett leküzdeni, hiszen megfogadta, hogy tiszteli annyira saját magát és hitét, hogy csak azt a nőt szereti majd, aki a felesége lesz, s persze arra egy percig sem gondolhatott, hogy az énekesnőt vezeti oltárhoz. Most azonban ezt az ismert, édes érzést hirtelen valami kegyeden fájdalom váltotta fel. Érzés? Érzelem? Egyszerre érzett testi és lelki vonzalmat. A mellkasa úgy fájt, mintha kitépték volna a szívét. Rettenetes úrt érzett ott benn, s ezt az úrt csak egy másik szív tölthette be. Azt a különös lelki folyamatot, mely lejátszódott benne, csak azok érthetik meg, akiket már szintén megérintett a szerelem, amit nem véletlenül szokás villámcsapáshoz hasonlítani.

Philippe gróf még mindig mosolygott, pedig alig tudta követni az öccsét.

A színpad mélyén van egy kettős ajtó, a lépcsőházba nyílik, amelyen át el lehet jutni a társalgóba és a földszinti bal oldali páholyokba. Raoulnak meg kellett várnia, amíg egy csapat balettpatkány, aki éppen akkor érkezett a padlásról, elhalad előtte. A

lánykák kifestett ajkáról nem egy évődő szó hangzott el, de nem válaszolt nekik; végre ő is átmehetett az ajtón, és egy sötét folyosón találta magát, mely csodálok lelkes kiáltásaitól visszhangzott. A zajongásból egyetlen név bontakozott ki: Daaé! Daaé! A gróf Raoul háta mögött azt gondolta: „Ni, a gazfickó ismeri az utat!”; csodálkozott, hogy a fiú ilyen könnyen idetalált. Ő ugyanis eddig még sohase vitte le az öccsét Christine-hez. Nyilvánvaló, hogy Raoul egyedül kereste fel az énekesnőt, mialatt ő szokása szerint a társalgóban csevegett Sorellivel, aki különben gyakran arra is megkérte, hogy maradjon vele, amíg színpadra nem lép, és akinek megvolt az a zsarnoki szokása, hogy a férfitra bízta a védőharisnyáját, amivel szatén balettcipője fényét és testszínű trikójának tisztaságát óvta. Sorellinek mentségére legyen mondva, hogy már nem élt az édesanyja.

A gróf néhány percet időzött Sorellinél, majd ő is befordult a folyosóra, mely Daaé öltözőjéhez vezetett. Láta, hogy az öltöző előtt nagy a nyüzsgés, szinte az egész társulatot felforgatta a művésznő sikere, majd ájúlása. A szép teremtés ekkor még nem tért magához, így hát elküldtek az opera orvosáért, aki nemsokára meg is érkezett, félretolta a kíváncsiskodókat, s belépett az öltözőbe, a nyomában Raoullal.

A doktor és a szerelmes így ugyanabban a pillanatban jelentek meg Christine mellett, akit az előbbi vett gondjaiba; de az utóbbi karjában nyitotta ki a szemét. A gróf ezalatt másokkal együtt az öltöző nyitott ajtajában, a küszöbön várakozott, ahol már kisebb tömeg szorongott.

– Doktor úr, ugye maga is úgy gondolja, hogy jobb lenne, ha ezek az urak távoznának? – kérdezte vakmerően Raoul. – Itt az öltözőben szinte már lélegzetet sem lehet venni.

– Önnek teljesen igaza van – helyeselt a doktor, s mindenkit kitéssélt, kivéve Raoult és a szobalányt.

A doktor természetesen azt képzelte, hogy a fiatalember azért intézkedik ilyen határozottan, mert megvan hozzá a joga. A vikomt így benn maradhatott az öltözőben, és láthatta, miként tér magához

az énekesnő, mialatt a két igazgató, Debienne és Poligny urak, akik maguk is gratulálni akartak társulatuk tagjának, a folyosón ácsorogtak, a fekete ruhás urakkal együtt. Chagny gróf, akit a többiekkel együtt kitessekeltek a folyosóra, nevetésben tört ki. „Ó, a gazfickó! Ó, a gazfickó!” És még halkán hozzátette:

„Nézze meg az ember, mire nem képes egy fiatalember, ha megtetszik neki egy lány!”

A gróf sugárzott a boldogságtól. Levonta a következtetést: „Igazi Chagny!”, s Sorelli öltözője felé indult. De a táncosnő közben már elindult a társalgóba, félelemtől reszkető kis nyájával együtt, s így a férfi útközben találkozott vele, mint már említettem.

Az öltözőben Christine Daaéból egy mély sóhaj szakadt fel, amit nyöszörgés követett. A lány Raoul felé fordította a fejét és összerezett. Az orvosra mosolygott, aztán a szobalányra, majd a tekintete visszatért Raoulra.

– Uram... – kérdezte a fiútól elhaló hangon – ...ön kicsoda?

– Kisasszony! – válaszolt a fiatalember; térdre ereszkedett, s égő csókot lehelt az énekesnő kezére. – Én vagyok az a kisfiú, aki egykor megtalálta a kendőjét a tengerben.

Christine még egyszer ránézett az orvosra és a szobalányra, majd mindhárman kacagásban törtek ki. Raoul pulykavörösen állt fel.

– Mivel a kisasszonynak nincs kedve megismerni engem, szeretnék bizalmasan valami fontosat mondani önnek.

– Majd ha jobban leszek, uram... – mondta a lány elhaló hangon. – Ön nagyon kedves...

– Távozzon, kérem – tette hozzá mosolyogva a doktor. – Hagyja, hogy ellássam a kisasszonyt.

– Nem vagyok beteg – jelentette ki hirtelen Christine különös, váratlan eréllyel.

Máris felült, s gyors mozdulattal megdörzsölte a szemét.

– Köszönöm, doktor úr! Egyedül szeretnék maradni... Kérem, valamennyien hagyjanak magamra... ma este nagyon ideges vagyok.

Az orvos tiltakozni akart, de amikor látta, hogy az ifjú hölgy milyen izgatott, úgy ítélte meg, hogy ilyen esetekben az a legjobb

gyógyszer, ha nem ellenkezik a beteggel. A kissé zavart Raoul kíséretében lépett ki a folyosóra.

– Ma este nem ismerek rá... pedig olyan szelíd szokott lenni – jegyezte meg az orvos, majd magára hagyta a fiatalembert.

Raoul egyedül maradt. A színháznak ez a része elnéptelenedett. A táncosok társalgójában most tartották a búcsúünnepséget. Raoulnak eszébe jutott, hogy később talán Daaé is lemegy, s egyedül, néma csendben várt rá. Egy sötét benyílóban rejtőzött el. A szíve helyén szörnyű fájdalmat érzett. Éppen erről szeretett volna a lánnyal beszélni, azon nyomban. Rövidesen kinyílt az öltöző ajtaja, kijött egyedül a szobalány, csomagokkal a kezében, megállította, s megkérdezte, hogy érzi magát az úrnője. A lány nevetve válaszolt, hogy minden rendben van, de még nem szabad zavarni az úrnőjét, mert egyedül kíván maradni. Aztán a szobalány is eltűnt. Raoul felhevült agyán átcikázott a gondolat: Daaé nyilvánvalóan miatta akart egyedül maradni. Hiszen ő megmondta neki, hogy bizalmasan szeremé beszélni vele; mi más oka lehet rá, hogy mindenkit eltávolítson az öltözőjéből? Odament az énekesnő öltözőjéhez; fojtogató izgalmat érzett. Fülét az ajtóra tapasztotta, hogy hallja a választ, s elszánta magát a kopogásra. De a keze lehanyatlott. Egy *férfihang* hallatszott az öltözőből, furcsa, ellentmondást nem tűró férfihang:

– Christine, szeretnie kell!

Christine – bizonyára könnyek kíséretében – fájdalmas, elcsukló hangon válaszolt:

– Miért mondja ezt nekem? *Nekem, aki csak önnek énekelek.*

Raoul az ajtóra borult, annyira szenvedett. Szíve, melyről azt hitte, már nincs többé, hangosan vert a mellkasában. Úgy érezte, mintha visszhangozna tőle a folyosó; Raoul szinte megsüketült. Ha a szíve ilyen hangosan ver, még meghallhatják, kinyitják az ajtót, s szégyenszemre elkergetik. Hogy történhet ilyen egy Chagnyval? Hogy egy ajtó mögött hallgatózik! A legszívesebben összeszorította volna a szívét, hogy elnémítsa. De a szívével nem bánhat úgy az ember, mint a kutyájával; s különben is, ha elviselhetetlenül ugat egy

kutya, hiába szorítjuk össze két kézzel a pofáját, akkor is hallani a morgását. Ott benn a férfi most újra megszólalt.

– Nagyon fáradt?

– Ma este önnek adtam a lelkem, s most meghalok.

– Csodálatos a lelked, gyermekem – hallatszott újra a mély férfihang –, és én hálás vagyok érte. Egy császár sem kapott még szebb ajándékot! *Ma este még az angyalok is sírtak.*

E szavak után: „*Ma este még az angyalok is sírtak*”, a vikomt már semmit sem hallott.

De ezután se ment el, csak elrejtőzött, mint aki fél, hogy rajtakapják. Elbújt egy sötét sarokban, s várta, hogy az a férfi elhagyja az öltözőt. Egyszerre árasztotta el a szerelem és a gyűlölet. Az a férfi szereti Christine-t. Meg akarta ismerni a vetélytársát, akit gyűlölt. Meglepetésére az ajtó kinyílt, s Christine Daaé egyedül lépett ki rajta. A lány szőrmébe burkolózott, az arcát csipke takarta. Becsukta maga után az ajtót, de Raoul észrevette, hogy nem fordítja rá a kulcsot. Elhaladt a fiatalember előtt. De az nem követte a tekintetével, hanem csak az ajtót figyelte, mely nem nyílt ki újra. Majd mikor a folyosó újra üres lett, előlépett. Kinyitotta az öltöző ajtaját, s rögtön be is tette maga mögött. Áthatolhatatlan sötétben találta magát. A gázlámpát előzőleg már leoltották.

– Van itt valaki! – mondta Raoul izgatottan. – Miért rejtőzik el?

Mialatt ezt mondta, hátával a bezárt ajtónak támaszkodott.

Csönd volt és sötét. Raoul csak a saját lélegzetét hallotta. Eszébe sem jutott, hogy viselkedésénél illetlenebbet el sem lehet képzelni.

– Csak akkor mehet ki innen, ha én megengedem! – kiáltott fel a fiatalember. – Ha nem válaszol, gyáva! De én mindjárt leleplezem!

Meggyújtott egy szál gyufát. A láng megvilágította az öltözőt. Senki sem volt benn! Raoul gondosan kulcsra zárta az ajtót, aztán meggyújtotta a gázlámpát is. Bement a mosdóhelyiségbe, kinyitotta a szekrényeket, nyirkos kezével még a falakat is megtapogatta. Semmi!

– Mi ez? Talán megbolondultam? – kérdezte fennhangon.

Tíz percig maradt még, hallgatta a gáz füttyülését az elhagyott

öltözöben. Szerelmes volt, de eszébe sem jutott, hogy magához vegyen legalább egy szalagot, mely a szeretett lény illatát őrzi. Aztán eltávozott, de nem tudta, mit tesz és hová megy. Összevissza kószált a folyosókon, és hirtelen jeges szél csapta meg az arcát. Egy keskeny lépcső alján találta magát, mögötte egy csoport díszletmunkás hajolt egy rúd fölé, melyet fehér vászonnal vontak be.

– Kérem, merre van a kijárat? – kérdezte az egyik munkástól.

– Itt szemben, épp az orra előtt – felelte egyikük. – Nyitva van az ajtó. De előbb engedjen el bennünket.

Raoul gépiesen a rúdra mutatott, s megkérdezte:

– Ez meg mi?

A munkás válaszolt:

– Ezen találták meg Joseph Buquet felakasztott testét, a harmadik pinceraktárban, a *Lahore királya* díszletei között.

Raoul félrehúzódott a menet elől, köszönt és távozott.

Harmadik fejezet

melyben Debienne és Poligny urak végre elárulják a titkukat Armand Moncharmin és Firmin Richard uraknak, hogy valójában miért mondtak le az operaházi tisztségükről

A búcsúünnepséget éppen ezekben a percekben tartották. Említettem már, hogy ezt a nagyszerű estélyt Debienne és Poligny urak adták távozásuk alkalmából, akik, ahogy mondani szokták, „szépen akartak meghalni”.

Ennek az eszményi búcsúprogramnak a megvalósításában az említett uraknak számos segítőtársuk volt, szinte mindenki közreműködött, aki számított a párizsi társasági és művész életben.

A résztvevők a táncosok társalgójában gyűltek össze, ahol Sorelli

egy pohár pezsgővel a kezében várta, hogy elmondhassa előre elkészített beszédét a leköszönő igazgatók tiszteletére. Mögötte a balettkar ifjabb és idősebb tagjai várakoztak. Egyesek halkán megtárgyalták a nap eseményeit, mások diszkrét jeleket adtak a barátaiknak. Ez utóbbiak beszélgető tömege a büfé körül csoportosult, amit a lejtős színpadi deszkákon állítottak fel, Boulanger úr *harcis táncot és mezei táncot* ábrázoló faliképei között.

Bár néhány balerina már átöltözött, többségük még könnyű túllszoknyát viselt; de mindannyian igyekeztek a körülményeknek megfelelően viselkedni. Egyedül a tizenöt tavaszt megért kis Jammes feledkezett el a Fantomról és Joseph Buquet haláláról, s viselkedett úgy, mint a többi lány ebben a gondtalan, boldog korban. Még akkor is fecsegett, locsogott, szökdécselt, csintalankodott, amikor Debienne és Poligny urak már feltűntek a társalgóhoz vezető lépcsőn; akkor azután a türelmetlen Sorelli szigorúan rendre intette a kislányt.

Mindenki láthatta, hogy a két távozó igazgatónak jókedve van, amit vidéken furcsállottak volna az emberek, a párizsiak azonban úgy találták, hogy ezt kívánja a jó ízlés. Sosem lesz jó párizsi abból, aki nem képes az öröm álarcával leplezni a fájdalmát, vagy nem képes szomorúsággal, unalommal vagy közönnyel palástolni a személyes örömét. Ha megtudják, hogy barátjuk bánatos, ne próbálják megvigasztalni, mert azt fogja mondani, hogy kutya baja; ha pedig öröm éri, a világot se gratuláljanak neki, mert a szerencsését olyan természetesnek tartja majd, hogy meglepődik, ha egyáltalán szóba kerül. Párizsban sosem ér véget az álarcosbál, s az olyan „beavatott” személyek, mint Debienne és Poligny urak semmiképp se követnék el azt a hibát, hogy a táncosok társalgójában kimutassák az igazi fájdalmukat. Tele szájjal mosolyogtak hát Sorellire, aki már belefogott köszöntőjébe; de akkor az a kis bolond Jammes akkorát kiáltott, hogy egyből lefoszlott a mosoly az ábrázatáról, és előtűnt lappangó bánata és rémülete.

– Az operaház fantomja!

Jammes valami kimondhatatlan rettegéssel ejtette ki ezeket a szavakat, s a fekete ruhás tömegben rámutatott egy gyászos képű,

sápadt és csúnya fickóra – a szeme helyén két fekete lyuk tátongott –, egyszerűen igazi halálfeje volt, s persze rögtön örült sikert aratott.

– Az operaház fantomja! Az operaház fantomja!

A társaság nevetett, lökdösődött, néhányan koccintani akartak az operaház fantomjával – de az eltűnt! Besiklott a tömegbe, hiába keresték, mialatt két öregúr a kis Jammes-ot igyekezett megnyugtatni, és a kis Giry rémületében pávaként rikoltzott.

Sorelli megdühödött; be sem tudta fejezni a köszöntőt. Debienne és Poligny urak mindazonáltal megölelték és megköszönték a szavait, majd szinte ugyanolyan hirtelen, mint a Fantom, ők is eltűntek. Ezen persze senki sem csodálkozott, hiszen tudták, hogy a két volt igazgatónak még egy ünnepségen részt kell vennie, egy emelettel följebb, az énekesek társalgójában; s ezután a közeli barátaikat is fogadniuk kell az igazgatói lakosztály nagy szalonjában, ahol végül igazi vacsorára is várják a meghívottakat.

Itt találkozott a két ünnepelt a két új igazgatóval, Armand Moncharmin és Firmin Richard urakkal. Csak távolról ismerték egymást, mégis, az előbbieik baráti fogadkozásait az utóbbiak tömérdek bókkal viszonzták; ennek láttán nyomban felderült mindazok arca, akik tartottak tőle, hogy az este kissé mogorva hangulatban telik majd el. A vacsora csaknem vidáman folyt; s több köszöntőre is alkalmat adott. A kormánybiztos rendkívül ügyesen fejezte ki magát: a múlt dicsőségével együtt emlegette a jövő sikereit, s élte a jelen lévő vendégek örök barátságát. Előző nap, a lehető legegyszerűbb körülmények között már sor került az igazgatói hatalom átadására. Volt még néhány megoldandó kérdés, de az új és a régi igazgatóság a kormánybiztos elnökletével s a felek kölcsönös megalégedésére végül mindenben megegyezett egymással, s így valójában már nem is volt annyira meglepő, hogy ezen az emlékezetes estén egyszerre négy igazgató is mosolygott.

Debienne és Poligny urak már átadták Armand Moncharminnek és Firmin Richard-nak azt a két kis kulcsot, mely az operaház valamennyi – sok ezer – ajtaját nyitja. Ezekre a kis kulcsokra mindenki kíváncsi volt, így aztán kézről kézre jártak; majd a

figyelem az asztal vége felé fordult, ahol néhányan felfedezték azt a beesett szemű, sápadt, különös alakot, aki már a táncosok társalgójában is feltűnt, s akire a kis Jammes azt mondta: „Az operaház fantomja!”

Olyan természetesen ült ott, mint akármelyik vendég, csak annyiban különbözött tőlük, hogy nem evett és nem ivott.

Azok, akik az előbb még mosolyogtak, most elfordították a fejüket, annyira hátborzongató volt ez a látvány. Senki sem tréfálkozott, senki sem kiáltott fel, hogy „Nahát, itt az operaház fantomja!”.

De ő is csak hallgatott, s még a mellette ülők sem tudták volna megmondani, hogy mikor foglalt helyet; és mindenki arra gondolt, hogy ha igaz, hogy a halottak visszatérnek, s olykor leülnek az élők asztalához, nekik se lehet gyászosabb a képük, mint ezé az alaké. Firmin Richard és Armand Moncharmin urak azt hitték, hogy ez a csontvázszerű vendég Debienne és Poligny urak közeli jó barátja, az utóbbiak pedig úgy vélték, hogy ez az élőhalott az előbbiek baráti köréhez tartozik. Így aztán senki sem kért tőle magyarázatot, s nem is süttöttek el a síron túli vendég rovására egyetlen bántó megjegyzést vagy rosszízű tréfát sem. Néhány vendég, aki tudott a Fantom legendájáról, s ismerte azt a leírást, amit a főgépész adott róla – megjegyzendő, hogy ezek a vendégek még nem értesültek Joseph Buquet haláláról –, halkán megjegyezték, hogy az a fickó ott az asztal végén pontosan úgy fest, mint aki meg akarja személyesíteni azt a rémalakot, akit az operaház javíthatatlanul babonás személyzete talált ki; csak annyi a különbség, hogy ennek van orra, a Fantomnak pedig nincs orra, legalábbis a legenda szerint. Moncharmin úr azt írja az „emlékirataiban”, hogy a vendég orra áttetsző volt. „Orra hosszú volt, vékony és áttetsző” – közli, de én rögtön hozzáteszem, hogy ez műorr is lehetett. Vagy talán fénylett a pasas orra, s csak Moncharmin úr látta áttetszőnek. Mindenki tudja, hogy ma már nagyszerű műorrokot készítenek azok számára, akiket a természet vagy valamely operáció megfosztott ettől a szervtől. De állíthatjuk-e teljes bizonyossággal, hogy a Fantom valóban részt vett az igazgatók

bankettjén, holott meg sem hívták? És biztosak lehetünk-e benne, hogy ez az alak csakugyan az operaház fantomja volt? Ki merné állítani? Én is csak azt mondhatom, hogy nagyon valószínű, hogy megtörtént ez az eset, és nem azért meséltem el, mintha bizonygatni akarnám az olvasónak, hogy milyen vakmerő volt a Fantom.

De van még egy ok, amit érdemes megemlíteni; Armand Moncharmin úr az „emlékiratainak” a IX. fejezetében szó szerint a következőket mondja: „Ha felidézem azt az első estét, egyrészt eszembe jut Debienne és Poligny uraknak a dolgozósobában tett bizalmas vallomása, másrészt az az ismeretlen fantomszerű lény, aki részt vett a vacsoránkon.” íme az események pontos leírása: Az asztalnál valahol középen foglalt helyet Debienne és Poligny úr; még észre sem vették a halálfejú embert, amikor az váratlanul megszólalt.

– A balettpatkányoknak igazuk van. Ennek a szegény Buquet-nek a halála nem volt olyan természetes, mint hiszik.

Debienne és Poligny megdöbbentek.

– Buquet meghalt? – kiáltottak fel.

– Igen – felelte nyugodtan az ember, vagy inkább árnyék. – Ma este felakasztva találták a harmadik pinceraktárban. A *Lahore királya* díszletei között.

A két igazgató, vagy inkább exigazgató, azonnal felemelkedett, s alaposan szemügyre vette a beszélgetőpartnerét. Sokkal izgatottabbak voltak, mintsem a főgépész halálhíre indokolta volna. Egymásra néztek. Elsápadtak, fehérebbek lettek, mint az abrosz. Végre Debienne úr intett Richard és Moncharmin uraknak, hogy kövessék. Poligny néhány szóban elnézést kért a vendégektől, s mind a négyen bevonultak a dolgozósobába. Most ismét átadom a szót Moncharmin úrnak.

„Debienne és Poligny úr egyre izgatottabbak lettek, s úgy tűnt, valamit el akarnak nekünk mondani, ami nagyon zavarja őket. Először megkérdezték, hogy ismerjük-e azt az alakot, aki ott ült az asztal végén, aki az imént közölte velük Joseph Buquet halálhírét; tagadó válaszukra még zavartabbnak mutatkoztak. Elkérték a kulcsainkat, egy ideig vizsgálgatták, majd bólintottak és azt a

tanácsot adták, hogy mindenhová csináltassunk új zárakat, még hozzá titokban, ha vannak olyan lakrészek, szobák vagy egyéb helyiségek, melyeket jól be akarunk zárni. Olyan furcsán beszéltek; hogy elneveltük magunkat, és meg is kérdeztük: talán tolvajok vannak az operaházban? Azt felelték, hogy sokkal rosszabb a helyzet, mert fantom jár közöttünk. Újra nevetni kezdtünk, mert azt hittük, csak tréfálnak, ezzel teszik fel a koronát kis ünnepségünkre. Később a kérésükre komoly képet vágunk a dologhoz, mert láttuk, hogy örömet szerzünk nekik, ha részt veszünk a játékukban. Ekkor közölték velünk, hogy sosem beszéltek volna a Fantomról, ha ő maga nem parancsolta volna, hogy nyerjenek meg bennünket. Azt ajánlják, legyünk barátságosak vele, és teljesítsük minden kívánságát. Mindazonáltal az utolsó pillanatig haboztak, hogy ilyen hitetlen és tapasztalatlan embereknek, amilyenek mi vagyunk, egyáltalán elmondják-e ezt a furcsa kalandot. Boldogan hagyták volna el az épületet, melyben ez a zsarnoki árny uralkodik, akitől most végre megszabadultak volna; de Joseph Buquet halálának híre újra ráébresztette őket, hogy nem szabad szembeszegülniük a Fantom akaratával, mert ha megpróbálták, mindig valami különös vagy gyászos esemény lett a következménye, ami figyelmeztette őket, hogy mennyire ki vannak szolgáltatva neki.”

Úgy adták elő ezt a meglepő történetet, mint akik a legtitkosabb, legfontosabb dolgukat bízzák rám; én meg közben Richard-t figyeltem. – Richard még egyetemista korában nagy tréfacsináló hírében állt, azaz ezeregy módon tudta kigúnyolni a többieket; a boulevard Saint-Michel házmesterei sokat mesélhetnének a tréfáiról. Szemlátomást nagyon is ínyére volt ez a történet, amit feltálatlak neki, csak úgy habzsolta, pedig Buquet halála miatt az embernek kissé borsózott a háta tőle. Szomorúan hajtotta le a fejét, s az arca, amint hallgatta ezt a mesét, egyre szomorúbb lett, mintha tényleg mélyen sajnálná a társulatot, most, hogy kiderült, hogy egy fantom lakik az operában. Nem tehettem mást, én is ugyanolyan kétségbeesett arcot vágtam. Végül azonban, dacára minden erőfeszítésünknek, kénytelenek voltunk Debiennes és Poligny urak

képébe röhögni. Mikor látták, hogy az előbbi hangulatunkat milyen pimasz jókedv váltja fel, úgy tettek, mintha azt hinnék, hogy megbolondultunk.

Egy kissé hosszúra nyúlt a tréfa. Richard végül kényszeredetten megkérdezte: – Tulajdonképpen mit akar ez a fantom? Poligny úr bement az irodájába, s a működési szabályzat egyik példányával tért vissza. A füzet a következő szavakkal kezdődik: „Az operaház igazgatóságának az a kötelessége, hogy a zeneakadémia előadásait olyan ragyogó kivitelben állítsa színpadra, mely méltó az első francia zenés színházhoz”, és a 98. cikkellyel fejeződik be, mely szerint „Jelen működési engedély visszavonható, amennyiben 1. Az igazgató nem tesz eleget a működési szabályzatba foglalt rendelkezéseknek”. Aztán következtek a rendelkezések.

A működési szabályzatnak ezt a példányát, mondta Moncharmin úr, fekete tintával írták, s pontosan megegyezik a tulajdonunkban lévő példánnyal.

Ám ekkor vettük észre, hogy abban a szabályzatban, amelyet Poligny úr tett elénk, a szöveg végén egy vörös tintával írt új bekezdés is olvasható. Furcsa ákombákom volt, mintha egy szál gyufával vetette volna papírra egy írni tanuló gyerek, aki még a saját betűit se tudja kiolvasni. A továbbiakban szó szerint idézzük a bekezdést, mely olyan furcsán egészítette ki a működési engedély visszavonásáról rendelkező 98. cikkelyt. Tehát „5. – akkor is visszavonható az engedély –, *Ha az igazgató több mint két hétig visszatartja az operaház fantomjának havi járandóságát. Ezt az összeget egyelőre havi 20 000, azaz évi 240 000 frankban állapítjuk meg.*”

Poligny úr reszkető ujjal mutatott rá erre a szigorú rendelkezésre, amit magunktól bizonyára nem vettünk volna észre.

– Ennyi az egész? Mást nem is akar tőlünk? – kérdezte Richard hidegvérrel.

– De igen – válaszolta Poligny. Továbblapozott, majd a következőket olvasta fel a működési szabályzatról:

– „63. cikkely: A jobb oldali, egyes számú díszpáholyt minden

előadáson fenn kell tartani az államfő részére.

A húszas számú földszinti páhollyal minden hétfőn, az első emeleti harmincas páhollyal pedig minden szerdán és pénteken a kormány tagjai rendelkeznek.

A második emeleti huszonhetes páholyt Szajna megye prefektusai és a rendőrség főtisztjei használhatják.”

Poligny e bekezdés végén is mutatott egy vörös tintával írt kiegészítést.

„Az első emelet ötös páholya minden előadáson az operaház fantomjának a rendelkezésére áll.”

Ez az utolsó bejegyzés olyan jó tréfa volt, hogy felálltunk és forrón megszorítottuk elődeink kezét. Gratuláltunk ehhez a bájos ugratáshoz, amely bizonyítja, hogy a jó öreg francia humor soha nem megy ki a divatból. Richard még azt is megjegyezte: most már érti, hogy Debienne és Poligny urak miért hagynak fel az opera igazgatásával. Egy ilyen követelődző fantom bizonyára árt az üzletnek.

– Természetesen – felelte Poligny úr, s közben a szeme se rebbent –, 240 000 frankot nem lehet csak úgy a mellényzsebből kifizetni. És kiszámolta már, mibe kerül, hogy nem adhatjuk ki az első emelet ötös páholyát, mely minden előadáson a Fantomnak van fenntartva? Arról nem is beszélve, hogy vissza kellett fizetnünk a páholyra kiadott bérletek árát! Elegünk van belőle, hogy fantomokat tartunk el! Akkor inkább távozzunk!

– Igen – ismételte Debienne úr –, inkább távozzunk! Induljunk már!

Azzal fölállt. Richard megszólalt:

– De hiszen úgy tűnt, hogy jól megférnek ezzel a Fantommal. Ha velem kellemetlenkedne, én bizony rendőrt hívnék, hogy tartóztassa le.

– Hol? Hogyan? – kiáltották kórusban –, hiszen sosem láttuk!

– Hát amikor bemegy a páholyába?

– Sohasem láttuk odabent.

– Akkor ki kell adni a páholyt.

– Kiadni az operaház fantomjának a páholyát? Nos, uraim, próbálják csak meg!

Ebben maradtunk, majd elhagytuk az igazgatói dolgozószobát. Richard és én még soha nem neveltünk ennyit.

Negyedik fejezet

Az ötös páholy

Armand Moncharmin terjedelmes emlékiratainak jó részét annak az időszaknak szentelte, amikor társigazgató volt; joggal merül fel a kérdés, jutott-e másra is ideje, mint hogy az ottani eseményeket megörökítse. Moncharmin úr különben egyetlen hangjegyet sem ismert, de tegeződött az oktatási és kulturális miniszterrel, írt néhány cikket a bulvárlapokba, és meglehetősen nagy vagyonnal rendelkezett. Végeredményben kedves fiú volt, akiből még az intelligencia sem hiányzott; bizonyíték rá, hogy amikor elhatározta, hogy az operaház élére áll, olyan társat keresett, aki hasznára lehet – ezért vette maga mellé Firmin Richard-t.

Firmin Richard tehetséges muzsikus és gáláns férfi volt. A *Revue théâtrales* című lap a következő portrét rajzolta róla, amikor igazgató lett: „Firmin Richard úr magas, erős, bár csöppet sem kövér, körülbelül ötvenéves férfiú. Méltóságteljes és előkelő; sűrű, rövid, koromfekete haja van és kefefrizurája, mely jól illik a szakállához. Arca kissé szomorú, őszinte, egyenes tekintete és kedves mosolya mégis megnyerővé teszi.

Firmin Richard úr kiváló zeneszerző. Az összhangzattan mestere, de az ellenponthoz is jól ért, főleg az jellemzi, hogy nagyszabású műveket alkot. Kamarazenéjét igen nagyra tartják a zenerajongók, zongorára írt művei, szonátái és kis darabjai igen eredetiek; dalgyűjteményt is kiadott. *Herkules halála* című műve, melyet a

konzervatórium zenekara mutatott be, elbeszélő ihletet tükröz, s Firmin Richard úr egyik tisztelt mesterére, Gluckra emlékeztet: Imádja Gluckot, de Piccinit is szereti; Richard úr nem válogató, mindenben hajlandó örömet lelni. Nagyon tiszteli Piccinit, de meghajlik Meyerbeer előtt; gyönyörködik Cimarosában, de senki sem becsüli jobban Weber ellenállhatatlan tehetségét, ami pedig Wagnert illeti, Richard hajlamos azt állítani, hogy Franciaországban ő, Richard az egyetlen, aki megértette Wagner zenéjét.”

Ennyi az idézet; elég világosan kitűnik a cikkből, hogy Firmin Richard szinte az egész zeneirodalmat kedvelte, és szerette a zenészeket is; cserébe viszont elvárta tőlük, hogy őt, Firmin Richard urat is szeressék. E gyors portrét talán még azzal lehetne kiegészíteni, hogy Richard úr önkényeskedésre hajlamos, azaz meglehetősen rossz természetű ember volt. Az első napokban, amikor a két társigazgató bejárta az operát, nagy örömük telt benne, hogy egy ilyen hatalmas és szép intézményt vezethetnek, s bizonyára el is felejtették volna a Fantom nem mindennapi különös történetét, ha nem történik valami, ami figyelmeztette őket, hogy a tréfa – ha ugyan tréfáról van szó – még távolról sem fejeződött be.

Firmin Richard úr azon a délelőttön tizenegy órakor érkezett meg az irodájába. Titkára, Rémy úr vagy fél tucat levelet tett eléje, amiket még nem bontott fel, mert mindegyikre az volt írva: „személyes ügy”. Az egyik levél rögtön felkeltette Richard figyelmét, nemcsak azért, mert vörös tintával címezték a borítékot, hanem azért is, mert az volt az érzése, hogy ezt az írást már látta valahol. Nem kellett sokáig keresgélnie: a működési szabályzat furcsa kiegészítését írták ugyanilyen betűkkel. Felismerte a kezdetleges és gyermekes macskakaparást. Feltépte a borítékot és elolvasta a levelet:

„Kedves igazgató uram, elnézését kérem, hogy e fontos pillanatokban zavarom, amikor az operaház legjobb művészeinek sorsát dönti el, fontos szerződéseket hosszabbít meg, vagy éppen újakat köt; s teszi ezt olyan biztos helyzetmegítéléssel, színházi érzékkel, a közönség és ízlése ismeretével és olyan tekintéllyel, ami még a magamfajta tapasztalt rókát is meglepi. Tudomásomra jutott,

hogy mit tett Ön Carlotta, Sorelli, a kis Jammes és még valaki érdekében, akinek megsejtette csodálatra méltó képességeit, tehetségét vagy zsenialitását. (Az sem titok Ön előtt, hogy ez utóbbi szavakat kiról írom; semmiképp sem Carlottáról, aki úgy fújtat, mint egy pumpa, és soha nem lett volna szabad kitennie a lábát az Ambassadeurs vagy a Jacquin kávéházból; nem szólok itt Sorelliről sem, aki főként az alakjának köszönheti a sikerét, sem pedig a kis Jammes-ról, aki úgy táncol, mint a tehén a réten. De azt se higgye, hogy Christine Daaéért emelek szót, akinek a zsenialitásához nem férhet kétség; mégis, Ön feltékenyen ügyel rá, hogy távol tartsa minden fontos előadástól.) Végül is Ön intézi az ügyeket, és úgy, ahogy Önnek tetszik, ugyebár? Ami engem illet, szeretném még egyszer hallani Christine Daaét, akit néhány nappal ezelőtti fényes sikere óta eltiltottak Margit szerepétől, s most úgy énekelte Siebelt, hogy akár ki is tehette volna a társulatból. Egyszersmind arra kérem, hogy se ma, sem pedig a következő napokban ne rendelkezzenek a páholyommal, mert nem zárhatom soraimat, mielőtt tudára nem adom: az utóbbi időben kellemetlen meglepetések értek; az operaházba érkezve ugyanis arról kellett értesülnöm, hogy a bérletpénztár az Ön utasítására már kiadta a páholyomat.

Nehezen szántam rá magam a tiltakozásra, egyrészt azért, mert nem kedvelem a botrányt, másrészt azért, mert feltételeztem, hogy a régi igazgatók, Debienne és Poligny urak, akik pedig mindig előzékenyek voltak velem, a távozásuk előtt elmulasztották megemlíteni a hóbortjaimat. Felvilágosításért fordultam Debienne és Poligny urakhoz, akik válaszukkal meggyőztek róla, hogy Ön ismeri a működési szabályzatot, s csak vakmerőn tréfát űz velem. Ha azt akarja, hogy békében éljünk egymással, nem kezdheti azzal, hogy megfoszt a páholyomtól! Remélem, kedves igazgató úr, hogy ezek az apró észrevételek a hasznára válnak. Alázatos szolgálja:

O. F.”

E levélhez a *Revue théâtrale* nyílt téri apróhirdetését mellékelték, a következő szöveggel: „Az O.F.: R.-nek és M.-nek nincs mentsége. Figyelmeztettük őket, s személyesen adtuk át nekik a működési

szabályzatot. Üdvözlünk!”

Alighogy Firmin Richard úr befejezte az olvasást, kinyílt dolgozószobájának ajtaja, s belépett Armand Moncharmin úr; kezében egy levéllel, mely pontosan olyan volt, mint amelyet a társa kapott. Egymásra néztek és nevetésben törtek ki.

– A móka folytatódik – mondta Richard úr –, de engem már nem szórakoztat!

– Mit jelent ez? – kérdezte Moncharmin. – Azt hiszik ezek, hogy mivel valaha az operaház igazgatói voltak, örök időkre joguk van egy páholyhoz?

Ebből is kitűnik, hogy mind a ketten meg voltak győződve róla, hogy a két levél az elődeik közös tréfacsinálásának gyümölcse.

– Semmi kedvem hozzá, hogy továbbra is az orromnál fogva vezessenek – jelentette ki Firmin Richard.

– Megáll az ész! – jegyezte meg Armand Moncharmin. – Valójában mit akarnak tőlünk? Páholyt ma estére?

Ezután Firmin Richard utasította a titkárát, hogy ha az ötös számú páholy ma este szabad, küldjön el két oda szóló jegyet Debieenne és Poligny uraknak.

A páholy szabad volt. A jegyeket azonnal elküldték Debieenne úrnak a Scribe utca és a boulevard des Capucines sarkán lévő lakására; Poligny úrnak pedig az Auber utcába vitték. Moncharmin úr, mielőtt elküldték volna a jegyeket, megnézte a borítékokat.

– Látod, így kell ezt csinálni! – jegyezte meg Richard. Vállat vontak és sajnálkoztak, hogy két meglett ember még mindig ilyen gyerekes viccekkel szórakozik.

– De azért udvariasabbak is lehetnének! – jegyezte meg Moncharmin. – Neked is feltűnt, hogy mit írnak rólunk Carlotta, Sorelli és a kis Jammes kapcsán?

– Nos, kedves barátom, elődeink alighanem belebetegedtek a féltékenységbe. Hogy is juthatott az eszükbe, hogy fizetett apróhirdetést adjanak föl a *Revue théâtrale*-ban! Nincs más dolguk?

– Igaz is – szólalt meg Moncharmin –, mintha nagyon is érdeklődnének a kis Christine Daaé iránt...

– Tudod jól, hogy neki nincs olyan híre! – felelte Richard.

– Sokan nem érdeklík meg a jó hírnevüket – mondta Moncharmin. – Vajon rólam nem állították-e, hogy értek a zenéhez, holott sejtelmem sincs, hogy mi a különbség a violinkulcs és a basszuskulcs között?

– Nyugodj meg, senki sem hitte rólad, hogy értesz a zenéhez.

Ezután Firmin Richard utasítást adott a szolgának, hogy engedje be a művészeket, akik már két órája sétálgattak az igazgatóság folyosóján, és lestek, hogy mikor nyílik az ajtó, mely mögött a dicsőség és a pénz... vagy az elbocsátás várja őket.

Az egész nap vitákkal, tárgyalásokkal, szerződések megerősítésével vagy felbontásával telt el; higgyék el, hogy ezen az estén – január huszonötödike estéjén az igazgatók, akiket teljesen kifárasztott ez az indulatokkal, intrikákkal, ajánlásokkal, fenyegetésekkel, szeretet- és gyűlöletkitörésekkel zsúfolt, nehéz nap, korán lefeküdtek, s még annyi kíváncsiság sem maradt bennük, hogy pillantást vessenek az ötös számú páholyra, hogy vajon Debienne és Poligny uraknak tetszett-e az előadás. A társulat zavartalanul játszott tovább a régi igazgatók távozása óta; Richard úr úgy végeztetett el az épületben néhány szükséges munkát, hogy ne zavarja az előadásokat.

Másnap reggel Richard és Moncharmin urak a postájukban megtalálták a Fantom köszönőlevelét, mely így szólt: „Kedves igazgatóm, köszönöm. Nagyszerű este volt. Daaé kitűnő. Törődjön többet a kórussal. Carlotta nagyszerű, de közönséges hangszer. Rövidesen írok Önnek a 240 000 frank ügyében; egész pontosan 233 424 frank 70 centimes-mal tartoznak, mert Debienne és Poligny urak már eljuttattak nekem 6575 frank 30 centimes-ot, mely az idei első tíz nap járandósága – s ők tizedikéig igazgatták az operát. Alászolgája: O. F.”

Másrészt megtalálták Debinne és Poligny urak levelét is: „Uraim, köszönjük kedves figyelmüket, de talán megértik, hogy bármennyire csábít is bennünket, mint az opera régi igazgatóit, hogy újra meghallgassuk a *Faust-ot*, nem feledhetjük el, hogy nincs jogunk elfoglalni az első emelet ötös számú páholyát, mely csakis azt illeti,

akiról múltkor beszéltünk, mikor ismertettük a működési szabályzatot, s abban a 63. cikkely utolsó bekezdését. Fogadják stb.”

– Ezek a fickók lassan az idegeimre mennek! – jelentette ki indulatosan Firmin Richard, s széttépte Debienne és Poligny urak levelét.

Azon az estén kiadták az ötös számú páholyt.

Másnap, amikor Richard és Moncharmin urak bementek a dolgozószobájukba, megtalálták a nézőtéri ügyelő jelentését, mely arról szólt, hogy mi történt este az ötös számú páholyban. Íme a rövid jelentés lényege:

„Ma este – írta az ügyelő, rögtön az események után – két ízben is, a második felvonás elején és közepén, kénytelen voltam egy rendőr közreműködésével kiüríteni az első emelet ötös számú páholyát. A nézők, akik a második felvonás elején érkeztek meg, nagy botrányt csaptak: hangosan nevettek, és gúnyos megjegyzésekkel zavarták az előadást. Körülöttük mindenki csendre intette őket, és már az egész nézőtér felháborodott, amikor a jegyszedő nő megkeresett; én ezután léptem be a páholyba, s megtettem a szükséges intézkedéseket. A páholyban helyet foglaló embereknek mintha elment volna a józan eszük, s rám is különféle ostoba megjegyzéseket tettek. Figyelmeztettem őket, hogy ha továbbra is botrányosan fognak viselkedni, kénytelen leszek kiüríteni a páholyt. Még el sem távoztam, amikor újra hallottam a kacajokat és a többi néző tiltakozását. Egy rendőrrel tértem vissza, aki kivezette őket. Ezek az emberek mindazonáltal tovább nevettek, s azt követelték, hogy akkor fizessük vissza a pénzüket, különben nem mennek el. Végül is lecsillapodtak, így aztán megengedtem nekik, hogy visszatérjenek a páholyba; de amikor újra elkezdtek vihorászni, végleg eltávolítottam őket.”

– Hívassa ide a nézőtéri ügyelőt – szólt ki Richard a titkárnak, aki különben már olvasta a jelentést, s kék ceruzával jegyzeteket is fűzött hozzá.

Rémy úr, a titkár – vékony bajszú, elegáns, tekintélyes, negyvennégy éves férfi – díszruhában, vagyis az akkoriban még

nappal is kötelező redingote-ban jelent meg az igazgató előtt. Intelligens és szerény ember volt, és az igazgatóság azért fizetett neki évi 2400 frankot, hogy átnézze az újságokat, válaszoljon a levelekre, elossza a páholyokat és a tiszteletjegyeket, találkozókat beszéljen meg, tárgyaljon a kevésbé fontos személyekkel, meglátogassa a beteg művészeket, helyetteseket találjon és megegyezzen az ügyelőkkel; de mindezt csak úgy mellékesen, mert az volt a legfőbb feladata, bár hivatalosan nem mondták ki, s talán egy vasat se kapott érte, hogy éjjel-nappal ott őrödjék az igazgatói szoba ajtajában – nos, a titkár, aki közben előkerítette az ügyelőt, közölte vele, hogy bemehet.

Az ügyelő kissé nyugtalanul lépett be a szobába.

– Mesélje el nekünk, hogy mi történt – parancsolta Richard.

Az ügyelő ijedten hebegte, hogy a jelentésében minden benne van.

– Végül is min nevettek azok az emberek? – kérdezte Moncharmin.

– Igazgató úr, bizonyára kiadósan vacsoráztak, s inkább mókázáshoz volt kedvük, mint ahhoz, hogy zenét hallgassanak. Ahogy megérkeztek, rögtön kijöttek a páholyból és hívták a jegyszedőnőt, aki megkérdezte tőlük, hogy mit kívánnak. Azt mondták a jegyszedőnőnek: „Nézzen be a páholyba, hogy nincs-e benn valaki?” „Nincs ott senki”, felelte a jegyszedőnő. „Pedig amikor beléptünk, egy hangot hallottunk: azt mondta, hogy *foglalt a páholy.*”

Moncharmin úr felnevetett és ránézett Richard-ra, de az még csak nem is mosolygott. Annak idején épp elég ugratásban vett részt, így aztán bármilyen ártatlanul beszélt is az ügyelő, ő bizony valami gonosz tréfát sejtett, mely eleinte még talán szórakoztató, de később szörnyen fel tudja dühíteni az embert.

Az ügyelő, hogy kedvében járjon a mosolygó Moncharmin úrnak, azt hitte, hogy neki is mosolyognia kell. De ráfizetett erre a mosolyra! Richard úr tekintete porig sújtotta az alkalmazottat, aki ezek után döbönt képet vágott.

– Egyszóval amikor megérkeztek azok az emberek, senki sem

volt a páholyban? – kérdezte korholóan a rettenetes Richard.

– Senki, igazgató úr! Senki! Sem a jobb oldali páholyban, sem a bal oldaliban, esküszöm! Tűzbe teszem érte a kezem! Mindez pedig azt bizonyítja, hogy csak tréfáról lehet szó!

– És mit mond a jegyszédőnő?

– A jegyszédőnő számára minden világos. Ő azt mondta, hogy az operaház fantomja volt a páholyban. Nahát!

Az ügyelő vihogni kezdett. De rögtön észrevette, hogy megint rosszul viselkedett, hiszen mikor kiejtette e szavakat: „az operaház fantomja volt a páholyban”, Richard gyászos képe egyenesen dühös lett.

– Azonnal kerítsék elő azt a jegyszédőnőt! – parancsolta. – Azonnal! És hozzák ide! Ezt az embert pedig vigyék ki innen!

Az ügyelő tiltakozni akart, de Richard ráfordult, hogy „fogja be a száját!”. Az a szerencsétlen nyomorult már meg sem mert nyikkanni, de akkor az igazgató megint faggatni kezdte.

– Ki a fene „az operaház fantomja?” – kérdezte tőle rosszkedvűen.

De az ügyelő már egyetlen szót sem tudott kinyögni. Csak kétségbeesett arca árulta el, hogy semmit se tud, vagy inkább nem akar semmit sem tudni róla.

– Látta maga egyáltalán az operaház fantomját? Az ügyelő a fejével intett, hogy sohasem látta.

– Az már baj! – jelentette ki hidegen Richard úr. Az ügyelő tágra nyitotta a szemét rémületében; vajon miért olyan dühös az igazgató, és mire mondta, hogy „az már baj!”?

– Majd én számolok velük! Még hogy nem látták! – dohogott az igazgató. – Ha egyszer mindenütt felbukkan, lehetetlen, hogy senki se látta! Elvárom, hogy a személyzet minden tagja elvégezze a dolgát!

Ötödik fejezet

„Az ötös páholy” folytatása

E kijelentése után Richard úr nem törődött többé az ügyelővel; a titkárával tárgyalt, aki az imént lépett be. Az ügyelő azt hitte, hogy akkor ő el is mehet, s lassan, de istenemre, igazán nagyon lassan hátrálni kezdett, s már majdnem az ajtóhoz ért, amikor Richard úr, látván a hadmozdulatot, mennydörgő hangon megszólalt, s a padlóhoz szögezte a jóembert: – Ne mozduljon!

Rémy úr közben elküldetett a jegyszedőnőért, aki a Provence utcában volt házfelügyelő, kétlépcsnyire az operaháztól. Az asszony rövidesen megérkezett.

– Hogy hívják magát?

– Giry mamának. De hát ismer engem az igazgató úr; hiszen én vagyok a kis Giry, a kis Meg anyja, hiszen tudja!

Mindez olyan merészen és ünnepélyesen hangzott, hogy Richard úr egy pillanatra szóhoz sem jutott. Végigmérte Giry mamát (kifakult vállkendő, használt cipő, ócska taftruha, koromfekete kalap). Nyilvánvaló volt, hogy az igazgató nem ismeri sem Giry mamát, sem pedig a lányát, „a kis Meg”-et, illetve nem emlékszik, hogy valaha is ismerte volna őket. De Giry mama olyan gögös volt, mintha őt, a híres jegyszedőnőt csakugyan mindenkinek ismernie kellene.

– Nem ismerem magát... – mondta végül az igazgató úr. – De kedves Giry mama, azért talán megtudhatnám, hogy mi történt itt tegnap este, hiszen az ügyelővel együtt rendőrt kellett hívniuk...

– Már én is szólni akartam, igazgató úr, nehogy magának is ugyanolyan kellemetlenségei legyenek, mint Debienne és Poligny uraknak... Eleinte ők sem akartak meghallgatni.

– Nem erről kérdeztem. Azt mondja el, mi történt itt tegnap este?

Giry mama elvörösödött felháborodásában. Ilyen hangon még soha nem beszéltek vele. Felállt, mint aki menni akar, kisimította szoknyájának ráncait, méltóságteljesen babrálta koromfekete kalapjának tollát; majd meggondolta magát, újra leült, s büszkén odavetette.

– Csak az történt, hogy megzavarták a Fantomot! Ezután, minthogy Richard úr már nem bírt uralkodni magán, Moncharmin úr vette át a kihallgatás irányítását, melynek során Giry mama elmondta, de úgy, mint aki csöppet sem csodálkozik, hogy bár üres volt a páholy, mégis kiszólt valaki, hogy „foglalt”. A jegyszédőnő más magyarázatot nem tudott adni a jelenségre, ami a legkevésbé sem volt újdonság neki, mint hogy nyilván a Fantom volt ott. Ezt a Fantomot ugyan még senki sem látta a páholyban, de már mindenki hallotta a hangját. Ő is sokszor hallotta, s neki hihetnek az urak, mert ő sohasem hazudik. Kérdezzék csak meg Debienne és Poligny urakat, vagy akárkit, aki ismeri őt, de meghallgathatják Isidore Saack urat is, akinek a Fantom eltörte a lábát!

– Kicsodát? – szakította félbe Moncharmin. – A Fantom eltörte a lábát annak a szegény Isidore Saacknak?

Giry mama tágra nyitotta a szemét, melyben e tömérdek tudatlanság fölött érzett megrökönnyedés tükröződött. Végre ráállt, hogy felvilágosítsa ezt a két szerencsétlen balekot. Az eset még Debienne és Poligny urak idején történt, az ötös számú páholyban, ugyancsak a *Faust* előadása alatt.

Giry mama köhögött, megköszöri a torkát... mint aki el akarja énekelni Gounod operáját, elejétől végéig.

– Hallgasson meg, uram. Azon az estén az első sorban ült Maniera úr, a Mogador utcai ékszerész, meg a felesége; Manieráné mögött pedig a házibarát, Isidore Saack úr foglalt helyet. Épp Mefisztó énekelt (Giry mama rázendít): „Ne tettesd, babám, hogy alszol”, és akkor Maniera úr egy hangot hall, mely ezt suttogja a jobb fülébe (a felesége a balján ült); „Ó, ó, hiszen nem Julie tettei, hogy alszik!” (A feleségét Julie-nek hívják.) Maniera úr jobbra fordul, hogy lássa, ki szólt hozzá. Senki. Megdörzsöli a fülét, és azt mondja magában: „Talán álmodom?” Lent Mefisztó folytatja a dalát... de nem untatom az igazgató urakat?

– Nem! nem! csak folytassa...

– Milyen kedvesek az igazgató urak! (Giry mama elhúzza a száját.) Tehát Mefisztó folytatja a dalát (Giry mama énekel): „Nyiss

ajtót és jöjj ki hozzám / Egy csók nem bűn”, és akkor Maniera úr újra hallja azt a hangot jobb felől: „Ugye, Julie se bánja, hogy Isidore megcsókolja?” A férfi erre a felesége és Isidore felé fordult, s mit lát? Azt, hogy Isidore megragadja a felesége kezét, s a kesztyű fölött csókokkal borítja el... valahogy így, jó uraim (Giry mama összevissza csókolja a saját kezét selyemkesztyűje fölött). Gondolhatják, hogy ez aztán nem maradt annyiban! Piff! Puff! Maniera úr, aki olyan magas és erős, mint maga, Richard úr, lekent néhány pofont Isidore Saack úrnak, aki viszont olyan sovány és gyenge, mint Moncharmin úr, elnézést a tiszteletlenségért. Kitört a botrány. A nézőtérén kiabáltak: „Elég! Elég! Még megöli!” Végül Isidore Saack valahogy el tudott menekülni...

– Vagyis a Fantom mégse törte el a lábát? – kérdezte Moncharmin úr, kicsit bosszantotta, hogy a megjelenése oly mérsékelt hatást tett Giry mamára.

– De bizony eltörte, uram – felelte gögösen Giry mama, mert megérezte a kérdésben rejlő sértő szándékot. – Mégpedig a nagy lépcsőházban törte el, ahol túl gyorsan rohant le szegény! És úgy törte, hogy egyhamar nem megy fel azon a lépcsőn!

– A Fantom maga mesélte el, hogy mit suttogott Maniera úr jobb fülébe? – kérdezte kissé mulatságos komolysággal a vizsgálóbíró, Moncharmin úr.

– Nem, uram, hanem maga Maniera úr. Így aztán...

– De maga, ugyebár, már beszélt a Fantommal, jóasszony?

– Ahogy most magával beszélek, uram...

– És amikor a Fantom beszélget magával, mit szokott mondani?

– Hát azt, hogy hozzak neki egy zsámolyt! Mikor Giry mama ünnepélyesen kiejtette ezeket a szavakat, az arca megmerevedett, s olyan lett, mint az a vörös ereszű sárga márvány, amiből a nagy lépcsőház tartóoszlopait faragták.

Ezúttal Richard nevette el magát. Moncharmin és Rémy titkár is vele nevetett, az ügyelő azonban, okulva a tapasztalatokból, meg se mert mukkanni. A falnak támaszkodott, s a zsebében izgatottan forgatta a kulcsait, azon töprengve, hogyan végződik ez a história.

Minél büszkébb lett Giry mama, annál jobban félt az ügyelő, hogy az igazgató újra dühbe gurul. Mit merészel ez a Giry mama! Az általános derűtség közepette megfenyegeti az igazgatóságot!

– Csak ne nevéssenek a Fantomon! – kiáltott fel sértődötten a jegyzedő. – Jobban tennék, ha ugyanúgy tudomást vennének róla, mint Poligny úr...

– Kiről kéne tudomást vennünk? – kérdezte Moncharmin úr, aki még soha nem szórakozott ilyen jól.

– A Fantomról... hiszen megmondtam... ide hallgassanak! (Az asszony hirtelen elnémul, hadd lássák, hogy nem tréfa ez.) Úgy emlékszem, mintha tegnap lett volna. Akkor épp *A zsidónő-t* játszották. Poligny úr egyedül ült be a Fantom páholyába. Krauss kisasszonynak örült sikere volt. Éppen a második felvonás áriáját énekelte (Giry mama halkán énekel):

*Kedvesem mellett szeretnék
Élni vagy meghalni bár,
Nem választhat már el többé
A zord, kegyetlen halál.*

– Nagyszerű! Helyben vagyunk – jegyezte meg gúnyos mosollyal Moncharmin úr.

De Giry mama halkán folytatta, miközben fekete kalapjának tollával játszadozott:

*Induljunk! Itt a földön, s fönn az égen
Sorsunk közös, vár ránk a végét.*

– Rendben van. Mondja már! – ismételte türelmetlenül Richard. – És akkor? és akkor?

– És akkor, abban a pillanatban, amikor Leopold felkiált: „Meneküljünk!” ugye?, és akkor Eléazar megállítja őket, s megkérdezi: „Hová szaladtok?” Nos, ebben a pillanatban Poligny úr, akit egy közeli üres páholyból figyeltem, hirtelen felállt, majd szobormereven kiment, s nekem csak annyi időm volt, hogy

megkérdjem tőle, mint Eléazar: „Hova megy?” De ő nem válaszolt, és sápadtabb volt, mint a halál! Láttam, amint lemegy a lépcsőn, de ő nem törte el a lábát... pedig úgy ment, mintha álomban lépkedne, mégpedig egy rossz álomban, s talán ezért nem tudta, hogy merre induljon... el is tévedt, pedig őt azért fizetik, hogy jól ismerje az operaházat!

Ezt mondta Giry mama, majd elhallgatott, hogy lássa, milyen hatást tett a hallgatóira. Poligny történetét hallva Moncharmin megrázta a fejét.

– Mindebből még mindig nem derült ki, hogy az operaház fantomja milyen körülmények között, hogyan kér magától zámolyt – tért vissza makacsul az igazgató az előbbi kérdéshez. Mereven bámult Giry mamára, valósággal farkasszemet nézett vele.

– Nos, ezután... szóval ez után az este után már békén hagyták a Fantomunkat... és senki sem próbálta meg elvenni tőle a páholyát. Debiene és Poligny urak utasítást adtak, hogy minden előadáson tartsák fönnt a számára. Így aztán, ha megjön, elkéri tőlem a zámolyát...

– Hohó! A Fantom zámolyt kér? Lehet, hogy a maga Fantomja asszony? – kérdezte Moncharmin.

– Nem, a Fantom férfi!

– Honnan tudja?

– Férfi hangja van, mégpedig nagyon kedves hangja! Na jó, elmondom, hogy szokott történni. Amikor megjön az operába, általában az első felvonás közepén, háromszor megkopogtatja az ötös számú páholy ajtaját. Amikor először hallottam ezt a három kopogást, s tudtam, hogy senki sincs a páholyban, gondolhatják, milyen nyugtalan lettem. Kinyitottam az ajtót, hallgatóztam, nézelődtem: senki! S lám, egyszer csak egy hangot hallok; ezt mondja: „Jules mama (mert így hívták megboldogult uramat), egy zámolyt, ha lenne olyan szíves!” Tisztesség ne essék szólván, igazgató úr, de a hajam szála is égnek állt. A hang folytatta: „Ne féljen, Jules mama, én csak az operaház fantomja vagyok!” Arrafelé néztem, ahonnan a hang jött, mely egyébként olyan jóságosnak,

olyan barátságosnak tűnt, hogy már alig féltem tőle. A hang, igazgató úr, *az első sorból a jobb oldali szék felől* jött. Persze nem láttam senkit, de esküdni mertem volna rá, hogy az a valaki, aki olyan udvariasan megszólított, csak ott lehet.

– Jobboldalt, az ötös páholy mellett ült valaki?

– Nem, a hetes páholy, ugyanúgy, mint a bal oldali hármas, üres volt. Épp csak elkezdődött az előadás.

– És akkor mit csinált?

– Hát hoztam a zsámolyt. Gondoltam, biztosan nem magának kéri a zsámolyt, hanem a hölgyének. De azt a nőt én még soha nem láttam és nem is hallottam.

Micsoda? A Fantomnak most már felesége is van! Moncharmin és Richard vallató tekintete újra megtalálta az ügyelőt, aki a jegyszédőnő mögött kétségbeesetten integetett, azért, hogy felhívja magára a főnökei figyelmét. A mutatóujjával böködte a homlokát, így jelezte az igazgatónak, hogy Jules mama bizonyára megőrült: némajátéka arról győzte meg Richard urat, hogy meg kell szabadulnia az ügyelőtől, hiszen már rég ki kellett volna rúgnia innen ezt a habókos asszonyt. Közben Giry mama folytatta az elbeszélését a Fantomról, és éppen a nagylelkűségét dicsérte.

– Az előadás végén mindig ad nekem negyven sou-t, néha százat is, sőt ha több napig nem jött, volt, hogy tíz frankot hagyott nekem. Csak amióta újra bosszantani kezdték, azóta nem ad semmit.

– Pardon, jóasszony... (Micsoda pimaszság, még a toll is felborzolódik Giry mama kalapján.) ...Pardon! Hogy a csudába ad magának a Fantom negyven sou-t? – kérdezte Moncharmin, aki kíváncsinak született.

– Ott szokta hagyni a könyöklőn. Mindig ott találok a programfüzet mellett, amit én szoktam bevinni neki; volt olyan este, amikor virágot is találtam a páholyban, egy szál rózsát, ami biztos a felesége blúzáról esett le... mert biztos, hogy néhányszor az is vele jön, ugyanis az asszony egyszer ottfelejtett egy legyezőt is.

– Micsoda! A Fantom ottfelejtett egy legyezőt? És maga mit csinált vele?

- Hát visszavittem neki a következő alkalommal. Ekkor szólalt meg az ügyelő.
- Maga nem tartotta be a szabályzatot, Giry mama, ezért bírságot kell fizetnie.
- Hallgasson, maga barom! (Ez Firmin Richard basszus hangja volt.)
- Egyszóval visszavitte neki a legyezőt. És aztán?
- Aztán elvitték, igazgató úr. Az előadás után már nem volt ott, de találtam helyette egy doboz angol bombont, amit annyira szeretek, igazgató úr. Ez volt a Fantom ajándéka.
- Rendben van, Giry mama. Most elmehet. Amikor Giry mama tiszteletudóan elköszönt, megőrizve a méltóságát, amitől sosem vált meg, a két igazgató utasította az ügyelőt, hogy szabaduljon meg a bolond vénasszonytól. Azzal elengedték az ügyelőt, aki még egyszer elismételte, hogy mennyire ragaszkodik az operaházhoz, majd távozott. Ekkor a két igazgató közölte a titkárral, hogy el kell bocsátani az ügyelőt is. Amikor végre egyedül maradtak, mind a ketten ugyanarra a következtetésre jutottak, amit nyomban közöltek is egymással, azaz hogy meg kell látogatniuk az ötös számú páholyt. Rövidesen követjük őket.

Hatodik fejezet

A varázshegedű

Christine Daaé, azoknak a bonyodalmaknak az áldozata, melyekről később még szólunk, nem aratta le a rögtön az opera híres gálaestjén kivívott diadalának babérjait. Igaz, életében először felléphetett Zurich hercegnőnél, ahol repertoárjának legjavát énekelte; X. Y. Z., a híres kritikus, aki ott volt a rangos vendégek közt, ezt írta róla:

„Amikor a *Hamlet-et* énekli, az az érzésünk, hogy maga Shakespeare jött el a Champs-Élysées-re, hogy gyakorolja vele az Opheliát... És ha felveszi az éj királynőjének gyémánt fejéjét, Mozartnak is bizonyára kedve támad otthagyni az öröklétet, hogy meghallgassa őt. *Varázsfuvolájának* csodálatos előadója bizonyára ismerős neki, hiszen magas, csengő hangja, mellyel oly könnyen, szinte erőfeszítés nélkül szállt át Skotelof falubeli kunyhójából Gamier úr márványból és aranyból épített palotájába, feltehetően égi ajándék.”

De Zurich hercegnő estélye után Christine nem énekelt többé közönség előtt. Bizonyítékunk van rá, hogy ekkoriban minden meghívást, minden fellépést visszautasított. Például egyszerűen megtagadta a részvételét egy jótékonyági esten, amire már régen elígérkezett, és még csak ki se mentette magát. Úgy viselkedett, mintha nem volna ura a saját sorsának, mintha tartana tőle, hogy újra sikert arat.

Hallott róla, hogy Chagny grófja, azért, hogy kedvében járjon az öccsének, lépéseket tett az érdekében Richard úrnál; Christine írt neki egy levelet, melyben megköszönte a támogatását, de arra kérte, hogy ne beszéljen róla többé az igazgatóknak. Vajon mi lehetett a furcsa magatartás oka?

Volt, akinek az volt a véleménye, hogy az énekesnő mérhetetlenül gögös, mások viszont angyali szerénységre gyanakodtak. De nem tudom, hogy színházzal kapcsolatban lehet-e egyáltalán szerénységről beszélni; azt hiszem, inkább az az igazság, hogy a lány meg volt rémülve. Meg vagyok győződve róla, hogy Christine Daaé megijedt attól, ami vele történt, s ugyanúgy meg volt döbbenve az eseményektől, mint körülötte mindenki. De a megdöbbenés nem egészen pontos kifejezés. Birtokomban van Christine egyik levele (a Perzsa gyűjteményéből), mely ennek az időszaknak az eseményeiről szól. Nos, miután elolvastam, már nem állíthatom, hogy Christine megdöbbsent vagy éppen megrémült volna a sikerétől; inkább elborzadt tőle. Igen, igen... elborzadt tőle! „Nem ismerem magamra, amikor énekelek”, írja. A szegény, ártatlan, szelíd gyermek! Sehol

sem mutatkozott, és Chagny vikomt hiába próbált a nyomára bukkanni. Irt neki, engedélyt kért tőle, hogy meglátogassa. A lány egy reggel a következő kétségbeejtő válaszlevelet küldte neki:

„Uram,

nem felejtettem el azt a kisfiút, aki egykor megtalálta a kendőmet a tengerben. Ezt ma kell megírom magának, amikor Perrosba megyek, hogy eleget tegyek szent kötelességemnek. Holnap lesz szegény apám halálának az évfordulója, akit maga is ismert, s aki nagyon szerette magát. Ott, a kis templom mellett a temetőben hantolták el a hegedűjével együtt, a domb alján, ahol, mikor még kicsik voltunk, annyit játszottunk; ott nyugszik az út szélén, ahol néhány év múlva, amikor már egy kicsit nagyobbak voltunk, örökre elbúcsúztunk egymástól.”

Amikor megkapta Christine Daaé levelét, Chagny vikomt azonnal menetrendet vett elő, sietve felöltözött, írt néhány sort, amit az inasára bízott, hogy adja át a bátyjának; aztán bérkocsit fogadott és a Montparnasse pályaudvaron szállt ki, néhány perccel azután, hogy elment a reggeli vonat, amit még el akart érn.

Raoul rossz hangulatban töltötte a napot, s csak este tért vissza az életkedve, amikor elhelyezkedett a vasúti kocsiban. Utazása alatt újra és újra elolvasta Christine levelét, beszívta az illatát, felidézte gyermekkoruk édes képeit. Az egész szörnyű vasúti éjszakát lázas álomban töltötte, melynek kezdete és vége Christine volt. Akkor kezdett magához térni, amikor Lannionban leszállt. Sietett, hogy elérje a Perros-Guirecbe induló postakocsit: ő volt az egyetlen utas. Megkérdezte a kocsist, aki tudott róla, hogy egy fiatal hölgy – párizsi lehetett – nemrég vitette magát Perrosba, s a Lenyugvó Naphoz címzett fogadónál szállt ki. Ez csak Christine lehetett! Ezek szerint egyedül jött. Raoul melléből mély sóhaj tört föl: legalább nyugodtan és zavartalanul beszélhet Christine-nel. Ha csak rágondolt, a torka is elszorult. Ez a fiatalember, aki már megkerülte a Földet, még olyan tiszta volt, mint egy szűz lány, aki még sosem hagyta el a szülői házat.

Ahogy közeledett hozzá, felidézte magában a kis svéd énekesnő

történetét. Ennek jó néhány részlete maradt eddig titokban.

Élt egyszer egy kisvárosban, Uppsala környékén egy paraszt, aki a családjával együtt hétközben a földet művelte, vasárnap pedig a templomi kórusban énekelt. Ennek a parasztnak volt egy kislánya, aki előbb ismerte meg a hangjegyeket, mint a betűket. Daaé papa nagy zenész volt, bár talán nem is tudta magáról. Hegedült, s egész Skandinávia legjobb falusi muzsikusának tartották. Messze földön ismerték a nevét, s mindig hozzá fordultak, ha lakodalmon vagy más mulatságokon táncolni akartak az emberek. Daaé mama, aki különben béna volt, akkor halt meg, amikor Christine hatéves lett. Ezután az apa, aki csak a kislányát és a zenét szerette, eladta a kis földjét, s Uppsalába költözött, hogy ott hírnevet szerezzen. De csak nyomor jutott neki.

Visszatért hát vidékre, vásárról vásárra járt, és skandináv melódiákat játszott, miközben gyermeke, aki nem hagyta el soha, lelkesen hallgatta, vagy énekszóval kísérte. Egy nap, a limbyi vásáron meghallotta őket Valerius professzor, s mindkettőjüket elvitte magával Göteborgba. Feltételezte, hogy az apa a világ legjobb falusi hegedűse, a lánya pedig nagy művészi ígéret. Gondoskodott a gyermek neveléséről és oktatásáról. Az pedig mindenkit ámulatba ejtett szépségével, bájával és tudásszomjával. Gyorsan fejlődött. Valerius professzor és felesége eközben Franciaországban telepedett le. Magukkal vitték Daaé papát és Christine-t is. Valerius mama úgy bánt Christine-nel, mint a lányával. Apja viszont fokozatosan sorvadni kezdett, honvággy gyötörte. Párizsban ki sem mozdult a lakásból. Álomvilágban élt, melyben csak a hegedűjével társalgott. Hosszú órákra bezárkózott a szobájába a lányával, s a háziak hallották, amint a hegedűszóra lágyan, halkan énekelnek. Néha Valerius mama is végighallgatta őket az ajtó mögött, azután nagyot sóhajtott, letörölt egy könnycseppet, majd lábujjhegyen elosont. Ő is hazavágyódott, a skandináv ég alá.

Úgy tűnt, hogy Daaé papa csak nyáron nyeri vissza az erejét, amikor a család vakációzni ment Perros-Guirecbe, Bretagne egy eldugott sarkába, amit a párizsiak szinte egyáltalán nem ismernek.

Nagyon szerette ezt a számára idegen tengert, melynek szerinte ugyanolyan volt a színe, mint az otthoninak. Legfájdalmasabb dalait a parton játszotta, s azt hangoztatta, hogy a tenger elnémul, hogy őt végighallgassa. Aztán addig könyörgött Werius mamának, míg az beleegyezett a hajdani falusi muzsikus egy másik hóbortjába is.

Búcsújárások, a falvak szentjeinek ünnepei idején, amikor a helybeliek kitáncolják és kitombolják magukat, úgy, mint egykor, most is útra kelt a hegedűjével, és megengedték neki, hogy egy hétre magával vigye a lányát is. Ekkor csak a falusiaknak játszottak, mások nem hallgathatták őket. Azokat a dallamokat, amik évközben az eszükbe jutottak, most a legkisebb tanyákon dalolták el. Elkerülték a vendégfogadók ágyait, pajtákban töltötték az éjszakákat, szorosan egymáshoz simulva a szalmán, éppen úgy, mint Svédországban, amikor még oly szegények voltak.

Tisztességes ruhát viseltek, visszautasították hallgatóik adományait és nem koldultak; az emberek nem is értették, hogy mit keres közöttük az a kóbor falusi hegedűs azzal a szép gyermekkel, aki olyan szépen énekel, mint egy paradicsomi angyal. Kíváncsiak követték őket faluról falura.

Egy nap egy városi fiú, aki azon a vidéken nyaralt, a nevelőnőjével együtt sokáig követte őket, és képtelen volt elszakadni a kislánytól, akinek édes és tiszta hangja úgy vonzotta, mint a mágnes. Együtt érkeztek meg egy kis öböl partjára, melyet ma is Trestraounak hívnak. A jelenetnek rajtuk kívül csak az ég, a tenger és az aranyszínű part volt a tanúja. Hirtelen nagy szél támadt, mely elragadta Christine kendőjét és besodorta a tengerbe. Christine felkiáltott, s utánanyúlt, de a vászon már messze, a hullámokon úszott. Christine egy hangot hallott, amelyik ezt mondta:

– Ne bánkódjék, kisasszony, megkeresem a kendőjét a tengerben.

Egy kisfiút látott, aki futott, futott, nem törődve egy feketébe öltözött asszony felháborodott tiltakozásával. A kisfiú ruhástul vetette bele magát a tengerbe és visszahozta a lány kendőjét. Mondanunk sem kell, hogy csurom víz volt a kisfiú meg a kendő is. A feketébe öltözött asszony alig tudott megnyugodni, de Christine

tiszta szívéből nevetett, s megölelte a kislányt, aki Raoul de Chagny vikomt volt. Ekkoriban a nagynénjénél lakott, Lannionban. Ezen a nyáron szinte mindennap találkoztak és együtt játszottak. A nagynéni kérésére és Valerius professzor közvetítésével Daaé mester beleegyezett, hogy hegedűleckéket adjon az ifjú vikomtnak. Így azután Raoul is megtanulta ugyanazokat a dalokat, melyek olyan varázslatossá tették Christine gyermekkorát.

A két gyereknek többé-kevésbé egyforma, álmodozó és nyugodt lelke volt. Leginkább a régi történetek, a vén breton mesék ragadták meg képzeletüket, s legfőbb szórakozásuk az volt, amikor bekopogtak az ajtókon, mint a koldusok, s elrebegették: „Asszonyom vagy jó uram... nincs valami régi történetük, amit elmesélhetnének nekünk?” Kevés olyan ház volt, ahonnan „üres kézzel” távoztak. Van-e olyan breton nagymama, aki nem látott, legalább egyszer az életében, holdfénynél, az avarban táncoló tündéreket és törpéket?

A gyerekek leginkább az alkonyatot élvezték, a leszálló est békéjét, amikor a nap már lebukott a tengerben, s Daaé apó mellük ült az út szélére. Basszus hangján, mintha maga is tartott volna a felidézett árnyaktól, szépséges, szelíd vagy rettenetes északi legendákat mesélt. Ezek néha olyan szépek voltak, mint Andersen meséi, néha pedig olyan szomorúak, mint a nagy költő, Runeberg énekei. S amikor az öreg hegedűs elhallgatott, a gyerekek azt mondták: „Még!”

Volt egy története, amely így kezdődött: „Volt egyszer egy király, aki egy kis halászsajkában ült, s mély, nyugodt vízen ringatózott, mely mint fénylő szem ragyog a norvég hegyek között...” És volt egy másik mese is. „A kis Lotténak minden az eszébe jutott és semmi sem jutott az eszébe. Nyári madár volt, mely a nap arany sugarában száll; szőke fürtjein tavaszi virágkoszorút viselt. A lelke tiszta és kék volt, ugyanolyan, mint a tekintete. Hízelt az anyjának, hűséges volt a babájához, gondot viselt a ruhájára, piros cipőjére és a hegedűjére, de mindenekfelett azt szerette, ha a zene angyala ringatta álomba.”

Mialatt az öregember ezt a mesét mondta, Raoul Christine kék

szemét és aranyszínű haját nézte. Christine meg arra gondolt, hogy milyen szerencsés is volt az a Lotte, hogy elalvás előtt hallhatta a zene angyalát. Daaé apónak majdnem minden történetében szerepelt a zene angyala, és a gyerekek mindig megkérték, hogy meséljen még erről az Angyaltól, s ne hagyja abba. Daaé apó azt állította, hogy minden nagy muzsikust, minden nagy művészt legalább egyszer az életében meglátogatta a zene angyala. Ez az Angyal néha a bölcsőjük fölé hajol, ahogy a kis Lottéval történt, s így nőnek fel a kis csodagyerekek, akik már hatéves korukban jobban hegedülnek, mint az ötvenéves férfiak, ami, valljuk meg, igazán különleges dolog. Máskor viszont az Angyal sokkal később érkezik, mert a gyerekek még nem elég okosak, nem akarják megtanulni az iskolázást és a skálázást. De az is előfordul, hogy az Angyal soha nem jön meg, mert az embereknek nem elég tiszta a szívük és nem elég tiszta a lelkiismeretük hozzá. Az Angyalt soha nem lehet látni, de az elhivatott lelkek meghallják a szavát.

Gyakran olyankor szólal meg, amikor a legkevésbé várjuk, amikor szomorúak és kedvetlenek vagyunk. Ilyenkor a fülünk hirtelen valami égi dallamot, isteni hangot hall, amire egész életünkben emlékszünk. S mindazok, akiket az Angyal meglátogatott, a lelkükben tüzet fognak, mely nem alszik el. Megreszketnek egy fuvallattól, amit a halandók többsége nem ismer. S ezután részük lesz a csodában; ha egy hangszerhez nyúlnak, vagy énekelni kezdenek, olyan hangokat csalnak ki magukból, melyek a szépségükkel megszégyenítik a többi emberi hangot. Azok, akik nem hallottak az Angyal látogatásáról, azt szokták mondani ezekről az emberekről, hogy zseniálisak.

A kis Christine megkérdezte a papájától, hogy vajon ő hallotta-e már az Angyalt. De Daaé papa szomorúan csóválta a fejét, aztán ragyogó szemmel nézett a gyermekére, és azt mondta neki:

– Te, lányom, egyszer majd meghallod! Majd ha már az égben leszek, leküldöm hozzád, megígérem! Daaé apó ekkoriban kezdett el köhögni. Beköszöntött az ősz, s elválasztotta egymástól Raoult és Christine-t.

Három év múlva látták újra egymást: ekkor már fiatal emberek voltak. Ez is Perrosban történt, s Raoul egész életre szóló emléket őrzött meg erről a jelenetről. Valerius professzor ekkor már halott volt, de Valerius mama Franciaországban maradt, mert anyagi érdekei itt tartották, Daaé apóval és a lányával együtt, akik még mindig énekeltek és hegedültek, magukkal ragadva dallamos álmukba a jötevőjüket is, akit már csak a zene tartott életben. A fiatalember véletlenül járt Perrosban, s tért be abba a házba, ahol annak idején kis barátnője lakott. Először az öreg Daaé apót látta meg, aki könnyes szemmel kelt fel a karosszékből, átölelte a fiút, és azt mondta, hogy még mindig nagyon jól emlékszik rá. Ez igaz is volt, hiszen alig telt el nap anélkül, hogy Christine ne beszélt volna Raoulról. Még beszélt az öregember, amikor kinyílt az ajtó, s belépett a bájos, készséges fiatal lány, egy csésze illatozó teával. Megismerte Raoul, és letette a csészét. Könnyű láng borította tűzbe az arcát. Hirtelen megtorpant és egy szót se szólt. Az apja csak nézte őket. Raoul közelebb lépett a lányhoz, s megcsókolta, Christine hagyta. Feltett a fiúnak néhány kérdést, majd mint jó házigazda, felvette a csészét, és kiment. Visszavonult a kert magányába, és leült egy padra. Serdülő szívét először érintette meg a szerelem. Raoul utánament, s estig beszélgettek, nagy zavarban. Mind a ketten megváltoztak, nem ismertek egymásra, hiszen már egyikük sem volt gyerek. Olyan óvatosak voltak, mint a diplomaták, s végig olyan dolgokról csevegtek, melyeknek semmi közük nem volt a születő érzelmeikhez. Amikor az út szélén elbúcsúztak, Raoul azt mondta Christine-nek, miközben megcsókolta reszkető kezét:

– Kisasszony, soha nem felejttem el!

Aztán távozott, sajnálva merészségét, hiszen tudta, Christine Daaé sosem lehet Chagny vikomt felesége.

Ami Christine-t illeti, visszatért az apjához, és azt mondta neki:

– Ugye te is úgy láttad, hogy Raoul nem olyan kedves már, mint amilyen régen volt? Már nem is szeretem!

És megpróbált nem gondolni rá. Ez meglehetősen nehezen sikerült neki, így hát belevetette magát művészete tökéletesítésébe,

amely minden idejét igénybe vette. Csodálatosan haladt. Azok, akik hallották énekelni, azt jósolták, hogy a világ első művésze lesz. Eközben az apja meghalt, s hirtelen úgy tűnt, e csapással elvesztette nemcsak a hangját, hanem a lelkét és a tehetségét is. Mindebből annyi maradt azért, hogy felvegyék a konzervatóriumba, de nem több.

Társai közül nem tűnt ki, lelkesedés nélkül tette le a vizsgákat, igaz, valami díjat is nyert, hogy örömet szerezzen vele Valerius mamának, akivel együtt élt. Amikor Raoul először látta Christine-t az operában, a lány szépsége és a felidézett emlékek elbűvölték, de a művészete kiábrándította. Úgy tűnt, Christine már nem a régi. Raoul visszatért, és újra meghallgatta. Aztán utánament a kulisszák mögé. Ott várta egy díszlet mögött. Megpróbálta felhívni magára a figyelmét. Többször is elkísérte az öltözője küszöbéig, de a lány nem vette észre. Raoul szenvedett, mert a lány szép volt; de a szerénysége nem engedte, hogy bevallja, magának, mennyire szereti. Aztán jött az a gálaest, mint valami villámcsapás: megnyílt az ég, s egy angyali hang hallatszott a földön, mely megragadta az embereket, s rabul ejtette Raoul szívét...

Aztán... aztán az a férfihang az ajtó mögött: „Szeretnie kell!”; pedig az öltöző üres volt...

Miért nevetett Christine, amikor kinyitotta a szemét, és Raoul azt mondta: „Én vagyok az a kisfiú, aki egykor megtalálta a kendőjét a tengerben”? Miért nem ismerte fel? S miért írt ezután neki?

Ó, milyen hosszú ez az út a part mentén... itt a kereszteződésnél a feszület... Itt van a kihalt pusztaság, a megfagyott avar, a mozdulatlan fehér ég alatt. Megrezzennek az ablakok, robog, robog a kocsí a kockaköveken... micsoda zajjal, s milyen lassan halad ez a postakocsí! Raoul ráismert a tanyára... a kerítésre, az árokpartra, az út menti fákra... Lám, itt az út utolsó fordulója, most már lefelé ereszkedik, s ez már a tenger... a perrosi nagy öböl...

Szóval a Lenyugvó Naphoz címzett fogadóban szállt meg. Párizsi hölgy! Itt nincs más. Jól fogják magukat érezni. Emlékszik, annak idején micsoda történeteket meséltek az emberek! Hogy ver a szíve!

Vajon mit fog mondani a lány, ha meglátja?

Belép a fogadó régi, füstös termébe, s az első ember, akit észrevesz, Tricard mama. Az asszony megismeri, és megkérdezi tőle, hogy mi szél hozta erre. A fiú elpirul. Azt mondja, Lannionban akadt dolga, s „nem mehetett el úgy, hogy ne üdvözlje”. Tricard mama reggelit akar hozni neki, de Raoul azt mondja: „Kicsit később.” Úgy tűnik, vár valakit. Kinyílik az ajtó. Feláll. Nem csalódott: ő az! Beszélni akar vele, de elakad a szava. A lány mosolyogva áll előtte; egyáltalán nincs meglepve. Arca üde és piros, mint árnyékban az eper. A lány láthatóan meghatódott tőle, hogy Raoul ilyen hamar ideért. Melle, mely mögött őszinte szív dobog, lágyan megemelkedik. Szeme halványkék azúr tükör, mely álmodó, mozdulatlan, északi tó színében csillog, és nyugodt, ártatlan lélekről tanúskodik. Szőrmebundája alatt is jól látható karcsú termete, bájos, fiatal testének arányos vonala. Raoul és Christine hosszasan bámulnak egymásra. Tricard mama elmosolyodik és diszkréten visszavonul. Végre Christine megszólal.

– Egyáltalán nem lep meg, hogy itt van. A miséről jövet megéreztem, hogy itt, ebben a fogadóban találom. Valaki már az úton megmondta nekem. Igen, bejelentették az érkezését.

– Ki volt az? – kérdezi Raoul, s megragadja a kis kezét, amit Christine nem húz vissza.

– Szegény halott apám szólt hozzám.

A két fiatal között pillanatnyi csend támad. Aztán Raoul újra megszólal.

– Azt is mondta az apja, hogy szeretem, s nem tudok maga nélkül élni?

Christine a haja tövéig elpirul, s elfordítja a fejét. Reszkető hangon feleli:

– Nélkülem? Maga megbolondult, barátom. Nevetésben tör ki, hogy így leplezze felindultságát.

– Ne nevessen, Christine, én halálkomolyan beszélek. A lány megfontoltan válaszol.

– Nem azért hívtam ide, hogy ilyesmiket mondjon nekem.

– De idehívott, Christine; megérezte, hogy a levelétől elvesztem a fejem, s ideohanok Perrosba. Hogyan gondolhatta, hogy idejövök, ha nem jutott az eszébe, hogy szeretem?

– Arra gondoltam, hogy emlékszik még gyerekkori játékunkra, amiben az apám is gyakran részt vett. Alapjában véve már nem is tudom, mit gondoltam... Talán nem kellett volna írnom magának... De amikor azon az estén olyan hirtelen feltűnt az öltözőmben, visszatért a távoli, nagyon távoli múlt, s úgy írtam, mintha még kislány volnék, aki boldog lenne, ha magányos és szomorú perceiben viszontláthatná, maga mellett tudhatná kis játszópajtását...

Egy pillanatig mindketten hallgattak. Volt valami Christine magatartásában, amit Raoul nem talált természetesnek, amin mindenképpen töprengenie kellett. De azért a lány nem volt ellenséges vele, távolról sem... legalábbis gyöngéd és szomorú tekintete erről tanúskodott. De ha ilyen gyöngéden néz rá, miért olyan szomorú? Ez az, amit meg kell tudnia, s ez a kíváncsiság sarkallja a fiatalembert...

– Először akkor vett észre, amikor meglátott az öltözőjében?

A lány nem tud hazudni. Azt mondja:

– Nem! Már többször láttam magát a bátyja páholyában. És a színpadon is.

– Sejtettem! – jegyzi meg Raoul, és összeszorítja az ajkát. – Most már csak azt magyarázza meg, hogy amikor az öltözőjében viszontlátott, s emlékeztettem rá, hogy én hoztam vissza a kendőjét a tengerből, miért válaszolt úgy, mintha nem is ismerne, és miért nevetett?

Raoul ezt a kérdést már olyan durva hangon tette fel, hogy Christine csak ránézett és nem válaszolt. A fiatalember is meghökkent a saját merészségén; szelíd, szerelmes és engedelmes szavakat készült mondani a lánynak, s erre tessék, most veszekszik vele. Egy férj vagy egy szerető, akitől már semmit sem lehet megtagadni, az se beszélhet másképp a feleségével vagy a szeretőjével, aki megsértette őt. Raoul izgatott lett, hiszen már tudta, hogy ostobán viselkedett, de mert nem talált más kiutat ebből a

nevetséges helyzetből, hát komor képet vágott, és azt sem bánta, hogy a lány meggyűlöli érte.

– Nem válaszol! – mondta a dühös és szerencsétlen fiú. – Rendben van, akkor majd én válaszolok maga helyett! Mert volt valaki az öltözőjében, aki zavarta magát, Christine! Valaki, aki előtt titkolni akarta, hogy rajta kívül más is érdekl!

– Ha valaki zavart volna, barátom! – szakította félbe jeges hangon Christine –, ha valaki azon az estén zavart volna, az csakis maga lehetett, hiszen magát küldtem el!

– Igen! Azért, hogy egyedül maradjon velem!

– Mit mond, uram? – kérdezte a lány elhaló hangon – ...kiről beszél?

– Arról, akinek maga azt mondta: „Csak önnek énekelek! Ma este önnek adtam a lelkem, s most meghalok.”

Christine megragadta Raoul karját: olyan erővel szorította meg, amelyet el se képzelne az ember egy ilyen törekeny teremtésről.

– Tehát hallgatózott az ajtó mögött!

– Igen! Azért, mert szeretem... és mindent hallottam...

– Mit hallott? – A lányon különös izgalom vett erőt, és elengedte Raoul karját.

– Az a férfi azt mondta: „Szeretnie kell!”

E szavak hallatán Christine arca hullasápadt lesz, a tekintete elborul... Majd megtántorodik, kis híján elesik. Raoul felpattan, megfogja a karját, de Christine máris úrrá lesz a futó rosszulléten, s halk, szinte elhaló hangon kérleli:

– Mondja! Mondja még! Mondjon el mindent, amit hallott!

Raoul ránéz, habozik, nem érti, mi történik.

– Hallottam még, hogy a férfi mit válaszolt, amikor maga azt mondta, hogy nekiadta a lelkét: „Csodálatos a lelked, gyermekem, és én hálás vagyok érte. Egy császár sem kapott még szebb ajándékot! Ma este még az angyalok is sírtak.”

Christine a szívére szorította a kezét. Leírhatatlan izgalommal nézett Raoulra. Pillantása olyan átható és merev volt, mint egy őrülté. Raoul meghökkent. De Christine szemét nyomban ezután elöntötte a

könny, s elefántcsont orcáin végiggördült két gyöngyszem, két súlyos könnycsepp...

– Christine!

– Raoul!

A fiatalember át akarja ölelni, de a lány kisiklik a kezéből, s a legnagyobb zavarban szökik meg előle.

Mialatt Christine bezárkózott a szobájába, Raoul ezer szemrehányást tett magának a durvaságáért; másrészt újra feltámadt a vérében a féltékenység tüze. Miért volt annyira zavarban a lány, amikor megtudta, hogy rájött a titkára? Ez a titok rendkívül fontos! Dacára mindannak, amit hallott, Raoul nem kételkedett Christine ártatlanságában. Tudta, hogy a lányt mindenki erkölcsösnek tartja, s azért nem volt annyira zöldfülű, hogy ne értse meg: egy művésznőt olykor szerelmi ajánlatokkal ostromolnak. Christine jól megfelelt a hangnak, amikor azt mondta, hogy neki adta a lelkét, és valószínűleg itt csak énekről és zenéről volt szó. Valószínűleg? De akkor mi volt ez az előbbi izgalom? Istenem, Raoul milyen szerencsétlennek érezte magát! Ha rögtön a sarokba szoríthatta volna azt a férfit, illetve azt a hangot, pontos magyarázatot kért volna tőle.

Miért menekült el Christine? Miért nem jön le a szobájából?

A fiatalember nem ebédelt. Bánatos volt, s fájdalma egyre nőtt, látván, hogy az ifjú svéd lánytól távol telnek el az annyira édesnek hitt órák. Miért nem járja be vele együtt a vidéket, amihez annyi közös emlék fűzi őket? S mi lehet az oka, hogy jöllehet semmi elintéznivalója nincs Perrosban, s nem is csinál semmit, nem tér vissza azonnal Párizsba? Megtudta, hogy a lány még reggel misét mondatott Daaé apó lelki üdvéért, s hosszú órákat töltött imádkozva a kis templomban és a falusi muzsikus sírjánál.

Raoul szomorúan, leverten igyekezett a templomot övező temetőbe. Belökte a kaput. Egyedül bóklászott a sírok között, betűzgette a feliratokat, de ahogy a templom szentélye mögé ért, a gránit sírkövön díszelgő, azt egészen a havas földig elborító tömérdek virág elárulta, hogy jó helyen jár. Illatuk betöltötte a breton telet. Csodálatos vörös rózsákat látott, melyek mintha éppen most, a

hóban bontották volna ki szirmaikat. Mintha az élet adott volna hírt magáról a halottak között, akik mindenütt jelen voltak. A föld már nem tudta befogadni a halált, s kivetette magából a hullákat. Csontvázakat és koponyákat hordtak össze százszámra a templom fala mellé, s a kitárulkozó, gyászos építményt csak egy könnyű drótháló tartotta. Mintha a szentély falát egymás mellé és egymásra rakott halálfejekre és csupasz, kifehéredett csontokra építették volna. A szentély ajtaja ebbe a csontkamrába nyílt, úgy, ahogy sok régi breton templomnál látni.

Raoul imát mondott Daaé apóért, majd, minthogy siralmas hangulata lett a halálfejek vigyortól, kiment a temetőből, fölment a töltésen, s leült a tengerhez vezető út szélén. A fövényen gonoszul fújt a szél, mintha csak el akarná a nap sápadt sugarát üzni. Majd lassan elenyészett a fény, s csak egy ólomszürke csík maradt belőle a látóhatár szélén. Ekkor a szél elcsendesedett. Leszállt az est. Raoul jeges árnyékok vették körül, mégse fázott. Gondolatai a puszta és vigasztalan vidéken, az emlékei között kalandoztak. Alkonyatkor sokszor járt itt, ezen a helyen a kis Christine-nel, hogy meglessék a táncoló tündéreket, amikor felkel a hold. Igaz, neki sosem sikerült meglátnia őket, bár a szeme éles volt. Christine azonban, aki pedig kissé rövidlátó volt, azt állította, hogy sokszor látta őket. Raoul elmosolyodott ettől az emléktől, majd hirtelen megremegett. Ködös árnyék tűnt fel mellette, nem tudni, hogyan, hiszen a lépteit nem lehetett hallani. Akkor az árnyék megszólalt:

– Elhiszi, hogy ma este megjelennek a tündérek? Christine volt az. A fiatalember beszélni szeretett volna vele, de ő kesztyűs kezével befogta a száját.

– Hallgasson meg, Raoul. Elhatároztam, hogy elmondok magának valami nagyon, nagyon fontos dolgot.

A lány hangja reszketett. Raoul hallgatott és várt. Végre Christine megszólalt, kihagyó lélegzettel.

– Raoul, emlékszik még a zene angyalának legendájára?

– Persze hogy emlékszem! Ha jól tudom, az édesapja éppen itt mesélte el először.

– És itt mondta nekem azt is: „Majd ha már az égben leszek, leküldöm hozzád.” Nos, az én apám az égben van, s engem tényleg meglátogatott a zene angyala.

– Sejtettem – felelte a fiatalember komolyan, és azt hitte, a lány csak egy kegyes gondolat erejéig hozza összefüggésbe édesapja emlékét legutóbbi fényes sikerével.

Christine kissé meglepődött, hogy Chagny vikomt milyen hidegvérrel nyugtázza a zene angyalának látogatását.

– Hogy érti ezt, Raoul? – kérdezte, és sápadt arccal hajolt oda a vikomthoz, aki azt hihette, hogy a lány meg akarja csókolni, holott csak a szemében akart olvasni a sötétben.

– Úgy értem – válaszolta a fiatalember –, hogy emberi lény nem énekelhet olyan gyönyörűen, ahogy maga akkor, Christine; csakis csoda történhetett, valami égi csoda. Nincs olyan földi énektanár, akitől így megtanulhatott volna énekelni. Maga meghallotta a zene angyalát, Christine.

– Igen – jelentette ki a lány ünnepélyesen –, *ott, az öltözőmben*. Mindennap ott ad leckét nekem.

Mindezt olyan szenvedélyes, olyan különös hangon mondta, hogy Raoul nyugtalanul nézett rá, mint olyasvalakire, aki képtelenségeket beszél, és van egy örült rögeszméje, amihez beteg agya minden erejével ragaszkodik. A lány elhúzódott tőle, mozdulatlanul várt, s már csak egy árnyéknak látszott az éjszakában.

– Az öltözőjében? – kérdezte Raoul, mint egy ostoba visszhang.

– Igen, éppen ott történt, s nem is egyedül hallottam...

– Ki hallotta még, Christine?

– Maga, barátom.

– Én? Hát én a zene angyalát hallottam?

– Igen, hiszen azon az estén éppen az öltözőm ajtaja mögött hallgatóztam, amikor az Angyal szólt hozzám. Ő mondta, hogy „szeretnie kell”. De én azt hittem, hogy csak hozzám jut el a hangja. Képzelteti a meglepetésemet, amikor ma reggel megtudtam, hogy maga is hallotta...

Raoul nevetésben tört ki. Ekkor mintha oszladozni kezdett volna

a sötétség a kihalt partvidék felett, feljött a hold, mely sugaraival elborította a fiatalokat. Christine ellenségesen fordult Raoul felé. Szeme, mely rendesen olyan szelíd volt, most villámokat szórt.

– Miért nevet? Azt hiszi talán, hogy egy férfi hangját hallotta?

– De kedvesem! – felelte a fiatalember, aki nem tudta mire vélni Christine harcias magatartását.

– Éppen maga, Raoul! Éppen maga mondja ezt! Az én gyerekkori pajtásom, az apám barátja! Nem ismerem magára! De hát mit képzelsz? Én becsületes lány vagyok, Chagny vikomt úr, s nem szoktam férfiakkal bezárkózni az öltözőmbe! Ha kinyitotta volna az ajtót, láthatta volna, hogy senki sincs benn!

– Ez igaz! Amikor elment, kinyitottam az ajtót, és senkit sem találtam az öltözőjében...

– Úgy, hát látta... és mit gondolsz?

A vikomt igyekezett határozottan beszélni.

– Nos, Christine, én azt hiszem, hogy tréfát űznek magával!

A lány felkiáltott, és elszaladt. Raoul utána akart futni, de a lány dühösen odavetette:

– Hagyjon békén! Hagyjon békén!

Azzal eltűnt. Raoul lehangoltan, csüggedten és szomorúan tért vissza a fogadóba.

Megtudta, hogy Christine felment a szobájába, s közölte, hogy nem jön le vacsorázni. A fiatalember megkérdezte, hogy nem beteg-e. A derék fogadós né hamiskásan azt felelte, hogy ha van is valami baja, az nem lehet súlyos. Nyilvánvalóan azt hitte, hogy csak összeveszett a két szerelmes. Vállat vont, és a dolga után ment, így adta tudtára a vendégének, hogy mit gondol azokról a fiatalokról, akik hiábavaló vitákkal töltik azt a néhány órát, amit itt a Földön a jó Isten akaratából átutazóként eltölthetünk. Raoul egyedül vacsorázott a tűzhely sarkánál, s mint sejthetik, igen mogorva hangulatban volt. Azután megpróbált a szobájában olvasni, majd lefeküdt és aludni próbált. A szomszédos szobából nem hallatszott semmiféle zaj. Mit csinálhat Christine? Alszik? S ha nem alszik, vajon mire gondolsz? És ő? Képes-e egyáltalán világosan gondolkodni? A Christine-nel

folytatott különös beszélgetés nagyon megzavarta. Nem is annyira Christine járt az eszében, hanem az a valami a lány körül, ami annyira kusza, ködös és megfoghatatlan volt, hogy kíváncsiságot és aggodalmat ébresztett benne. Így teltek lassan az órák; már vagy fél tizenkettő lehetett, amikor Raoul a szomszéd szobából egyszer csak lépteket hallott. Jól hallotta: könnyű, lopakodó léptek voltak. Christine még nem feküdt le? A fiú, bár még nem tudta, mit fog csinálni, sietve felöltözött, ügyelve, hogy a legkisebb zajt se üsse. Aztán csak várt. Már elszánta magát. De mire? Ha tudta volna! A szíve sebesen vert, amikor meghallotta, hogy Christine ajtaja lassan kinyílik. Hová mehet vajon a lány most, amikor Perrosban mindenki alszik? Kissé kinyitotta az ajtót, s a holdfénynél látta, amint Christine fehér alakja óvatosan végigsiklik a folyosón. Elérte a lépcsőházat és lement; ő mögötte lopakodott, s a korlát fölé hajolva figyelte. Hirtelen két hangot hallott, ketten beszélgettek. Valaki azt mondta: „Ne veszítse el a kulcsot.” Ez a fogadósnő volt. Lent kinyílt az ajtó. Aztán becsukódott. Majd csönd lett újra. Raoul nyomban visszatért a szobájába, az ablakhoz futott és kinyitotta. Christine fehér alakja feltűnt a kihalt rakparton.

A Lenyugvó Naphoz címzett fogadó első emelete nem volt különösebben magas, ráadásul fa is volt ott, egészen közel, mely csábítóan nyújtogatta az ágait a türelmetlen Raoul felé, így aztán a fiú úgy juthatott ki, hogy a fogadósnő észre se vette. Érthető volt hát a derék asszony meglepetése, amikor másnap reggel hírt kapott róla, hogy a fiatalembert félholtan, összefagyva találták meg a kis perrosi templom főoltárjának lépcsőjén. A fogadósnő elrohant a hírrel Christine-hez, aki a helyszínre sietett, s a fogadósnő segítségével gondjaiba vette a fiatalembert. Az nemsokára kinyitotta a szemét, s amikor meglátta barátnőjének bájos arcát, egészen magához tért.

Mi történt tulajdonképpen? Néhány hét múlva, amikor már az ügyészség se nézhetett tétlenül, hogy mi történik az operaházban, Mifroid felügyelőnek alkalmá nyílt kihallgatni Chagny vikomtót a perrosi éjszaka eseményeiről is, melyekről ez olvasható a jegyzőkönyvben (150. sz. iratcsomó):

Kérdés: Tehát Daaé kisasszony nem látta, hogy maga milyen különös módon hagyta el a szobáját?

Válasz: Nem, uram, nem. De én nem ügyeltem különösebben rá, hogy észrevesz-e vagy nem, miközben követtem. Elképzelhető, hogy közben visszafordult, meglátott és felismert. Meg kell azonban mondanom, hogy nem volt becsületes dolog, hogy követtem, s elismerem, hogy ez a leselkedés méltatlan volt hozzám. Úgy tűnt, ügyet sem vet rám, s úgy viselkedett, mintha ott sem volnék. Lassan végigsétált a rakparton, aztán befordult a temetőhöz vezető útra. A templom órája háromnegyed tizenkettőt ütött, s az volt a benyomásom, hogy járásának tempóját az időt jelző harangszóhoz szabta, mert ezután már kis híján futott. Így ért a temető kapujához.

Kérdés: A temető kapuja nyitva volt?

Válasz: Igen, uram, én meg is lepődtem rajta, de Daaé kisasszonyt nem érte váratlanul.

Kérdés: Volt valaki a temetőben?

Válasz: Nem láttam senkit. Ha lett volna ott valaki, láttam volna. Ragyogott a holdfény és a földet borító hó visszatükrözte a sugarakat; egészen világos volt.

Kérdés: Nem lehetséges, hogy valaki elrejtőzött a sírok mögött?

Válasz: Nem, uram. Ezek egyszerű sírkövek, melyeket egészen beborított a hó, s csak a keresztek emelkedtek a talaj szintje fölé. A keresztek árnyékán kívül csak a mi kettőnké vetődött a hóra. A templom fürdött a fényben. Soha nem láttam még ilyen világos éjszakát. Nagyon szép volt, tiszta és hideg. Én még soha nem jártam éjjel temetőben, és sejtelmem sem volt, hogy ott ilyen fényesség lehet, „fény, aminek nincs súlya”.

Kérdés: Ön babonás?

Válasz: Nem, uram, hívő ember vagyok.

Kérdés: Milyen lelkiállapotban volt?

Válasz: Nem volt semmi bajom, és nyugodt voltam, becsületszavamra. Igaz, hogy Daaé kisasszony meglepő távozása mélyen felkavart; de ahogy megláttam, hogy a temetőbe megy, azt gondoltam, hogy valami fogadalomnak tesz eleget az apja sírjánál, s

ezt olyan természetesnek találtam, hogy visszanyertem lelkem nyugalmát. Csak az lepett meg egy kissé, hogy nem hallotta meg, hogy mögötte megyek, bár ropogott a hó a lépteim alatt. De ő valószínűleg elmerült kegyes gondolataiban. Úgy döntöttem, hogy nem zavarom, s amikor az apja sírjához ért, néhány lépéssel mögötte maradtam. Letérdelt a hóban, keresztet vetett és imádkozni kezdett. Ekkor éjfél ütött az óra. Még a fülemben csengett a tizenkettedik ütés, amikor azt látom, hogy felemeli a fejét; tekintete az égboltra tapad, karját az éj csillagai felé nyújtja. Mintha eksztázisba esett volna, s már azon töprengtem, hogy mi lehet hirtelen eksztázisának oka, amikor magam is felemeltem a fejem, s elragadtatva néztem körül, mert éreztem, hogy egész lényem a Láthatatlan felé törekszik, a *Láthatatlan felé, aki muzsikál nekünk*. És micsoda muzsika volt! Mi már ismertük ezeket a dallamokat! Még gyerekkorunkban hallottuk őket Christine-nel. De Daaé apó hegedűjátéka meg sem közelítette ezt az isteni művészetet. Abban a pillanatban hirtelen eszembe jutott, hogy mit mesélt Christine a zene angyaláról, s nekem is azt kellett hinnem, hogy az égből jön ez a mennyei zene, másképp nem tehet. És nem volt ott hangszer, sem pedig kéz, mely vezette volna a vonót! Ó! emlékszem a csodálatos dallamra. A *Lázár feltámadása* című darab volt, amit Daaé apó bánatos és hívő óráiban játszott nekünk. Ha Christine angyala létezik egyáltalán; nem is játszhatott volna szebben a halott muzsikus hegedűjén. A Jézushoz szóló fohász elbűvölt bennünket, szinte már azt vártam, hogy Christine apjának sírköve felemelkedik. Az is eszembe jutott, hogy Daaé apót a hegedűjével temették el, s talán... de nem is tudom már, hová ragadott el a képzelet abban a gyászos és ragyogó percben, az eldugott kis vidéki temető mélyén, a koponyák mellett, melyek olyanok voltak mozdulatlan állkapcsukkal, mintha nevettek volna rajtunk.

Aztán a zene hirtelen elhallgatott, s én kijózanodtam. Mintha zajt hallottam volna a csontkamrából, a koponyák felől.

Kérdés: Ó! Tehát zajt hallott a csontkamra felől?

Válasz: Igen, mintha azok a koponyák vihogtak volna, s én

akaratom ellenére megborzongtam.

Kérdés: Nem gondolta, hogy az égi muzsikus, aki annyira elbűvölte magukat, éppen a csontkamra mögött rejtőzik?

Válasz: De ezt gondoltam, csakis erre gondolhattam, felügyelő úr. Ezért nem követtem hazafelé Daaé kisasszonyt, aki ezután felállt, és nyugodtan elindult a temető kapuja felé. Annyira meg volt zavarodva, hogy egyáltalán nem meglepő, hogy nem vett észre. Én nem mozdultam, merően figyeltem a csontkamrát, s elszántam magamat, hogy a végére járok ennek a hihetetlen kalandnak.

Kérdés: És aztán mi történt? Hogy lehet, hogy másnap reggel félholtan találták meg magát a főoltár lépcsőjén?

Válasz: Ó! ez gyorsan történt... Egy koponya gurult a lábamhoz... aztán még egy... majd még egy... Akárha én lettem volna abban a borzalmas tekejátékban a bábu. Ekkor az a képzetem támadt, hogy egy rossz mozdulat rombolta le a csontgúlat, mely mögött zenészünk rejtőzött. Ez a feltételezés annál ésszerűbbnek tűnt, mert hirtelen egy árnyat láttam elsuhanni a szentély fehér fala mellett.

Utánasiettem. Az árny belökte az ajtót, s behatolt a templomba. Röpültem, mintha szárnyaim lettek volna; az árnyalak köpenyt viselt. Megragadtam a köpeny egyik szárnyát. Ebben a pillanatban az árnyalak és én a főoltár előtt álltunk, s a hold sugarai a szentély üvegablakán át épp elénk vetődtek. Mivel a köpenyt nem engedtem el, az árny visszafordult, és a köpeny, melybe burkolózott, szétnyílt. Vizsgálóbíró úr, higgye el, hogy ahogy most önt látom, egy szörnyűséges halálfejet láttam, mely rám szegezte a pokol tüzétől fénylő tekintetét. E síron túli jelenség láttán azt hittem, magával a Sátánnal találkoztam, s dacára minden lelkierőmnek, a szívverésem is elállt, s már semmire sem emlékszem egészen addig a pillanatig, míg a Lenyugvó Naphoz címzett kis fogadó szobájában magamhoz nem tértem.

Hetedik fejezet

Látogatás az ötös páholyban

Firmin Richard és Armand Moncharmin urakat akkor hagytuk el, amikor épp elhatározták, hogy rövid látogatást tesznek az első emelet ötös páholyában.

Maguk mögött hagyták a fölépcsőt, mely az igazgatóság fogadóterméből a színpadhoz és a kiszolgálóhelyiségekhez vezet; áthaladtak a színpadon, majd a bérletesek bejáratán át beléptek egy folyosóra, és onnan a nézőtérre. Átsiklottak a zsöllyék első sorai között, és felnéztek az első emelet ötös számú páholyára. Nem sokat láttak belőle, mert a páholy félhomályba borult, s a vörös bársonnyal bevont könyöklőket védőhuzatok borították.

Ebben a pillanatban szinte teljesen egyedül voltak a hatalmas, sötét belső térben, ahol teljes csend honolt. Ebben a nyugalmas órában még a díszletmunkások is kimennek, hogy igyanak valamit.

A brigád üresen hagyta a színpadot, rajta félig felállított díszlet; csak néhány fénysugár (mintha egy haldokló csillag sápadt fénye lett volna) szivárgott be nem tudni, milyen nyíláson, s hatolt el egy vártoronyig, melynek tetején keménypapírból készült lőréses meredeztek; a tárgyak ebben a mesterséges sötétben vagy inkább hazug fényben különös formákat vettek fel. A zsöllyéket takaró vászon haragos tengernek látszott, melynek kékeszöld hullámai egy pillanatra megmerevedtek a viharok óriásának titkos parancsára; ezt az óriást, mint köztudott, Adamastornak hívják. Moncharmin és Richard hajótörökként hánykolódtak ezen a mozdulatlanul háborgó vászontengeren. Siettek a bal oldali páholyok felé; mint a tengerészek, akik sorsukra hagyták a bárkájukat, s most a part felé igyekeznek. Nyolc csiszolt márványból faragott oszlop állta útjukat a sötétben, mint a fenyegetően omladozó, kidomborodó sziklafalat tartó hatalmas cölöpök, melyek kör alakú, párhuzamos és összehajló

vonalakokat alkottak az első, a második és a harmadik emeleti zsámolyok alatt. Fönn a magasban, a sziklafal tetején, közel a Lenepveu úr által alkotott rézmennyezethez, különböző alakok vágtak pofákat, kacagták ki, gúnyolták és csúfolták Moncharmin és Richard urak nyugtalanságát. Pedig ezek az alakok általában igen komolyan szoktak viselkedni. Nevük: Ízisz, Amphitrité, Hébé, Flora, Pandora, Pszükhé, Thétisz, Pomona, Daphnisz, Klüthia, Galathea, Arethusza. Igen, Arethusza, de még Pandora is, akit a szelencéjéről mindenki ismer, kíváncsian nézegette az operaház két új igazgatóját, akik végül partra vetődtek, s onnan szemlélték az első emelet ötös számú páholyát. Említettem, hogy nyugtalanok voltak. Ha nem, akkor is biztosra veszem. Moncharmin úr mindenesetre bevallja, hogy ilyen érzése támadt. Szó szerint ezt mondja: „Az operaház fantomja szépen lóvá tett bennünket (micsoda stílus!), és azóta is folyton lóvá tesznek bennünket, amióta Poligny és Debienne urak örökébe léptünk. Kétségtelen, hogy ez megzavarta a képzeletemet, s mindent összevéve, a látásomat is megcsalta (vajon ez a látomás csak a kivételes díszletnek tulajdonítható, mely a hihetetlen csenddel együtt különösen hatott ránk?... vagy csak a képzeletünk játszott velünk, ami a nézőtérén uralkodó sötétséggel és az ötös számú páholyban terjengő félhomállyal magyarázható?), hiszen én és Richard ugyanabban a pillanatban láttam feltűnni egy alakot az ötös páholyban. Richard egy szót sem szólt, s persze én sem. De egyszerre intettünk egymásnak. Így vártunk néhány percet, mozdulatlanul, miközben a szemünk ugyanarra a pontra szegeződött; de az alak eltűnt. Akkor kimentünk a nézőtérről, s elmondtuk egymásnak, hogy mit láttunk. Balszerencsémre kiderült, hogy az az alak, akit én láttam, nem pontosan ugyanolyan volt, mint akit Richard látott. Én úgy láttam, hogy egy halálfej jelenik meg a páholy párkánya fölött, Richard viszont egy öregasszonyt látott, aki Gyry mamához hasonlított. Ezután megállapítottuk, hogy nyilván csak a képzeletünk játszott velünk, s késedelem nélkül, nevetve szaladtunk az első emelet ötös páholyhoz; beléptünk, és senkit sem találtunk.”

Nézzünk hát mi is körül az ötös páholyban. Ugyanolyan, mint a

többi páholy az első emeleten. Lényegében semmiben sem különbözik a többitől.

Moncharmin és Richard urak tüntetően vidámak voltak, egymásra nevettek, és úgy mozdították el a bútorokat, emelték fel a karosszékek védőhuzatát, s különösen azt a helyet vizsgálták meg aprólékosan, ahonnan a hangot szokták hallani. De csak azt állapították meg, hogy az csak egy egyszerű karosszék, sehol semmi varázslat. Végeredményben a páholy is a legközönségesebb páholy volt, vörös tapétájával, karosszékeivel, szőnyegével és vörös bársonykönyöklőjével. Miután a lehető legkomolyabban végigtapogatták a szőnyeget, és sem az egyik, sem a másik oldalán nem fedeztek fel semmi különöset, lementek a földszinti páholyba, mely az emeleti ötös páholy alatt van. Az ötös földszinti páholyban, mely éppen a bal oldali zsöllyék első átjárójának sarkán van, úgyszintén nem találtak semmit, ami megjegyzésre lett volna érdemes.

– Néhányan gúnyt űznek belőlünk – kiáltott fel végül Firmin Richard – szombaton azért is a *Faust-ot* adjuk elő, s mind a ketten végignézzük, mégpedig az első emelet ötös számú páholyából!

Nyolcadik fejezet

melyben Firmin Richard és Armand Moncharmin urak bátran műsorra tűzik az „elátkozott teremben” Faust-ot, és szó esik elhatározásuk következményéről is, egy borzasztó eseményről

Szombat délelőtt, mikor megérkeztek az irodájukba, az igazgatók egy-egy azonos szövegű levelet találtak az operaház fantomja aláírásával. Így szólt a két levél:

„Kedves igazgató urak!

Csakugyan háborúra készülnek? Ha mégis békét akarnak kötni, íme az ultimátum. Négy feltételem van:

1. Adják vissza a páholyomat; azt akarom, hogy mostantól fogva szabadon rendelkezhessek vele.

2. Margit szerepét ma este Christine Daaé énekelje. Ne is törődjenek Carlottával, aki beteg lesz.

3. Ragaszkodom Giryné, személyes páholyintézőm jó és hűséges szolgálatához, s követelem, hogy azonnal vegyék vissza az állásába.

4. Tudassák velem levélben, amit Girynének adnak át, s ő majd eljuttatja nekem, hogy elődjeikhez hasonlóan folyósítják-e a működési szabályzatba foglalt havi járandóságomat. Később közlöm önökkel, miképp fizessenek.

Ha feltételeimet nem teljesítik, ma este a *Faust-ot* elátkozott teremben fogják játszani. Aki ezt olvassa, értsen a szóból!

O. F.”

– Ez már dühítő! Tényleg dühítő! – hörgött Richard, felemelte az öklét, majd nagyot csapott vele az íróasztalára.

Közben Mercier, a gondnok lépett be.

– Lachenal szeretne beszélni az egyik igazgató úrral – mondta. – Úgy tűnik, az ügy sürgős, s a jó embert teljesen felkavarta.

– Ki ez a Lachenal? – kérdezte Richard.

– Az önök főlovásza.

– Hogyan? Az én főlovászom.

– Igen, uram – mondta Mercier –, az operaháznak több lovásza is van, s Lachenal úr a főnökük.

– És mit csinál ez a főlovász?

– Ő irányítja az istállót.

– Miféle istállót?

– Hát az önét, uram, az operaház istállóját.

– Az operaháznak istállója is van? Hitemre, nem is tudtam róla! És hol található?

– Az alagsorban, a kupolacsarnok felőli oldalon. Ez a részlegünk

nagyon fontos, hiszen tizenkét lovunk van.

– Tizenkét ló! És mire kellenek nekünk, az isten szerelmére?

– Egyes darabokban, mint például *A zsidónő-ben* és a *Prófétában* nagy felvonulások vannak, s ezekhez kellenek az idomított lovak, amelyek „a színházi lovak”. A lovászoknak kell betanítani őket. Lachenal úr roppant ügyes idomár. Ő volt Franconi istállóinak igazgatója.

– Rendben van... de mit akar tőlem?

– Fogalmam sincs... de még sohasem láttam ilyen állapotban.

– Hívja be!

Lachenal úr belépett. A kezében egy lovaglóostor volt, mellyel idegesen ütögette a csizmáját.

– Jó napot, Lachenal úr – mondta Richard némileg megilletődve.

– Minek köszönhetjük a látogatását?

– Igazgató úr, arra szeretném kérni, hogy dobja ki az egész istállót.

– Micsoda! Meg akar szabadulni a lovainktól?

– Nem a lovakról van szó, hanem a lovászokról.

– Hány lovásza van, Lachenal úr? – Hat!

– Hat lovász! Nem csekélység!

– Ezek valójában csak állások – szolt közbe Mercier –, melyeket a művészeti államtitkár helyettesének az utasítására hoztunk létre. Ezekben az állásokban a kormány pártfogoltjai ülnek, ha szabad így kifejeznem magam...

– Füttyülünk a kormányra! – jelentette ki határozottan Richard. – Tizenkét lóhoz nincs szükségünk négynél több lovászra.

– Csak tizenegy ló van – helyesbített a főlovász.

– Tizenkettő! – ismételte Richard.

– Tizenegy! – ismételte Lachenal.

– De hiszen a gondnok úr mondta az előbb, hogy tizenkét lovunk van!

– Tényleg tizenkettő volt, de most már csak tizenegy, amióta Cézárt ellopták tőlünk!

És Lachenal úr nagyot vágott ostorával a csizmájára.

– Ellopták a Cézárt! – kiáltott fel a gondnok –, pedig ez az a fehér ló, amelyik a Prófétaban szerepel.

– Nincs még egy olyan ló, mint a Cézár! – jelentette ki pattogó hangon a főlovász. – Tíz évig voltam Franconinál, és sok lovat láttam! Én mondom, nincs még egy olyan ló, mint a Cézár! És ellopták tőlünk!

– Hogyan történt?

– Ez az! Semmit sem tudok róla! Senki nem tud semmit! Éppen ezért kérem, hogy dobja ki az egész istállót.

– Mit mondanak a lovászhai?

– Ostobaságokat... egyesek a statisztákat vádolják, mások meg arra gyanakszanak, hogy az igazgatóság portása volt a tettes.

– Az igazgatóság portása? Tűzbe tenném érte a kezem! – tiltakozott Mercier.

– De végül is, főlovász úr – kiáltott fel Richard –, kell hogy legyen valamilyen ötlete.

– Nos, igen, van egy ötletem. Ötletem az van – jelentette ki hirtelen Lachenal úr –, és meg is mondom. Számomra az ügy nem kétséges – mondta a főlovász, és közelebb lépett a két igazgatóhoz. A fülükbe súgta: – A Fantom volt a tettes!

Richard felugrott.

– Ó! Maga is! Maga is!

– Mi? Hogyhogy én is? Hiszen ez nyilvánvaló...

– Hogy képzeli! Lachenal úr! Hogy képzeli, főlovász úr...

– El kell mondanom, hogy mit gondolok, azok után, amit láttam.

– Mit látott, Lachenal úr?

– Láttam, mégpedig úgy, ahogy most önt látom, hogy egy fekete árnyék szállt fel a fehér lóra, mely úgy hasonlított a Cézárra, mint egyik tojás a másikra!

– És miért nem futott a fehér ló és a fekete árnyék után?

– Futottam én és kiabáltam is, igazgató úr, de meglepő gyorsasággal menekültek el, s tűntek el a folyosó sötétjében...

Richard úr felállt.

– Ennyi elég is, Lachenal úr. Elmehet... feljelentést fogunk tenni

a Fantom ellen!

– És kidobják az egész istállót!

– Ahogy megállapodtunk. Vizontlátásra, uram. Lachenal úr köszönt és kiment.

Richard tajtékozott.

– Intézzé el ezt a barmot!

– A kormánybiztos barátja! – vetette ellen Mercier.

– És együtt vadászik oroszlánra a miniszterelnökkel – tette hozzá Moncharmin. – Magunkra uszítjuk a sajtót! Szellőztetni fogja a Fantom történetét, s az egész világ rajtunk nevet majd! Ha mulatságossá válunk, akkor végünk van!

– Egyetértünk, ne is beszéljünk róla – hagyta rá Richard, akinek már valami más járt az eszében.

Ebben a pillanatban kinyílt az ajtó, mely előtt most nem örködött senki. Ezért sétálhatott be akadálytalanul Gyry mama, levéllel a kezében, s kezdhette rá sietve:

– Pardon, bocsánat, uraim, ma reggel ezt a levelet kaptam az operaház fantomjától. Felszólított, hogy jöjjenek be önökhöz, mert állítólag át akarnak nekem adni...

Nem fejezte be a mondatot. Mert akkor meglátta Firmin Richard arcát, s az rettenetes volt. Az opera tiszteletre méltó igazgatója tajtékozott haragjában. A belsejét megtöltő dühöt még csak eltorzult arcának skarlátvörös színe és villámló szeme árulta el. Még semmit sem mondott. Egyszerűen nem tudott megszólalni. Majd hirtelen megmozdultak a tagjai. Először a bal karjával állta az útját Gyry mamának, ennek a kissé fura asszonyságnak, s váratlanul félfordulatra, gyors piruettre készítette, úgy, hogy az kétségbeesetten felkiáltott; akkor a jobb lábával, igen, a tiszteletre méltó igazgató a jobb lábának a talpával illetve a fekete taftszoknyát, mely hasonló helyen hasonló sértést bizonyára még sohasem szenvedett el.

Az esemény olyan sebesen zajlott le, hogy amikor Gyry mama újra a folyosón találta magát, megszedült, s úgy tűnt, nem érti, mi történt vele. Majd rövidesen felfogta a helyzetet, s akkor zengett az operaház felháborodott kiáltásaitól, ádáz tiltakozásától és halálos

fenyegetéseitől. Három alkalmazottnak kellett levinnie a lépcsőn, s csak két másik közreműködésével lehetett kitenni az utcára.

Körülbelül ekkor történt, hogy Carlotta, aki a Faubourg-Saint-Honoré utcában, egy kisebb házban lakott, csöngetett a szobalányának, s az ágyba hozatta a postáját. Volt benne egy névtelen levél is, mely így szólt:

„Ha ma este énekel, valami súlyos csapás fogja érni, még hozzá éppen akkor, amikor énekel... s ez a csapás rosszabb lesz a halálnál.”

Ezt a fenyegetést vörös tintával, bizonytalan és gyerekes betűkkel írták.

Miután Carlotta elolvasta ezt a levelet, elment az étvágya. Eltolta magától a tálcát a gőzölgő kakaóval, amit a komorna szolgált fel neki. Felült az ágyon, és mélyen elgondolkodott. Hasonló leveleket kapott már, de ilyen fenyegetőt még sohasem.

Azt hitte, hogy valami féltékenység szülte cselszövésről lehet szó; hiszen gyakran mesélt egy titkos ellenségéről, aki a vesztére esküdött. Feltételezte, hogy az irigyei gonosz összeesküvést szőnek ellene, s az intrika idővel nyilvánosságra kerül: de mindig hozzátette, hogy a magafajta nem lehet megfélemlíteni.

Igazság szerint, ha volt egyáltalán valamiféle összeesküvés, azt épp Carlotta szötte szegény Christine ellen, aki még csak nem is sejtette, hogy mi készül ellene. Carlotta nem bocsátotta meg Christine-nek a fényes sikert, amit épp az ő szerepében aratott a színpadon, amikor egyszer kitette onnan a lábát.

Amikor megtudta, hogy milyen lelkes fogadtatásban részesült az énekesnő, aki beugrott helyette, Carlotta úgy érezte, hogy nyomban kigyógyult kezdődő légcsőhurutjából, s megfélemedezett arról is, hogy az igazgatóság megsértette; ettől kezdve a legkisebb hajlandóságot se mutatott rá, hogy felbontsa a szerződését. Minden erejét összeszedve azon dolgozott, hogy „megfojtsa” a vetélytársát, rábírta befolyásos barátait, hogy beszéljenek az igazgatókkal, hogy ne adjanak több alkalmat Christine-nek egy újabb sikerre. Bizonyos újságok, melyek eleinte Christine tehetségét zengték, utóbb már csak Carlotta dicsőségével foglalkoztak. A színházban pedig a híres díva a

legsértőbb megjegyzéseket vágta Christine fejéhez, s ezernyi kis kellemetlenséget okozott neki.

Carlottának nem volt sem szíve, sem lelke. Valójában csak egy hangszer volt. Igaz, csodálatos hangszer. Repertoárja tartalmazta mindazt, amire egy nagy művész vágyhat, a német mesterektől az olaszokon át a franciákig. Carlottát eddig még senki sem hallotta hamisan énekelni, a szükséges hangterjedelme is mindig megvolt, hatalmas repertoárjának bármelyik darabját adta is elő. Egy szó, mint száz, ez a hangszer sokoldalú és hatékony volt, és csodálatosan pontos. Mégsem mondta volna senki Carlottáról, amit Rossini Krauss kisasszonyról, miután az németül elénekelte neki az *Árnyas erdők* című dalt: „Lányom, maga a lelkével énekel, és a maga lelke szép!”

Hol volt a te lelked, Carlotta, amikor a barcelonai lebujokban táncoltál? S amikor később Párizsban a zenés kabarék szomorú deszkáin adtad elő romlottan cinikus kuplédát? Mit szólt a lelked, amikor az egyik szeretődnél összegyűlt urak előtt megszólaltattad engedelmes hangszeredet, hiszen a hangodban az volt a legcsodálatosabb, hogy ugyanazzal a közönyös tökéletességgel tudtál énekelni a fenséges szerelemről és a legalantasabb orgiáról! Ó, Carlotta, neked sosem volt lelked, mert ha lett volna, megtaláltad volna, amikor Júlia, Elvira, Ophelia és Margit szerepét énekelted! Hiszen mások még nálad is mélyebbről indultak, de a művészet, a szerelem megtisztította őket!

Valahányszor eszembe jut, hogy Christine Daaénak akkoriban mennyi kicsinyes gonoszságot kellett elszenvednie Carlottától, alig tudom legyűrni a haragomat. Nem meglepő, hogy a felháborodásom általában a művészetet, különösen pedig az énekművészetet bíráló megjegyzésekben jut kifejezésre, s ezen a téren a véleményem bizonyára nem egyezik Carlotta csodálóival.

Carlotta még töprengett egy ideig az imént kapott fenyegető levélen, aztán fölkel.

„Majd meglátjuk”, mondta magában. Dühösen fogadkozott és szitkozódott.

Kinézett az ablakon, s az első dolog, amit észrevett, egy

halottaskocsi volt. Az a halottaskocsi a fenyegető levél után meggyőzte, hogy ezen az estén valóban komoly veszély leselkedik rá. Maga köré gyűjtötte híveit, s tudtukra adta, hogy megfenyegették; így hát az esti előadáson fel kell készülniük rá, hogy Christine Daaé törbe akarja csalni. Carlotta kijelentette, hogy meg kell mutatni a kicsikének, hogy elszámította magát, mert a nézőteret a saját csodálói töltik majd meg. Ezek bőven vannak, ugyebár. Közölte a híveivel, hogy számít rájuk; bármi történjék is, el kell hallgattatni a csöcseléket, amennyiben, ahogy tartott tőle, botrányba akarják fullasztani az előadást.

Közben megérkezett Richard úr titkára, hogy a díva egészségi állapota felől érdeklődjön, s azzal a megnyugtató válasszal tért vissza az operába, hogy Carlotta nagyszerűen érzi magát, de „még ha haldokolna is”, este akkor is elénekli Margit szerepét. A titkár, főnöke megbízásából, ráparancsolt az énekesnőre, hogy ne kövessen el semmiféle meggondolatlanságot, inkább ki se lépjen az utcára, s óvakodjék a huzattól. Távozása után Carlotta önkéntelenül is valami összefüggést látott a kivételes és váratlan igazgatói figyelmeztetés és a levélben olvasható fenyegetések között.

Öt óra volt már, amikor a posta egy újabb névtelen levelet hozott; most már ismerős volt az írás. Csak ennyi volt a levélben: „Ön meg van fázva; ha nem ment el a józan esze, megérti, hogy micsoda örültséget követ el, ha ma este énekel.”

Carlotta felkacagott, megvonta csodaszép vállát, s kipróbálta a hangját, melynek csengése megnyugtatta.

Barátai megtartották az ígéretüket. Ezen az estén mind ott voltak az operában, de hiába keresték soraikban azokat az ádáz összeesküvőket, akiket ártalmatlanná kellene tenniük. Eltekintve néhány civiltől, akiknek szelíd arca csak azt a vágyat tükrözte, hogy újra meghallhassák azt a zenét, mely már régen rabul ejtette őket, csak pár törzsvendég volt jelen, akik olyan előkelők voltak, és olyan békésen és kifogástalanul viselkedtek, hogy senki se gondolta róluk, hogy botrányt csinálhatnak. Egyetlen dolog tűnt fel, mégpedig az, hogy Richard és Moncharmin urak is megjelentek az ötös számú

páholyban. Carlotta barátai úgy gondolták, nyilván az igazgató urak is tudomást szereztek a várható botrányról, s azért ültek be a nézőterre, hogy ha kitör, nyomban elfojtsák; mint tudjuk, e feltételezésnek nem volt alapja, hiszen Richard és Moncharmin uraknak csakis a Fantom járt az eszükben.

Nincs!

Nincs kérdésemre válasz sem földön, sem égen.

Nincs egy hang, mely vigaszt ad.

Hiába szárnyal nyughatatlan elmém

A mindenségen át.

Alig énekelte el Carolus Fonta, a híres bariton Faust doktor első áriáját, melyben Faust a pokol urait szólítja, amikor Firmin Richard úr, aki a Fantom székén ült – jobb oldali szék, az első sorban –, a társa felé fordult, s a lehető legjobb hangulatban azt kérdezte tőle: – Te sem hallottad még azt a hangot, mely vigaszt ad?

– Csak váriunk! El ne kiabáljuk! – felelte ugyancsak tréfálkozva Armand Moncharmin úr. – Még csak most kezdődött el az előadás, s te is tudod, hogy a Fantom általában az első felvonás közepén szokott megérkezni.

Az első felvonás incidens nélkül zajlott le, ami nem lepte meg Carlotta híveit, mert Margit ebben a felvonásban nem énekel. Ami a két igazgatót illeti, amikor legördült a függöny, mosolyogva néztek egymásra.

– Az elsón túl vagyunk – mondta Moncharmin.

– Igen, a Fantom késik – jelentette ki Firmin Richard. Moncharmin tovább tréfálkozott:

– A nézőktől kitelik, hogy ma itt „elátkozott terem” lesz.

Richard kegyeskedett elmosolyodni. Aztán rámutatott egy meglehetősen közönséges, feketébe öltözött hölgyre: a terem közepén ült két férfi között, akik fekete redingote-ban feszengtek.

– Kik ezek? – kérdezte Moncharmin.

– Az én házmesterném, a fivérével és a férjével.

– Tőled kapták a jegyeket?

– Hát igen... a házmesterné még sohasem volt operában... most van itt először... de minthogy mostantól fogva minden este el kell jönnie, azt akartam, hogy jó helye legyen, mielőtt még a mások elhelyezésével töltené az idejét.

Moncharmin magyarázatot kért, és Richard elmondta, hogy úgy döntött, Gyry mama helyett a saját házmesternéjét alkalmazza, akiben teljesen megbízik.

– Gyry mamáról jut eszembe – jegyezte meg Moncharmin –, panaszt akar tenni ellened.

– Kinél? A Fantomnál?

A Fantom! Moncharmin kis híján megfedkezett róla. Igaz, ezekben a percekben ez a titokzatos személy semmit sem tett, amivel felhívta volna magára az igazgató urak figyelmét.

Hirtelen kinyílt a páholy ajtaja, s az ijedt ügyelő lépett be rajta.

– Mi van? – kérdezték tőle mind a ketten; meglepődtek, hogy éppen most és éppen ott látják.

– Az a helyzet, hogy Christine Daaé barátai összeesküvést szőttek Carlotta ellen, aki nagyon dühös – mondta a felügyelő.

– Ez már megint miféle história? – kérdezte Richard, összevonva a szemöldökét.

De akkor felgördült a függöny, s a szín a kocsmai mulatságot mutatta. Az igazgató intett az ügyelőnek, hogy elmehet.

Amikor az ügyelő eltűnt, Moncharmin Richard füléhez hajolt:

– Daaének vannak barátai? – kérdezte.

– Igen, vannak – mondta Richard.

– Kicsoda?

Richard szemével az első emeleti páholy felé intett, melyben két férfi ült.

– Chagny gróf?

– Igen, ő ajánlotta figyelmembe... olyan hévvel ajánlgatta, mintha nem is Sorelli barátja volna...

– Nézze meg az ember! – suttogta Moncharmin. – És ki az a sápadt fiatalember mellette?

– Az öccse, a vikomt.

– Jobban tenné, ha lefeküdne. Betegnek látszik.

A szín vidám daloktól visszhangzott. Mámor a zenében. A serleg diadala.

*Töltsd a kancsót, töltsd a pohárt,
Egy kis jókedv sosem árt!
Mig a csaplár jó bort mér,
Addig pajtás, vígan élj!*

Diákok, polgárok, katonák, lányok és öregasszonyok vidáman tolongtak a Bacchus istenhez címzett kocsma előtt. Siebel lépett a színre.

Christine bájos volt a férfiruhában. Üde ifjúsága, szomorkás bája első pillantásra is megnyerő volt. Carlotta párthívei azt képzelték, hogy majd hatalmas tapsorkán fogadja, s ez majd elárulja a barátai szándékait. De egy tapsorkán ilyen körülmények között feltűnő ügyetlenség lett volna. Nem is került sor rá.

Épp ellenkezőleg, amikor Margit áthaladt a színpadon, s elénekelte azt a négy sort, mely a második felvonásban az egész szerepét alkotja:

*Nem, uram, nem vagyok
Sem kisasszony, sem szép,
Hogy karját nyújtsa,
Nem, el nem fogadhatom!*

Carlottát nagy éljenzés fogadta. Ez a tüntetés olyan váratlan és haszontalan volt, hogy azok, akik semmiről sem tudtak, egymásra néztek, s azt kérdezték magukban, hogy mi is történik itt. A felvonás incidens nélkül ért véget. Ezután mindenki azt mondta: persze, majd a következő felvonásban történik valami. Néhányan, akik valamivel többet tudtak, mint a többiek, kijelentették, hogy a hangzavar majd a thulei király balladájánál tör ki, és siettek a bérletesek bejárata felé, hogy figyelmeztessék Carlottát.

Az igazgatók a szünetben elhagyták a páholyt, hogy megtudjanak

egyet s mást az összeesküvésről, amiről az ügyelő beszélt, de rövidesen visszatértek a helyükre, vállat vontak, és az egész ügyet ostobaságnak minősítették. Amikor beléptek a páholyba, az első dolog, amit észrevettek, hogy egy doboz angol bonbon volt a könyöklőn. Ki hozta ezt ide? Megkérdezték a jegyszédőnőket. De senki sem tudott felvilágosítást adni. Mikor visszafordultak, ott a könyöklőn az angol bonbon mellett egy színházi látcsövet is észrevettek. Egymásra néztek. Nem volt kedvük nevetni. Minden eszükbe jutott, amit Giry mama mondott... és különben is mintha valahogy megváltozott volna körülöttük a levegő... Csendben, megilletődötten ültek. A szín Margit kertjét ábrázolta.

Helyettem, kis virág, tégy vallomást...

Christine alighogy elénekelt az első sort, rózsá- és liliumcsokorral a kezében, felemelte a fejét, és észrevette a páholyban Chagny vikomt, s attól kezdve a hangja már nem volt olyan kristálytisza, mint máskor. Valami megzavarta, de nem tudja, mi. Félelemtől reszketett a hangja.

– Furcsa egy lány – jegyezte meg majdnem fennhangon Carlottának az egyik barátja, aki a zenekari árokban ült. Valamelyik este isteni volt, most meg reszket a hangja. Nincs gyakorlata és rossz a technikája!

*Helyettem, kis virág; tégy vallomást,
Beszélj neki sok szépet.*

A vikomt a kezébe rejtette az arcát: sírt. Mögötte a gróf a bajusza csücskét harapdálta, vállat vont és összevonta a szemöldökét. A gróf, aki általában oly kimért és hideg volt, most igencsak kimutatta az érzéseit, nagyon dühösnek látszott. Az is volt. Láta, hogy az öccse milyen riasztó állapotban jött meg rövid és titokzatos utazásából. S Raoul hiába adott magyarázatot, nem tudta megnyugtatni a gróft, aki tudni akarta, hogy mihez tartsa magát, így hát találkozózt kért Christine Daaétól. Az énekesnő pedig azt merészelt válaszolni neki,

hogy nem tudja fogadni, sem őt, sem az öccsét! A férfi aljas számítást sejtett a lány viselkedése mögött. Nem bocsátotta meg Christine-nek, hogy szenvedést okoz Raoulnak, de különösen azért volt dühös, hogy Raoul szenved miatta. Nagy hiba volt, hogy a fiú egy percig is érdeklődött a kicsike iránt, akinek múltkori sikere mindenki számára felfoghatatlan volt.

*S neked titokban, lopva egy csókot ad!
Majd egy égő csókot ad!*

Tűnj el, feslett nőcske, morogta a gróf. Aztán feltette magában a kérdést, vajon mit akarhat... mit is remél... azt mondják, még ártatlan, nincs barátja vagy bármiféle pártfogója... ez az északi angyal bizonyára nagyon ravasz.

Raoul a kezébe temette az arcát, így rejtette el gyerekes könnyeit, s csak arra a levélre tudott gondolni, amit Párizsban a megérkezése után kapott. Christine írta, aki tolvajként menekült el Perrosból, s így előtte érkezett vissza: „Kedves kis barátom, viselje el bátran, hogy nem találkozhatunk többé, ne is szóljon hozzám... ha szeret egy kicsit, tegye ezt meg nekem, s én sosem fogom elfelejteni... az én kedves Raoulomat. De a legfontosabb, hogy soha többé ne lépjen be az öltözőmbe. Ettől függ az életem. De a magáé is. A maga kis Christine-je.”

Tapsvihar... Carlotta lép be a színpadra. A jelenet a kertben a megszokott bonyodalmakkal zajlik.

Amikor Margit befejezte a thulei király dalát, megtapsolták; a taps még akkor is tartott, amikor az ékszerária végére ért:

*Ó, no lám, csakugyan
Ily bájos vagyok én!*

Most már biztos volt magában és a nézőtéren helyet foglaló barátaiban, bízott a hangjában és a sikerében. Nem tartva semmitől, Carlotta mindent beleadott: elszántságot, lelkesedést, ihletet. Játékában nem volt már semmi tétovaság vagy szemérem... Már nem

Margit volt, hanem Carmen. Egyre több tapsot kapott, s a kettőse Fausttal újabb sikert ígért, de akkor... akkor valami szörnyű dolog történt. Faust letérdelt:

*Jöjj, ó, jöjj, nézz reám,
Úgy, mint én téged nézlek!
Arcodról mily igézet árad énreám!
Mint az ég magosán a szende holdvilág
Két szemed a vágytól fénylik,
Úgy fénylik a szűzi tisztaság!*

És Margit válaszol:

*Ó, mi jó itt a csend
Szívemben szent varázslat
Nem tudom, honnan árad,
Nem tudom, mit jelent!
Ez tán a boldogság, ez tán a szerelem
Mint valami mámorittas lágy dallam,
Úgy zeng a lelkemben!*

És abban a pillanatban... éppen abban a pillanatban történt valami... említettem, hogy valami szörnyűséges dolog történt...

A teremben mindenki felpattant a helyéről... A páholyban a két igazgató felkiáltott a borzalomtól... A nézők egymásra néztek, mintha azt kérdeznék, mi lehet az oka ennek a furcsaságnak. Carlotta arca szörnyű fájdalmat tükrözött, s a szeme úgy villogott, mint az örülteké. A szerencsétlen nő kiegyenesedett, a szája még nyitva volt, s épp, hogy a végére ért a strófának, hogy „...lágy dallam, úgy zeng a lelkemben...” De már nem tudott tovább énekelni... ajkán nem jött ki többé egyetlen szó, egyetlen hang sem...

Ebből a szájából, melyet mintha a dallamok számára alkottak volna, ebből az ügyes hangszerből, mely eddig még soha nem fogott mellé, ebből a nagyszerű szervből, mely a legszebb hangzatokat, a legnehezebb akkordokat, a leglágyabb hullámokat, a legtüzesebb

ritmusokat keltette életre, e csodálatos emberi szerkezetből, melyből, hogy istenivé váljon, csak az égi tűz hiányzott, mely egyedül képes rá, hogy megindítsa és felemelje a lelkeket... szóval ebből a szájból kisiklott... Vagyis inkább kiugrott...

...*Egy varangyos béka!*

Ó! Egy szörnyű, undorító, pikkelyes, mérges, tajtékos, habzó, vartyogó varangyos béka!

Hogy került oda? Hogy került az énekesnő szájába? Hátsó lábát behúzta, hogy minél magasabbra és messzebbre ugorjon, alattomosan kimászott a gégéből és... brekk!

Brekk! Brekk! O! Az a szörnyű brekegés!

Varangyról, ugyebár, csak jelképes értelemben lehet beszélni. Hiszen nem lehetett látni, csak – a pokolba is! – hallani. Brekk!

A nézők úgy érezték, mintha sárral fröcskölték volna le őket. Szörnyűbb brekegés nem hasított még bele az éjszakába, s nincs az a négylábú hulló, mely egy pocsolya partján nagyobb visszhangot vert volna.

S persze, senki sem számított rá. Carlotta nem hitt a torkának és a fülének. Ha mellette villám sújt le, nem lepte volna meg így, mint az, hogy a szájából kiugrott egy brekegő varangy...

S még azt sem érezte, hogy meggyalázták. Holott ha egy varangy ugrik ki egy énekesnő szájából, akkor annak vége. Volt, aki már belehalt ilyesmibe.

Istenem! Ki hitte volna?... Nyugodtan énekelte: „Mint valami mámorittas lány dallam, úgy zeng a lelkemben!” Erőlködés nélkül énekelt, mint mindig, ugyanolyan könnyedén, mint mikor azt mondja valaki: „Jó napot kívánok, asszonyom, hogy szolgál a kedves egészsége?”

Nem lehet tagadni, hogy vannak olyan gögös énekesnők, akik képtelenek felmérni az erejüket, s elbizakodottságukban Istentől kapott gyenge hangjukkal különleges hatást próbálnak elérni, és olyan hangot akarnak kiadni magukból, amit a természet megtagadott tőlük. Ilyen teremtéseknek küld az ég, anélkül hogy tudnának róla, békát a szájukba, egy brekegő békát! Ezt mindenki tudta. De azt

senki sem merte feltételezni, hogy Carlottának, akinek legalább két oktáv volt a hangjában, egyszer még béka terem a torkában.

Mindenki emlékezett a *Varázsfuvola*-beli édes trilláira, hallatlan staccatóira. Nem felejtették el a *Don Juan-t* se, melyben Elvira szerepét játszotta, és zengzetes magas bóját a partnere, Dona Anna hiába is próbálta utánózni. Akkor hát mi volt most ez a brekegés, e nyugodt, békés, halk „mámorittas lágy dallam” végén?

Természetellenes dolog volt ez. Volt benne valami varázslat. A varangynak füstszaga volt. Szegény, nyomorult, kétségbeesett, megsemmisült Carlotta!

A teremben fokozódott a zaj. Ha nem Carlottával, hanem valaki mással esik meg ilyesmi, már rég lehurrogták volna. De mert róla mindenki tudta, hogy milyen tökéletes énekes, a nézők harag helyett döbbenetet és ijedséget éreztek. Efféle rémület tölthette el azokat, akik tanúi voltak a milói Vénusz karját letörő katasztrófának... De ők legalább láthatták a csapást, mely lesújtott... Értették, mi történt...

Most viszont? Senki sem értette, hogyan került elő az a varangyos béka!

Annyira nem, hogy néhány másodperc eltelt, amíg az énekesnő rádöbrent, hogy amit hall, az az ő szájából származik. Lehet ezt egyáltalán hangnak nevezni? A hang: zene; de ez a pokoli zaj arról tanúskodik, hogy soha nem volt az; egy pillanatig azt hitte, hogy csak füle csalja meg, és szó sincs a torkát megcsúfoló áruhárról...

Eszeveszetten nézett körül, menedéket, pártfogást keresve meg akart győződni róla, hogy erről a zajról nem az ő hangja tehet. Ujjai görcsbe meredve tapadtak a torkára, mozdulata védelmet keresett és tiltakozást fejezett ki. Nem! nem! Ez a brekegés nem tőle származik! Úgy tűnt, Carolus Fonta is ugyanezen a véleményen volt, olyan döbrent arccal, olyan gyerekes ámulattal meredt a partnerére. Az énekesnő ugyanis a közvetlen közelében volt. És Fonta nem mozdult mellőle egy tapodtat se. Talán ő meg tudja mondani, hogy mi történt! De nem tudta! Szeme ugyanolyan ostobán szegeződött Carlotta szájára, mint a kisgyereké a bűvész kifogyhatatlan kalapjára. Egy ilyen kis szájból hogy jöhet ki ilyen hangos brekegés?

Mindez, a varangy, a brekegés, a felindulás, a rémület moraja a teremben, a zavar a színpadon és a díszletek mögött – néhány statisztán rémület vett erőt –, szóval minden, amit részletesen leírtam, csak néhány másodpercig tartott.

Ezt a néhány rettenetes másodpercet különösen a két igazgató érezte végtelenül hosszúnak, akik az ötös számú páholyban ültek. Moncharmin és Richard nagyon sápadtak voltak. Ez a hallatlan, megmagyarázhatatlan epizód furcsa szorongással töltötte el őket, annál is inkább, mert néhány pillanat óta érezték, hogy a Fantom a búvőkörébe vonta őket.

Megérintette őket a lehelete, Moncharminnak a haja szála is égnek állt ettől a lehelettől... Richard pedig a verítékben ázó homlokát törölgette a zsebkendőjével... Igen, már ott volt a közelükben... mögöttük, mellettük, érezték, bár nem láthatták... Hallották a lélegzését... olyan közel volt hozzájuk, olyan közel... Az ember megérzi, ha valaki bejön... Nos, ők tudták! ...biztosak voltak benne, hogy hárman vannak a páholyban... reszkettek a félelemtől... Felmerült bennük a menekülés gondolata. De nem volt bátorságuk hozzá... Nem mertek megmozdulni, se egyetlen szót szólni, mely elárulná a Fantomnak, hogy tudnak róla, hogy itt van. Mi történik még? Mi történhet még?

Újra felhangzott a brekegés! A terem morajlásában is hallani lehetett, ahogy a két igazgató felkiált az iszonyattól. Úgy érezték, hogy a Fantom kezében vannak. Kihajoltak a páholyból, és úgy néztek Carlottára; mintha nem ismernék. Ennek az ördögi nőnek a brekegése valami katasztrófát jelez. Igen, katasztrófát vártak! Hiszen a Fantom megígérte nekik! A terem el van átkozva! A két igazgató érezte a katasztrófa előszelét, és lihegett. Aztán Richard elhaló hangon odakiáltotta Carlottának:

– Oda se neki! Folytassák!

Nem! Carlotta nem folytathatta... Pedig bátran, hősiezen újramezdte azt a verssort, melynek végén feltűnt a varangy.

Rémületes csend követte a lármát. Újra Carlotta hangja töltötte be a termet.

„Mint valami...” A terem rémülten figyelt. mámorittas lágy dallam...” (brekeke!) Brekeke! úgy zeng... brekk!

A varangy ugyancsak rákezde.

A teremben hatalmas mozgolódás támadt. A két igazgató visszarogyott a székre, s nem mert megfordulni, nem volt hozzá ereje. A Fantom a nyakukba nevetett! Aztán a jobb fülükben meghallották a hangját, a hangot, melyet nem ajak formált, és ami ezt mondta:

– Addig énekel, hogy még leszakad a csillár!

Egyszerre emelték fel a fejüket, s szörnyű üvöltés szakadt ki a torkukból. A csillár, az a hatalmas csillár megmozdult, és már zuhant is e sátáni hang parancsára. A csillár a terem mennyezetéről a nézőtér közepére zuhant. Kitört a rémület, az általános pánik. Nem áll szándékomban felidézni ezt a történelmi pillanatot. A kíváncsiak lapozzák fel a korabeli újságokat. Többen megsérültek, egy ember meghalt.

Annak a szerencsétlen asszonynak a fejére zuhant a csillár, aki életében először járt az operában, s akivel Richard úr Gyry mamát, a Fantom páholynyitogatóját akarta felváltani. Azonnal meghalt, s másnap az egyik újság a következő harsány címmel jelent meg: *Két tonna egy házmesterné fején!* Ennyi volt az egész nekrológ.

Kilencedik fejezet

A titokzatos hintó

Ez a tragikus este mindenkit megviselt. Carlotta belebetegedett. Ami Christine Daaét illeti, az előadás után eltűnt. Két hétig nem is mutatkozott se a színházban, se másutt.

Ezt az első eltűnést, mely nem keltett botrányt, nem szabad összekeverni az énekesnő elrablásával, mely bizonyos idő múlva oly

megmagyarázhatatlan és tragikus körülmények között következett be.

Természetesen főleg Raoul nem értette, hogy mi történhetett a dívával. Írt Valeriusné címére, de nem kapott választ. Ez különben nem lepte meg, ismerve a lány lelkiállapotát és elhatározását, hogy valamilyen okból, amit Raoul nem is sejtett, megszakít vele minden kapcsolatot.

Fájdalma csak növekedett, s végül átcsapott nyugtalanságba, amikor az énekesnő nevét egyetlen színlapon sem látta. A *Faust-ot* nélküle adták. Egy délután, öt óra felé elment az operaház igazgatóságára, hogy megtudakolja Christine Daaé eltűnésének okát. Úgy tűnt neki, hogy az igazgatók rendkívül el vannak foglalva. Még a barátai sem ismertek rájuk: nyoma sem volt régi vidámságuknak és élénkségüknek. Lehajtott fejjel járkáltak a színházban, gondterhes homlokkal és sápadt arccal, mintha valami rettenetes gondolat gyötörné, vagy mintha a balsors üldözné őket, és reményük se volna rá, hogy megmenekülhetnek.

A csillár lezuhanása felvetette a kártérítés kérdését, de ebben az ügyben a két igazgatót nemigen lehetett elmarasztalni.

A vizsgálat szerint baleset történt, melynek az volt az oka, hogy elkopott a tartólánc, de még az előző igazgatók kötelessége lett volna felfedezni és kijavíttatni ezt a hibát, hogy ne történhessék katasztrófa.

Azt is meg kell mondanom, hogy ekkoriban Richard és Moncharmin urak megváltoztak, eltávolodtak az emberektől, s olyan titokzatosak és furcsák voltak, hogy sok régi bérletes azt képzelte, hogy még a csillár leszakadásánál is rettenetesebb esemény változtatta meg az igazgatók lelkiállapotát.

A mindennapi életben rendkívül türelmetlenül bántak az emberekkel, kivéve talán Giry mamát, akit visszavettek az állásába. Sejthetik, hogy miképp fogadták Chagny vikomt, amikor Christine felől érdeklődött. Csak annyit válaszoltak, hogy szabadságon van. A fiatalember megkérdezte, vajon mennyi ideig tart ez a szabadság: azt felelték, hogy korlátlan ideig, mert Christine Daaének egészségi okból van rá szüksége.

- Tehát beteg! – kiáltott fel a vikomt –, mi baja van?
- Semmit sem tudunk róla.
- Hát nem küldték el hozzá a színház orvosát?
- Nem! Ő nem kérte, s minthogy teljesen megbízunk benne, elhisszük, hogy igazat mond.

Raoult nem elégítette ki ez a magyarázat, s a legsötétebb gondolatokkal küszködve hagyta el az operát. Elhatározta, lesz, ami lesz, elmegy Valerius mamához, és majd tőle érdeklődik. Persze, nem felejtette el, hogy Christine a levelében határozottan megtiltotta neki, hogy felkeresse. De mindaz, amit Perrosban látott, vagy amit az öltöző ajtaja mögül hallott, és Christine-nel való beszélgetése a tengerparton felébresztette a gyanúját, hogy a lány egy legalább annyira emberi, mint ördögi mesterkedés áldozata. A lány túlfűtött képzelete, gyengéd és hiszékeny lelke, a gyermekkorában kapott nevelés, azok a mesék, halott apja emlékének szüntelen idézése, s különösen a zene által kivételes körülmények között keltett fenséges eksztázis – nem ugyanez esett-e meg vele is a temetőben? –, szóval mindez kedvező feltételeket teremtett valami titokzatos és gátlástalan személy kártékony mesterkedésének. De kinek az áldozata Christine Daaé? Ezt az igencsak ésszerű kérdést tette fel magának Raoul, miközben felkereste Valerius mamát.

Ez a gondolatmenete is azt bizonyítja, hogy a vikomt igen józan ember volt. Igaz, maga is költő volt, és szerette a zene szárnyalását, kedvelte a táncoló szellemekben bővelkedő breton meséket, s mindenekfelett szerelmes volt a kis északi tündérbe, Christine Daaéba; de azért ő csak vallási vonatkozásban hitt a természetfölötti dolgokban, s a világ legfantasztikusabb története sem verhetette ki a fejéből, hogy kétszer kettő az négy.

Mit fog megtudni Valerius mamától? Megremegett, amikor a Notre-Dame-des-Victoires utcai kis lakás csengőjét megnyomta.

Az a szobalány nyitott ajtót, akit Christine öltözőjéből látott elmenni. Megkérdezte tőle, hogy láthatja-e Valerius asszonyt. A lány azt felelte, hogy a hölgy beteg, ágyban fekszik, s nem tudja fogadni.

- Vigye be neki a névjegyemet – mondta Raoul.

Nem kellett sokáig várnia. A szobalány rövidesen visszajött, és bevezette egy meglehetősen sötét és szerényen berendezett kis szalonba, ahol Valerius professzor és Daaé apó portréja néztek szembe egymással.

– Asszonyom a vikomt úr elnézését kéri – mondta a szobalány –, de csak a szobájában fogadhatja, mert már nem tud lábra állni szegény.

Öt perc múlva bevezette Raoult egy szinte teljesen sötét szobába, ahol a fiatalember egy hálófülke félhomályában azonnal felismerte Christine jótevőjét. Valerius mama időközben teljesen megöszült, de a szeme nem öregedett meg: a tekintete talán még soha nem volt ilyen világos, tiszta, szinte gyermeki.

– Chagny úr! – kiáltott fel vidáman, s karját a látogató felé tárta. – Az ég küldte magát... beszélünk kell róla.

Ez az utolsó mondat a fiatalember fülében meglehetősen gyászosan hangzott. – Asszonyom... hol van Christine? Az idős hölgy nyugodtan válaszolt.

– Hiszen „a jó szellemével” van!

– Miféle jó szellemmel? – kiáltott szegény Raoul.

– Hát a zene angyalával!

Chagny vikomt megdöbbenve rogyott le egy székbe. Az ágyban fekvő Valerius mama elmosolyodott, s az ajkára tapasztotta az ujját, úgy parancsolt hallgatást. Majd így szólt:

– De ne mondja el senkinek!

– Számíthat rám! – felelte Raoul, bár azt se tudta, mit beszél, mert a Christine-nel kapcsolatos gondolatai egyre jobban összezavarodtak benne, s úgy érezte, hogy forog vele a világ, ez a szoba, s benne ez az ősz hajú, világoskék szemű derék asszony, akinek a szeme mintha a felhőtlen eget tükrözné vissza... – Számíthat rám!

– Tudtam! Tudtam! – nevetett boldogan Valerius mama. – De jöjjön közelebb, úgy, mint amikor még kicsi volt. Nyújtsa ide a kezét, úgy, mint amikor elmesélte nekem a kis Lotte történetét, amit Daaé apótól hallott. Tudja, hogy mennyire szeretem magát, Raoul. És

Christine is szereti.

– Lehet, hogy szeret – sóhajtott a fiatalember, aki nehezen egyeztetette össze a Valerius mama által emlegetett jó szellemet az Angyallal, akiről Christine olyan különös dolgokat mesélt, meg a perrosi főoltár lépcsőjén látott halálfejet az operaház fantomjával, akinek a híre akkor jutott el a fülébe, amikor egy este a színpadon ácsorgott, kétlépésnyire egy csapat díszletmunkástól, akik felidéztek, miféle élő holttestnek írta le ezt az alakot Joseph Buquet, mielőtt még titokzatos körülmények között, felakasztva találták... Halkan megkérdezte:

– Asszonyom, ki mondta magának, hogy Christine szeret engem?

– Hiszen ő beszélt magáról mindennap!

– Igazán? És mit mondott?

– Azt mondta, hogy maga vallomást tett neki!

És a derék öreg hölgy nevetésben tört ki, kivillantotta gondosan megőrzött fogait. Raoul a feje búbjáig elvörösödve állt fel és rémesen szenvedett.

– Hová rohan? Nem ülne le? Csak nem hiszi, hogy így itt hagyhat! Ha haragszik, hogy nevettem, bocsánatot kérek... Végül is nem maga tehet arról, ami történt... Maga nem tudhatta... Maga még fiatal... és azt hihette, hogy Christine még szabad...

– Christine menyasszony? – kérdezte a szerencsétlen Raoul elfulladva.

– Dehogyan! De biztos tudja, hogy Christine, bármennyire szeretne is, nem mehet férjhez!

– Hogyan? Hiszen én erről semmit sem tudok! De miért nem mehet férjhez?

– A zene szelleme miatt!

– No tessék, még ez is...

– Igen, ő tiltja meg neki!

– Megtiltja neki? Tehát a zene szelleme tiltja meg a házasságot?

Raoul előreszegezett állal hajolt Valerius mama fölé, mintha meg akarná harapni. Mintha szét akarná tépni, olyan vadul nézett rá. Vannak olyan pillanatok, amikor a túlzott hiszékenység olyan

szörnyű, hogy szinte gyűlöletes. Raoul úgy vélte, hogy Valerius asszony túlzottan hiszékeny.

Az asszony nem érezte meg, hogy a rászegeződő pillantás gyűlölettől parázslík. A lehető legtermészetesebben folytatta:

– Igen! Megtiltotta neki... bár így nyíltan nem mondta... csak azt közölte, hogy ha férjhez megy Christine, nem hallja többé! Csupán ezt mondta! Hogy elhagyja! Megértheti, hogy ő nem vehet örökre búcsút a zene szellemétől. Ez csak természetes.

– Igen, igen – ismerte el egy lélegzettel Raoul –, ez csak természetes.

– Különben azt hittem, hogy amikor találkoztak, Christine mindent elmesélt magának Perrosban, ahová a „jó szellemével” utazott el.

– Ó! Szóval a „jó szellemével” utazott Perrosba?

– Illetve ott adott találkát neki a szellem, Perrosban, a temetőben, Daaé apó sírjánál! Megígérte neki, hogy eljártssza a *Lázár feltámadása*-t, az apja hegedűjén.

Raoul de Chagny felállt, s komoly hangon a következő döntő kérdést tette fel:

– Asszonyom, mondja meg, hol lakik ez a „jó szellem”!

Az öreg hölgyet egyáltalán nem lepte meg a tapintatlan kérdés. Fölnézett és válaszolt:

– Az égben!

Ennyi hiszékenység már megzavarta Raoult. Ilyen egyszerűen és feltétel nélkül hinni egy szellemben, aki minden este leszáll az égből csak azért, hogy meglátogassa az opera művészeinek öltözőjét: elképesztő.

Most mérte fel, milyen lelkiállapotban lehet egy lány, akit egy babonás falusi muzsikos és egy szellemekkel társalgó idős hölgy nevelt fel, s megremegett, amikor eszébe jutottak a lehetséges következmények.

– Christine még mindig őrzi az ártatlanságát? – Ezt az utolsó kérdést már nem tudta magában tartani.

– A mennyekre esküszöm! – kiáltott fel az öreg hölgy, aki most

sértve érezte magát. – És ha kételkedik benne, uram, nem is tudom, hogy mit keres itt!

Raoul a kesztyűje ujját húzogatta.

– Pontosan mikor ismerkedett meg Christine ezzel a „szellemmel”?

– Körülbelül három hónapja. Igen, megvan már három hónapja, hogy leckéket vesz tőle.

A vikomt kétségbeesett mozdulattal tárta szét a karját, majd lesújtva eresztette le.

– A szellem leckéket ad neki! És hol történik mindez?

– Most, hogy elutazott velem, nem tudom, de két hete még az öltözőjében tanította Christine-t. Itt, ebben a kis lakásban ez lehetetlen. Az egész ház hallaná. De az operában reggel nyolc óra felé senki sincs benn. Ott nem zavarják őket... Érti?

– Értem! Értem! – kiáltott fel a vikomt, és sietve elkészönt az öreg hölgytől, aki azon a véleményen volt, hogy a vikomt bizonyára hibbant egy kissé.

Amikor átment a szalonon, Raoul szembetalálkozott a szobalánnyal, s egy pillanatra kedve támadt kikérdezni, de letett a szándékáról, mert mosolyt látott átfutni a lány arcán. Azt hitte, rajta nevet. Elmenekült. Nem volt még elég? Híreket akart szerezni róla, mit akar még többet? Gyalog ment el a bátyja lakására, szánalmas állapotban...

Legszívesebben megpofozta volna magát, vagy falba verte volna a fejét! Hogy hihetett ennyi ártatlanságban, ennyi tisztaságban! Hogy is próbálhatott magyarázatot találni a naivságban, a hiszékenységben, a tiszta ártatlanságban! A zene szelleme! Hiszen talán ismeri is! Talán már látta is! Csak egy rossz tenorénekesről lehet szó, biztos jóképű fiú, s szív alakú a szája, amikor énekel! Végtelenül mulatságosnak és szánalmasnak érezte magát. Ó! Chagny vikomtnál nincs jelentéktelenebb és naivabb fiatalember!, gondolta dühösen Raoul. A lány pedig... micsoda vakmerő és ördögien romlott teremtés!

De azért ez a gyaloglás jót tett neki, kissé lehűtötte az agyát. Amikor bement a szobájába, már csak arra vágyott, hogy rávesse

magát az ágyra és a párnájába fojtja a zokogását. De ott volt a bátyja, s Raoul a karjába esett, úgy, mint egy kisgyerek. A gróf atyaián megvigasztalta, és magyarázatot se kért tőle; Raoul egyébként is habozott volna elmondani neki a zene szellemének történetét. Van, amivel nem büszkélkedünk, másról pedig még csak nem is panaszkodunk, annyira megalázó.

A gróf elvitte vacsorázni egy mulatóba a testvérét. A friss csalódástól szenvedő Raoul amúgy sem utasította volna vissza a meghívást, de a gróf, hogy meggyőzze, még azt is elmesélte neki, hogy előző este a boulogne-i erdőben látták a szíve hölgyét, mégpedig gáláns társaságban. A vikomt előbb nem akarta elhinni, de a bátyja olyan pontos részletekkel szolgált, hogy már nem tiltakozott többé. Végül is van ennél banálisabb kaland? Christine-t egy hintóban látták, aminek le volt engedve az ablaka. Mintha mélyeket szippantott volna a jeges éjszakai levegőből. Ragyogó holdfény volt. Biztos ő volt, felismerték. Azt viszont, hogy ki van mellette, nem lehetett tudni, mert a sötétben csak egy elsuhanó árnyat láttak. A hintó lépésben haladt egy kihalt sétányon, a longchamps-i versenypálya mögött.

Raoul dühösen felöltözködött, s már készen állt, hogy elfelejtse a bánatát, s belevesse magát a „gyönyör örvényébe”. De sajnós, szomorú társaság volt, nem tudott részt venni a mulatságban; korán otthagyta a grófot, tíz óra felé már egy bérkocsiban ült, s a longchamps-i pálya mögé hajtattott.

Farkasordító hideg volt. A kihalt utat a holdfény jól megvilágította. Utasította a kocsist, hogy várja meg egy szomszédos kis sétány sarkán, majd ahogyan tudott, elrejtőzött és toporogni kezdett.

Alig fél órája folytatta ezt a tornagyakorlatot, amikor egy Párizsból jövő kocsit fordult ki az útra, s nyugodtan, lépésben jött feléje.

Rögtön arra gondolt: ez ő! A szíve erősen dobogott, úgy, mint amikor a férfi hangját hallotta az öltöző ajtaja mögött... Istenem! Milyen szerelmes volt!

A kocsi még mindig nem ért oda. Raoul nem mozdult, várta a lányt. Ha valóban ő, akkor ha kell, felugrik a lóra! Kerül, amibe kerül, felelősségre akarja vonni a zene angyalát!

Még néhány lépés és ott a hintó. Már biztos volt benne, hogy ő az... Valóban, egy nő hajolt ki az ajtó üveglakán.

Hirtelen a hold sápadt fénye megvilágította a hintót.

– Christine!

Szerelme szent neve kiáradt a szívéből és az ajkára tolult. Nem tudott hallgatni! Hiába igyekezett magába fojtani, és ez a név, amit belekiáltott az éjszakába, úgy hangzott, mint valami parancs, hogy támadja meg a hintót, de az már elhaladt előtte, és Raoul mozdulni se bírt. Felhúzták az ablakot. A nő eltűnt. És a hintó, hiába futott utána Raoul, már csak egy fekete pont volt a fehér úton.

Még egyszer a nevéen szólította: Christine! De senki sem válaszolt. Megállt, körülvette a csend.

Reménytelen pillantást vetett az égre, a csillagokra; öklével verte a mellét, és csupa láz volt: szeretett, de őt nem szerették.

Komorán végigmérte a vigasztalan és hideg utat, a sápadt és halott éjszakát. Semmi sem volt hidegebb és élettelenebb, mint a szíve: szeretett egy angyalt, és megvetett egy nőt.

Raoul, miért is hagyta, hogy ez a kis északi tündér játsszék veled! Hiába is szeretnéd, hogy a tied legyen az az üde arc, az a szerény homlok, mely csak azért rejtőzik a szemérem fátyla mögé, hogy eltűnhessen a magányos éjszakában, egy luxushintó mélyén, egy titokzatos szerető társaságában. Vagy a képmutatásnak és hazugságnak nincs határa? Lehet, hogy a tiszta, gyermeki szem összefér egy kurtizán lelkével?

...Úgy tűnt el, hogy nem is válaszolt a hívására...

De végül is Raoul milyen joggal keresi, s tesz szemrehányást neki, ha egyszer azt kérte Christine, hogy felejtse el?

„Menj!... Tűnj el!... Nem érdekel!”

Húszéves létére legszívesebben meghalt volna. Inasa reggel az ágy szélén ülve találta. Nem vetkőzött le, s az inas valami szerencsétlenségtől tartott, olyan elkeseredett volt a fiú ábrázata.

Raoul kitépte a kezéből a postát, amit hozott. Felismerte a levelet, a papírt, az írást. Christine ezt írta neki:

„Barátom,

holnapután jöjjön el az operaház álarcosbálgára, s legyen a kis szalonban, mely a nagy társalgó kandallója mögött van; álljon az ajtó közelében, mely a kupolacsarnok felé vezet. A találkozónkról senkinek a világon ne beszéljen. Fehér dominójelmez legyen magán, s tegyen fel álarcot. Az életem függ tőle, hogy ne ismerjék fel.

Christine.”

Tizedik fejezet

A jelmezbálban

A borítékot sár szennyezte be, s nem volt rajta bélyeg. „Raoul de Chagny vikomt részére”, ez volt ráírva ceruzával, és a cím. Nyilvánvalóan abban a reményben dobták ki az utcára, hogy egy járókelő felszedi és kézbesíti a levelet, ami meg is történt. A levelet az Opera tér járdáján találták. Raoul lázasan olvasgatta.

Több se kellett neki, máris reménykedett. Már nem hitte, hogy Christine elfeledkezett a tisztességről; e gyászos gondolat helyett visszatért első elképzeléséhez, s a lányban egy szerencsétlen, ártatlan gyermeket látott, aki gondatlanságának és túlzott érzékenységének áldozata. De vajon már mennyire lett áldozat? Ki tarthatja a rabságában? Milyen örvénybe taszították? E kérdések kegyetlenül nyugtalanították; de a felidézett fájdalom még mindig elviselhetőnek tűnt a tébolyító gondolathoz képest, hogy Christine képmutató és hazug lehet. Mi történhetett valójában? Miféle hatás alatt áll? Miféle szörnyeteg ragadta el, s miféle fegyverekkel?

De szóba jöhet-e másféle fegyver, mint a zene? Igen, igen, minél többet gondolkodott rajta, annál inkább meggyőződött róla, hogy

errefelé kell keresni az igazságot. Nem felejtette el, hogy Perrosban a lány milyen hangon közölte vele, hogy az ég küldöttje látogatta meg. S vajon Christine története, legalábbis az utóbbi időben, nem segíthet-e Raoulnak a homály szétoszlatásában, melyben csak tapogatózik? Elfeledkezhet-e róla, hogy a lányt az apja halála után kétségbeesés kerítette hatalmába, s hogy az egész élettől undorodott, még a saját művészetétől is? A konzervatóriumban úgy vizsgázott le, mint egy szerencsétlen, éneklő gép, aminek nincs lelke. De hirtelen, szinte valami isteni sugallat hatására, felébredt. Ez a zene angyalának műve! A *Faust* Margitját énekli, és sikert arat! A zene angyala! Ki lehet az, aki e csodálatos szellem képében jelenik meg előtte? Ki az, aki tud a Daaé apónak oly kedves legendáról, s azt úgy tudja felhasználni, hogy a lány már csak hangszer a kezében, melyen a tetszése szerint játszik?

Raoul rájött, hogy egy ilyen kaland nem nevezhető kivételesnek. Emlékezett rá, hogy mi történt Belmonte hercegnővel, aki elvesztette a férjét, s akinek a fájdalom kábult dermedtségbe csapott át. A hercegnő egy hónapja nem tudott sem beszélni, sem sírni. Ez a testi és lelki tehetetlenség mindennap súlyosbodott, s a józan ész meggyengülése lassanként az élet megsemmisüléséhez vezetett. A beteget minden este kivitték a parkba, de mintha fel sem fogta volna, hol van. Raff, a legnagyobb német énekes éppen Nápolyban volt, s meg akarta látogatni azt a parkot, mely híres volt a szépségéről. A hercegnő egyik udvarhölgye megkérte a nagy művészt, hogy rejtőzzön el és énekeljen a kis liget közelében, ahol a beteg feküdt. Raff beleegyezett, s elénekelt egy egyszerű dalt, melyet a hercegnő a férje szájából hallott először, a házasságuk első napjaiban. A dal kifejező és megható volt. A dallam, a szöveg, a művész csodálatos hangja mind hozzájárult, hogy a hercegnő lelkében izgalom támadt. Könnyek törtek elő a szeméből... végre sírt, s ezzel megmenekült, noha meg volt győződve róla, hogy azon az estén a férje szállt le az égből, hogy elénekelje azt a hajdani dalt.

Igen... de ez csak egy este volt! Egy este, gondolta Raoul, csak egyetlen este... Ezt a szép elképzelést a megismételt kísérlet

megcáfolta volna...

Belmonte hercegnő, bármilyen rajongó és elgyötört volt, bizonyára felfedezte volna Raffot a bokor mögött, ha három hónapon át minden este hallgatta volna...

A zene angyala pedig már három hónapja tanítja Christine-t... Hiszen ez egy igazi énektanár! S most még a boulogne-i erdőben is sétál vele!...

Raoul ujjai görcsbe merevedtek, ökle a mellkasára kúszott, féltékeny szíve marcangoló nyugtalansággal dobogott. Szerelmi tapasztalatok híján félve latolgatta, hogy a kisasszony miféle játékba vonja be a soron következő álarcosbálban? Meddig gúnyolódhat egy operaházi lány egy jóra való fiatalemberrel, aki még újonc a szerelemben? Nyomorultul érezte magát.

Ilyen végletek között csapongtak Raoul gondolatai. Nem tudta már, hogy sajnálja-e vagy elátkozza-e Christine-t, így azután sajnálta is, átkozta is. Közben mindenesetre gondoskodott egy fehér dominójelmezről.

Végre elérkezett a találkozó órája. A vikomt a fehér jelmeze fölött egy hosszú és sűrű csipkével díszített selyem álarcot viselt, s meglehetősen mulatságosan festett abban a romantikus karneváli kosztümben. Egy nagyvilági férfi nem vesz fel álarcot az operaház báljára. Sokan mosolyoghattak rajta. A vikomtot csak egy gondolat vigasztalta: biztosan nem ismerhették fel. Különben ennek a jelmeznek és ennek a kosztümnek más előnye is volt: Raoul úgy járkálhatott benne, „mint otthon”, zavart lélekkel és szomorú szívvel. Nem kellett lepleznie magát, maszkkal elfednie az arcát, mert az már rajta volt.

Ez a bál különleges ünnep volt, melyet farsang utolsó napjaiban szoktak megrendezni egy hajdani örömök örökítő, kitűnő rajzoló születésnapjának a tiszteletére. A művész annak a Gavarninek a vetélytársa volt, akinek a ceruzája halhatatlanná tette a farsangi maskarákat és az egykori karneváli felvonulásokat Párizsban. Ennek a bálnak sokkal vidámabb, lármásabb és bohémebb a hangulata, mint általában a jelmezbáloknak. Sok művész jön el számos modell és

festőnövendék társaságában, akik éjfél felé már meglehetősen nagy lármát csapnak.

Raoul a fölépcsőn ment fel, éjfél előtt öt perccel, s egy pillanatig sem merült el a világ talán legpompásabb díszletei között parádézó sokszínű ruhák csodálatában; nem állt szóba egyetlen tréfás maszkkal sem, nem válaszolt egyetlen ugratásra sem, s elhárította a már túlságosan is vidám párok bizalmas közeledését. Átment a nagy előcsarnokon, s sikerült megszabadulnia egy farandole-táncostól, aki egy pillanatig rabul ejtette, míg végül a Christine levelében jelzett szalonhoz ért. Itt, ebben a kis szobában csak úgy nyüzsgött a sok maskara, mert itt találkoztak mindazok, akik a kupolacsarnokba indultak vacsorázni, vagy akik már visszatértek, hogy felhajtsanak egy pohár pezsgőt. A tömeg lelkes volt és vidám. Raoul megértette, hogy Christine miért éppen itt, a tömeg sűrűjében akar vele találkozni, és nem egy elhagyott sarokban: az álarcuk alatt itt rejtőzhetnek el a legjobban.

Az ajtónak támaszkodott és várt. Nem sokáig. Egy fekete dominójelmez haladt el előtte, s gyorsan megszorította az ujjá hegyét. Megértette, hogy ő az. Utánament.

– Maga az, Christine? – kérdezte sűgva. A dominó gyorsan visszafordult, s ujját az ajka elé emelve jelezte, hogy ne mondja ki még egyszer a nevét. Raoul csendben követte.

Félt, hogy elveszíti, azután, hogy ilyen különös körülmények között rátalált. Már nem gyűlölte. Biztos volt benne, hogy „nincs semmi, amit a szemére lehet hányni”, bármilyen furcsának és megmagyarázhatatlannak látszott is a viselkedése. Kész volt rá, hogy gyáván szemet hunyjon, mindent elnézzen és megbocsásson neki. Szerette. A lány rövidesen meg fogja magyarázni, hogy mi volt az oka különös távollétének...

A fekete dominójelmez időről időre hátrafordult, hogy lássa, követi-e még fehér társa.

Amikor Raoul a vezetője mögött ugyanígy visszafordult, a nagy előcsarnokban felfigyelt a sok csoport közül az egyikre... a sok bolond ötletet csodáló ember között egy kisebb társaságra: egy

eredeti öltözetű és megjelenésű figura körül tolongtak, aki feltűnően gyászos benyomást tett a környezetére.

Ez a figura skarlátvörösbe öltözött, s halálfején hatalmas tollas kalapot viselt. Milyen nagyszerű halálfeje volt! A festőnövendékek el voltak ragadtatva tőle, gratuláltak neki, megkérdezték, hogy ki az a bizonyára Plútónak is dolgozó mester, aki elkészítette, megrajzolta és végül megfestette azt a szép halálfejet. Csak nem maga a Halál volt ez a mester?

A skarlátruhás, halálfejű ember, fején a tollas kalappal egy hatalmas vörös bársonyköntöst húzott maga után, melynek lángnyelvhez hasonló uszálya fenségesen vonult át a parketten; és erre a köpenyre aranybetűkkel hímeztek rá egy mondatot, melyet mindenki elolvasott és hangosan megismételt: „Ne érjtek hozzám! Itt jön a Vörös Halál!”

Mégis volt, aki meg akarta érinteni... de akkor a bíborból kinyúlt egy csontvázkéz és durván megragadta az óvatlan csuklóját, az pedig megérezvén a csontujjak hatalmát, a Halál dühödt szorítását, melyből úgy tűnt, soha nem szabadulhat, fájdalmában és rémületében felkiáltott. A Vörös Halál végre szabadon engedte áldozatát, s az csúfondáros megjegyzések közepette, fejvesztve elrohant. Raoul éppen abban a pillanatban keresztezte a gyászos figura útját, aki felé fordult. A fiatalember meglepetésében felkiáltott: „A perros-guireci halálfej!” Felismerte... Utána akart rohanni, feledve Christine-t, de a fekete dominó, akin különös izgalom vett erőt, megragadta a karját és húzta maga után... kivitte az előcsarnokból, ahol a démoni tömeg tolongott, s ahol a Vörös Halál vonult át...

A fekete dominó minden pillanatban visszafordult, s kétszer is feltűnhetett neki valami, mert szaporázta a lépteit, így aztán Raoulnak is sietnie kellett. Így mentek fel két emeletet. Itt fent a lépcsők és a folyosók többé-kevésbé néptelenek voltak. A fekete dominó belökte egy páholy ajtaját, s intett a fehér dominónak, hogy kövesse. Christine – mert ő volt az, a fiatalember a hangjáról is felismerte volna – azonnal bezárta a páholy ajtaját, s halkán utasította a barátját, hogy maradjon hátul, és ne mutatkozzék. Raoul levetette

az álarcát. Christine megtartotta az övét. A fiatalember arra akarta kérni az énekesnőt, hogy ő is vegye le a maszkját, amikor meglepetten látta, hogy a lány a válaszfalhoz hajol, s figyelmesen hallgatózik, mi történik a szomszédban. Majd kinyitja az ajtót, kinéz a folyosóra, és halkán azt mondja:

– Biztosan feljebb ment, a vakok páholyába! – De ekkor felkiáltott a lány: – Újra lejön!

Be akarta zárni az ajtót, de Raoul nem engedte, mert a legfelső emeletre vivő lépcső legfelső fokán egy vörös lábat látott, majd egy másikat... és lassan, fenségesen elvonult előttük a skarlátruhába bújt Vörös Halál. A fiatalember újra meglátta a perros-guireci halálfejet.

– Ez ő! – kiáltott fel. – Most nem szökik meg előlem! De Christine éppen akkor zárta be az ajtót, amikor Raoul utána akart rohanni. A fiú már félre akarta lökni az útból...

– Kicsoda? – kérdezte a lány megváltozott hangon. – Ki az, aki nem szökik meg maga elől?

Raoul megpróbálta legyűrni Christine ellenállását, de a lány váratlan erővel ellökte magától... A fiatalember érteni vélte a helyzetet, s nyomban megdühödött.

– Hogy ki az? – kérdezte haragosan. – Hát ő! Az az ember, aki az undorító halotti maszk mögé rejtőzik... a perrosi temető rossz szelleme... a Vörös Halál... a maga barátja, kisasszony... a zene angyala! De én letépem róla az álarcot, ahogy az enyémet is letépem, s végre farkasszemet nézünk egymással, fátyol és hazugság nélkül, s én tudni fogom, hogy kit szeret maga, s ki szereti magát!

A fiatalember tébolyult kacajban tört ki, Christine pedig fájdalmasan feljajdult az álarca mögött.

Tragikus mozdulattal tárta ki a karját, s fehér karjával torlaszolta el az ajtót.

– Ne menjen utána, Raoul, a szerelmünkre kérem! A fiatalember megállt. Mit is mondott Christine?

A szerelmükre kéri? De hiszen soha, soha még nem mondta neki a lány, hogy szereti. Pedig lett volna alkalma rá. Christine többször is látta már sírni, szerencsétlenül könyörögve egy reményt adó jó

szóért, s nem kapta meg tőle! Láta már betegen, félholtan a rémülettől és a hidegtől a temetői éjszaka után, Perrosban. S vajon mellette maradt-e akkor, amikor a legnagyobb szüksége volt az ápolására? Nem! Elmenekült! S most mégis azt mondta, hogy szereti! A „szerelmükre kéri!” Még mit nem! Csak az a célja vele, hogy néhány másodpercig visszatartsa... Időt akar hagyni a Vörös Halálnak, hogy elmenekülhessen... A szerelmük? Hazudik!

Raoul meg is mondta neki, gyerekes gyűlölettel a hangjában.

– Hazudik, kisasszony! Mert maga nem szeret, és sohasem szeretett! Csak egy ilyen szegény, szerencsétlen fiatalember, amilyen én vagyok, csak én hagyhattam, hogy így játsszanak velem, s becsapjanak! De vajon az első perrosi találkozásunk óta egész magatartásával, a tekintetében tükröződő örömmel, sőt még a hallgatásával is, miért engedte, hogy reménykedjek? És ezek a remények becsületesek voltak, kisasszony, mert én becsületes férfi vagyok, s magát is becsületes nőnek hittem, holott csak ki akart gúnyolni! Úgy bizony! Maga csúfot űzött az egész világból! Maga szégyenletesen visszaélt a jótevője hiszékenységével, aki akkor sem vonja kétségbe a maga őszinteségét, amikor maga az operaház bálján a Vörös Halállal parádézik! Megvetem magát!

És sírni kezdett. A lány hagyta, hadd sértegesse. Csak egyre gondolt: vissza akarta tartani.

– Egy nap még bocsánatot fog kérni tőlem ezekért a gonosz szavakért, s én meg fogok magának bocsátani, Raoul.

A fiú a fejét csóválta.

– Nem! Nem! Maga megbolondított engem! Szégyellem, ha eszembe jut, hogy csak egy célom volt az életben: hogy a nevemet adjam egy lánynak az operából!

– Raoul... szerencsétlen!

– Belehalok a szégyenbe!

– Éljen inkább, barátom – mondta mély és megváltozott hangon

Christine – ...és isten vele!

– Isten vele, Christine!

– Isten vele, Raoul!

A fiatalember megtántorodva közelebb lépett.

– Remélem, megengedi, hogy időről időre eljöjjenek és megtapsoljam – mondta még epésen.

– Nem énekelek többé, Raoul!

– Nem? – csodálkozott a fiú, ha lehet, még több iróniával. – Akad más szórakozása is? Gratulálok hozzá! Egy este még találkozunk a boulogne-i erdőben!

– Sem ott, sem másutt, Raoul, engem többé nem lát...

– Megtudhatnám, hogy miféle sötétségben rejtőzik el? Miféle pokolban merül el, titokzatos kisasszony? Vagy miféle paradicsomban?

– Azért jöttem, hogy elmondjam magának... barátom... de már semmit sem mondhatok... Hiszen nem hisz nekem! Elvesztette a bizalmát bennem, s ezzel mindennek vége, Raoul!

Úgy mondta, hogy „mindennek vége”, olyan reménytelenül, hogy a fiatalember megremegett, s lelkiismeret-furdalása támadt a kegyetlensége miatt.

– De hát végül is – kiáltott fel – meg kell mondania, mit jelent ez az egész! Maga szabad, semmi sem gátolja! Sétál a városban... dominójelmez vesz föl és bálba megy benne... Miért nem megy haza, a lakásába? Mit csinál két hete?... Mi ez a história a zene angyaláról, amit Valerius mamának mesélt? Valaki becsaphatta, visszaélhetett a hiszékenységével... Perros-ban én magam is tanúja voltam... de most már tudja, mihez tartsa magát... Magának megvan a magához való esze, Christine... Tudja, hogy mit cselekszik! Ezalatt pedig Valerius mama továbbra is várja magát, s a „jó szellemre” hivatkozik... Christine, magyarázza meg nekem, kérem... Sokakat megtéveszthet, de engem nem... mi ez az egész komédia?

Christine egyszerűen levetette az álarcát, és azt mondta:

– Ez egy tragédia, barátom...

Raoul meglátta az arcát, s meglepetésében és rémületében felkiáltott. A lány üde színe eltűnt. Kedvesnek és szelídnek ismert vonásain, melyek békés báját és tiszta lelkiismeretet tükröztek, most halálos sápadtság ömlött el. Mennyire meg volt gyötörve! A fájdalom

árka keretezte Christine szép, tiszta szemét, mely egykor oly tiszta volt, mint a kis Lotte szemében csillogó tavak; most borzasztó szomorúsággal övezett, mély, titokzatos és felderíthetetlen sötétség jelent meg bennük.

– Barátnóm! barátnóm! – suttogta a fiatalember, és a karját nyújtotta felé –, megígérte, hogy megbocsát!

– Talán... talán egyszer – mondta a lány. Visszatette arcára a maszkot és elment, egy mozdulattal megtiltva Raoulnak, hogy kövesse.

Utána akart menni; de a lány visszafordult, s olyan ellentmondást nem tűrően intett még egyszer búcsút, hogy a fiatalember egy lépést sem mert tenni.

Nézte, ahogy eltávolodik... Majd lement, elvegyült a tömegben. Maga sem tudta pontosan, hogy mire vár, és sajgó szívvel, doboló halántékkal kérdezősködött a teremben, amerre csak ment, nem látták-e arrafelé a Vörös Halált. Megkérdezték tőle: „Ki az a Vörös Halál?” S ő azt felelte: „Egy úr, aki halálfejet és nagy vörös köntöst visel.” Sokfelé mondták, hogy látták a Vörös Halált királyi köntösében, de ő sehol sem találta, s így éjjel két óra tájban visszament arra a folyosóra, mely a színpad mögött Christine Daaé öltözőjéhez vezetett.

Lába visszavitte arra a helyre, ahol szenvedése kezdődött. Kopogott az ajtón. Nem kapott választ. Belépett, pontosan úgy, mint amikor azt a férfigangot kereste. Az öltöző üres volt. Egy gázláng égett csak, mécesként. A kis íróasztalon levélpapír volt. Eszébe jutott, hogy ír Christine-nek, de ekkor a folyosón léptek hallatszottak. Csak annyi ideje volt, hogy elrejtőzzék a budoárban, amit csak egyszerű függöny választott el az öltözőtől. Egy kéz belökte az öltöző ajtaját. Christine volt!

Visszafojtotta a lélegzetét. Látni akarta! Mindent tudni akart! Valami azt súgta, hogy most sor kerül a titokzatos eseményre, s talán most már ő is megért belőle valamit...

Christine belépett, egy mozdulattal levetette az álarcát és az asztalra dobta. Sóhajtott, szép fejét a tenyerébe ejtette... Mire

gondolhat vajon? Raoulra? Nem! Mert Raoul hallja, hogy azt suttogja: – Szegény Erik!

Először azt hitte, rosszul hallja. Ha valaki sajnálatra méltó, az csakis ő lehet, Raoul. Mi sem természetesebb, hogy azután, ami köztük történt, a lány azt sóhajtja: „Szegény Raoul!” De a fejét csóválva megismételte: – Szegény Erik! – Ki lehet vajon ez a Christine sóhajában szereplő Erik, s vajon a kis északi tündér miért sajnálja Eriket, amikor Raoul annyira szerencsétlen?

Christine ekkor írni kezdett, nyugodtan, s olyan békésen, hogy az különösen és bosszantóan hatott Raoulra, aki még reszketett a köztük lejátszódott drámától. „Micsoda hidegvér!”, gondolta magában. A lány tovább írt, két, három, négy lapot is megtöltött. Hirtelen felemelte a fejét, s a lapokat elrejtette a blúzában... Úgy tűnt, hallgatózik... Raoul is hallgatózott... Honnan jön ez a furcsa zaj, ez a távoli ritmus? Tompa énekszót hallott, mely mintha a falakból áradna... Igen, mintha a falak énekelnének! Az ének kitisztult... már érteni lehetett a szavakat... meg lehetett különböztetni egy hangot... egy szép, lágy és lebilincselő hangot... de a hang, bármennyire lágy volt is, férfias maradt, hallani lehetett, hogy nem női hang... Egyre közelebről jött... áthatolt a falon... megérkezett... és a hang már a szobában volt, Christine előtt. Christine felállt, s úgy beszélt a hanghoz, mintha olyasvalakihez szólna, aki mellette áll:

– Itt vagyok, Erik, készen állok. Most maga késett el, barátom.

Raoul óvatosan figyelt a függöny mögött, s nem hitt a szemének, hiszen semmit sem látott.

Christine arca némileg megváltozott. Vértelen ajkán mosoly jelent meg, hasonló a lábadozókéhoz, akik már remélni kezdik, hogy nem hálnak bele a betegségükbe.

A test nélküli hang újra énekelni kezdett, s Raoul-nak el kellett ismernie, hogy a világon még sohasem hallott ehhez hasonlóan fenséges és hősiezen lágy, győzelmesen behízalgó, erőteljesen finom és finoman erőteljes, ellenállhatatlanul lenyűgöző hangot, melyben ezek a végletes tulajdonságok egyetlen lélegzettel, ugyanabban a pillanatban olvadnak össze. A mesterien előadott dallamok

visszhangot keltenek a halandókban, akik átérzik s szeretik a zenét. A nyugodt és tiszta harmónia érzése fakadt ebből az énekből, melyből a zene hívei ihletet meríthetnek. Az énekművészet ebben az előadásban egyenesen isteni magaslatra emelkedett. Raoul lázasan hallgatta a hangot, s kezdte érteni, hogyan kápráztathatta el Christine Daaé azon az estén a közönséget hangja ismeretlen szépségével, s az emberfölötti átéléssel, melyet kétségtelenül a titokzatos és láthatatlan mesternek köszönhetett. Ezt a kivételes hangot hallgatva most értette csak meg igazán, hogy mi is történt akkor este, hiszen amit énekelt, abban végül is nem volt semmi különleges: sárból csinált aranyat. Ez a banális vers, ez a könnyed, szinte közönséges dallam egyetlen lélegzettel szépséggé alakult át, mely a hallgatókat a szenvedély szárnyán az égbe ragadta. Ez az angyali hang mintha egy pogány himnuszt zengett volna.

A hang a nászéjszaka-áriát énekelte a *Romeo és Júliá*-ból. Raoul látta, hogy Christine a karját a hang felé nyújtja, mint amikor a perrosi temetőben a láthatatlan hegedű a *Lázár feltámadásá*-t játszotta...

Semmi sem adhatja vissza a szenvedélyt, amit a hang árult el:

A végzet egymáshoz láncolt örökre...

Raoul úgy érezte, fájdalom hasít a szívébe, miközben a bűvölet ellen harcolt, mely már-már megfosztotta akaratától és erejétől. Végül mégis összeszedte a józanságát, mert nagy szüksége volt rá, s elhúzta a függönyt, ami mögött elrejtőzött. Elindult Christine felé. A lány meg az öltöző belsejébe ment, ahol az egyik falat egy nagy tükör foglalta el. Ez visszatükrözte a lány képét, de az nem láthatta meg őt, mert a fiatalember mögötte volt, s Christine teljesen eltakarta.

A végzet egymáshoz láncolt örökre...

A lány továbbment a képmása felé, s az is közeledett feléje. A két Christine – a test és a képe – végül összeértek, összeolvadtak, s

Raoul kitérte a karját, hogy egy mozdulattal mindkettőjüket megragadja.

De valami káprázatos csoda folytán, melytől megtántorodott, Raoult valami hátralökte, mialatt jeges fuvallat csapta meg az arcát; már nem kettő, hanem négy, nyolc, húsz Christine-t látott, akik könnyedén, szinte gúnyosan forogtak körülötte, s elmenekültek, úgy, hogy egyet sem tudott megérinteni. Végül minden mozdulatlaná merevedett, s már csak önmagát látta a tükörben. De Christine eltűnt.

Odarohant a tükörhöz. Megkopogtatta a falakat. Senki! És az öltöző még mindig visszhangozta a távoli, szenvedélyes ritmust:

A végzet egymáshoz láncolt örökre...

Megdörzsölte izzadó homlokát, megtapogatta eleven testét, majd a félhomályban tapogatózva egészen felcsavarta a gázlámpát. Biztos volt benne, hogy nem álmodott. Egy félelmetes, testi és szellemi játék kellős közepén találta magát, melynek nem tudta a nyitját, s féltő volt, hogy rajtaveszt. Úgy érezte magát, mint egy kalandvágyó herceg, aki átlépte egy tündérmese tiltott határát, így hát nem lepődhet meg rajta, hogy olyan mágikus erők játszanak vele, melyeket a szerelem szabadított fel, s ő meggondolatlanul szembeszállt velük...

Merre? Merre tűnt el Christine?

Merről tér vissza?

S vajon visszatér-e? Mennyire sajnálta már, hogy kijelentette: mindennek vége köztünk! És nem ismételte-e a fal:

A végzet egymáshoz láncolt örökre...

Hozzám? Kihez? Így, kimerülten, legyőzötten, megzavarodva ült ugyanazon a széken, melyet nemrég még Christine foglalt el. Mint ő, fejét a tenyerébe ejtette. Amikor felállt, könny patakozott fiatal arcán, igazi és súlyos könnycseppek, melyeket féltékeny gyerekek hullatnak, olyan könny, amit minden földi szerető ontani szokott különösnek egyáltalán nem nevezhető bánatában.

– Ki az az Erik? – adott hangot e bánatnak.

Tizenegyedik fejezet

Felejtse el a „férfihang” nevét!

A Christine eltűnését követő napon, mely még mindig felfoghatatlan káprázatnak tűnt, Chagny vikomt újra hírekért ment Valerius mamához. A lakásban bájos kép fogadta.

Az idős hölgy betegágya mellett ott ült Christine, s míg jótévedője kötött, ő csipkét horgolt. Soha nem hajolt még bájosabb arc, tisztább homlok és szelídebb tekintet ilyen szűzies munka fölé. A lány arcára visszatértek a vidám színek. A szemét keretező kékes karikák eltűntek. Raoul nem ismert rá előző napi, szomorú arcára. Ha Christine imádni való vonásain nem látta volna meg a melankólia fátylát, utolsó tanújaként a hallatlan drámának, melyben e titokzatos gyermek vergődött, semmi sem emlékeztette volna az érthetetlen dráma hősnőjére.

A lány felkelt, s minden feltűnő érzelemnyilvánítás nélkül kezet nyújtott. De Raoul annyira megdöbben, hogy mozdulatlanul, megsemmisülve állt, s egy szót sem szólt.

– No de, Chagny úr – kiáltott fel Valerius mama –, hát nem ismeri meg a mi Christine-ünket? A „jó szelleme” visszaadta nekünk!

– Mama! – szakította félbe határozott hangon a lány, aki közben a szeme fehéréig elpirult –, azt hittem, hogy erről soha többé nem lesz szó! Hiszen tudja, hogy a zenének nincs szelleme!

– De lányom, hiszen három hónapon át adott neked leckéket!

– Mama, megígértem, hogy nemsokára mindent megmagyarázok, legalábbis remélem... de maga megfogadta, hogy addig egy szót sem

szól, s nem tesz fel nekem kérdéseket!

– Te meg azt ígérted, hogy nem hagysz el engem! Vagy nem ezt ígérted, Christine?

– Mama, ez bizonyára nem érdekli Chagny urat...

– Téved, kisasszony – szakította félbe a fiatalember rendíthetetlennek és bátornak szánt, de valójában reszkető hangon. – Minden, ami magára vonatkozik, rendkívüli módon érdekel, s ennek okát is bizonyára érti. Nem titkolom örömteli meglepetésemet, hogy újra nevelőánya mellett láthatom. Azután, ami tegnap történt közöttünk, amit mondott s amit megsejtettem, nem gondolhattam, hogy ilyen gyorsan visszatér ebbe a házba. Én örülnék a legjobban, ha nem kívánná makacsul megőrizni azt a titkot, mely végzetes lehet magára nézve... pedig elég régóta vagyok a barátja, hogy Valeriusnével együtt aggódjak maga miatt. Ez a gyászos kaland, amíg nem derítjük fel a cselszövést, veszélyt hozhat magára, s lehet, hogy végül az áldozata lesz, Christine.

Valerius mama e szavakra izgatottan felült az ágyában.

– Mit jelent ez? – kiáltott fel –, Christine veszélyben van?

– Igen, asszonyom – jelentette ki bátran Raoul, nem törődve Christine integetésével.

– Istenem! – szólalt meg lihegve a derék öreg hölgy. – Mindent mondj el nekem, Christine! Miért nyugtattál meg? Milyen veszélyről van szó, Chagny úr?

– Egy gazember visszaél a jóhiszeműségével!

– Hát a zene angyala egy gazember?

– Az előbb mondta önnek Christine, hogy a zene angyala nem létezik!

– Hát akkor kivel társalog Christine, az isten szerelmére? – könyörgött a beteg. – Még megölnek!

– Körülöttünk, maga és Christine körül sokkal félelmesebb titkok lappanganak, mint valamennyi fantom és szellem együttvéve!

Valerius mama Christine felé fordult, de rémült arcát látva a lány odasietett nevelőányjához, és átkarolta.

– Ne higgye el! Mama, ne higgye el – ismételte, és vigasztalóan

simogatni kezdte a szánalmasan ziháló öreg hölgyet. – Akkor ígérd meg nekem, hogy nem hagysz el többé! – könyörgött a professzor özvegye. Christine elhallgatott, de ekkor megszólalt Raoul.

– Ezt csakugyan ígérje meg, Christine... Csak ezzel nyugtathat meg bennünket, a nevelőanyját és engem. Akkor mi is megfogadjuk, hogy egyetlen kérdést sem teszünk fel a múlttól, ha megígéri, hogy a jövőben velünk marad, hogy megvéhdhessük...

– Nincs szükségem erre a fogadalomra, és nem teszek ilyen ígéretet! – jelentette ki büszkén a lány. – Szabadon cselekszem, Chagny úr, nincs joga hozzá, hogy ellenőrizzen, s kérem, ezentúl tekintsen is el ettől. Arról, hogy mit csináltam két hétig, egyetlen ember követelhet tőlem magyarázatot, akinek ezt el is mondanám: a férjem! De nekem nincs férjem, és soha nem megyek férjhez!

A lány keményen beszélt, s közben a karját is felemelte, hogy még ünnepélyesebbé tegye a szavait. Raoul elpirult, nemcsak attól, amit hallott, de attól is, amit látott: Christine ujján egy aranygyűrű volt.

– Nincs férje, mégis jegygyűrűt hord.

A fiatalember meg akarta ragadni a lány kezét, de az visszahúzta.

– Ez ajándék – mondta elvörösödve, miközben titkolni próbálta a zavarát.

– Christine! Mivel nincs férje, ezt a gyűrűt csak az adhatta magának, aki el akarja venni! Miért titkolózik? Miért gyötör tovább? Ez a gyűrű ígéret! S maga elfogadta ezt az ígéretet!

– Ez az, amit már én is mondtam magának! – kiáltott fel az idős hölgy.

– És Christine mit válaszolt, asszonyom?

– Azt, amit jónak láttam – mondta Christine kétségbeesetten. – Nem gondolja, kérem, hogy már elég ebből a kihallgatásból?... Ami engem illet...

Raoul félt, hogy valami olyasmit mond, ami végleges szakítással jár. Izgatottan szólt közbe:

– Bocsásson meg, hogy így beszélek, kisasszony. Jól tudja, hogy miféle becsületes érzelem parancsolja, hogy olyan dolgokba

keveredjek, melyek kétségtelenül nem tartoznak rám. De engedje meg, hogy elmondjam, mit láttam... és én többet láttam, mint gondolja, Christine... vagy úgy hiszem, hogy láttam, mert ez olyasfajta kaland, hogy az ember még a saját szemének sem hihet...

– Mit látott, uram, és mi az, amiről azt hiszi, hogy látta?

– Láttam, hogy a hang megszólalásakor eksztázisba esik, Christine! Arról a hangról van szó, mely a falból, egy másik öltözőből vagy egy szomszédos helyiségből hallatszott... láttam, hogy önkívületbe esett! És ettől döbbsentem meg! Maga a legveszélyesebb bűvölet hatása alatt áll! És úgy látszik, hogy már rá is jött, hogy csalásról van szó, hiszen éppen most mondja, hogy a zene szelleme nem létezik... Akkor hát miért követte a hangot? Miért kelt fel ragyogó arccal, mintha tényleg az angyalokat hallaná? Ó! Bizony, veszélyes hang volt az, Christine, mert engem is magával ragadott, s mialatt hallgattam, maga eltűnt a szemem előtt, s nekem fogalmam se volt, hogy hová lett! Christine! Christine! Az Isten szent nevére, az édesapja nevére, aki most az égben van, s annyira szerette magát és engem, mondja meg, hogy kié ez a hang! Akkor meg tudjuk menteni, még ha nem is akarja! Halljuk! Hogy hívják azt a férfit? Azt a férfit, aki jegygyűrűt merészelt húzni az ujjára!

– Chagny úr – jelentette ki hidegen a lány –, sohasem fogja megtudni azt a nevet!

Ezután Valerius mama éles hangja csattant fel, aki váratlanul Christine pártját fogta, látván, hogy a nevelt lánya milyen ellenségesen fordul szembe a vikomttal.

– És ha azt az embert szereti vikomt úr, az nem tartozik magára!

– Sajnos, asszonyom – ismerte el lesújtva Raoul, aki nem tudta visszatartani a könnyeit. – Sajnos! Tartottam tőle, hogy Christine szereti őt... Minden erre vall, mégsem vagyok teljesen biztos benne. De nem is ettől vagyok kétségbeesve, hanem attól, hogy nem tudom: az, akit Christine szeret, méltó-e a szerelmére.

– Ezt csak én dönthetem el, uram! – jegyezte meg Christine, s ingerült arccal nézett szembe a vikomttal. Raoul úgy érezte, fogytán az ereje, mégsem hallgatott el.

- Ha valaki ilyen romantikus módon akar elcsábítani egy lányt...
- Akkor vagy a férfi nyomorult, vagy a lány ostoba, ugyebár?
- Christine!

– Raoul, hogyan vádolhat egy férfit, akit soha nem látott, akit senki sem ismer, és akiről maga sem tud semmit?

– De igen, Christine... De igen... A nevét igenis tudom, hiába próbálja eltitkolni előlem... A zene angyalát, kisasszony, Eriknek hívják!

Christine úgy érezte, elárulták. Elsápadt, olyan fehér lett az arca, mint egy oltárterítő. Dadogva kérdezte:

- Ki mondta meg magának?
- Maga!
- Hogyan?

– Amikor a jelmezbál estéjén megsajnálta. Bejött az öltözőjébe, és azt mondta: „Szegény Erik!” Nos, Christine, ott volt valahol a szegény Raoul is, aki hallotta magát.

– Már másodszor hallgatózik az ajtó mögött, Chagny úr!

– Nem voltam az ajtó mögött! Benn voltam az öltözőben! A budoárjában rejtőztem el, kisasszony.

– Szerencsétlen! – nyögte a lány, és szörnyű rémület tükröződött az arcán. – Szerencsétlen! Azt akarja, hogy megölje magát?

– Talán!

Raoul annyi szerelemmel és bánattal ejtette ki ezt a „talán”-t, hogy Christine nem tudta visszafojtani a zokogását.

A lány megragadta a kezét, s a tőle telhető legtisztább gyöngédséggel nézett rá. A fiatalember e tekintettől máris úgy érezte, hogy enyhült a fájdalma.

– Raoul – mondta Christine –, felejtse el azt a férfihangot, s ne emlékezzék a nevére sem... és soha ne kísérelje meg, hogy felderítse a hang titkát.

- Olyan rettenetes az a titok?
- Nincs borzalmasabb a földön!

A két fiatal most némán nézett egymásra. Raoul le volt sújtva.

– Esküdjék meg, hogy nem tesz semmit azért, hogy megtudja –

kérlelte újra a lány. – Esküdjék meg, hogy nem jön be többé az öltözőmbe, ha nem hívom.

– Megígéri hát, hogy néhányszor behív magához, Christine?

– Megígérem.

– Mikor?

– Holnap.

– Jó, akkor megesküszöm.

Aznap nem beszéltek többé egymással. Raoul megsókolta a lány kezét, megígérte, hogy türelmes lesz, és Eriket átkozva elment.

Tizenkettedik fejezet

A süllyesztő fölött

Másnap viszontlátta Christine-t az operában. A lány ujján még mindig ott volt az aranygyűrű. Szelíd és jó volt Christine. Mesélt a fiúnak a terveiről, a jövőjéről, a pályájáról.

Raoul elmondta neki, hogy a sarki expedíció indulását előbbre hozták, s három hét múlva, de legkésőbb egy hónap múlva elhagyja Franciaországot.

A lány szinte vidáman vélekedett úgy, hogy ez az utazás a fiú dicsőségére válik. Raoul azt felelte neki, hogy a szerelem nélküli dicsőség őt egyáltalán nem érdekli. Christine szeszélyes és bánatos gyerekeknek látta.

Azt mondta Raoul:

– Christine, hogyan beszélhet ilyen könnyedén ilyen súlyos dolgokról? Talán soha többé nem látjuk egymást!... Talán meghalok az expedíció alatt!

– És én is – jelentette ki a lány egyszerűen.

Nem mosolygott, nem is tréfált. Mintha olyasmi jutott volna az eszébe, amire eddig nem gondolt. A szeme csillogott.

- Mire gondol, Christine?
- Arra, hogy nem látjuk többé egymást.
- És ettől van úgy elragadtatva?
- Alig egy hónap múlva el kell búcsúznunk... örökre!
- Hacsak nem fogadjuk meg, hogy örökké várunk egymásra.

A lány erre a fiú ajkára tette a kezét.

– Hallgasson, Raoul! Tudja, hogy nem lehet! Hiszen mi sohasem házasodhatunk össze! Ebben megállapodtunk.

Úgy látszott, nehezen bír túláradó örömeivel. Gyermeki derűvel csapott bele a fiú kezébe... Raoul nyugtalanul, értetlenül nézett rá.

– De... de... – ismételte, két kezét nyújtva a fiatalember felé, mintha hirtelen úgy döntött volna, hogy neki ajándékozza őket –, ha nem házasodhatunk is össze, azt azért... azt azért megtehetjük, hogy eljegyezzük egymást! Csak mi fogunk tudni róla, Raoul! Voltak már titkos házasságok is! Miért ne lehetnének titkos eljegyzések? Jegyesek leszünk, barátom, egy hónapig! Egy hónap múlva maga elutazik, és én egész életemre boldog leszek ennek a hónapnak az emlékével! – El volt ragadtatva az ötletétől. Aztán elkomorodott. – Ez olyan boldogság lesz, ami senkinek sem fáj!

Raoul megértette, pontosabban megérezte, hogy mit akar a lány. Rögtön meg is akarta valósítani. Földig hajolt Christine előtt, és azt mondta:

– Kisasszony, engedje meg, hogy megkérjem a kezét!

– De hiszen már mind a kettőt magának adtam, kedves vőlegényem! Ó, Raoul, hogy mi milyen boldogok leszünk! Eljátsszuk a leendő férjecskét és asszonykát!

Raoul azt mondta magában: milyen meggondolatlan ez a lány! Egy hónap elég idő rá, hogy elfeledtesse vele a „férfihangot”, s ezalatt lesz ideje, hogy végére járjon és megsemmisítse ezt a titkot. Akkor majd Christine beleegyezik, hogy csakugyan a felesége legyen. Addig is, hadd játsszunk!

Ez volt a világon a legkedvesebb játék, s mert tiszta szívű gyerekek voltak, közben sokat sírtak. Micsoda csodálatos dolgokat mondtak egymásnak! S hány örök időkre szóló eskü hangzott el! A

gondolat, hogy egy hónap múlva már nem lesz, aki megtartsa ezeket az esküket, zavarba hozta őket, s a szörnyű örömtől nem tudták, hogy sírjanak-e vagy nevéssenek. Úgy játszottak a szívükkel, mint mások a labdával; csakhogly itt, mivel a két szívet adogatták egymásnak, nagyon ügyesnek kellett lenniük, hogy elkapják, s ne okozzanak a másíknak fájdalmat. Egy nap – ez már a nyolcadik volt – Raoul szíve megfájdult, s a fiatalember ezekkel a furcsa szavakkal hagyta abba a játékot: – Mégsem utazom az Északi-sarkra. Christine, aki ártatlanságában nem is gondolt erre a lehetőségre, rögtön rájött, hogy milyen veszélyes fordulatot vett a játék, és keserű szemrehányást tett magának. Egy szót sem szólt, és Raoul hazatért.

Ez délután történt, az énekesnő öltözőjében, mert ott szoktak találkozni. Igazi kis vacsorákat rendeztek, most is három kétszersült, két pohár portói bor és egy ibolyacsokor volt az asztalon.

Este a lány nem énekelt. A fiú pedig nem kapta meg a szokásos levelet, jóllehet azt is megengedték maguknak, hogy mindennap levelezzenek egymással. Másnap reggel Raoul elszaladt Valerius mamához, s megtudta, hogy Christine két napja nem jött haza. Előző este ment el, öt óra felé, s azt mondta, hogy csak holnapután jön meg. Raoul felkavarta a hír. Gyűlölte Valerius mamát, aki mindezt meghökkentő nyugalommal közölte vele. Megpróbált kihúzni belőle valamit, de a derék hölgy valószínűleg semmit sem tudott. A fiatalember rémült kérdéseire csak ilyen egyszerű válaszokat adott:

– Ez Christine titka!

Hallgatást parancsoló és egyben megnyugtatónak szánt mozdulattal emelte fel az ujját.

Nahát, dühöngött Raoul, miközben eszeveszetten rohant lefelé a lépcsőn, ez a Valerius mama éppen arra való, hogy kislányokat őrizzen!

Hol lehet Christine?... Két nap... Két nappal kevesebb oly rövid boldogságukból! És erről ő tehet! Hisz nem arról volt szó, hogy el kell utaznia? Ha meg mégis úgy döntött, hogy nem utazik el az expedícióval, miért szólta el magát róla ilyen korán? Magát vádolta az ügyetlenségéért, s ő volt a legszerencsétlenebb ember

negyvennyolc órán át, amíg aztán Christine újra megjelent.

Győzelmet aratott, ahogy megjelent. Ugyanolyan hallatlan sikere lett, mint a gálaesten. A varangyos békával történt kaland óta Carlotta már semmit sem ért a színpadon. A rettegés attól, hogy megint brekegni fog, beköltözött a szívébe, s már nem tudott énekelni; s az egész operaház, mely tanúja volt érthetetlen kudarcának, gyűlöletessé vált a számára. Megtalálta a módját, hogy felbontsa a szerződését. Egyelőre Daaét kérték fel, hogy helyettesítse. Igazi rajongással ünnepelték *A zsidónő-ben*.

A vikomt volt az egyetlen, aki szenvedett azon az estén, az új sikert ünneplő tömegben, mert ott látta Christine ujján az aranygyűrűt. Egy távoli hang ezt suttogetta a fiatalember fülébe: „Ezen az estén is rajta van az aranygyűrű, s nem tetőled kaptad. Ma este is odaadta a lelkét, és nem neked.”

Aztán a hang folytatta: „Ha nem akarja megmondani, hogy mit csinált az utóbbi két napban... ha eltitkolja előled, hol rejtőzött el, Eriket kell megkérdezned!”

Rohant a színpadra, és az öltözőhöz vezető folyosó felé vette az útját. A lány meglátta, mert a szeme őt kereste. Azt mondta neki: „Gyorsan! Gyorsan! Jöjjön!” És bevitte magával az öltözőjébe, ügyet sem vetve friss dicsőségében a többi rajongójára, akik mind azt morogták bezárt ajtaja előtt: „Ez botrány!”

Raoul azonnal térdre rogyott. Megesküdött neki, hogy mindjárt elmegy, s könyörgött, hogy ezentúl egy órával se rövidítse meg a neki ígért boldogságot. A lány hagyta, hadd sírjon. Aztán átölelte, mintha a bátyja volna, ő pedig a vigasztalan húga, mintha közös gyászban együtt siratnának egy halottat.

Majd rövidesen kitepte magát a fiatalember édes és félnék öleléséből, s úgy tett, mintha valami zajt hallana, amit csak ő hallhatott... majd egy határozott mozdulattal ajtót mutatott Raoulnak. Amikor a fiú már a küszöbön volt, halkán mondott neki valamit, s a vikomt inkább kitalálta, mintsem hallotta a szavait:

– Holnap, kedves vőlegényem! És legyen boldog, Raoul... ma este magának énekeltem!

A fiatalember tehát visszatért.

De sajnos, a kétnapos megszakítás megtörte bájos hazugságuk varázsát. Az öltözőben anélkül hogy egy szót is szóltak volna, szomorúan néztek egymásra. Raoul kis híján felkiáltott: „Féltékeny vagyok! Féltékeny vagyok!” És bár néma maradt, a lány mindent értett.

Azt mondta hát:

– Jöjjön sétálni, barátom, a levegő jót tesz.

Raoul azt hitte, valami vidéki kirándulást javasol a lány, távol attól az épülettől, amit gyűlölt, mert valóságos börtön volt neki, ráadásul úgy érezte, hogy egy börtönőr sétálgat benne... Erik, a börtönőr... De a lány a színpadra vezette, s egy kút fakávájára ültette. Béke, s a soron következő előadás első díszletének mesterséges üdesége vette körül őket; egyszer talán majd annak a kertnek az elhagyatott sétányain kószálnak kézen fogva, melynek kúszónövényeit egy ügyes kezű dekoratőr nyírta meg. Mintha örökre eltiltották volna őket a valódi egektől, a valódi virágoktól és a valódi földtől, s többet nem lélegezhetnének be mást, csak a színház levegőjét. A fiatalember habozott, nem tudta, hogy egyáltalán kérdezhet-e, mert úgy tűnt neki, hogy a lány úgysem tud válaszolni, s csak haszontalanul kínozná. Időről időre egy tűzoltó ment el mellettük, aki távolról vigyázott mélabús idilljükre. Christine megpróbálta elhíttetni magát és a barátjával, hogy gyönyörködik ebben a hazug szépségben, melyet csak a nézők megtévesztésére találtak ki. Mindig élénk képzelete a legragyogóbb színekkel ruházta fel a díszletet, melyhez hasonlót a természet nem is tud létrehozni. Elragadta a fantáziája, míg Raoul lassan simogatta forró kezét. A lány azt mondta:

– Nézze, Raoul, ezeket a falakat, ezeket a lugasokat, ezeket a vászonra festett képeket. Mindez a legfenségesebb szerelmeknek volt a tanúja, mert ide képzeltek azok a költők, akik magasan fölötté álltak az embereknek. A mi szerelmünk is itt talál hát otthonra, hiszen azt is csak képzeltek, és, sajnos, nem több illúzió nál.

Raoul el volt keseredve, nem válaszolt. A lány folytatta:

– A mi szerelmünk túlságosan szomorú itt a földön, sétáljunk inkább az égben! Nézze csak, milyen könnyű ez!

És a lány fölvitte magával a magasba, föl, a felhők közé, a zsinórpádlás nagyszerű zűrzavarába. Mulatságosnak találta, hogy a barátja szédül; előtte szaladt a törékeny pallókon az ezernyi kötél között, melyek csigákat, csörlőket és emelőket kötöttek össze, a rudak és árbocok valóságos légi erdejében. Ha a fiatalember habozott, bájosan lebiggyesztette az ajkát: Maga volna a tengerész?

Aztán, amikor végre újra partot értek, vagyis talajt éreztek a lábuk alatt, az egyik folyosón nevetést, tánclépéseket és egy szigorú, korholó hangot hallottak: – Hajlékonyabban, kisasszonyok! Ügyeljenek a spicc-re! – Itt volt a balettiskolások osztálya, ahová alig hatévesen kerülnek a kislányok, s kilenc- vagy tízéves korukig járnak ide... ők még mélyen kivágott trikóban, könnyű szoknyában, fehér harisnyanadrágban és rózsaszín zokniban táncolnak, és fájó kicsi lábukat nem kímélve dolgoznak, abban a reményben, hogy előbb kartáncosok lehetnek, aztán karvezetők, majd balerinák és prímabalerinák, akiket gyémántokkal halmoznak el... de addig is, amíg a vágyuk teljesülhet, Christine bonbont osztott szét közöttük.

Másnap a lány a palotájának egy másik hatalmas termébe vezette a barátját, mely tele volt csillogó szövetekkel, lovagi öltözékek darabjaival, lándzsákkal, címerpajzsokkal és tollforgókkal, s bemutatta neki a porlepte, mozdulatlan harcosok egész seregét. Megszólította a vitéz árnyakat, s megígérte nekik, hogy majd meghívja őket a ragyogó estélyekre, s együtt vonul át velük a rivaldán, a muzsika szárnyain. Így járták be együtt ezt az egész mesterséges és hatalmas birodalmat, mely az alagsortól a tetőig tizenhét szint magas, s ahol alattvalóinak egész serege él. Christine úgy jelent meg közöttük, mint egy népszerű királynő, aki buzdította a munkásokat, s elidőzött a raktárakban; okos tanácsokat osztogatott a munkásnőknek, akik alig mertek belevágni a drága szövetekbe, amiket hősök öltenek majd magukra. Az ország lakói minden mesterséghez értettek. Voltak közöttük vargák és ötvösök is. Mindannyian szerették a lányt, mert Christine-t érdekelte, hogy mi

bántja őket, vagy hogy mi a kedvenc időtöltésük. Még azokat a zugokat is ismerte, ahol titokban öreg házaspárok laknak.

Bekopogott az ajtókon, s úgy mutatta be Raoult, mint egy ismeretlen herceget, aki megkérte a kezét, majd mind a ketten leültek egy szüette székre, s úgy hallgatták a színházi legendákat, mint hajdan, gyerekkorukban a régi breton meséket. Az itteni öregek semmi másra nem emlékeztek, csak az operára. Időtlen idők óta laktak már itt. Az igazgatók jöttek-mentek, és megfeledeztek róluk; a palotaforradalmakkor már nem említették őket, Franciaország történelme az épület falain kívül úgy zajlott, hogy ők észre sem vették, s odakinn sem emlékeztek már rájuk. Így teltek az értékes napok, miközben Raoul és Christine, akik érdeklődésüket a külső dolgok felé fordították, ügyetlenül próbálták leplezni egymás előtt szívük egyetlen gondolatát. Csak az volt biztos, hogy Christine, aki idáig erősebbnek mutatkozott, egyre idegesebb lett. A kirándulásaikon sokszor ok nélkül futásnak eredt, majd hirtelen megállt, és elkapta Raoult is; s a keze olyan volt, mint a jég. Mintha képzeletbeli árnyakat fürkészett volna. Felkiáltott: – Erre! –, aztán: – Ne, inkább erre! –, vagy: Arra! –, aztán az izgalma nevetésben oldódott fel, ami lihegéssé, végül gyakran sírássá vált. Raoul szeretett volna beszélni vele, kikérdezni, dacára ígéreteinek és fogadalmának. De mielőtt még egyetlen kérdést is megfogalmazhatott volna, a lány lázasan így válaszolt: – Semmi! Esküszöm, hogy nincs semmi.

Egyszer történt csak, a színpadon, amikor egy nyitott süllyesztő előtt haladtak el, hogy Raoul a sötét mélység fölé hajolt, és azt mondta:

– Christine, maga elvitt engem birodalmának a felső régióiba... de a mélyről különös történeteket mesélnek... Ne szálljunk le oda is?

Amikor a lány ezt meghallotta, karon fogta, mintha attól félne, hogy a barátja eltűnik a fekete lyukban, s halkán, reszketve azt mondta:

– Soha!... Megtiltom, hogy odamenjen! És különben is, az nem az én világom! Ami a föld alatt van, az már az övé!

Raoul a lány szemébe nézett, és komoran azt kérdezte:

– Tehát ő a mélyben lakik?

– Én ezt nem mondtam! Ki mondott magának ilyesmit? Gyerünk! Jöjjön! Néha az az érzésem, hogy maga megőrült! Raoul, maga mindig lehetetlen dolgokat képzelsz! Jöjjön! Jöjjön!

Azzal a szó szoros értelmében elcipelte onnan, mert a fiatalember makacsul a sülylesztő mellett akart maradni, úgy vonzotta az a mélység.

Ekkor a sülylesztő csapóajtaja váratlanul becsukódott, de olyan gyorsan, hogy észre sem vették a kezet, mely lecsapta, s ettől kissé szédülni kezdtek.

– Talán ő volt az? – kérdezte végül Raoul.

A lány vállat vont, de amit mondott, nem hangzott valami meggyőzően.

– Nem! Nem! Ezek csak a munkások voltak, akik a sülylesztőt kezelik. Kell, hogy időnként csináljanak valamit. Ok nélkül nyitogatják és csukogatják a csapóajtókat. Ugyanúgy, mint az ajtónyitogatóknak, valamivel nekik is el kell tölteniük az idejüket.

– És ha mégis ő volt, Christine?

– Nem! Nem! Ő most bezárkózott! Most dolgozik.

– Csakugyan?

– Igen, nem ő csapkodja az ajtókat, hiszen most dolgozik. Nyugodtak lehetünk.

Christine megborzongott.

– Min dolgozik?

– Valami rettenetes dolgon! De mi most nyugodtak lehetünk! Ha dolgozik, se lát, se hall, nem eszik, nem iszik, nem lélegzik... napokon és éjszakákon át... ő élőhalott, s ideje sincs rá, hogy csapóajtókkal szórakozzon!

Még mindig borzongott, de közben fülelt, hogy felhallatszik-e valami a sülylesztőből. Raoul hagyta. Elhallgatott. Már sajnálta, hogy annyit kérdezősködik, eltereli a lány gondolatait, s megakasztja ritkán feltörő, bizalmas vallomásait.

A lány most ott maradt mellette... a karjában tartotta... aztán

Christine sóhajtott fel így:

– Lehet, hogy tényleg ő volt?

Raoul halkán megkérdezte:

– Fél tőle?

A lány tiltakozott:

– Nem! Nem!

A fiatalembert előntötte a szájalom, vigasztalni szeretne volna a lányt, mintha rémálomból ébredt volna fel szegény, s még mindig a hatása alatt állna. Az arca ezt sugallta: „Ne féljen, amíg itt vagyok maga mellett!” Szinte akarata ellenére egy fenyegető mozdulatot tett; Christine meglepve nézett rá, mint az elszántság és a bátorság mintaképe, de azért azt is átlátta mindjárt, mennyire haszontalanul vakmerő lovagiasság ez valójában. Átölelte szegény Raoul, mintha a húga volna, és a gyöngédségével akarná megjutalmazni, s kis öklét összeszorítva védelmet ígért neki az élet mindenütt jelen lévő veszélyei ellen.

Raoul megértette, és elpirult a szégyentől. Úgy érezte, éppen olyan esendő, mint a lány. „Leplezni próbálja a félelmét, pedig hogy reszketett, amikor elhúzott a sülyesztőtől!” – gondolta. Ez volt az igazság. Másnap és a következő napokon másfelé bóklásztak, s furcsa, szűz szerelmükben a padlásra sétáltak, távol a sülyesztőtől. Christine, ahogy múltak az órák, egyre izgatottabb lett.

Egy délután késve érkezett, sápadt arccal és vörös szemmel. Megérezte, hogy Raoul mindenre elszánta magát, ahogy azt is kijelentette: „Mégsem utazom el az Északi-sarkra”, vagy ahogy felszólította, hogy ossza meg vele a férfihang titkát.

– Hallgasson! Az isten szerelmére, hallgasson. Szerencsétlen Raoul, lehet, hogy ő is hall bennünket!

A lány rémülten nézett körül.

– Elviszem innen, s akkor nem lesz hatalma maga fölött, esküszöm, Christine! Eszébe se jusson többé, ez a fontos.

– Lehetséges ez?

Ez a kétséget tükröző kérdés mindazonáltal már bátorító volt. Christine ekkor magával vitte a fiatalembert, egészen a színház

legfőbb emeletére, föl a magasba, ahol messze, nagyon messze voltak a süllyesztőktől.

– Elrejttem a világnak valami távoli zugában, ahol nem találhatja meg magát. És ha megmenekült, én elutazom, hiszen megesküdött rá, hogy soha nem megy férjhez.

Christine megragadta Raoul kezét, és nagyon meghatottan szorította meg. Majd újra nyugtalankodni kezdett, és elfordította a fejét.

– Magasabbra! – mondta –, még magasabbra! – És magával vitte barátját, fel a tetőre.

Raoul alig tudta követni. Hamarosan a tető alatt jártak, az ácsszerkezet labirintusában. Átsiklottak a támasztógerendák, szarufák, vállfák, az ácsolatok és a lejtős tetőszerkezet között; gerendától gerendáig futottak, mintha egy erdőben szaladnának fától fáig, egyik hatalmas törzstől a másikig....

Hiába volt óvatos, hiába nézett körül a lány minden pillanatban, nem vette észre azt az árnyalakot, aki a nyomában járt; megállt, amikor a lány is megállt, és elindult, amikor ő is elindult, s közben nem csapott nagyobb zajt, mint egy valódi árnyék. Raoul sem vett észre semmit, már csak azért sem, mert ott volt előtte Christine, és semmi más nem érdekelt, nem nézett hátra.

Tizenharmadik fejezet

Apolló lantja

Így érkeztek el a tetőig. A lány olyan könnyedén és biztonsággal suhant fel oda, mint a fecske. Tekintete a három kupola és a háromszög alakú oromzat közötti puszta teret pásztázta. Mély lélegzetet vett, amikor feltárult alattuk Párizs nyüzsgő völgye. Bizalommal nézett Raoulra. Hívta, hogy menjen vele és aztán

egymás mellett sétáltak, fõnn a magasban, a horganyozott utcákon és az öntöttvas sugárutakon; alakjuk ikerpárként tükrözõdött a mozdulatlan vízzel teli hatalmas tartályokban, ahol jó idõben sok kis táncos, vagy hûsz serdülõ fiú szokott lubickolni és úszni tanulni. Mõgöttük az árnyék hûségesen követte õket, utánuk lopakodott és meglapult a tetõn, a vassikátorok sarkán; mintha fekete szárnyakon szállna, megkerülte a medencét, s csõndesen elsiklott a kupolák mellett. A két szerencsétlen gyermek nem is sejtette, hogy ott van, amikor a bronztestû Apolló pártfogásában bízva, leültek egymás mellé; a ragyogó alkonyi fényben, az ég fölê nyújtva nagyszerû lantját, fölêjük magasodott az isten.

Lángoló tavaszi este vette körül õket. A felhõk a lenyugvó nap fényében aranypárába és bíborba öltöztek, s kõntösüket maguk után húzva, lassan eltûntek. Christine azt mondta Raoul-nak:

– Hamarosan mi is elmegyünk innen messzire, gyorsabban, mint ezek a felhõk, s akkor aztán, a világ végén, maga otthagyt engem, Raoul. Lehet, hogy mire meg akar szõktetni, én már nem akarok magával menni; de kérem, Raoul, akkor is gyígyen el innen!

A lány úgy beszélt, mint aki saját magát is bátorítani akarja; közben izgatottan megõlelte Raoul-t. A fiatalember csodálkozott.

– Attól tart, hogy meggondolja magát, Christine?

– Nem tudom. – A lány furcsán csóválta a fejét. – Az egy démon! És megborzongott. Sõhajtva simult a barátja karjába.

– Most már nem merek visszatérni vele oda, ahol lakik: a földbe!

– Ki kényszeríti rá, hogy visszatérjen?

– Ha nem térek vissza hozzá, szõrnyû bajok lehetnek belõle! De már nem vagyok képes rá! Nem vagyok képes! Tudom, hogy szánalmat kellene éreznem azok iránt, akik a föld alatt élnek... De olyan borzalmas ez az egész! És érzem, hogy közeledik a perc... talán már csak egy napom van hátra. Ha nem megyek el hozzá, úgyis eljön értem, és megkeres a hangjával. Elvisz a házába, oda, ahol lakik, a föld alá, és letérdel elé, az a halálfejú! És majd azt mondja, hogy szeret! És sírni fog! Ó, azok a könnyek! Raoul! Azok a könnyek egy halálfejú alak arcán gördülnek le, két fekete

szemgödörből! És én nem bírom nézni azokat a könnyeket!

A lány kétségbeesetten tördelte a kezét. Raoul is kétségbeesett, s a szívéhez szorította a lány kezét:

– Nem! Nem! Nem hallja többé, hogy szereti magát! Nem látja többé a könnyeit! Meneküljünk! Most rögtön, Christine, meneküljünk!

És mindjárt indulni is akart.

– Nem, nem – mondta a lány, és fájdalmasan lehajtotta a fejét. – Most még nem! Az kegyetlenség lenne... Hagyjuk, hadd hallgassa meg, hogyan énekelek holnap este, utoljára... azután majd elmegyünk. Jöjjön értem éjfélkor az öltözőbe; pontosan éjfélkor. Akkor ő már az ebédlőben fog várni rám, a tó mellett... szabadok leszünk, vigyen el magával! Akkor is, ha nem akarok menni! Esküdjön meg rá, Raoul... mert érzem, hogy ha még egyszer lemegyek hozzá, soha többé nem térek vissza. – És még hozzátette: – Maga nem értheti meg!...

Mélyet sóhajtott, s úgy rémlett, hogy valaki szintén felsóhajt.

– Nem hallotta?

A lány fogai összekoccantak.

– Nem – mondta Raoul –, semmit sem hallottam.

– Borzalmas, hogy folyton csak reszketek, úgy, mint most... pedig itt semmi veszély sem fenyeget bennünket. Itt a szabadban, fényes nappal, biztonságban vagyunk. A nap még alkonyi fényben ragyog, s az éjjeli madarak nem szeretnek a napba nézni! Még sosem láttam nappali fényben. Borzalmas látvány lehet... – rebegte a lány, és révedező szemmel nézett rá Raoulra. – Ó! Amikor először megláttam! Azt hittem, belehal!

– Miért? – kérdezte Raoul, megrettenve a különös és félelmetes vallomástól. – Miért gondolta, hogy belehal?

– MERT MEGLÁTTAM!!!

Raoul és Christine egyszerre fordultak hátra. – Valaki nyögdecsel itt! – mondta Raoul. – Talán valami sebesült... Hallotta?

– Én nem tudok mit mondani – vallotta be Christine –, mert az én fülem akkor is sóhajokat hall, ha nincs is a közelemben... De ha

maga is hallotta...

Felkeltek, körülnéztek. Úgy látták, egyedül vannak a hatalmas ólomtetőn. Visszaültek. Raoul megkérdezte:

– Hogyan látta meg először?

– Három hónapja hallottam már, de még nem láttam. Amikor először hallottam, ugyanazt hittem, amit maga, vagyis hogy az a csodálatos hang, amely váratlanul felcsendült, egy közeli öltözőből jön. Kimentem, mindenfelé kerestem; de az én öltözőm messze van a többitől, s mint maga is tudja, kinn nem lehet hallani semmit, csak benn az öltözőben. És nemcsak énekelt, hanem beszélt is, válaszolt a kérdéseimre, és olyan volt, mint egy igazi férfihang, csakhogy olyan szépen szólt, mintha egy angyal hangja volna. Mivel magyarázhattam volna ezt a hihetetlen jelenséget? Én sohasem felejtettem el a zene angyalát, gyakran gondoltam rá, hiszen szegény apám megígérte, hogy a halála után leküldi hozzám. Csak azért merek beszélni magának erről a gyermekmeséről, mert maga is ismerte az apámat, szerette is, és kicsi korában velem együtt hitt a zene angyalában. Ezért vagyok biztos benne, hogy nem nevet ki, és nem gúnyolódik rajtam. Barátom, én még mindig őrzöm magamban a kis Lotte hiszékeny és gyengéd lelkét, s Valerius mama sem fosztott meg az álmaittól. Ártatlanul felajánlottam tiszta kis lelkemet annak a férfihangnak, amit angyalhangnak hittem. Egy kicsit a nevelőanyám tehet róla, aki előtt nem titkoltam el a megmagyarázhatatlan jelenséget. Ő mondta ki először: „Ez biztosan az Angyal; mindenesetre meg is kérdezheted tőle.” így is tettem, és a férfihang azt felelte, hogy ő valóban annak az angyalnak a hangja, akit mindig vártam, s akiről az apám a halála előtt beszélt. Ezután bizalmas kapcsolat alakult ki köztünk, s én vakon bíztam a Hangban. Azt mondta, hogy azért szállt le a földre, hogy megízlelje az örök művészet fenséges örömeit, s engedélyt kért tőlem, hogy mindennap énekleckét adhasson nekem. Lelkesen egyeztem bele, s egyetlen találkozómról sem hiányoztam; ezekre mindig az öltözőmben került sor, kora reggel, amikor az operaháznak ez a része teljesen kihalt. El tudja képzelni, milyenek voltak ezek a leckék? Hiszen maga is

hallotta a Hangot, így hát sejtheti.

– Mégis nehezen tudom elképzelni – jelentette ki a fiatalember. – Például mivel kísérte magát?

– Egy ismeretlen hangszeren játszott, a fal mögött, és hihetetlenül pontosan. Joggal hihettem, hogy a Hang pontosan tudta, hogy hol tartottam az éneklésben, amikor az apám meghalt, s ő milyen egyszerű módszerrel képezte a hangomat. Így azután emlékeztetett a hajdani énekleckékre, vagyis inkább a torkom emlékezett rájuk. A hajdani leckékre új gyakorlatokat épített, s én olyan nagyszerűen haladtam az éneklésben, hogy az más körülmények között évekbe telt volna! Tudja, hogy elég törekeny vagyok, s a hangom akkor még kevésbé volt jellegzetes; az alsó hangszálaim akkor még nem fejlődtek ki teljesen; az éles tónusaim még meglehetősen kemények voltak, a középső regisztereim pedig még fátyolosak. Apám harcolt is e hibáim ellen, átmeneti sikerekkel; a Hang azonban eltüntette őket. A hangom terjedelme lassanként megnőtt, olyan mértékben, hogy azt régebbi gyengeségem alapján remélni sem lehetett; megtanultam, hogyan használjam ki a legjobban a légzésemet. A Hang megismertetett a titokkal, hogy miként képezzek szoprán énekhangot a mellkasomban. Végül mindezeket a technikai ismereteket az ihlet szent tüzébe burkolta, s vágyat ébresztett bennem a lelkes, telhetetlen és fenséges élet iránt. A Hang képes volt rá, hogy miközben megszólalt, engem is magához emeljen. Részese lettem fenséges szárnyalásának. A Hang lelke a számban lakott és harmóniát árasztott magából!

Néhány hét múlva már úgy énekeltem, hogy éneklés közben nem ismertem magamra! Még én is megdöbbsentem... egy pillanatig attól féltem, hogy valami boszorkányság van a dologban, de Valerius mama megnyugtatót. Azt mondta, hogy nagyon is egyszerű lány vagyok, az ilyeneket nem szokta megszállni az ördög.

A fejlődésemről rajtam kívül csak a Hang és Valerius mama tudott, senki sem ismerhette a titkot. Ha kiléptem az öltözőmből, úgy énekeltem, mint régen, és senki sem vett észre semmit. Azt tettem, amit a Hang akart. Azt mondta: „Várni kell... meglátja! Meglepjük

Párizst!” És én vártam. A Hang parancsára rajongó álomban éltem. Akkor láttam meg magát, Raoul, a nézőtéren. Olyan nagy volt az örömöm, hogy eszembe se jutott, hogy elrejtsem, amikor visszatértem az öltözőmbe. Balszerencsénkre a Hang is ott volt, és leolvasta az arcomról az érzéseimet. Megkérdezte, mi van velem, s én elmeséltem neki a történetünket. Nem tagadtam azt sem, hogy maga mennyire a szívemhez nőtt. Akkor a Hang elhallgatott: hívtam, de nem válaszolt; könyörögtem neki, de hiába. Szörnyű rémület fogott el, hogy mindörökre elhagyott! Bár így lett volna, barátom... Ezen az estén vigasztalhatatlanul tértem haza. Valerius mama nyakába borultam, és azt mondtam neki: „A Hang elhagyott! Talán soha többé nem tér vissza!” Ugyanúgy megrémült, mint én, és magyarázatot kért. Mindent elmeséltem neki. Azt mondta: „Az ördögbe is! A Hang féltékeny!” Ezek után, barátom, elgondolkodtam a szerelmünkön...

Christine most egy pillanatra elhallgatott. Fejét Raoul mellére hajtotta, és egy ideig csendben ültek, egymást átölelve. Úgy elárasztotta őket a szerelem, hogy meg se látták, vagyis inkább nem is érezték, hogy néhány lépésnyire tőlük egy nagy, fekete szárnyú árny kúszik feléjük a tetők magasságában, és olyan közel lopózik hozzájuk, hogy ha rájuk borulna, meg is fojthatná őket...

– Másnap – folytatta Christine és felsóhajtott – elgondolkodva tértem vissza az öltözőmbe. A Hang ott volt. Ó, barátom! Mély szomorúsággal beszélt velem. Nyíltan kijelentette, hogy ha én itt a földön odaadom valakinek a szívem, ő, a Hang, nem tehet mást, mint hogy visszatér az égbe. De annyi emberi fájdalom volt abban, amit mondott, hogy gyanakodni kezdtem, és megértettem, hogy a saját, különös módon félrevezetett érzékszerveim áldozata vagyok. Ennek dacára még mindig hittem a Hangnak, melyet összekapcsoltam apám emlékével. Semmitől sem féltem jobban, mint attól, hogy nem hallhatom többé; ugyanakkor elgondolkodtam azon is, amit maga iránt éreztem. Felmértem, hogy mit kockáztatok a szerelmem miatt, és lehet, hogy hiába; hiszen akkor még azt sem tudtam, hogy emlékszik-e rám. Végül azt is számításba kellett vennem, hogy a

maga társadalmi helyzetében elképzelhetetlen, hogy valaha is a hitvese lehetek; így aztán megesküdtem a Hangnak, hogy maga olyan nekem, mintha a testvérem volna, s nem is lesz több a számomra, s hogy a szívemben nyoma sincs földi szerelemnek... Ez hát a magyarázata, hogy ha a színpadon vagy a folyosón találkoztunk, elfordítottam a tekintetem, és hiába próbálta felhívni magára a figyelmemet... ezért nem ismertem meg... ezért nem láttam meg! Közben a Hang folytatta az énekleckéket, melyek után mindig a mennyországban éreztem magam. Sohasem hittem annyira a művészetemben, mint amikor egy nap a Hang azt mondta: „Menj most, Christine Daaé, adj ízelítőt az embereknek a mennyei zenéből!”

Hogy történt, hogy azon az estén, amely a gálaest volt, Carlotta nem jött el a színházba? Miért kértek meg rá, hogy helyettesítsem? Nem tudom, én csak énekeltem... addig ismeretlen átéléssel énekeltem, olyan könnyen, mintha szárnyaim nőttek volna; s egy pillanatig azt hittem, hogy a lelkem lángra lobbant, s elhagyta a testemet!

– O, Christine! – mondta Raoul, akinek a szeme is könnybe lábadt annak az estének az emlékétől –, milyen szívbe markoló volt, ahogy akkor énekelt! Láttam, hogy sápadt arcán könny patakszik, és együtt sírtam magával. Hogy tudott sírva énekelni?

– Elhagyott az erőm – mondta Christine –, lehunytam a szemem... És amikor újra kinyitottam, megláttam magát. De a Hang is ott volt, Raoul!... Féltettem magát, ezért történt, hogy még mindig nem akartam fölismerni; és ezért nevettem, amikor emlékeztetett rá, hogy maga volt az a kisfiú, aki megkereste a kendőmet a tengerben!

De a Hangot sajnos nem lehetett becsapni!... Mert ő is felismerte magát!... És féltékeny volt. Utána két napig szörnyű jeleneteket rendezett... Azt mondta: „Maga szereti azt a fiút! Azért menekül előle! Azt állítja, hogy csak egy régi barátja, akivel épp csak kezét fogott... Ha nem szeretné, nem félne találkozni vele az öltözőjében, csak vele és velem! Ha nem szeretné, nem kergetné el!”

Elég ebből, mondtam dühösen a Hangnak. Holnap elmegyek

Perrosba, az apám sírjához, és meg fogom kérni Raoul de Chagny urat, hogy kísérfjen el.

„Ahogy gondolja – válaszolt a Hang –, de tudja meg, hogy én is ott leszek Perrosban, mert én mindenhová elkísérem magát. Ha még méltó a barátságomra, s nem hazudott nekem, amint éjfél üt az óra, eljátszom magának az apja sírjánál, az elhunyt hegedűjével a *Lázár feltámadásá-t*.”

Ezután írtam meg azt a levelet, amelyből maga megsejtette, hogy Perrosban vagyok. De hogy tudott így becsapni a Hang! Miért nem gyanakodtam rá, hiszen látnom kellett, hogy egyáltalán nem önzetlenül törődik velem. Szörnyűség! Már nem voltam ura saját akaratomnak, a hatalmában voltam! És amilyen naiv vagyok, könnyen be tudott csapni, hiszen megvoltak az eszközei!

Raoul úgy látta, hogy Christine mindjárt sírva fakad: miért is volt ilyen együgyű; csak egy kicsit „okosabb” lett volna!

– De végül is – kiáltott fel Raoul –, végül is rövidesen megtudta az igazságot! Miért nem szabadult meg ettől a szörnyű lidércnyomástól?

– Megtudtam az igazságot!... Raoul! Hogy miért nem szabadultam meg a lidércnyomástól? Hiszen csak akkor jött az igazi lidércnyomás, amikor megtudtam az igazságot! Hallgasson! Hallgasson! Hiszen még nem tud semmit... ez nem képzelődés, ez a véres valóság!... Szánjon meg, Raoul!... Szánjon meg!... Ugye, emlékszik arra a rettenetes estére... amikor annyi szerencsétlenség történt... amikor Carlotta azt hitte, hogy varangyos béka lett belőle, és úgy brekegett, mintha egyenesen a mocsárból jött volna... amikor a nézőtér hirtelen sötétbe borult, és lezuhant a csillár. Azon az estén halottak és sebesültek voltak, s a színházban mindenki sírt és jajongott.

Amikor megtörtént a katasztrófa, az első gondolatom maga volt meg a Hang, mert akkor még ketten osztoztak a szívemen. Maga felől nyugodt voltam, mert láttam a bátyja páholyában, s tudtam, hogy nem eshetett baja. Ami a Hangot illeti, ő megüzente, hogy részt fog venni az előadáson, és aggódtam érte; igen, tényleg aggódtam

érte, mintha „közönséges”, élő ember volna, aki meghalhat. Azt mondtam magamban: „Istenem! A csillár talán összezúzta a Hangot!” Felmentem a színpadra, s annyira elvesztettem a fejem, hogy kis híján lerohantam a nézőtérre. Meg akartam keresni a Hangot a halottak és a sebesültek között, amikor eszembe jutott, hogy ha nem esett baja, akkor az öltözőmben kell lennie, ahol majd rövidesen megnyugtat engem. Szaladtam az öltözőmbé, de a Hang nem volt ott. Bezárkóztam, és sírva könyörögtem neki, hogy szólaljon meg, ha még él egyáltalán. De nem válaszolt; és akkor egyszer csak felcsendült egy csodálatos, lassú és panaszos dallam, amit még nem ismertem. Lázár hangja volt, aki Jézus szavára lassan felnyitja a szemét és újra meglátja a napfényt. Apám hegedűje szólalt meg. Felismertem Daaé játékát, ugyanazt, Raoul, mely valaha úgy elbűvölt Perrosban, ott az út mellett, ugyanazt, amit akkor éjjel a temetőben is hallottunk. És ez a láthatatlan és diadalmas hangszer mindezen túl az élet örömkialtását zengte, és a Hang végül elénekelte a vezérszólamot, mely így szólt: „Gyere! Higgy bennem! Akik hisznek bennem, feltámadnak! Indulj! Akik hisznek bennem, nem tudják, hogy mi a halál!”

Nem tudom elmondani, hogy milyen hatást tett rám ez a zene, mely az örök életet zengte, miközben ott a közelben néhány szerencsétlen ember, akinek a fejére zuhant a csillár, épp visszaadta a lelkét a Teremtőnek... Úgy éreztem, azt parancsolja ez a zene, hogy keljek fel és járjak, induljak el utána. Én pedig követtem. „Gyere! Higgy bennem!” Hittem benne és mentem... mentem, és különös módon mintha kitágult volna az öltöző, ahogy lépegettem... egyre nagyobb lett... Nyilván valami visszatükröződött... mert a tükör volt előttem... És akkor egyszerre észrevettem, hogy már nem is az öltözőben vagyok, de fogalmam sincs, hogy mi történt. Raoul közbeszólt:

– Hogyan? Fogalma sincs róla? Christine, Christine! Kérem, ne álmodjon!

– Szegény barátom, hiszen nem álmodtam! Fogalmam sincs, hogyan hagytam el az öltözőmet! Maga, aki egy este látta, hogyan

tűnök el, talán meg tudná magyarázni, de én képtelen vagyok rá!... Csak egyvalamit tudok, azt, hogy bár azt hittem, előttem van a tükör, hirtelen nem láttam többé, s úgy éreztem, hogy talán mögöttem van... eltűnt a tükör is, az öltöző is... Egy sötét folyosón voltam... félttem és kiabáltam!

Minden sötét volt körülöttem. Távolabb pislákoló vörös fény vetült a falra, ahol a folyosó elágazott. Kiabáltam. A hangom betöltötte a teret, mert az ének és a hegedűszó már elhallgatott. És akkor hirtelen a sötétben egy kéz fogta meg a kezemet... vagy inkább valami csontos, hideg valami kulcsolódott rá a csuklómra, és nem engedett el többé. Kiabáltam. Akkor megragadott egy kéz, és a derekamnál fogva fölemelt... Egy ideig rémülten vergődtem... ujjaim a nedves követ szántották, de nem találtak semmit, amibe belekapaszkodhattak volna. Azután már nem mozdultam, azt hittem, meghalok az ijedségtől. A pislákoló vörös fény felé vittek; s mikor az jobban megvilágított bennünket, láttam, hogy egy nagy fekete köpenybe burkolózott férfi tart a karjában, akinek nem láthattam az arcát, mert maszkot viselt... Összeszedtem minden erőmet: megfeszítettem a tagjaimat, és fel akartam üvölni, de akkor éreztem, hogy egy kéz tapad a számra, éreztem az ajkamon, a húson... és olyan szaga volt, mint a halálnak! Elájultam.

Mennyi ideig voltam eszméletlen? Nem tudom megmondani. Amikor újra kinyitottam a szemem, a fekete ember és én még mindig lent voltunk a mélyben, a sötétségben. A földre helyezett tolvajlámpa egy feltörő forrást világított meg. A csobogó víz a falból buggyant elő, majd szinte nyomban eltűnt a föld alatt, amin feküdtem; fejem a fekete köpenyes és álarcos férfi térdén nyugodott, és szótlán társam a halántékomat borogatta. Gyöngéden, finoman és óvatosan nyúlt hozzám, de ezt még borzalmasabb volt elviselni, mint a durvaságát, ahogy az imént elrabolt. A keze, bármilyen könnyű volt is, még mindig halálszagot árasztott. El akartam lökni, de nem volt elég erőm hozzá. Egy szuszra kérdeztem: „Ki maga? Hol van a Hang?” Csak egy sóhaj volt a válasz. Hirtelen meleg pára csapta meg az arcomat, s a férfi fekete alakja mellett valami fehér. A fekete alak felemelt és

feltett arra a fehér valamire. Meglepődtem, mert vidám nyerítést hallottam. Azt suttoztam: „Cézár!” Az állat összerezzen. Barátom, éreztem, hogy egy nyereg van alattam, s felismertem a *Prófétá-ban* szereplő fehér lovat, gyakran adtam cukrot neki. Tudtam, hogy a színházban az a hír terjedt el, hogy az operaház fantomja lopta el a lovat. De én csak a Hangban hittem, a Fantomban nem; s most ijedten döbbsentem rá, hogy a Fantom foglya vagyok! A szívem mélyén a Hangot hívtam segítségül, mert soha nem képzeltem volna, hogy a Hang és a Fantom egy és ugyanaz! Hallott már valaha az operaház fantomjáról, Raoul?

– Igen – felelt a fiatalember. – De mondja meg, Christine, hogy mi történt magával azután, hogy a *Próféta* fehér lován találta magát?

– Nem mozdultam és hagytam, hadd vigyen magával. Lassan különös kábultság váltotta föl bennem a szorongást és a rettenetet, melybe ez a pokoli kaland sodort. A fekete alak megtámasztott, s én már letettem róla, hogy megszökjek. Különös béke áradt szét bennem, azt hiszem, valami varázsszer hatott rám jótékonyan. De azért érzékszerveim továbbra is működtek. A szemem észlelte a sötétet, melyet lassanként néhány gyenge fénysugár világított meg... Úgy láttam, hogy egy keskeny folyosón megyünk körbekörbe, a föld mélyében, az operaház alatti hatalmas labirintusban. Barátom, én csak egyszer szálltam le ebbe a hatalmas mélységbe, de megálltam a harmadik pinceszinten, mert nem mertem továbbmenni, le, a föld alá. Tudtam, hogy még két szint van a lábam alatt, ahol egy város is elférne. De olyan ijesztő alakot láttam, hogy inkább sarkon fordultam és már iszkoltam is kifelé. Démonok laknak ott, feketén állnak a kazánok előtt, lapáttal és villával hadonásznak, szítják a tüzet, élesztik a lángot, s ha valaki közelebb lép, fenyegetően tárják ki a kemencék vörös pofáját!

...Mialatt Cézár ebben a lidércnyomásszerű éjszakában nyugodtan vitt a hátán, észrevettem azokat a fekete démonokat a parázsló kazánok előtt... Feltűntek... Aztán újra eltűntek... Aztán újra feltűntek, ahogy az út kanyargott... Aztán hirtelen eltűntek. A fekete alak még mindig támogatott, és Cézár nógatás nélkül, biztosan

ment tovább... Még körülbelül se tudom megmondani, hogy mennyi ideig tartott ez az utazás az éjszakában, de az volt az érzésem, hogy szüntelenül fordulunk, s egy spirálvonalat követve leszállunk a föld mélyébe; bár egy ideig azt hittem, hogy csak szédülök. De aztán már nem gondoltam ilyesmire! Nem! Hihetetlenül tisztán láttam a helyzetemet. Cézár egy pillanatig szimatolt, beszívta a levegőt és felgyorsított. Éreztem, hogy nedvesség csap meg, azután Cézár megállt. Az éj kivilágosodott. Kékes fény vett körül bennünket. Körülnéztem, hol vagyunk. Egy tó partjára értünk, melynek ólomszínű vize eltűnt a távolban, az éjszakában... de a kék fény megvilágította ezt a folyót, és én egy kis csónakot láttam, mely a rakparton egy vasláncsal volt kikötve.

Égészen biztosan tudtam, hogy mindez létezik, s a föld alatti tónak és a csónaknak a látványában nem volt semmi természetfölötti. De gondolja meg, milyen kivételes körülmények között jutottam ide. A halottak lelke sem lehetett nyugtalanabb, amikor átkeltek a Styx folyón, és Kharón se volt gyászosabb és szótlanabb figura, mint ez az emberformájú alak, aki most beemelt a csónakba. Ekkor már másképp éreztem magam. Lehet, hogy a varázsszer hatása múlt el, vagy a frissebb levegő volt az oka, de teljesen magamhoz tértem. A kábulatom elmúlt, s néhány olyan mozdulatot tehettem, amely elárulta a rettegésemet. Szótlan társam bizonyára észrevette, mert egy gyors mozdulattal elbocsátotta Cézárt, a ló eliramodott a folyosó sötétjében, s hallottam, amint a patkója egy lépcsőn dobog. Azután az az ember is beszállt a csónakba, amit eloldott a vasláncáról; megragadta az evezőket, s erőteljesen és határozottan evezni kezdett. Bár maszkot viselt, éreztem, hogy le sem veszi rólam a szemét; mozdulatlan tekintetének súlya rám nehezedett. Nem hallatszott a víz csobbanása. Kékes fényben siklottunk, mint már említettem, aztán újra sötétség borult ránk, és partot értünk. A csónak egy kemény tárgyhoz ütődött. Az az alak újra a karjába vett. Összeszedtem minden erőmet, és felordítottam. De amikor fényt láttam, elhallgattam. A teremben, ahol végül letett a földre, ragyogó világosság volt körülöttem. Egy ugrással felkeltem. Teljesen

magamhoz tértem. Egy szalonban találtam magam, mely sok-sok virággal volt feldíszítve, mégpedig nagyszerű és ostoba virágokkal. Ilyen szörnyű kitenyészített virágokat szoktam én is kapni, minden premier után; selyemszalaggal kötik össze, és kosárban árusítják őket a körúti boltokban. E nagyon is párizsi, illatozó virágkollekciónak közepén állt a fekete álarcos alak, keresztbe font karral, és azt mondta: „Nyugodjék meg, Christine, nem fenyegeti semmilyen veszély!” Ez a Hang volt!

Csaknem akkora volt a haragom, mint a megdöbbenésem. Felugrottam, hogy letépjem az álarcát, és lássam, hogyan is fest valójában a Hang. De rám szólt: „Nem fenyegeti semmilyen veszély, ha nem érinti meg az álarcot!” Azzal megragadta a csuklómat, s leültetett. Azután pedig térdre vetette magát előttem, és egy szót sem szólt!

Minthogy így megalázkodott előttem, már nem is féltém annyira; a fény megvilágította körülöttem a dolgokat, s én újra valóságosnak éreztem az életet. Bár minden különös volt, végre halandó dolgok vettek körül, melyeket láthattam és megérinthettem. A tapéta a falon, a bútorok, a fáklyák, a vázák és a virágok, melyekről még azt is megtudtam volna mondani, hogy aranypapírba csomagolva honnan küldték őket, s mennyibe kerültek, egy közönséges szalont idéztek fel bennem, amelyet legfőljebb az különböztet meg a többitől, hogy az operaház alatt található. Úgy gondoltam, hogy egy borzalmasan eredeti lényel akadtam össze, aki valami rejtélyes okból arra kényszerült, hogy pincében lakjék. Ahhoz sem fért kétség, hogy ez a lény az igazgatóság néma cinkosságát kihasználva végleges menedéket talált e modern Bábel-torony gyomrában, ahol minden nyelven énekelnek és minden létező tájszólásban szeretnek.

Tehát a *Hang*, a *Hang*, akit felismertem az álarc alatt is, ott térdelt előttem: egy férfi a Hang!

Eszembe se jutott többé, hogy milyen szörnyű helyzetben vagyok, hogy mi lesz a sorsom, s hogy milyen sötét és zsarnoki tervei lehetnek velem, hiszen úgy hurcolt oda, abba a szalonba, mintha rab vagy háremhölgy volnék, akit rács mögé kell dugni.

Nem! Nem! Csakis arra gondoltam: a Hang egy férfi! És sírni kezdtem.

Az előttem térdelő férfi kétségtelenül megértette, mitől csordultak ki a könnyeim, mert azt mondta: „Igaz, Christine! Nem vagyok se angyal, se szellem, se fantom!... Erik vagyok!”

Christine elbeszélése itt megszakadt. A fiataloknak úgy tűnt, hogy mögöttük egy visszhang ismétli a nevet: Erik!... De miféle visszhang? Visszafordultak, s észrevették, hogy leszállt az éjszaka. Raoul már fel akart állni, de Christine visszahúzta.

– Maradjon! Még *itt* meg kell tudnia mindent!

– Miért itt, Christine! Félek, hogy megfázik.

– Nekünk csak a sülyesztőktől kell félnünk, barátom, s itt jó messze vagyunk tőlük... s nekem még ahhoz sincs jogom, hogy a színházon kívül találkozzam magával... Most nem húzhatunk ujjat Erikkel. Ne keltsük fel a gyanúját...

– Christine! Christine! Valami azt súgja nekem, hogy rosszul tesszük, ha holnap estig várunk, azonnal meg kellene szöknünk!

– Már megmondtam, hogy ha Erik holnap este nem hallhatja az énekemet; szörnyű fájdalmat okozok neki.

– Ha örökre elhagyja, az is fájni fog neki...

– Igaza van, Raoul... ha elmegyek, ő belehal. – Majd a lány tompa hangon hozzátette: – De a játszma még nem dőlt el... mert ha maradunk, a végén még megöl bennünket.

– Hát ennyire szereti magát?

– Ölni is képes értem.

– De végül is kideríthetjük, hogy hol lakik... És megkereshetjük. Hiszen ha Erik nem fantom, akkor beszélhetünk vele, és őt is kényszeríthetjük, hogy beszéljen!

Christine a fejét csóválta.

– Nem! Nem! Semmit se tehetünk Erik ellen! Szökjünk meg, nincs más választásunk!

– De maga már egyszer megszökött tőle, miért tért hát vissza hozzá?

– Nem tehettem mást. Meg fogja érteni, ha elmondom, hogyan

jöttem el tőle...

– Ó! Mennyire gyűlölöm! – kiáltott fel Raoul. – De mondja csak, Christine... mert ezt tudnom kell, hogy nyugodtan hallgathassam végig ezt a különös szerelmi történetet... maga gyűlöli őt?

– Nem – felelte Christine egyszerűen.

– Akkor kár is beszélni róla! Hiszen biztosan szereti! Félt és rettegett tőle, de ez mégis szerelem, a legszebb szerelem! Amit magának se mer bevallani – mondta Raoul keserűen. Ami, ha az eszébe jut, megborzong tőle... Hiszen az a férfi egy föld alatti palotában él! A fiatalember felkacagott.

– Csak nem azt akarja, hogy visszamenjek hozzá? – szakította félbe hirtelen a lány. – Vigyázzon, Raoul, megmondtam magának: akkor nem jövök vissza többé!

Ijedten hallgattak el mind a hárman... egyikük se szólt, a mögöttük hallgatózó árnyék sem...

– Mielőtt válaszolnék – mondta lassan Raoul –, szeretném tudni, hogy mit érez iránta, ha nem gyűlöli.

– Borzadok tőle! – mondta határozottan a lány, és a hangja elnyomta a sötétből hallatszó sóhajokat. – Olyan szörnyű ez az egész, mint amikor felszökik az ember láza... Borzadok tőle, de nem utálok. Hogyan is gyűlölhetném, Raoul? Képzelve csak el, amint ott térdel előttem, a tóparti házban, a föld alatt. Önmagát vádolta, átkozódott és a bocsánatomért esedezett!

Bevallotta, hogy becsapott. De azt is, hogy szeret! A lábam elé helyezte a hatalmas és tragikus szerelmét! Szerelemből rabolt el! Szerelemből akart ott tartani, a föld alatt, hogy együtt legyünk, de esküdözött, hogy tisztel... s közben vonaglott, nyöszörgött és sírt előttem! És amikor azt mondtam neki, hogy megvetem, ha nem adja vissza a szabadságomat, hihetetlen dolog történt. Felajánlotta, hogy elmehetek... Kész volt megmutatni a titokzatos utat is... csak... csak... akkor ő is felállt... Azt mondta, hogy jusson eszembe: ő nem fantom, nem angyal, nem is szellem... hanem ő az a Hang, aki énekelt!

Meghallgattam... és maradtam!

Ezen az estén többet már nem beszéltünk egymással. Hozott egy hárfát, és emberi vagy inkább angyali hangon elénekelte nekem a Desdemona románcát. Szégyelltem, hogy ezt egykor magam is énekeltem. Barátom, a zene olyan, hogy aki hallgatja, elfeledkezik a külső világról, s a szívébe markoló hangokon kívül semmi sem létezik a számára. Már el is felejtettem különös kalandomat. Csak a hang létezett, s én megrészegülve követtem dallamos utazásán: Orfeusz nyájában éreztem magam! Megismertetett a fájdalom, az öröm, az önfeláldozás, a bánat, a derű, a halál és a diadal himnuszaival... Hallgattam... Énekelt... Ismeretlen darabokat énekelt... És hárfán valami különös dallamot játszott, mely a gyöngédség, az epekedés, majd a nyugalom érzését ébresztette bennem... olyan zene volt ez, mely felajzotta a lelkem, de aztán lassan meg is nyugtatott, majd az álom küszöbére vezetett. Elaludtam.

Amikor felébredtem, egyedül voltam egy díványon, egy egyszerű kis szobában, csak egy mahagóniágy volt benne, egy Lajos Fülöp-stílusú régi komód lámpával, s a falon vászontapéta. Mi ez az új díszlet? Végigsimítottam a homlokomat, hogy elhessentsem a rossz álmot... Sajnos rövidesen észre kellett vennem, hogy nem álmodom. Fogoly voltam, s a szobámból csak egy igen kényelmes fürdőszobába mehettem ki, ahol a csapból meleg víz is folyt. Visszatérve a szobámba, a komódon egy vörös tintával írt levelet találtam, mely tájékoztatót szomorú helyzetemről, s mintha még szükség lett volna rá, eloszlatta a kételyeimet. Így szólt a levél:

„Kedves Christine,

legyen nyugodt a sorsa felől. A legjobb barátja vagyok, és nálam jobban senki se tisztelheti magát. Most egyedül van ebben a lakásban, mely csak a magáé. Elmentem, végigjáróm az üzleteket, s hozok néhány ruhát, amire szüksége lehet.”

Semmi kétség, egy örült kezében vagyok, kiáltottam fel. Mi lesz velem? Meddig akar itt tartani ez a nyomorult ebben a föld alatti cellában?

Föl-alá rohángáltam a kis lakásban, mint akinek elment az esze,

kerestem a kijáratot, de nem találtam meg. Keserűen átkoztam, szinte élvezettel ostoroztam magam, az ostobaságomat, a buta rögeszmémet, mely azt súgta nekem, hogy a zene szellemét hallom a falon át... Ha valaki ilyen ostoba, akármi megtörténhet vele, de meg is érdeqli! A legszívesebben felpofoztam volna magam, egyszerre nevettem és sírtam a sorsomon. Erik ebben az állapotban talált rám.

Három tompa koppanást hallottam a falon, aztán belépett Erik egy rejtekajtón, amit én nem találtam meg, és amit nyitva is hagyott. A keze tele volt dobozokkal és csomagokkal. Óvatosan letette őket az ágyamra, én pedig dühösen szitkozódtam, s felszólítottam, hogy vegye le a maszkját, mert egy becsületes férfi nem rejti el az arcát.

Derűsen válaszolt: „Erik arcát sosem fogja látni.”

Azután szemrehányást tett nekem, amiért még nem öltöztem fel, pedig már későre jár; végre megmondta, hogy délután két óra van. Fél órát adott, hogy elkészüljek, s gondosan beállította az órát. Közölte, hogy az ebédlőben nagyszerű ebéd vár ránk. Éhes voltam. Becsaptam az orra előtt az ajtót, és bementem a fürdőszobába. Gondoltam, megfürdök, de egy jó éles olló is volt a kezem ügyében, mert az volt a szándékom, hogy megölöm magam, ha Erik valami becsstelenségre vetemedne. Jót tett a friss fürdő, s amikor újra megjelentem Erik előtt, arra a bölcs elhatározásra jutottam, hogy vigyázni fogok, nehogy bármivel megbántsam vagy megsértsem, sőt inkább hízelgek neki, talán akkor hamarabb elenged. Ő szólalt meg először, s a velem kapcsolatos terveiről beszélt; azt mondta, csak azért részletezi őket, hogy megnyugtasson. Annyira élvezte a társaságomat, hogy nem tudja olyan hamar megfosztani magát tőle, ahogy tegnap ígérte, látván ijedtségemet és felháborodásomat. De most már meg kell értenem őt, s nem szabad megdöbbenem tőle, hogy ott van mellettem. Még egyszer közölte, hogy szeret, de ezt csak akkor ismétli meg, ha megengedem. A hátralévő időt pedig zenével töltjük.

„Mit ért hátralévő időn?” – kérdeztem.

Határozottan válaszolt.

„Öt napot.”

„És azután szabad leszek?”

„Szabad lesz, Christine, mert öt nap múlva már nem fog félni tőlem, és akkor majd időnként visszatér, s meglátogatja szegény Eriket.”

Mélyen megrendítő hangon mondta ezt. Az arcom annyi őszinte szájalmat és szomorúságot tükrözött, hogy egészen meghatódott tőle. Igaz, nem láthattam az álarca mögé, s nem csökkent a rossz érzésem, melyet az a titokzatos, fekete selyemdarab keltett bennem; de úgy vettem észre, hogy a selyem alatt, az álarc alsó részén egy, két, három, négy könnyecsepp tűnik fel.

Szó nélkül helyet mutatott nekem, szemben saját magával, egy kis széken, a szoba közepén, ahol előző nap hárfázott. Zavartan ültem le. Mindazonáltal jó étvággal fogyasztottam el néhány rákot, egy sült csirkeszárnyat, és egy kis tokaji bort ittam rá. A borról azt mondta, hogy maga hozta a königsbergi pincékből, ahol annak idején Falstaff is megfordult. Ő nem evett és nem ivott. Megkérdeztem tőle, hogy milyen nemzetiségű, s vajon az Erik név nem skandináv származásra utal-e. Azt felelte, hogy neki nincs neve, nincs hazája, s csak véletlenül vette fel az Erik nevet.

Azt is megkérdeztem, hogy ha tényleg szeret, miért nem másképp próbálta a tudomásomra hozni, miért kellett elrabolnia és bezárkóznia velem a föld mélyébe.

„Nehéz szerelmet ébreszteni a sírban” – mondtam neki,

„Az ember ott ad találkozt, ahol tud” – mondta különös hangon.

Aztán felállt és belém akart karolni, mondván, hogy tiszteljem meg azzal, hogy meglátogatom a lakosztályát. Elrántottam a karom, és felkiáltottam. Az érintése nyirkos és csontos volt, s emlékeztem rá, hogy a kezének halálszaga van.

„Bocsánat” – nyöszörögte.

És kinyitott előttem egy ajtót.

„Ez az én szobám – mondta. – Elég furcsa szoba... akarja látni?”

Nem haboztam. A viselkedése, a szavai, a modora... mindez azt sugallta, hogy bízzak benne... éreztem, hogy nem kell félnem tőle.

Beléptem. Olyan volt a szoba, mint egy halotti kamra. A falakat

fekete drapéria borította, de a fehér könnycseppek helyett, melyek ezt a gyászos dekorációt szokták díszíteni, hatalmas kottafejek voltak a falon, a *Dies irae* kottája. A szoba közepén egy vörös brokátfüggönyös baldachin állt, alatta nyitott koporsót láttam.

Erre a látványra visszariadtam.

„Ebben alszom – mondta Erik. – Az életben mindenhez hozzá lehet szokni, még az örökkévalósághoz is.”

Elfordítottam a fejem, olyan gyászos benyomást tett rám ez a látvány. Ekkor egy orgona billentyűzetét vettem észre, mely elfoglalta az egyik falat. A kottatartón egy füzetet láttam, tele vörös hangjegyekkel. Engedélyt kértem rá, hogy belenézzek, s elolvastam az első lapot: *A győztes Don Juan*.

„Igen – mondta –, olykor zenét is szerzek. Húsz éve kezdtem el ezt a munkát. Ha majd befejezem, magammal viszem a koporsóba és nem ébredek fel többé.”

„Akkor minél ritkábban kellene dolgoznia rajta” – jegyeztem meg.

„Van, amikor két hétig éjjel-nappal dolgozom, és akkor csak a zenéből élek; máskor viszont évekig pihenek.”

„Nem akar eljátszani valamit *A győztes Don Juanból?*” – kérdeztem, abban a hiszemben, hogy ezzel örömet szerzek neki, s a zene segít legyőzni az undoromat, amit e halotti kamrában éreztem.

„Ne kívánja tőlem – mondta komoran. – Ezt a *Don Juan-t* nem Lorenzo da Ponté írta, akit a bor, a sok futó szerelem és a bűn ihletett, s akit végül utolért Isten büntetése. Szívesen játszom magának Mozartot, amiről tisztességes gondolatai támadnak és szépen kicsordulnak a könnyei. De az én *Don Juan-om* éget, Christine, még ha a hőszemet nem sújtja is agyon az ég tüze!”

Ezalatt visszatértünk a szalonba, melyet az imént hagytunk el: Észrevettem, hogy ebben a lakrészben sehol sincsenek tükrök. Éppen megjegyzést akartam tenni, de ekkor Erik leült a zongorához. Azt mondta: „Látja, Christine, van olyan borzalmas zene is, amely elemészti azokat, akik találkoznak vele. De maga, szerencsére, még nem ismeri ezt a zenét, mert akkor már elvesztette volna üde színeit,

s nem ismernének magára, amikor visszatér Párizsba. Énekeljünk operát, Christine Daaé.”

Úgy mondta ezt: „Énekeljünk operát!”, mintha meg akart volna sérteni.

De nem volt időm rá, hogy megkérdezzem, mit akart ezzel mondani. Egy duettet énekelünk az *Otello-ból*, és a katasztrófa már a fejünk fölött függött. Rám osztotta Desdemona szerepét, s én olyan kétségbeesetten, olyan valódi rettegéssel énekeltem, amelyet addig még soha nem éreztem. Az, hogy ilyen partnerem volt, nem bénított meg, ellenkezőleg, nagyszerű borzalmat éreztem. A költő képzelete olyan erőket idézett fel, melyeknek magam is áldozata lettem, s talán azért volt olyan kifejező az énekem, mely minden muzsikust elkápráztatott volna. Ami őt illeti, egyre jobban megmutatkozott zsarnok jellege, mely félelmetessé növelte a hangerejét. A szerelem, a féltékenység és a gyűlölet fájdalmas kiáltásaiban törtünk ki. Erik fekete maszkja eszembe juttatta a velencei mór arcát. Maga volt Otello! Attól féltem, hogy kezét emel rám, s én összerogyok az ütéseitől... mégis, egy mozdulatot sem tettem a menekülésre, s mint a szelíd Desdemona, nem tértem ki a haragja elől. Sőt inkább közeledtem hozzá, vonzott, elbűvölt a gondolat, hogy egy Otelloéhoz hasonló szenvedély öl meg; de mielőtt meghaltam volna, legalább egyszer látni akartam, hogy utolsó pillantásommal magammal vigyem annak az ismeretlen férfinak az arcát, akit az örök művészet tüze ennyire áthatott. Látni akartam a Hang arcát, és egy ösztönös mozdulattal, melyet szinte akaratom ellenére tettem, hirtelen letéptem róla az álarcot...

Ó, borzalom! borzalom! borzalom!

Christine elakadt, s mintha reszkető kezével el akarta volna hessegetni magától a felidézett képet, miközben az éjszakai visszhang, mint az imént Erik nevét, háromszor is megismételte a kiáltást: „Borzalom! borzalom! borzalom!” Raoul és Christine, akiket a rettenetes történet még közelebb hozott egymáshoz, tekintetüket a békés és tiszta égen ragyogó csillagok felé fordították.

Raoul megszólalt:

– Milyen különös, Christine, hogy ez a kellemes és nyugodt éjszaka tele van nyöszörgéssel. Mintha velünk együtt jajongana az éjszaka is!

– Most, hogy megismerte a titkot – mondta a lány –, maga is mindenütt siránkozást hall.

Megragadta Raoul oltalmazó kezét, hogy lecsillapodjon, aztán folytatta:

– Ó! ha száz évig élnék is, még mindig a fülembe csengene az a nem is emberi kiáltás, a fájdalom és a pokoli düh sikolya, Erik üvöltése, amikor a borzalomtól tágra nyílt szemem előtt feltárult az a valami, amitől, noha a szám nyitva maradt, elnémultam.

Ó, Raoul, az a valami! Bár ne láttam volna! Hiszen örökké hallom a kiáltását, örökké látom az arcát! Micsoda kép tárult elém! Hogyan feledjem el és hogyan meséljem el magának? Raoul, maga már látott emberi koponyát, amely talán századok óta aszalódik, és ha ugyan nem egy szörnyű lidércnyomás áldozata volt, látta az ő halálfejét is a perrosi éjszakában. És bizonyára látta a legutóbbi jelmezbálon a sétálgató „Vörös Halál”-t. De azok a halálfejek mozdulatlanok voltak, s a néma borzalom nem kelt életre! De képzelje el, ha tudja, a Halál álarcát, amint hirtelen megelevenedik! Az a négy fekete lyuk, a szeme, az orra és a szája egyaránt iszonyú haragot, démoni dühöt fejezett ki; a szemgödre pedig üresen tátongott, mert ahogy később megtudtam, parázsló szemében csak a mélységes éjszaka tükröződik... A falnak tántorodtam, s úgy festhettem, mint a megtestesült döbbenet, míg ő a megtestesült borzalom volt.

Ajak nélküli szájával, fogcsikorgatva közelített felém. Térdre rogytam, ő meg tébolyultan átkozódva, gyűlölködő, esztelen, értelmetlen szavakat sziszegett felém... Miért is tudtam meg?

Odahajolt hozzám: „Nézz rám! Te akartad látni! Hát láss! Gyönyörködj bennem, itasd át a lelkedet átkozott csúnyasággal! Nézd meg Erik arcát! Most már ismered a Hang ábrázatát! Hát nem volt elég, hogy hallottál? Tudni akartad, milyen vagyok. Milyen kíváncsiak vagytok ti, nők!”

Aztán nevetésben tört ki, és megismételte: „Milyen kíváncsiak vagytok ti, nők!” A kacaja dörgő, érdes, tajtékzó és félelmetes volt. Azután azt mondta: „Elégedett vagy? Szép vagyok, ugye? Ha egy nő meglát, úgy, mint te, az már az enyém! Örökre szeretni fog! Én ugyanis Don Juan-forma férfi vagyok!”

Ekkor teljesen fölegyenesedett, s kezét a csípőjére tette. Felvetette azt a borzalmas fejét, és azt mennydörögte: „Nézz rám! Én vagyok *A győztes Don Juan!*”

Kegyelemért esedezve elfordítottam a fejem, de ő azzal a csontkezeivel brutálisan megragadott a hajamnál, és magához húzott.

– Elég! Elég! – szólt közbe Raoul. – Megölöm! Megölöm! Az isten szerelmére, mondd meg, hol van az a tóparti ház! Meg kell ölnöm!

– Hallgass meg, ha tudni akarsz!

– Igen, tudni akarom, hogyan és miért tértél oda vissza. Ez a legfontosabb titok, Christine, nincs ennél fontosabb! De akármit mesélsz is, meg fogom ölni!

– Ó! Kedvesem! Hallgass hát! Ha meg akarsz tudni a titkot, hallgass. Megragadott a hajamnál fogva, és akkor... és akkor... de hisz ez még borzalmasabb!

– Akkor is mondd el, azonnal! – kiáltott fel Raoul. – Gyorsan, ki velem!

– Azt hörögte: „Mi? Te félsz? Hogy lehet az? Vagy talán azt hiszed, hogy még egy álarc van rajtam? És hogy ez, szóval a fejem, csak egy álarc? Hát akkor próbáld meg! Tépd le, mint a másikat! Rajta! Rajta! Még! Akarom! Tedd ide a kezed! A kezed! Add a kezed... ha nem bírja a kezed, majd én segítek... együtt próbáljuk meg letépni az álarcot!” A lábához borultam, de megragadta a kezem, Raoul... és arra kényszerített, hogy belenyomjam abba a borzalomba, amit az arca helyén visel... A kezemet belevájta a húsába, a borzalmas, halott húsába!

„Tudd meg! Tudd meg! – kiáltott torkaszakadtából, s közben úgy fújtatott, mint egy kohó –, tudd meg, nekem mindenemet a halál járja át! Halott a fejem, a lábam! És téged egy holttest szeret és imád, egy

holttest, amely soha többé nem hagy el! Soha! Ki fogom bővíteni ezt a koporsót, Christine, hogy elférj majd benne, ha már a szerelmünk a tetőfokára hág! Na tessék! Már nem nevetek, már sírok!... Téged siratlak, Christine, mert letépted az álarcomat, így hát soha többé nem hagyhatsz el... Amíg szépnek hittél, még talán visszajöttél volna! Én tudtam, hogy visszajössz... de most, hogy láttad, milyen undorító vagyok, örökre elmenekülnél tőlem! Ezért vigyázok rád! Miért is akartál látni? Esztelen! Bolond Christine, kit akartál te látni? ... hiszen az apám se látott soha, és az anyám is, hogy ne kelljen rám néznie, sírva adta rám az első álarcomat!”

Végül elengedett, s szörnyű csuklás közepette vonaglani kezdett a padlón. Azután, mint egy csúszómászó, kivonszolta magát a szobából, s bekúszott a saját lakosztályába. Az ajtó becsukódott, s én egyedül maradtam, kiszolgáltatva a rémületnek és a gondolataimnak, de legalább megszabadultam a látványától. Nagyszerű csend, a sír csendje követte azt a viharos jelenetet, és én eltűnődhettem, hogy miféle szörnyűséges következményekkel jár majd az a mozdulat, mellyel letéptem az álarcát. A szörny utolsó szavai sok mindent elárultak. Örökre fogoly maradok, s kíváncsiságom lesz balsorsom oka. Hiszen figyelmeztetett... Többször is mondta, hogy nem fenyeget semmi veszély, ha nem érintem meg a maszkját, és én mégis megtettem. Átkoztam óvatlanságomat, és reszketve állapítottam meg, hogy a szörny okoskodása teljesen logikus. Igen, csak akkor szabadulhatnék innen, ha nem láttam volna meg az arcát... Hiszen az álarc alatt sírt, és a könnyörgésével próbált meghatni, szánalmat ébreszteni bennem, s én megkönyörülhettem volna rajta. De mégse lehetek hálátlan, bármilyen is, hiszen nem szabad elfelejtenem, hogy az övé az a hang, amely felgyújtotta a képzeletemet. Bárcsak ne láttam volna, akkor visszatérnék! De most, ha kijutok ebből a katakombából, biztosan nem jövök vissza! Ki zárkóznék vissza a sírba egy szerelmes holttesttel?

Eszembe jutott, hogy az előbb úgy közeledett hozzám, láthatatlan tekintetével úgy nézett rám a két fekete lyukon át, hogy közben

néhány tébolyult mozdulata elárulta, milyen vad szenvedély gyötri. Az, hogy nem vett a karjába, holott hiába ellenkeztem volna, azt jelezte, hogy ezt a szörnyeteget valami megzavarta, talán éppen az Angyal, a zene angyala lépett közbe. Lehet, hogy ha az Isten szépnek és nem rothadó tetemnek teremtette volna ezt a szörnyalakot, ő maga volna a zene angyala!

A rám váró sorson tűnődtem, s közben rettegettem, hogy kinyílik a kripta ajtaja, s újra feltűnik a szörny, álarc nélkül. Visszatértem a lakosztályomba, megragadtam az ollót, mellyel véget vethetek iszonyatos helyzetemnek... de ekkor megszólalt az orgona...

Nos, barátom, most már érteni kezdtem Erik megdöbbenően megvető szavait arról, amit így nevezett: operazene. Annak, amit akkor hallottam, semmi köze nem volt ahhoz, amiért addig lelkesedtem. *A győztes Don Juan* (mert meg mertem volna esküdni, hogy a saját remekművének az előadásába fogott, hogy így feledtesse az előző percek borzalmát), szóval az ő zenéje úgy szólalt meg, mint egy hosszú, borzalmas és csodálatos zokogás, mely szegény Erik egész átkozott nyomorúságát visszhangozta.

Felidéztem magamban a vörös hangjegyekkel teleírt füzetet, és úgy képzeltem, hogy ezt a zenét vérrel írta. Megismertetett szenvedése minden részletével, leszálltam ezzel a csúnya férfival oda, ahol lakik, a szakadék mélyére. Láttam, amint beleütközik a pokol gyászos falaiba, s hogy ne botránkoztassa meg az embereket, elmenekül a pillantásuk elől. Megsemmisülve, reszketve, szálnalmas állapotban hallgattam az óriási akkordokat, melyek a Fájdalmat istenítették, majd a szakadékból feltörő hangok összesűrűsödtek, s hirtelen, nagyszerűen és fenyegetően szárnyalni kezdtek. Az a kavargó zene úgy szárnyalt az ég felé, mint a sas a nap felé, s a győzelmes szimfónia mintha lángra lobbantotta volna a világot; megértettem, hogy ezzel fejeződik be a mű, melynek az a végső mondanivalója, hogy a Rútság felrepül az égbe a szerelem szárnyán, és szembe mer nézni a Szépséggel! A hangoktól megrészegültem; az Erik-től elválasztó ajtó felé léptem, melyet sikerült kinyitnom. Ó, ahogy meghallotta, felállt, de nem mert visszafordulni.

„Erik – kiáltottam –, mutassa az arcát, s ne féljen. Esküszöm, hogy maga a legnemesebb férfi, aki mindenkinél többet szenvedett, és ha Christine Daaé az előbb rettegett is, amikor magára nézett, most már csak az jár az eszében, hogy milyen zseniális ember maga!”

Akkor Erik visszafordult, mert hitt nekem, és sajnos, én is bíztam magamban... Felemelte a kezét, s szerelmes szavakkal omlott a lábam elé...

... Szerelmes szavakat motyogott a halott szája... és a zene elhallgatott...

Átölelte a szoknyám alját; nem látta, hogy lehunyom a szemem.

Mit mondjak még, barátom? Most már ismeri ezt a drámát... Két héten át zajlott ez... s én két héten át hazudtam neki. Hazugságom legalább olyan rút volt, mint ő, de csak ezen az áron nyerhettem vissza a szabadságomat. Elégettem az álarcát. Olyan jól bántam vele, hogy amikor nem énekelt, már azért könyörgött, hogy nézzek rá, úgy, ahogy egy kutya esedezik a gazdája pillantásáért. Úgy forgolódott körülöttem, mint egy hűséges rabszolga, leste az óhajaimat. Lassan bizalmat ébresztettem benne, s elvitt sétálni az Averno-tó partjára, majd csónakázni is. Fogságom utolsó napjaiban egy éjjel felnyitotta a rácsot, mely az opera pincerendszerét a Scribe utcától választja el. A kijáratnál egy hintó várt ránk, mely a boulogne-i erdőbe vitt bennünket.

Azon az éjszakán, amikor találkoztunk magával, kis híján tragédia történt, mert szörnyen féltékeny, s csak azzal tudtam megnyugtatni, hogy maga rövidesen úgyis elutazik... Végül kétheti rémes fogság után, mely alatt a szánalom, a lelkesedés, a bánat és a borzalom érzései váltakoztak bennem, hitt nekem, amikor azt mondtam: visszatérek hozzá!

– És vissza is tért, Christine – sóhajtotta panaszosan Raoul.

– Ez igaz, barátom, és azt is meg kell mondanom, hogy nem a borzalmas fenyegetések miatt tartottam meg az ígéretem, amiket a szabadulásom napján mondott, hanem a szívet tépő zokogása miatt, mely a sírja küszöbén szakadt ki belőle!

– Igen – hajtotta le Christine fájdalmasan a fejét –, ez a zokogás láncol engem ahhoz a szerencsétlenhez, sokkal jobban, ahogy a búcsú pillanatában feltételeztem. Szegény Erik! Szegény Erik!

– Christine – mondta Raoul, és felállt –, azt mondta, hogy szeret, de alig telt el néhány óra azután, hogy kiszabadult, s már vissza is tért hozzá! Jusson eszébe a jelmezbál!

– Így is fel lehet fogni... de emlékezzen csak rá, hogy azt a néhány órát magával töltöttem, Raoul... pedig iszonyú kockázatos volt mindkettőnkre nézve...

– E néhány óra alatt én kételkedtem a maga szerelmében.

– És még most is kételkedik bennem, Raoul? Tudja meg, hogy valahányszor visszatértem hozzá, egyre jobban undorodtam tőle, mert minden egyes leszállásomkor, ahelyett hogy a reményeim szerint lehűtöttem volna, csak még szerelmesebb lett belém!... Félek... Félek!... Félek!

– Fél... de szeret-e engem? Ha Erik szép volna, szeretne-e engem, Christine?

– Szerencsétlen! Miért kísérti a sorsot? Miért kérdez tőlem olyat, amit a lelkem mélyére rejtettem, mintha bűnt követtem volna el?

Felállt, reszkető karjával átölelte a fiút, és azt mondta:

– Ó, én egynapos vőlegényem, ha nem szeretném magát, nem csókolnám meg. De most, először és utoljára, a magáé vagyok.

Raoul megcsókolta a lányt, de akkor az éjszakából olyan zokogás tört fel, hogy, mintha a szörnyű Erik közeledtét jelző vihar kergetné őket, elmenekültek. Mielőtt eltűntek volna a padlás erdejében, a magasban, éppen fölöttük, hatalmas, parázsló szemű madarat vettek észre: mintha épp Apolló lantjának húrjaiba kapaszkodott volna!

Tizennegyedik fejezet

Remekel a csapóajtók mestere

Raoul és Christine futottak, futottak. Most már menekültek a tetőről, ahol a mélységes sötétségben észrevették a parázsló szemeket. Lefelé rohantak, s csak a nyolcadik szinten álltak meg. Ezen az estén nem volt előadás, és az operaház folyosói üresek voltak.

Hirtelen furcsa árnyék jelent meg előttük, s elállta a fiatalok útját.

– Állj! Itt nem lehet átmenni!

Az árnyék egy másik folyosót mutatott nekik, mely a díszletek felé vezetett. Raoul meg akart állni, magyarázatot kért.

– Tűnjenek el! Gyorsan! – parancsolta a homályos figura, aki bő köpenyt és hegyes sapkát viselt.

Christine kézen fogta Raoult, s sürgette, hogy fussanak tovább.

– De hát ki ez? Ki ez? – kérdezte a fiatalember.

– Ez a Perzsa! – felelte Christine.

– Mit csinál itt?

– Senki se tudja!... Mindig itt van az operában!

– Gyávaságra kényszerítesz – mondta Raoul, és nagyon izgatott volt. – Azt akard, hogy meneküljek, életemben először.

– Ugyan – felelte Christine, aki már kezdett megnyugodni –, azt hiszem, csak a képzelet játszott velünk!

– Ha valóban Erik volt az, őt is oda kellett volna szegezni Apolló lantjára, ahogy a baglyot szokták a breton tanyák falára, s ezzel megoldottuk volna a kérdést.

– Kedvesem, ahhoz előbb fel kellett volna mászni Apolló lantjára, és oda nem könnyű feljutni.

– Mégis ott volt az a parázsló szem...

– Na ugye! Most már maga is mindenütt őt látja, de aztán elgondolkodik, és azt mondja magában: az, amit az előbb parázsló szemnek láttam, bizonyára csak két, aranszeghez hasonló csillag

volt, ami a lant húrjain át fénylett a városra.

Christine lement még egy emeletet. Raoul követte.

– Maga már eldöntötte – mondta, hogy eljön innen, így hát megismétlem, hogy jobb volna azonnal elmenekülnünk. Christine, miért várjunk holnapig? Lehet, hogy meghallott bennünket ma este!

– Nem! Nem! Mondtam, hogy most *A győztes Don Juan-on* dolgozik, és nem foglalkozik velünk.

– Maga se biztos benne, hogy ez így van, hiszen folyton hátranéz.

– Menjünk az öltözőmbe.

– Inkább találkozzunk valahol az operán kívül.

– Majd csak akkor, ha megszökünk, addig szó sem lehet róla! Bajt hozna ránk, ha nem tartanám be a szavam. Megígértem neki, hogy csak itt találkozunk.

– Még jó, hogy legalább ezt megengedte magának! Tudja meg – mondta keserűen Raoul –, hogy maga több mint vakmerő volt, amikor azt játszotta velem, hogy jegyesek vagyunk.

– De kedvesem, hiszen ő is tud róla. Azt mondta: „Bízom magában, Christine! Raoul de Chagny úr szerelmes magába, de el kell utaznia. Mielőtt elindul, legyen ő is ugyanolyan szerencsétlen, mint amilyen én vagyok!”

– Mit jelent ez?

– Ezt inkább én kérdezhetném, barátom. Hát ilyen szerencsétlen az ember, ha szerelmes?

– Igen, Christine. Szomorú úgy szeretni, hogy nem vagyunk biztosak benne, hogy viszonszeretnek-e.

– Most Erikről beszél?

– Erikről és magamról – mondta a fiatalember, s tünődve és bánatosan megcsóválta a fejét.

Megérkeztek Christine öltözőjéhez.

– Hogyan hiheti nagyobb biztonságban magát ebben az öltözőben, mint bárhol másutt a színházban? – kérdezte Raoul. – Igaz, hogy maga meghallja őt a falakon át, de ő is hallhat bennünket.

– Nem! A szavát adta, hogy nem rejtőzik el többé az öltözőm fala mögött, és én hiszek Eriknek. Csak az enyém ez az öltöző és az a

szoba a tóparti házban, és ő tiszteli ezeket a helyeket.

– Hogy ment ki akkor ebből az öltözőből, hogy jutott ki arra a sötét folyosóra, Christine? Mi lenne, ha most újra megpróbálnánk?

– Ez veszélyes, barátom, mert a tükör elragadhat; akkor már nem menekülhetnék, hanem végig kellene mennem azon az úton, mely a tó partjához vezet, és hívnom kellene Eriket.

– Meghallaná magát?

– Akárhol hívom is, meghall. Ezt ő mondta, s ő nagyon különös lény. Ne higgye, Raoul, hogy csak úgy mulatságból lakik a föld alatt. Olyan dolgokat tesz, amelyekre egyetlen ember sem volna képes, és olyan dolgokat tud, amelyeket még nem is sejt a világ.

– Vigyázzon, Christine, mert még a végén újra fantomnak látja.

– Nem, ő nem fantom, csupáncsak égi és földi ember.

– Égi és földi ember!... csupáncsak! Hogy beszél róla! Még mindig az a szándéka, hogy megszökik innen?

– Igen, holnap.

– Megmondjam, miért nem akarja, hogy még ma megszökjünk?

– Mondja, barátom.

– Mert holnap már nem lesz ereje hozzá!

– Ugye, Raoul, akkor is magával visz, ha nem akarom?

Állapodjunk meg ebben!

– Jó, akkor holnap este! Éjfélkor az öltözőjében leszek – mondta a fiatalember szomorúan –, s történjék bármi, beváltom az ígéretemet. Ugye, azt mondta, hogy Erik megnézi az előadást, aztán előremegy, s a tóparti ház ebédlőjében várja magát.

– Igen, oda beszéltük meg a találkozót.

– És hogyan jut le hozzá, ha nem az öltözőjéből indul el, a tükrön keresztül?

– Egyenesen a tó partjára megyek majd.

– A pincéken keresztül? A folyosókon és a lépcsőkön át, ahol a gépészek és a munkások közlekednek? Hogy tud majd titokban odalopódnia? Sokan fogják követni, s Christine Daaé egy egész tömeggel érkezik majd a tó partjára.

Christine egy bőröndből hatalmas kulcsot vett elő, és megmutatta

Raoulnek.

– Mi ez?

– Ez a Scribe utcai föld alatti rács kulcsa.

– Értem, Christine. Az az út egyenesen a tóhoz vezet. Kérem, adja nekem ezt a kulcsot.

– Soha! – válaszolta határozottan a lány. – Ez áruházas lenne.

Raoul észrevette, hogy Christine arca hirtelen megváltozik. Halálos sápadtság ömlött el a vonásain.

– Istenem! – kiáltott fel a lány. – Erik! Erik! Könyörülj rajtam!

– Hallgasson! – parancsolta a fiatalember. – Nem megmondtam magának, hogy talán hall bennünket?

Az énekesnő egyre furcsábban viselkedett. Összekulcsolta az ujjait, s zavartan ismételtette:

– Ó, istenem! Ó, istenem!

– Mi az? Mi az? – kérlelte Raoul.

– A gyűrű.

– Milyen gyűrű? Kérem, Christine, térjen magához!

– Az aranygyűrű, amit nekem adott.

– Szóval, Erik aranygyűrűt adott magának!

– De hiszen tudja, Raoul! Csak azt nem tudja, hogy mit mondott Erik, amikor átadta: „Visszaadom a szabadságát, de csak azzal a feltétellel, hogy ez a gyűrű mindig az ujján lesz. Amíg vigyáz rá, nem fenyegeti semmi veszély, és Erik a barátja marad. De ha egyszer megválnak tőle, akkor jaj magának, Christine, mert Erik bosszút áll magán!” Barátom, barátom! A gyűrű már nincs az ujjamon!... jaj nekünk!...

Hiába keresgéltek a gyűrűt. Nem találták meg. A lány nem nyugodott.

– Amikor ott fõnn, Apolló lantjánál engedtem, hogy megcsókoljon – magyarázta reszketve –, akkor csúszhatott le a gyűrű az ujjamról, s gurulhatott le a tetõrõl az utcára! Most már hogyan találjuk meg? Mekkora bajunk lesz belõle, Raoul! Meneküljünk! Meneküljünk!

– Azonnal meneküljünk – ismételte Raoul is.

A lány megint tévovázott. Raoul már azt hitte, talán beleegyeznek... de akkor Christine elborult tekintettel inkább azt mondta:

– Mégse! Majd holnap!

A lány teljesen megzavarodva, sietve hagyta ott, továbbra is összekulcsolva az ujjait, talán abban a reményben, hogy az egyiken egyszer csak feltűnik a gyűrű.

Ami Raoult illeti, ő hazatért, s a hallottakon járt az esze.

„Ha nem mentem ki Christine-t ennek a sarlatánnak a karmaiból, elveszett – mondta hangosan a szobájában, miközben lefeküdt –, de én megmentem!”

Eloltotta a lámpáját, s a sötétben Eriket szidalmazta. Háromszor, hangosan kiáltotta: „Sarlatán! Sarlatán! Sarlatán!”

De hirtelen a könyökére támaszkodott, hideg veríték ütött ki a homlokán. Az ágya lábánál két parázsló szem gyúlt ki. Mereven, rettenetesen meredt rá a fekete éjszakában.

Raoul bátor volt, mégis reszketett. Tapogatózó, bizonytalan kezét az éjjeliszekrény felé nyújtotta. Megtalálta a gyufát és világosságot gyújtott. A szem eltűnt. Nyugtalanító dolgok jutottak az eszébe. „Christine azt mondta, hogy ennek a lénynek a szeme csak a sötétben látszik. A fény most eltüntette a szemét, de ő még mindig itt van.”

Felkelt, keresgélt, óvatosan kerülgette a tárgyakat. Úgy bámult az ágyára, mint egy gyermek. Nevetséges színben látta most magát. Hangosan azt mondta:

– Mit higgyek? Mit ne higgyek ebből a tündérmeséből? Hol végződik a valóság és hol kezdődik a fantázia? Mit látott Christine? Mit vélt látni? – Reszketve tette hozzá: – És én vajon mit láttam? Az imént valóban egy parázsló szempárt láttam? Nem csak képzeltem azt a vörös fényt? Tehát már én sem vagyok biztos semmiben? Nem mernék megesküdni rá, hogy tényleg láttam azt a szempárt. Újra lefeküdt. Megint eloltotta a gyertyát. A szempár újra feltűnt.

– Ó! – sóhajtott Raoul.

Felült az ágyában, s olyan bátran állta a tekintetét, ahogy csak tőle telt. Egy ideig csend volt; azután Raoul összeszedte a bátorságát,

és hirtelen felkiáltott:

– Te vagy az, Erik? Ember! Szellem vagy fantom? Te vagy az?

Eszébe jutott valami:

„Ha ő az... az erkélyen van!”

Felkelt, s hálóingben odaugrott egy kis szekrényhez. Benyúlt, s tapogatózva megragadott egy revolvert. Csak akkor nyitotta ki az erkélyajtót. Az éjszaka különösen hűvös volt. Raoul csak egy pillantást vetett az üres erkélyre, aztán visszatért a szobába, és bezárta maga mögött az ajtót. Borzongva feküdt le újra, s a pisztolyt az éjjeliszekrényen, a keze ügyében hagyta.

Még egyszer elfújta a gyertyát.

A szempár még mindig ott volt, az ágy végénél. Vajon az ablak és az ágy között leselkedik rá, vagy az ablaküveg mögött, az erkélyen?

Ezt akarta tudni Raoul. S persze azt is, hogy ez a szem egy emberi lény szeme-e... mindent tudni akart...

Ekkor türelmesen, hidegvérrel, vigyázva, nehogy *felverje az éjszakát*, a fiatalember felvette a pisztolyt és célzott.

Megcélozta azt a két aranycsillagot, mely még mindig rábámult, s valami különös, mozdulatlan fényt sugárzott.

Kissé a csillagok fölé célzott. Ha ez a két csillag egy szempár, a szempár fölött homlok van, s ha Raoul nem különösebben ügyetlen...

A dörrenés iszonyú zajjal robbant bele a ház békéjébe. Sietős léptek hallatszottak a folyosón, Raoul pedig közben ott ült az ágyán, kinyújtott kézzel, készen rá, hogy újra lőjön, s figyelt...

A két csillag most eltűnt.

Fény gyulladt, emberek jöttek be, köztük Philippe gróf, rettentő izgatottan.

– Mi történt, Raoul?

– Lehet, hogy csak álmodtam – felelte a fiatalember. – Két csillagra lőttem rá, nem tudtam aludni miattuk.

– Félrebeszélés! Te beteg vagy! Kérlek, Raoul, mi történt? – kérdezte a gróf, és magához vette a pisztolyt.

– Nem, nem, nem beszélek félre!... de mindjárt meglátjuk...

Felkelt, köntöst és papucsot vett fel. Gyertyát kért az egyik cselédőtől, majd kinyitotta az ajtót és kiment az erkélyre.

A gróf megállapította, hogy a golyó embermagasságban hatolt át az ablakon. Raoul, gyertyával a kezében, az erkélyt vizsgálta...

– Ó – kiáltott fel –, vér, vér! Itt volt... mennyi vér! Annál jobb! Egy vérző fantom kevésbé veszélyes! – nevetett gúnyosan.

– Raoul! Raoul! Raoul!

A gróf megrázta az öccsét, mintha egy alvajárót akarna felébreszteni veszélyes álmából.

– De bátyám, hiszen nem alszom! – tiltakozott Raoul türelmetlenül. – Maga is, és mindenki láthatja ezt a vért. Azt hittem, álmodom, mégis rálöttem a két csillagra. Pedig az Erik szeme volt, ez pedig a vére.

Nyugtalanul folytatta.

– Lehet, hogy rosszul tettem, hogy löttem, s Christine soha nem fogja megbocsátani nekem!... Mindez talán nem történik meg, ha óvatosabb vagyok, és leeresztem a függönyt, amikor lefekszem.

– Raoul! Hát megbolondultál? Ébredj már fel!

– Ugyan! Jobban tenné, bátyám, ha segítene megkeresni Eriket... mert egy vérző fantomot meg lehet találni...

Ekkor megszólalt a gróf inasa.

– Igaz, uram, az erkélyen valóban vér van.

Az inas lámpát hozott, amelynek fényénél mindent alaposan megvizsgáltak. Az erkély korlátjától vérnyom vezetett az ereszcatornáig, és a vérnyom végighúzódott az ereszcatorna mentén.

– Barátom – mondta Philippe gróf –, te egy macskára lőttél.

– Úgy kell neki! – nevetett fel megint Raoul, ami bántotta a gróf fülét –, bár még ez is lehetséges. Erikkal sohasem tudhatja az ember. Erik volt az, vagy egy macska? Vagy egy fantom? Emberi test, vagy árnyék? Nem! Erikkal sohasem tudhatja az ember!

Raoul csak beszélt és beszélt; és mindeme furcsaságok szoros és logikus kapcsolatban voltak mindazzal, ami a fejében járt; és pontosan megfelelt Christine Daaé különös vallomásának meg

valóságos és természetfölötti élményeinek. Arról azonban vajmi kevésbé győzték meg szavai a környezetét, hogy épelméjű. A grófnak legalábbis az volt a véleménye, hogy az öccse megzavarodott, és később a vizsgálóbíró is, a rendőri jelentés tanúsága szerint, ugyanerre a következtetésre jutott.

– Ki az az Erik? – kérdezte a gróf, és megszorította az öccse kezét.

– A vetélytársam! De az se baj, ha nem halt meg! A gróf egy mozdulattal elküldte a cselédséget.

A szoba ajtaja bezárult a két Chagny mögött. De annyit még hallott a gróf inasa, hogy Raoul hangosan és határozottan kijelenti:

– Ma este! El fogom rabolni Christine Daaét. Később az inas Faure vizsgálóbíró előtt is idézte ezt a mondatot. De sosem fogjuk megtudni pontosan, mi hangzott el a két fivér között a beszélgetés során.

A cselédség elmondta, hogy nem ezen az éjszakán fordult elő első ízben, hogy veszekedés miatt vissza kellett vonulniuk.

A falakon át lehetett hallani a kiabálást, s mindvégig egy énekesnőről volt szó, akit Christine Daaének hívnak.

A gróf a reggelinél, melyet a dolgozószobájában fogyasztott el, utasítást adott, hogy keressék meg az öccsét, s hívják le az ebédlőbe. Raoul meg is érkezett. Komor volt és szótlan. A jelenet igen rövid volt.

A gróf: Olvasd el ezt!

Philippe a l'Epoque című újságot mutatja az öccsének. Rámutat az egyik cikkre. Majd hadarva felolvassa:

„Nagy hír az előkelő körökben: Christine Daaé kisasszonynak, a lírai sopránnak és Raoul de Chagny vikomtnak házassági tervei vannak. Ha hinni lehet a kulisszák mögötti pletykáknak, Philippe gróf megesküdött rá: most fog először előfordulni, hogy a Chagny család egyik tagja megszegi az ígéretét. Minthogy azonban a szerelem, az operaházban ugyanúgy, mint másutt, mindenható, nem világos, hogy a gróf hogyan tudja megakadályozni benne az öccsét, a

vikomt, hogy oltárhoz vezesse az új Margitot. Az a hír járja, hogy a két fivér imádja egymást, de a gróf téved, ha azt hiszi, hogy a testvéri szeretet legyőzheti a szerelmet!”

A gróf (*szomorúan*): Látod, Raoul, nevetségessé teszel bennünket! Ez a kicsike teljesen elcsavarta a fejed a kísértethistóriáival.

A vikomt ekkor elmeséli Christine történetét a bátyjának.

A vikomt: Isten áldja, bátyám!

A gróf: Jól értettem? *Te még ma este elutazol? (A vikomt nem felel) ...és vele? Csak nem követsz el ekkora ostobaságot? (A vikomt egy szót sem szól)* Nekem is lesz hozzá szavam!

A vikomt: Isten áldja, bátyám! (*El*)

Ezt a jelenetet a gróf maga mesélte el a vizsgálóbírónak. Philippe utoljára azon az estén, az operában látta Raoult, néhány perccel Christine eltűnése előtt.

Raoul az egész napot a szöktetés előkészületeinek szentelte.

Gondoskodott lovakról, kocsiról, élelemről, poggyászról, és eltervezte az útvonalat. (Nem akart vasúton utazni, hogy lerázhassa a Fantomot.) Ezzel foglalatoskodott este kilencig.

Kilenc órakor egy zárt hintó állt meg az opera mellett, a kupolacsarnok felőli oldalon. Az ajtókat szorosan bezárták, a függönyöket leeresztették. A hintó elé két erős lovat fogtak, s a bakon egy kocsis ült, akinek nemigen lehetett látni az arcát, mert eltakarta jókora sálgallérja. E zárt hintó előtt még három kocsi állt. A nyomozás felderítette, hogy az egyik Carlottáé volt, aki váratlanul visszatért Párizsba, a másik Sorellié, s a sor elején Philippe de Chagny gróf fogata állt. A zárt hintóban semmi sem mozdult. A kocsis a bakon ült. Ugyanezt tette a többi három is.

Egy nagy fekete köpenyt és szemébe húzott, fekete nemezkalapot viselő árnyék haladt el a kupolacsarnok és a fogatok között. Úgy tűnt, figyelmesen vizsgálgatja a zárt hintót. Közelebb lépett a lovakhoz, majd a kocsishoz, de azután szótlanul távozott. A nyomozás során úgy vélték, hogy az az árnyék Raoul de Chagny

lehetett; de én kétlem, mert Chagny vikomt azon az estén is, mint mindig, cilindert viselt; ezt különben meg is találták. Azt gondolom, hogy az az árnyék a Fantom volt, aki mindenről pontosan tudott, s ez a későbbiekből ki is derül.

A véletlen úgy hozta, hogy a *Faust-ot* adták. A nézőtéren csupa kitűnőség ült. Az előkelő körökből többen is jelen voltak. Ekkoriban a bérlettulajdonosok még nem engedték át vagy adták részben vagy egészben bérbe a páholyaikat, s nem is osztották meg őket bankárokkal, nagykereskedőkkel vagy külföldiekkel. Ezésez márki páholyában, mely még mindig Ezésez márki páholyának neveztetik, hiszen a páholyának szerződés szerinti tulajdonosa a márki, tehát ebben a páholyban ma, mondjuk, egy sózott húsból meggazdagodott kereskedő terpeszkedik a családjával együtt, méghozzá jogosan, mert ő fizeti ki a márki páholyát. De annak idején ez a szokás még nem volt divatban. Az opera páholyai egyben szalonok is voltak, ahol mindig meg lehetett látogatni, vagy legalábbis látni lehetett az előkelő embereket, akik olykor még a zenét is szerették.

Az egész előkelő társaság csupa ismerősből állt, bár természetesen nem mind érintkeztek egymással. De mindenkiről tudták, hogy kicsoda, és Chagny grófot is mindenki ismerte.

A *l'Époque-ban* megjelent cikk nagy port vert fel, így hát most minden szem a felé a páholy felé fordult, ahol Philippe gróf ült látszólag közönyös és gondtalan arccal egyedül. A fényes társaság tagjait ez az ügy különösen érdekelte, s a vikomt távolmaradása tömérdek, legyező mögött elsuttogott pletykára adott okot. Christine Daaéről meglehetősen elítélően nyilatkoztak. Ez a díszes társaság nem bocsátotta meg neki, hogy ilyen magasra tört.

Az énekesnő tisztában volt vele, hogy a nézőtér egy része rosszindulattal fogadja, s ez meglehetősen zavarta is.

Azok a törzsvendégek, akik ismerni vélték a vikomt iránta érzett szerelmét, elmosolyodtak Margit szerepének bizonyos strófáinál. Feltűnően Philippe de Chagny páholya felé fordultak, amikor Christine ezt énekelte:

Ó, bár megtudhatnám, ki

*Lehet az az ifjú,
Hogy milyen rangja van
És vajon hogy hívják?*

A gróf állát a kezére támasztotta, s látszólag ügyet sem vetett ezekre a pillantásokra. Le sem vette a szemét a színpadról; de vajon látta-e az énekesnőt? Mintha valahol messze jártak volna a gondolatai...

Az előadás folyamán Christine fokról fokra vesztette el az önbizalmát. Úgy érezte, valami katasztrófa fenyegeti... Carolus Fonta azt gondolta magában, hogy talán beteg, s nem volt biztos benne, hogy kibírja-e a színpadon a felvonás végéig, mely a kertben játszódik. A teremben mindenki emlékezett rá, hogy ennek a felvonásnak a végén történt az a szörnyű eset Carlottával, s itt hangzott fel a történelmi „brekeke”, mely egyelőre gátat vetett párizsi karrierjének.

Mi több, Carlotta meg is jelent az előadáson, nagy feltűnést keltve lépett be egy szemben lévő páholyba. Szegény Christine is észrevette, s ez csak még jobban felizgatta. Felismerte a vetélytársát. Azt hitte, kacag rajta. De ettől összeszedte magát. Mindenről megfélemedezett, mert újra le akarta győzni Carlottát.

Ettől a pillanattól kezdve beleadta szívét-lelkét az éneklésbe. Megpróbálta felülmúlni addigi sikereit, és sikerült is neki. Az utolsó felvonásban, amikor az angyalokat idézi, s úgy érzi, felemelkedik a földről, magával ragadta a felzúgó nézőteret, s a hallgatók azt hitték, hogy szárnyuk nőtt.

Amikor ez az emberfölötti hatalmakhoz intézett felhívás elhangzott, a terem közepén egy férfi állt fel, szemben az énekesnővel, mintha vele együtt, ugyanazzal a mozdulattal akarna távozni a földről. Raoul volt.

*Glóriás angyali sereg!
Glóriás angyali sereg!*

És Christine kitért karral, felhevült testtel, meztelen vállára omló

hajával Istent szólította:

Vidd fel a mennybe lelkemet!

És ekkor hirtelen sötétség szakadt a színházra. Olyan gyorsan történt minden, hogy a nézők torkából még fel sem szakadt a megdöbbenés kiáltása, amikor a fény újra kigyulladt, s a színpad megvilágosodott.

...De Christine Daaé eltűnt! Mi történt vele? Mi volt ez a csoda? A szereplők egymásra néztek, de nem értettek semmit, s az indulatok rögtön a tetőfokukra hágtak. Legalább akkora volt a meghökkenés a színpadon, mint a nézőtéren. A díszletek mögül az emberek arrafelé rohantak, ahol az imént még Christine énekelt. Az előadást a legnagyobb felfordulás közepette szakították félbe.

Hol volt hát? Hová tűnt Christine? Miféle boszorkányság ragadta el a lelkes nézők ezrei elől, s tépte ki Carolus Fonta karjából? Csak nem az történt, hogy forró könyörgése meghallgatásra talált, s az angyalok valóban a mennybe vitték a testét és a lelkét?...

Raoul, aki a nézőtéren állt, felkiáltott. Philippe gróf felállt a páholyában. Az emberek a színpadra néztek, azután a grófra, majd Raoulra, s azon tanakodtak, hogy vajon e különös esemény nincs-e kapcsolatban a reggeli újságban közzétett hírral. De Raoul sietve elhagyta a helyét, a gróf pedig eltűnt a páholyából, mialatt leeresztették a függönyt, s a bérletesek a díszletek mögé vezető ajtó felé siettek. A közönség dőlt a nevetéstől, és valami bejelentést várt. Mindenki egyszerre beszélt. Mindenki magyarázni próbálta, hogyan is történtek a dolgok. Egyesek azt mondták: „Eltűnt a süllyesztőben”; mások: „Felragadták a zsinórpadlásra, a szerencsétlen az új igazgatók fondorlatainak áldozata.” Mások véleménye szerint: „Csapdát állítottak neki, és ő beleesett. Csakis így történhetett, hiszen akkor tűnt el, amikor sötét lett.”

Végül a függöny fölment, és megjelent a színpadon Carolus Fonta. Előrelépett, egészen a karmester pulpitusáig, s szomorú és ünnepélyes hangon bejelentette:

– Hölgyeim és uraim, hallatlan esemény történt, mely a

legmélyebb nyugtalansággal tölt el bennünket. Művésztársunk, Christine Daaé a szemünk láttára eltűnt, nem tudjuk, hogyan.

Tizenötödik fejezet

Egy furcsán viselkedő biztosítótű

A színpadon nagy tömeg csődült össze. Művészek, díszletezők, táncosnők, státszták, kartáncosok, kóristák, páholybélők, s mindenki kérdéseket tett föl, kiabált, tolakodott. „Mi történt vele?” „Elrabolták!” „Chagny vikomt tette!” „Nem, a gróf!” „Carlotta az oka! Ez Carlotta műve!” „Nem, a Fantom a bűnös!”

Néhányan nevetgéltek, főleg azután, hogy a deszkák és a süllyesztők alapos vizsgálata kizárta a baleset lehetőségét.

Ebben a zajos tömegben egy háromfős csoport hívta fel magára a figyelmet, melynek tagjai fojtott hangon társalogtak és kétségbeesetten gesztikuláltak. Gabriel, az énekmester, Mercier, a gondnok és Rémy, a titkár beszélgettek egymással. A színpad mögött behúzódtak egy henger alakú mélyedésbe, ahonnan széles folyosó vezetett a táncosnők társalgójába. Itt, a hatalmas kellékek mögött tárgyaltak.

– Kopogtam! De nem válaszoltak! Talán már nincsenek is az irodában. De biztosat nem tudhatunk, mert elvitték magukkal a kulcsot.

Ezt mondta Rémy úr, a titkár, s kétség sem fért hozzá, hogy ez a megjegyzés az igazgatókra vonatkozott. Ők különben a legutóbbi szünetben utasították a titkárt, hogy semmilyen ürüggyel se merje zavarni őket. „Senkinek nincsenek itt.”

– Mégis értesíteni kellene őket – kiáltotta Gabriel –, hiszen nem

mindennap rabolnak el egy énekesnőt valamennyi szereplő szeme láttára!

– Bekiáltotta ezt nekik? – kérdezte Mercier.

– Azonnal visszajövök – vetette oda Rémy, és futva eltűnt.

Nemsokára megérkezett az ügyelő.

– Mercier úr, hát itt van? Mit csinálnak itt? Gondnok úr, szükségünk van magára.

– Semmit sem csinállok, tudni se akarok semmiről, amíg meg nem érkezik a felügyelő – jelentette ki Mercier. – Már elküldtem Mifroid úrért. Majd meglátjuk, mit teszünk, ha itt lesz!

– Én meg azt mondom, hogy azonnal le kellene szállnunk és meg kellene néznünk az orgonát.

– Szó sem lehet róla, majd ha a felügyelő megérkezik.

– Én már voltam lenn, és megnéztem az orgonát.

– No és látott valakit?

– Senkit sem láttam! Értse meg, senkit.

– És most azt akarja, hogy én is lemenjek?

– Természetesen – felelte az ügyelő, és dühödten törülgette a kezét egy darab ronggyal. – Természetesen! Talán volt valaki az orgonánál, aki meg tudja mondani, hogy hirtelen miért lett sötét a színpadon. Mert Mauclair úr is eltűnt, érti már?

Mauclair volt a fővilágosító az operában, aki eldönthette, hogy sötétség vagy világosság legyen a színpadon.

– Szóval Mauclairt se találják – ismételte megrendülten Mercier. – És akik vele dolgoznak?

– Nincs meg sem Mauclair, sem a többiek! A világosítók eltűntek! Nyilvánvaló – üvöltötte az ügyelő – hogy nem saját magát rabolta el a kicsike! Előkészítették ezt a gaztettet, s nekünk fel kell derítenünk... És az igazgatók még mindig nincsenek itt! Megtiltottam, hogy bárki lemenjen a világosítókhoz, egy tűzoltót állítottam a fülke elé, ahol a pult van! Jól tettem?

– Igen, igen, jól tette... De várjuk csak meg a felügyelőt.

Az ügyelő vállvonogatva, dühösen elment, szitkokat dünyögött magában, melyeknek címzettjei ezek a „beszari alakok” voltak, akik

nyugodtan üldögélnek a sarokban, mikor már az egész színház a feje tetejére állt.

Pedig Gabriel és Mercier egyáltalán nem volt nyugodt. Csak épp olyan utasítást kaptak, amely megbénította őket. Semmilyen indokkal sem zavarhatták az igazgatókat. Rémy újra és újra megpróbálta áthágni ezt az utasítást, de hiába.

A titkár ekkor tért vissza újabb expedíciójáról. Arca megdöbbenést tükrözött.

– Nos, sikerült beszélnie velük? – kérdezte Mercier.

– Végül Moncharmin ajtót nyitott – mondta Rémy. – Kidülledt a szeme. Azt hittem, meg akar ütni. Még egy szót sem szólhattam, mert mindjárt ezt kiáltotta: „Van egy biztosítótűje?” Nincs, válaszoltam. „Akkor tűnjön el a fenébe!” El akartam mondani neki, hogy a színházban hallatlan esemény történt... De ő csak kiabált: „Egy biztosítótűt! Azonnal adjon egy biztosítótűt!” Egy hivataloság meghallotta (úgy üvöltözött különben, mintha süket volna), s elrohant biztosítótűért. Amikor visszaért, odaadta neki, s Moncharmin úr becsapta az ajtót, épp az orrom előtt! Hát ez történt.

– És még azt sem tudta megmondani neki, hogy Christine Daaé...

– Lett volna maga az én helyemben!... Tajtékozott! Csak a biztosítótű érdekelte... Láttam, ha nem kapja meg azonnal, mindjárt felrobban! Itt valami nincs rendben, s az az érzésem, hogy az igazgatóink előbb-utóbb megőrülnek.

Rémy titkár úr is elégedetlen véleményének hangot is ad:

– Ez így nem mehet tovább! Nem vagyok hozzászokva, hogy így bánjanak velem.

Gabriel hirtelen felsóhajt.

– Ez is a Fantom műve!

Rémy felkacag, Mercier felsóhajt, s mintha már-már kibökne valamit... de Gabriel intett neki, hogy hallgasson, így hát néma maradt.

Ahogy múlnak a percek, s az igazgatók még mindig nem mutatkoztak, Mercier úgy érzi, hogy egyre nagyobb felelősség nehezedik rá. Nem tudja türtőztetni magát:

– Odamegyek, majd én előkerítem őket – mondta határozottan.

De Gabriel, aki hirtelen komor és ünnepeles lett, megállítja.

– Gondolja csak meg, mit tesz, Mercier. Bizonyára azért maradnak az irodájukban, mert nem tehetnek mást. A Fantomnak lehet még néhány dobása.

Mercier a fejét csóválja.

– Annál inkább odamegyek! Ha meghallgatnak, talán végre elérkezettnek látják az időt, hogy mindent elmondjanak a rendőrségnek.

Azzal elmegy.

– Mi az a *minden*? – kérdezte Rémy. – Mit kellene elmondani a rendőrségnek? Hiszen maga elhallgat valamit, Gabriel! Maguk ketten összebeszéltek! Jól tennék, ha engem is beavatnának, különben mindenütt elhíresztelek, hogy maguk megbolondultak! Igen, maguk bolondok!

Gabriel ostobán forgatja a szemét, s úgy tesz, mintha sejtelve sem volna, hogy mire céloz a titkár úr.

– Hogyhogy összebeszélünk? Nem is tudom, mit akar ezzel mondani.

Rémy végképp elkeseredik.

– Ma este a szünetben Richard és Moncharmin urak úgy viselkedtek, mint az örültek.

– Észre sem vettem – morogja bosszúsan Gabriel.

– Maga az egyetlen! Azt hiszi talán, hogy nem láttam őket? Vagy hogy Parabise úr, a Credit Central igazgatója nem vett észre semmit? És La Broderie követ úrnak nincs szeme? De hiszen, tisztelt énekmeister úr, a páholybérlők ujjal mutogatnak az igazgatóinkra!

– Miért, hát mit tettek az igazgatóink? – kérdezi Gabriel együgyű képpel.

– Hogy mit tettek? Hiszen maga jobban tudja, mint bárki, hogy mit tettek!... Hiszen ott volt!... és maga meg Mercier figyelte őket! És csak maguk ketten nem nevettek!

– Nem értem!

Gabriel hidegen, unottan széttárja a karját, majd visszaengedi,

mutatva, hogy a kérdés nem izgatja különösebben.

Rémy folytatja.

– Mi ez az új hóbort? Hiszen mostanában még a közelükbe se mehetünk. Miért?

– Hogyan? Még a közelükbe se mehetünk?

– Azt sem tűrik, hogy bárki megérintse őket!

– Hát maguknak is feltűnt, hogy nem tűrik, hogy bárki megérintse őket? Ez igazán különös!

– Végre egyetért velem! Előbb is rászánhatta volna magát! Az igazgatók ráadásul hátrálva járnak!

– Hátrálva! Tehát észrevette, hogy az igazgatóink hátrálnak! Mindeddig azt hittem, hogy csak a rákok járnak hátrálva.

– Ne nevéssen, Gabriel! Ne nevéssen!

– Nem nevetek – tiltakozik Gabriel, és olyan komoly képet próbál vágni, „mint egy pápa”.

– Kérem, magyarázza meg nekem, Gabriel, hogy mi zajlik itt! Elvégre maga közeli barátja az igazgatóknak, s talán tudja, mi lehetett az oka, hogy a kerti jelenetet követő szünetben ilyen furcsán viselkedtek. Az előcsarnok előtt találkoztam velük, s kinyújtottam a kezem Richard úr felé, amikor meghallottam, hogy Moncharmin úr halkán odaveti nekem: „Menjen távolabb!... Minél messzebb! és ne érintse meg az igazgató urat!...” Attól félt, hogy elkapja tőlem a pestist?

– Hihetetlen!

– És néhány másodperc múlva, amikor La Broderie követ úr oda akart menni Richard úrhoz, maga is látta, hogy Moncharmin úr közéjük veti magát és felkiált: „Követ úr, könyörgök, ne érintse meg az igazgató urat!”

– Rémítő! És mit csinált ezalatt Richard?

– Hogy mit csinált? Hiszen látta! Egy félfordulatot tett, s köszönt valakinek, holott senki sem volt ott! Aztán pedig hátrálva visszavonult.

– Hátrálva?

– És Moncharmin, Richard mögött, szintén tett egy félfordulatot,

vagyis utánament és ő is hátrált! Mind a ketten hátráltak, egészen az igazgatósági lépcsőig! Magyarázza meg, hogy ha nem bolondok, mit jelent ez az egész?

– Bizonyára valami balettfigurát gyakoroltak! – mondja meggyőződés nélkül Gabriel.

Rémy titkár ebben a drámai percben úgy érezte, hogy mocskos tréfát űznek vele. Összevonta a szemöldökét, és szigorú képet vágott. Gabriel füléhez hajolt.

– Ne játssza az ostobát, Gabriel. Olyan dolgok történnek itt, melyekért Mercier és maga is felelős.

– Miről beszél? – kérdezi Gabriel.

– Ma este nem csak Christine Daaé tűnt el olyan hirtelen.

– Ó!

– Semmi ó! Meg tudja mondani nekem, hogy amikor Gyry mama az imént lement az előcsarnokba, Mercier miért fogta kézen, s miért rohant el vele?

– Nézze meg az ember – jegyzi meg Gabriel –, én észre sem vettem.

– Nagyon is észrevette, Gabriel, hiszen maga követte Mercier-t és Gyry mamát, egészen Mercier irodájáig. Ezután többen látták magát és Mercier-t, de Gyry mama nem került többé elő...

– Azt hiszi talán, hogy megettük?

– Nem! De amikor kétszer is ráfordították a kulcsot, és bezárkóztak a szobába, elmentem az ajtó előtt, s tudja, mit hallottam? Ezeket a szavakat: „Ó, a rablók! Ó, a rablók!”

Itt tart ez a különös társalgás, amikor megérkezik Mercier, teljesen kifulladásra.

– Még ez is... – mondja gyászos hangon – ...ez már több a soknál! Bekiabáltam nekik: „Nagyon nagy baj van! Nyissák ki! Én vagyok; Mercier!” Lépéseket hallottam. Kinyílt az ajtó, és feltűnt Moncharmin. Nagyon sápadt volt. „Maga meg mit akar?” – kérdezte. Én meg azt feleltem: „Elrabolták Christine Daaét.” Tudják, mit válaszolt? „Örüljön neki!” Azzal újra bezárta az ajtót, és ezt nyomta a kezembe.

Mercier kinyitja a tenyerét. Rémy és Gabriel nézik, hogy mi van benne.

– Egy biztosítótű! – kiáltja Rémy.

– Különös! Különös! – jelenti ki halkán Gabriel, s megborzong.

Váratlanul egy hangot hallanak; mind a hárman hátrafordulnak.

– Bocsánat, uraim, meg tudnák mondani, hogy hová tűnt Christine Daaé?

Bármilyen drámai volt a helyzet, egy ilyen kérdés hallatán bizonyára nevetésben törnek ki, ha nem látják azt a fájdalomról árulkodó arcot, mely nyomban részvétet ébresztett bennük. A kérdést Raoul de Chagny vikomt intézte hozzájuk.

Tizenhatodik fejezet

„Christine! Christine!”

Christine Daaé fantasztikus eltűnése után Raoul első gondolata az volt, hogy Erik a bűnös. Már nem kételkedett többé a zene angyalának többé-kevésbé természetfölötti hatalmában, legalábbis az operaházon belül, ahol ördögi birodalmat rendezett be magának.

Raoul felrohant a színpadra, a bánat és a szerelem örületében. „Christine! Christine!” – kiáltotta eszeveszetten, mintha visszahívhatná a lányt a sötét örvény mélyéről, ahová a szörny magával ragadta; zsákmánya még reszketett az isteni elragadtatástól, hiszen halotti leplében épp a Paradicsom angyalai közé készült felszállni. „Christine! Christine!” – ismételte Raoul... és úgy rémlett neki, hogy még hallja a lány kiáltásait a vékony deszkákon át, melyek elválasztották tőle. Lehajolt, s a kiszűrődő hangokat hallgatta... úgy kószált a színpadon, mint akinek elment az esze. Le akart szállni! Leszállni! Leszállni a sötét mélységbe, de az odavezető

utak zárva voltak előtte!

Elébe állt ez a hitvány akadály, mely rendesen könnyen félresiklik, s tárva-nyitva hagyja a mélységet, amely most mágnesként vonzotta. A lába alatt a deszkák a kongó úrt visszhangozták... ezek a deszkák most nemcsak mozdulatlanok, hanem mozdíthatatlanok is látszottak... olyanok voltak, mintha sohasem emelkedtek volna fel... s ráadásul még a színpad alá vezető lépcsőkön se mehetett le senki!

„Christine! Christine!” Nevetve lökik el... Gúnyolódnak rajta... Azt hiszik, hogy a szegény vőlegénynek hiányzik egy kereke!

Miféle erőltetett menetben, miféle csak általa ismert sötét és titokzatos folyosókon át hurcolhatta Erik azt a tiszta gyermeket a Lajos Fülöp-stílusú szobába, a búvóhelyére, melynek ajtaja a Pokol tavára nyílik? „Christine! Christine!” Nem válaszolsz! Élsz még egyáltalán? Nem lehelted még ki a lelked a rémülettől, amikor megérezted a szörny tüzes lélegzetét?

Raoul lázas agyában szörnyű gondolatok cikáztak.

Erik nyilvánvalóan megtudta a titkukat, és tisztában van vele, hogy Christine elárulta őt. Bosszút fog állni!

Mi telik még ki a zene angyalától, akit már csak iszonyú gögje hajt? Christine-re halál vár a mindenható szörny karjában!

Raoulnek eszébe jutott a két csillag, mely éjjel megjelent az erkélyen, és ügyetlen fegyverét átkozta, amiért elhibázta a lövést.

Most már biztos volt benne, hogy van olyan emberi szem, mely kitágul a sötétben, és úgy ragyog, mint a csillagok, vagy mint a macskák szeme. (Mindenki tudja, hogy vannak olyan albínók, akiknek nappal olyan a szemük, mint a nyúlé, éjjel pedig olyan, mint a macskáé!)

Igen, igen, Raoul egészen biztosan Erikre lőtt! Miért is nem ölte meg? A szörny elmenekült az ereszcsonán, ugyanúgy, mint a macskák és a fejecek szoktak, akik köztudomásúan egyenest az égbe is felkúsznának egy ereszcsonán.

Erik kétségtelenül valami merényletet fontolgatott a fiatalember ellen, de megsebesült és elmenekült, s most szegény Christine ellen

fordult.

Ezek a gondolatok kavarogtak Raoul fejében, miközben az énekesnő öltözője felé futott.

„Christine!... Christine!” Keserű könnyek égtek a fiatalember szemében, mikor meglátta szép menyasszonya szertesztét heverő ruháit, melyeket a lány már a meneküléshez készített elő. Ó! Miért is nem indultak el előbb? Miért késlekedtek annyit?... Miért is kockáztatták meg a fenyegető katasztrófát?... Miért ingerelték fel a szörnyet? Miért is dobták oda prédának azt az égi hangot annak a démoni léleknek...

*Glóriás angyali sereg!
Vidd fel a mennybe lelkeket!*

Raoult fojtogatta a zokogás, átkok és szitkok törtek fel belőle. Ügyetlen tenyerével a nagy tükröt tapogatta, mely egy este megnyílt Christine előtt, s utat nyitott neki a sötét mélység felé. Megnyomja, feszegeti, tapogatja... de a tükör nyilván csak Eriknek engedelmeskedik... Vagy egy ilyen tükörnél ilyesmivel semmire sem megy az ember? Elég, ha néhány szót ejtünk ki? Amikor még kisgyerek volt, azt mesélték neki, hogy néhány tárgy hallgat a jó szóra!

Raoul hirtelen emlékezni kezdett... egy rács, ami a Scribe utcára nyílik... föld alatti folyosó, mely a tótól egyenesen a Scribe utcához vezet... Igen, Christine erről is beszélt. Raoul előbb még meggyőződött róla, hogy a kulcs sajnos nincs a bőröndben, s azután már rohant is a Scribe utcába.

Már kinn is van, reszkető kézzel tapogatja az óriási köveket, a lejáratot keresi... rácsokba ütközik... ez az... vagy inkább az a szellőzőnyílás? Hiába próbál benézni a rácsokon... mélységes sötétség van mögöttük... Hallgatózik. Micsoda csend! Megkerüli az épületet. Micsoda rudak! Hatalmas rácsok! Ez meg az igazgatósági bejárat. Raoul a portáshoz lép.

– Bocsánat! Asszonyom, meg tudná mondani, hogy hol van az a rácsos ajtó vagy vasajtó, amely a Scribe utcára nyílik... és amelyen

le lehet jutni a tóhoz? Tudja, hol van a tó? Igen, a tó! A föld alatti tó... az operaház alatt.

– Uram, én tudom, hogy van egy tó az operaház alatt, de azt nem tudom, hogy melyik ajtón át lehet lejutni... még sohasem jártam ott.

– És a Scribe utca, asszonyom? A Scribe utca? Járt már valaha a Scribe utcában?

A portásnő felnevet! Hahotázik! Raoul bömbölve menekül el, szökellve rohan fel a lépcsőn, majd leereszkedik egy másikon, keresztülvág az igazgatóságon, s máris a színpad fényözönében találja magát.

Megáll, a szíve majd' megszakad, olyan hevesen ver lihegő mellkasában: hátha közben megtalálták Christine Daaét? Egy csoportot lát. Megkérdezi:

– Bocsánat, uraim, nem látták Christine Daaét? És nevetnek rajta.

Ebben a pillanatban a színpadon suttogás hallatszik, és fekete ruhás, sűrűn hadonászó férfiak kíséretében megjelenik egy ember, aki meglehetősen nyugodtnak látszik. Szeretetre méltó képet vág, az arca rózsaszín és pufók, a haja ápolat, kék szemében csodálatos derű csillog. Mercier rámutat az újonnan érkezőre, és azt mondja Chagny vikomtnak:

– Íme, ez az az ember, uram, akinek felteheti ezt a kérdést. Bemutatom önnek Mifroid rendőrfelügyelő urat.

– Ó! Chagny vikomt úr! Örülök, hogy látom, uram – mondja a felügyelő. – Ha lenne olyan szíves, és velem jönne... Hol vannak az igazgatók?... Hol vannak az igazgatók?

Mínthogy a gondnok hallgat, Rémy titkár tájékoztatja a rendőrfelügyelő urat: az igazgató urak bezárkóztak az irodájukba, s még nem is tudják, hogy mi történt.

– Az meg hogy lehet? Menjünk az irodájukhoz! Mifroid úr, nyomában az egyre növekvő kísérettel, az igazgatóság felé veszi az útját. Mercier a tömegben egy kulcsot csúsztat Gabriel kezébe.

– Rosszul állnak a dolgok – súgja oda neki. – Menj, vidd ki egy kicsit a levegőre Giry mamát...

Gabriel elmegy. A tömeg rövidesen az igazgatóság ajtaja elé ér.

Mercier hiába szólongatja az igazgatókat, az ajtó nem nyílik ki.

– A törvény nevében, kinyitni! – parancsolja tiszta s kissé nyugtalan hangon Mifroid úr.

Végre feltárul az ajtó. Az emberek a felügyelő mögött szintén berontanak az irodába.

Raoul lép be utolsónak. Már épp követni akarja a többieket, amikor egy kéz nehezedik a vállára, és a fiú ezeket a szavakat hallja:

– Erik titkai senkire sem tartoznak!

Raoul visszafordul, és kis híján felkiált. A kéz, amely a vállán volt, most egy ébenfekete bőrű, villogó zöld szemű férfi ajkára simul, aki prémes sapkát visel... A Perzsa!

Az ismeretlen megismétli a hallgatást parancsoló mozdulatot, és amikor a megdöbbenet vikomt firtatni próbálná, mi az oka titokzatos közbelépésének, már el is köszön a Perzsa, és eltűnik a szeme elől.

Tizenhetedik fejezet

Giry mama meglepő vallomása, mely leleplezi az operaház fantomjához fűződő kapcsolatát

Mielőtt követnék Mifroid rendőrfelügyelő urat az igazgatóságra, az olvasó engedélyével kitérnék bizonyos különleges eseményekre, melyek abban az irodában játszódtak le, ahova Rémy, a titkár és Mercier, a gondnok hiába próbált bejutni. Richard és Moncharmin úr zárkózott be oda, az olvasó előtt egyelőre még ismeretlen okból; s a szerző történelmi kötelességének – vagyis inkább történészi kötelességének – tekinti, hogy ne titkolja tovább, mi készítette őket

erre.

Említettem már, hogy az utóbbi időben az igazgatók kedélyállapota milyen kellemetlen változáson ment át, s utaltam arra is, hogy erre az átalakulásra a csillár ismeretes lezuhanása se adott kellő magyarázatot.

Tudassuk hát az olvasóval – bár az igazgató urak ezt az eseményt maguktól sohasem hozták volna nyilvánosságra –, hogy a Fantom nyugodtan felvette az első húszezer frankját! A tranzakció, melyet sírás és fogaknak csikorgatása kísért, a lehető legegyszerűbben zajlott le.

Egyik reggel az igazgatók egy-egy megcímezett borítékot találtak az íróasztalukon. A címzés így szólt: „Az operaház fantomjának (személyes ügy).” A boríték mellett pedig egy kis cédulán a következő üzenet volt olvasható: „Itt az idő, hogy teljesítse a működési szabályzat rendelkezését: csúsztasson bele húszezer frankos bankjegyet ebbe a borítékba, majd pecsételje le a saját pecsétnyomójával, és adja át Giry mamának, aki már tudja, hogy mit tegyen vele.”

Az igazgató uraknak több se kellett, időt se vesztegettek rá, hogy kinyomozzák, hogyan kerültek gondosan kulcsra zárt szobájukba azok az ördögi levelek; egyszerűen csak lehetőséget kerestek, hogy végre nyakon csípjék azt a titokzatos énektanárt. És miután a legnagyobb titoktartás terhe mellett elmesélték az ügyet Gabrielnek és Mercier-nek, beletettek a borítékba húszezer frankot, és magyarázatot se kérve rábízták Giry mamára, akit időközben visszavettek az állásába. A jegyszedőnő nem látszott meglepettnek. Talán említenem sem kell, hogy az idős hölgyet vizsla szemmel figyelték! Ő azonnal a Fantom páholyához ment, és az értékes borítékot a könyöklő alatti asztalkára helyezte. A két igazgató, valamint Gabriel és Mercier úgy rejtőztek el, hogy egy másodpercre se veszítsék szem elől azt a borítékot az előadás alatt, de utána sem. A borítékhoz még akkor sem nyúlt senki, amikor a színház már teljesen kiürült, s csak az igazgatók, Gabriel és Mercier urak voltak még ott, mert már Giry mama is elment. Végül megunták a dolgot, s

felnyitották a borítékot, miután megállapították, hogy a pecsétek sértetlenek.

Első látásra Richard és Moncharmin úgy ítélték meg, hogy a bankjegyek még mindig a borítékban vannak, s csak később vették észre, hogy nem ugyanazokat a bankókat látják. A húsz valódi ezerfrankos eltűnt, s valaki tréfás játék pénzeket tett a helyükre! A jelenlevők feldühödtek és megijedtek.

– Erre még Robert Houdini, a híres bűvész sem képes!

– Nem bizony – felelte Richard –, s milyen drága multság volt ez!

Moncharmin ragaszkodott hozzá, hogy értesítsék a felügyelőt, de Richard nem értett vele egyet. Kétségtelenül megvolt a maga terve:

– Ne nevéssük ki magunkat! – mondta. – Egész Párizs rajtunk röhög. Az operaház fantomja megnyerte az első játszmat, de a második a miénk lesz.

Természetesen a következő járandóságra gondolt.

Bármilyen tökéletesen játszották is a szerepüket az igazgatók, a következő hetekben levertség lett úrrá rajtuk. És ez, úgy hiszem, teljesen érthető. Csak azért nem fordultak már akkor a rendőrséghez, mert a lelkük mélyén még mindig úgy érezték, hogy egy ilyen furcsa kaland csak valami gyűlöletes tréfa lehet, amit az elődeik szerveztek meg, s amit nem akartak elhíresztelni, mielőtt az „utolsó szó” el nem hangzik. Ugyanekkor Moncharmin olykor Richard-ra is gyanakodott, minthogy a társának akadtak egykor tréfás ötletei. Ilyen lelkiállapotban, minden eshetőségre készen várták az események alakulását, figyelve és figyeltetve Giry mamát, akinek Richard utasítására senki sem szólt egy szót sem.

– Ha ő bűntárs – mondta az igazgató –, a bankjegyekre már keresztet vethetünk. De én úgy látom, hogy ez az öregasszony csak egy ostoba teremtés!

– Túl sok ostoba ember keveredett ebbe az ügybe! – tette hozzá tünődve Moncharmin.

– Ki láthatta előre? – panaszolta Richard. – De én akkor sem félek... legközelebb óvatosabb leszek... így következett el az

esedékes kifizetés napja... az a nap, amikor Christine Daaé eltűnt.

Reggel a Fantom levele jelezte, hogy újra fizetni kell. „Tegyenek úgy, mint a legutóbbi alkalommal – közölte barátságosan a Fantom. – Múltkor minden nagyszerűen ment. Adják át a borítékot a húszezer frankkal a kiváló Gyry asszonynak.”

A cédulához a szokásos borítékot mellékeltek. Csak meg kellett tölteni pénzzel.

A tranzakciót este kellett végrehajtani, fél órával az előadás előtt. Tehát a függöny felemelkedése, a híres *Faust* kezdete előtt lépünk be az igazgatók barlangjába.

Richard megmutatja a borítékot Moncharminnak, majd leszámol előtte húszezer frankot, és becsúsztatja egy borítékba, amit azonban most nem zár le.

– És most hívják ide Gyry mamát – mondja. Elmennek, hogy megkeressék az öregasszonyt, aki belép, s illendően köszön. Még mindig a fekete taft-ruha van rajta, melynek színe rozsdavörösbe és lilába játszik, s még mindig a koromszínű, tollas kalapját viseli. Úgy tűnik, jókedve van. Nem is teketóriázik:

– Jó estét kívánok! Csak nem a boríték miatt hívtatok?

– De igen, Gyryné – mondja barátságosan Richard. – A boríték miatt... de van még valami.

– Szolgálatára, igazgató úr, szolgálatára! És mi az a másik dolog, kérem szépen?

– Először is kérdezni szeretnék valamit.

– Kérdezzen csak, igazgató úr, Gyry mama azért van itt, hogy válaszoljon.

– Még mindig jóban van a Fantommal?

– Meghiszem azt, igazgató úr, meghiszem azt!

– Na hát, nagyon örülünk neki... Akkor mondja meg, Gyryné... – és itt Richard úgy hangsúlyozza a szavait, mintha vallomást tenne – ...hiszen magunk között vagyunk, nincsenek titkaink... és maga se hülye...

– De igazgató úr! – kiált fel a jegyszédőnő, s félbehagyja a játszadozást kalapja két fekete tollával –, higgye el nekem, hogy ezt

még senki sem hitte rólam.

– Egyetértünk. A Fantom históriája jó hecc volt, ugyebár? De valljuk be így egymás közt, hogy már éppen elég sokáig tartott.

Giry asszony úgy néz az igazgatókra, mintha kínaiul szóltak volna hozzá. Közelebb lép Richard íróasztalához, s nyugtalanul ezt mondja:

– Mit akar ezzel mondani? Nem értem!

– Ó, nagyon is érti maga. De bennünket is meg fog érteni... Először is mondja meg, hogy hívják őt!

– Kicsodát?

– Hát azt, akinek maga a bűntársa, Giry mama!

– A Fantom bűntársa volnék?... Kinek a bűntársa?

– Maga végrehajtja azt, amit ő akar.

– Ó, hát igazán nem sokat akar.

– És mindig borraivalót ad magának!

– Nem panaszkodom.

– Mennyit kap tőle azért, hogy elviszi ezt a borítékot?

– Tíz frankot.

– Az ördögbe is! Nem erőlteti meg magát!

– Hogyhogy?

– Mindjárt megmondjuk, Giry mama. De előbb meg szeretnénk tudni, hogy maga mi okból... miféle különleges okból adta el magát épp ennek a Fantomnak testestül-lelkestül... Mert Giry mama barátsága és hűsége biztosan nem eladó se két fityingért, se tíz frankért.

– Annyi szent! De hát megmondom én magának, igazgató úr, hogy mi okból! Nincsen benne semmi szégyellnivaló... épp ellenkezőleg!

– Sejtjük, Giry mama.

– Nos, hallgassanak ide... a Fantom imádja, ha történeteket mesélek róla.

– Hahaha! – kacagott Richard gúnyosan.

– De ez csak rám tartozik – folytatta az öregasszony. – Szóval az ötös páholyban történt... egy este találok egy levelet... olyan vörös

tintával írt feljegyzést... Igazgató úr, oda se kell adnom, hogy elolvassa, mert kívülről tudom... és sohasem fogom elfelejteni, még ha száz évig élek is!

Giry mama kihúzza magát, s megható ékesszólással felmondja a levelet:

– „Asszonyom! – 1825: Ménetrier kisasszony, szólótáncos, Cussy márkai felesége lett. – 1832: Marie Taglioni kisasszony, táncosnő, Gilbert des Voisins gróf felesége lett. – 1846: La Sota, táncosnő, a spanyol király fivérének hitvese lett. – 1847: Lola Montes, táncosnő, Bajor Lajos király felesége és Landsfeld grófnő lett. – 1848: Maria kisasszony, táncosnő, d'Hermeville bárónő lett. – 1870: Thérèse Hessler, táncosnő, Don Fernando, a portugál király fivérének felesége lett...”

Richard és Moncharmin hallgatta az öregasszonyt, aki ahogy előrehaladt a dicsőséges házasságok felsorolásában, egyre élénkebb lett, és végül, mintha maga Sybilla volna, híres háromlábú székén, büszkeségtől repesve vágta ki a profetikusság levél utolsó mondatát:

– „1885: Meg Giry császárnő lesz!”

A jegyszédőnő e végső erőfeszítéstől kimerülve egy székre rogyott, úgy fejezte be:

– Kérem szépen, és mindez alá ez volt írva: „Az operaház fantomja.” Én akkor már hallottam egyet s mást a Fantomról, de csak félig hittem benne. Attól a naptól azonban, amikor bejelentette, hogy a kis Meg, az én édesleányom, az én méhemnek gyümölcse, császárnő lesz, mindent elhittem neki.

Valóban nem is kellett sokáig vizsgálni Giry mama átszellemült arcát, hogy megérthesse az ember, milyen hatást tett a lelkére ez a két szó: „Fantom” és „császárnő”.

De ki tarthatja kézben a drótot, mely ezt a különös bábót mozgatja? Kicsoda?

– Maga tehát nem is látta őt, s mégis elhiszi, amit mond? – kérdezte Moncharmin.

– Igen. Elvégre neki köszönhetem, hogy a kis Meg, az én lányom ma már szólótáncos. Azt mondtam a Fantomnak: „Ahhoz, hogy

1885-ben császárnő legyen, nincs vesztegetni való idő, azonnal szólótáncosnak kell lennie.” Azt felelte: „Rendben van.” Csak egy szót kellett szólnia Poligny úrnak, s a dolog el volt intézve...

– Ezek szerint Poligny úr látta őt!

– Dehogy, ő se látta, csak hallotta! A Fantom a fülébe súgott valamit! Tudják, ez azon az estén történt, amikor ő is az ötös páholyban volt, és sápadtan jött ki onnan.

Moncharmin felsóhajtott.

– Micsoda história! – nyögte.

– Ó, én mindig tudtam, hogy a Fantomnak és Poligny úrnak közös titkaik vannak – jegyezte meg Giry mama. – Amit a Fantom kért, Poligny úr teljesítette... semmit sem tudott megtagadni tőle.

– Hallottad, Richard, Poligny úr semmit sem tagadott meg a Fantomtól.

– Igen, igen, jól hallottam! – jelentette ki Richard. – Poligny úr a Fantom barátja. S miután Giryné Poligny úr barátnője, már helyben is vagyunk – tette hozzá zordan. – De engem nem Poligny úr foglalkoztat... egyetlen személy sorsa érdekel, s ez Giryné! Giry mama, tudja, mi van ebben a borítékban?

– Istenemre nem! – mondta az öregasszony.

– Hát akkor nézzen bele.

Giry mama zavart pillantást vetett a borítékra, majd újra visszanyerte a hangját.

– Ezerfrankos bankjegyek! – kiáltotta.

– Igen, Giry asszony... igen, ezres bankók... És ezt maga jól tudta!

– Én, igazgató úr... Én? Esküszöm...

– Ne esküdjön, Giry mama... És most megmondom, miért hívtam még ide... A rendőrség le fogja magát tartóztatni.

A koromszínű kalap két fekete tolla, mely rendesen kérdőjel formájú volt, hirtelen felkiáltójellé egyenesedett; ami a kalapot magát illeti, megbillent, s kis híján veszélybe sodorta a kontyot. A meglepődés, a méltatlankodás, a tiltakozás és a félelem ilyen különös piruettben nyilvánult meg a kis Meg anyjánál: egy „oldallépést” tett,

majd az erkölcsében megsértett hölgy egy ugrással az igazgató orra előtt termett, aki karosszékében akaratlanul is meghátrált előtte.

– Engem akarnak letartóztatni?!

Félő volt, hogy mindjárt Richard úr arcába köpi a maradék három fogát.

Richard úr hősiezen viselkedett. Nem hátrált tovább. Fenyegető mutatóujjával mintha már a bírák előtt vádolta volna az ötös számú páholy nyitogatóját.

– Giryné, én magát letartóztattatom, mint tolvajt!

– Ismételje meg!

Azzal Gyry mama teljes erőből pofon vágta Richard igazgató urat, mielőtt még Moncharmin igazgató beavatkozhatott volna. Gyors bosszú! A dühödöt öregasszony kóros keze lecsapott az igazgató arcára, s a botrányos mozdulatot a bűvös boríték is megsínylette: az ütéstől kinyílt, s kihullottak belőle a bankjegyek, melyek óriási pillangóként röpködtek az irodában.

A két igazgató felkiáltott, s ugyanaz a gondolatuk támadt. Térdre vetették magukat, s lázasan, sietve gyűjtötték össze az értékes papírdarabokat.

– Mind valódi? – kérdezte Moncharmin.

– Mind valódi? – kérdezte Richard.

– Mind valódi!!!

Fölöttük Gyry asszony három foga közt szitkozódott, ocsmány, undorító szavakat mondott. Egyetlen vezérmotívumot lehetett csak kivenni a szitokáradatból:

– Én tolvaj... Még hogy én tolvaj! Aztán az öregasszony kifulladt.

Felkiáltott:

– Tönkretettek!

Azzal újra Richard elé ugrott.

– Mindenesetre – rikácsolta –, magának, Richard úr, jobban kellene tudnia, hogy hová tűnt az a húszezer frank!

– Nekem? – kérdezte döbbenetben Richard. – Honnan tudhatnám?

Moncharmin úr komor és nyugtalan lett, s ragaszkodott hozzá,

hogy a jóasszony azonnal adjon magyarázatot.

– Micsoda? Miért gondolja, Giryné, hogy Richard úr jobban tudja magánál, hogy hová tűnt az a húszezer frank?

Ami Richard-t illeti, elpirult Moncharmin tekintetétől, megragadta Giry mama kezét és erőteljesen megrázta. Hangja a mennydörgést utánozta: felmorajlott, dübörgött, majd kitört...

– Miért tudhatnám jobban, hogy hová tűnt a húszezer frank? Miért?

– Mert az ön zsebéből tűnt el! – súgta az öregasszony, s úgy nézett rá, mintha ördögöt látna.

Ekkor Richard úr semmisült meg, részben e váratlan választól, részben pedig Moncharmin gyanakvó tekintetétől. Hirtelen elvesztette az erejét, melyre pedig a nehéz pillanatban szüksége lett volna, hogy visszautasítsa az aljas gyanúsítást.

A legártatlanabb emberek szoktak csak ennyire nagyon bűnösnek látszani, akiknek a szívében béke lakik, s ezért egy váratlan gyanúsításra elsápadnak vagy elvörösödnek; megtántorodnak, megmerevednek, némán hallgatnak vagy tiltakoznak, nem mondanak semmit, amikor beszélni kellene, vagy beszélnek, amikor semmit sem volna szabad mondani, nem izzadnak, amikor törölgetni kellene a homlokukat, vagy izzadnak, amikor nem kellene izzadniuk.

Moncharmin megállította a bosszúszomjas lendületet, mellyel az ártatlan Richard Girynére akarta vetni magát. Szelíd, bátorító hangon azt kérdezte az öregasszonytól:

– Hogyan gyanúsíthatja a munkatársunkat, Richard urat azzal, hogy zsebre vágott húszezer frankot?

– Én ezt sohasem mondtam – jelentette ki Giry mama. – Én magam tettem a húszezer frankot Richard úr zsebébe.

Halkan hozzátette:

– Bánom is én! Most már mindegy... a Fantom talán megbocsátja, hogy elszóltam magam!

És mivel Richard újra üvöltetni készült, Moncharmin csendre intette.

– Nyugalom! Nyugalom! Hadd magyarázza meg ő! Engedd, hogy

kikérdezzem! – És hozzátette: – Különös, hogy ilyen hangon beszélsz velem! Elértük, hogy a titok kezd megvilágosodni! Te pedig dühöngsz! Nincs igazad! Én nagyszerűen szórakozom.

Giry mama, az áldozat, felemelte a fejét. Az arcáról az ártatlanságba vetett hit sugárzott.

– Ön mondja, hogy húszezer frank volt a borítékban, amit Richard úr zsebébe tettem, de én megismétlem, hogy nem tudtam róla semmit... Sem én, sem Richard úr!

– Ó, ó! – mondta Richard, nyilvánvaló elégtétellel, ami nem tetszett Moncharminnak. – Szóval én sem tudtam róla! Húszezer frankot tett a zsebembe, s én nem tudtam róla! Nagyon örülök neki, Giryéné.

– Igen – erősítette meg a rettenetes hölgy –, úgy van! Egyikünk sem tudott róla! De maga végül mégiscsak észrevette.

Richard bizonyára felfalta volna Giry mamát, ha Moncharmin nincs ott. De Moncharmin megvédte az öregasszonyt, s felgyorsította a kihallgatást.

– Miféle borítékot tett maga Richard úr zsebébe? Azt nem, amit mi adtunk magának, s amit előttünk vitt be az ötös páholyba. Abban benne volt a húszezer frank, a másikban pedig nem.

– Bocsánat! Azt a borítékot csúsztattam az igazgató úr zsebébe, amit az igazgató úrtól kaptam – magyarázta Giry mama. – Amit letettem a Fantom páholyában, az egy másik, ugyanolyan boríték volt, amit előzőleg a Fantom adott nekem, s én a ruhám ujjában tartogattam!

Giry mama ekkor elővett a ruhája ujjából egy megcímezett borítékot, mely azonos volt azzal, amely a húszezer frankot rejtette magában. Az igazgató urak nyomban rátették a kezüket. Megvizsgálták, megállapították, hogy az ő pecsétnyomójukkal zárták le. Felnyitották... hús darab játékpénz lapult benne, ugyanolyan, mint ami egy hónappal azelőtt annyira elképesztette őket.

– Milyen egyszerű! – szólalt meg Richard.

– Milyen egyszerű! – ismétli ünnepélyesen Moncharmin.

– A leghíresebb bűvészek trükkjei mindig a legegyszerűbbek.

Elég, ha egy beavatott férfi...

– *Vagy* nő! – teszi hozzá Moncharmin.

És folytatja, szemét Giry mamára függesztve, mintha hipnotizálni akarná.

– Valóban a Fantom juttatta el magának ezt a borítékot, s valóban ő mondta, hogy cserélje ki azzal, amit átadtunk magának? Valóban ő mondta, hogy az utóbbit tegye Richard úr zsebébe?

– Igen, ő volt!

– Akkor be tudná mutatni a tudományát előttünk is? Íme a boríték. Cselekedjék úgy, mintha mi nem is tudnánk róla.

– Ahogy parancsolják!

Giry mama felvette a húsz bankjeggyel teli borítékot, s az ajtó felé indult. Kis híján ki is ment. A két igazgató ekkor érte utol.

– Nem, nem! Ezt ne csinálja többé! Ebből elégünk van! Ne kezdjük újra!

– Bocsánat – szabadkozott az öregasszony –, bocsánat... De azt mondták, tegyek úgy, mintha nem tudnának semmiről! Hát ha nem tudnának semmiről, én most elmennék a borítékkal!

– És hogyan csúsztatná a zsebembe? – kérdezte Richard, akiről Moncharmin le sem vette a bal szemét, miközben a jobbal Giry mamát figyelte, ami elég nehéz feladat; de Moncharmin mindenre elszánta magát, hogy az igazságot kiderítse.

– Akkor kell a zsebébe csúsztatnom a borítékot, amikor a legkevésbé várja, igazgató úr. Tudja talán, hogy én egész este jövök-megyek, megfordulok a díszletek mögött, s anyai jogon elkísérem a lányomat a táncosnők társalgójába; az előadás alatt balettcipőt viszek neki meg kölnvizet... Szóval, én úgy járok-kelek, ahogy nekem tetszik... A páholybélő urak is jönnek-mennek... És maguk is, igazgató urak... Arrafelé mindig sok az ember... Az igazgató úr mögé kerülök, s becsúsztatom a borítékot a frakkja hátsó zsebébe... Ez nem boszorkányság!

– Ez nem boszorkányság – morog Richard, s olyan szemeket mereszt, mint a mennydörgő Jupiter –, ez nem boszorkányság! De én rájöttem, hogy maga hazudik, vén boszorkány!

A sértés kevésbé háborítja föl a tiszteletre méltó hölgyet, mint az a tény, hogy kétségbe vonják a szavahihetőségét. Főlegyenesedik, szája eltorzul, kilátszik a három foga.

– Miért?!

– Azért, mert azon az estén én végig az ötös páholyt figyeltem, s benne a hamis borítékot, amit maga helyezett el. Egy másodpercre sem mentem le a táncosok társalgójába...

– Csakhogy, igazgató úr, én nem azon az estén adtam át önnek a borítékot! Hanem a következő előadáson... Azon az estén, amikor a helyettes művészeti államtitkár úr...

Richard hirtelen félbeszakítja Gyry mamát.

– Igaz – tűnődik –, most már emlékszem! A helyettes államtitkár úr a díszletek mögé jött. Kéretett engem, s én egy pillanatig átmentem a táncosok társalgóján. A társalgó lépcsőjén voltam... A helyettes államtitkár úr és a titkárságának a vezetője szintén a társalgóban volt... Hirtelen megfordultam... Ekkor ment el mögöttem... Gyry mama... Úgy éreztem, hogy még sűrölt is... Csak maga volt mögöttem... Pontosan emlékszem, hogy történt!

– Hát ez az, igazgató úr! Akkor jártam a végére a dolgomnak, s az ön zsebe volt a végállomás. Kényelmes egy zsebe van, igazgató úr!

Gyry asszony meg is mutatja, hogy csinálta. Olyan gyorsan megy el Richard úr mögött, hogy Moncharmin, aki most mind a két szemével figyel, alig jut szóhoz. Gyry mama villámgyorsan elhelyezi a borítékot az igazgató úr frakkjának egyik hátsó zsebében.

– Hát persze! – kiált fel sápadtan Richard. – Ez jó húzás volt a Fantom részéről. A következő problémát kellett megoldania: ki kellett iktatni minden veszélyes közvetítőt a között, aki adja, illetve a között, aki elveszi a húszezer frankot! Jobb kézbesítőt nem is találhatott volna, mint engem, akinek a zsebéből észrevétlenül ki lehet húzni, hiszen én nem is tudtam, hogy benne van... Csodálatos!

– Csodálatos, kétségtelenül! – licitált Moncharmin. – Csak azt felejtet el, Richard, hogy én tízezer frankot adtam a húszezerből, s nekem semmit sem raktak a zsebembe!

Tizennyolcadik fejezet

Egy furcsán viselkedő biztosítótű

(Folytatás)

Moncharmin utolsó mondatából egyértelműen kitűnt, hogy már egy ideje az igazgatótársát gyanúsítja. Richard ezért nyomban viharos magyarázkodásba fogott, majd végül kijelentette, hogy mindent úgy tesz, ahogy Moncharmin akarja, s mindenben segíteni fog neki, csak leplezzék le azt a nyomorult fickót, aki szórakozik velük. Így érkeztünk el a kerti jelenetet követő szünethez, amikor Rémy titkár úr, akinek semmi sem kerüli el a figyelmét, észrevette, hogy milyen furcsán viselkednek az igazgatók. Ezek után könnyen magyarázatot találunk rá, hogy miért voltak olyan kivételesen hóbortosak az operaház vezetői, s mi indokolta a tisztségük méltóságához oly kevésbé illő magatartásukat.

Richard és Moncharmin viselkedését az imént hallott vallomás határozta meg. Richard pontosan ugyanazokat a mozdulatokat igyekezett elismételni, melyeket az első húszezer frank eltűnésekor tett; ugyanakkor Moncharmin le sem vette a szemét Richard hátsó zsebéről, melybe Giry asszony előzőleg belecsúsztatta a második húszezer frankot.

Richard pontosan ugyanazon a helyen állt, ahol akkor a helyettes művészeti államtitkárt üdvözölte, és néhány lépésnyire tőle, a háta mögött Moncharmin úr örködött.

Giry mama elmegy, súrolja Richard urat, az igazgatója hátsó zsebébe tesz húszezer frankot, majd eltűnik...

Vagy inkább eltűntetik. Moncharmin utasítása szerint, amit néhány perccel a jelenet felidézése előtt adott Merciernek, a gondnok bezárja a derék hölgyet az irodájába. Az öregasszony így nem léphet

érintkezésbe a fantomjával. És szegény teremtés hagyja, hogy bezárják, mert Giry mama megrémült az eseményektől, elvesztette a magabiztosságát. Rendetlen fejdísze alatt tágra nyitotta megdőbbszent madárszemét, s a visszahangzó folyosón már hallani vélte az őt gyanúsító felügyelőt, amitől akkorákat sóhajtott, hogy a nagy lépcsőház oszlopai kis híján megrepedtek tőle.

Ezalatt Richard úr hajlong, köszön és üdvözöl, s közben mindvégig hátrafelé lépeget, mintha most is előtte állna egy olyan mindenható tisztviselő, mint a helyettes művészeti államtitkár.

S bár az udvariasság efféle jelei a legkevésbé sem voltak meglepőek a helyettes államtitkár előtt, ezúttal ez a természetes, ámde megmagyarázhatatlan jelenet érthetően megdőbbszentette a szemtanúkat, hiszen most az igazgató úr előtt nem állt senki. Richard úr az úrt köszöntötte... a semmi előtt hajlongott és hátrált – vagyis hátrafelé lépegetett –, a semmi előtt...

Moncharmin úr néhány lépésnyire tőle ugyanezt tette. Majd félrelökte Rémy urat, s könyörgött La Broderie követ úrnak és a Credit Central igazgatójának, hogy „meg ne érintse az igazgató urat”.

Moncharmin, akinek megvolt a maga elképzelése a történetekről, nem hitte el, amit Richard mondott neki, s eszébe se jutott, hogy a követ urat, a Credit Central igazgatóját vagy Rémy titkár urat gyanúsítsa a húszezer frank eltüntetésével. Ezt annál kevésbé tartotta valószínűnek, mert ebben a megrendezett jelenetben, miután Giry mama súrolta Richard urat, senki sem közelítette meg az igazgatót a színháznak ebben a részében. De hát akkor miért volt szükség rá, hogy az igazgató az egy hónappal azelőtti mozdulatokat ismételve találkozzék valakivel?

Eleinte azért hátrált, hogy mindenkit köszönteni tudjon, Richard később már óvatosságból lépegetett hátrafelé... egészen az igazgatóság folyosójáig. Eközben Moncharmin végig hátulról figyelte, ő maga pedig azt nézte, hogy előlről ki közeledik hozzá.

Az, hogy a zeneakadémia igazgatói ilyen furcsa módon sétálgatnak a díszletek mögött, természetesen nem maradhatott észrevétlen. Fel is figyeltek rá. Richard és Moncharmin uraknak az

volt a szerencsájük, hogy amikor sor került erre az érdekes jelenetre, a kis balettnövendékek éppen az elméleti próbatermükben voltak. Bizonyára sikerük lett volna a kislányok körében.

Miután megérkeztek az igazgatóság félhomályos folyosójára, Richard halkán azt mondta Moncharminnak:

– Biztos vagyok benne, hogy senki sem érintett meg... most húzódj egy kissé távolabb, s nagyon figyelj, amíg a sötétben elsétálok a dolgozószobám ajtajáig... ne keltsük fel senkinek a gyanúját, s majd meglátjuk, mi fog történni.

De Moncharmin azt felelte:

– Nem, Richard! Nem... Menj előttem... s én szorosan mögöttem leszek! Egy lépésre sem maradok el tőled.

– De hiszen így soha az életben nem lophatják el tőlünk a húszezer frankot! – kiáltott fel Richard.

– Azt remélem is! – jelentette ki Moncharmin.

– Képtelenség, amit csinálunk.

– Mi pontosan azt tesszük, amit múltkor tettünk. Akkor a színpad kijáratánál csatlakoztam hozzád, ennek a folyosónak a sarkán... s szorosan a hátad mögött mentem utánad.

– Pontosán így volt! – sóhajtott Richard, s fejcsóválva bár, de engedelmeskedett Moncharminnak.

Két perccel később az igazgatók bezárkóztak az igazgatói dolgozószobába. Maga Moncharmin vágta zsebre a kulcsot. – Ugyanígy zárkóztunk be a múltkor is, s itt tartózkodtunk egészen addig, míg te haza nem mentél az operából.

– Ez igaz! És senki sem zavart bennünket?

– Senki.

– Nos, akkor bizonyára a hazafelé vezető úton ürítették ki a zsebemet – próbált visszaemlékezni Richard.

– Nem – vetette ellen Moncharmin –, nem, az lehetetlen... Hiszen én vittelek haza a kocsimon. Az a húszezer frank nálad, a házádban tűnhetett el, kétség sem férhet hozzá.

Ez volt Moncharmin elképzelése a történekről.

– Hihetetlen! – tiltakozott Richard. – Én feltétlenül megbízom a

cselédeimben... és ha valamelyik ellopta volna a pénzt, már rég meglépett volna.

Moncharmin vállat vont, ami azt jelezte, hogy nem akar belebonyolódni a részletekbe.

Ezek után Richard úr úgy vélte, hogy Moncharmin megengedhetlen hangot ütött meg vele szemben.

– Moncharmin, most már elég!

– Valóban, Richard, még sok is!

– Te engem mersz gyanúsítani?

– Igen, azzal, hogy gonosz tréfát üzöl velem!

– Húszezer frankkal nem szoktak tréfálni.

– Nekem is ez a véleményem – jelentette ki Moncharmin, majd elővett egy újságot és belemerült az olvasásba.

– Mit csinálsz? – kérdezte Richard. – Képes vagy újságot olvasni?

– Igen, Richard, egészen addig olvasok, amíg haza nem viszek.

Richard kitépi az újságot Moncharmin kezéből. Moncharmin feláll, bosszúsabb, mint valaha. Richard szembefordul vele, keresztbe tett karral, pimaszul kihívó testtartásban.

– Elmondom, hogy mit gondolok erről az egészből. Azt gondolom, ami nyilvánvalóan felötlene bennem, ha, mint a múltkor is, megint kettesben töltjük az estét, s te hazaviszel, s az elválásunkkor azt tapasztalom, hogy a húszezer frank nincs benne a frakkom zsebében... ugyanúgy, mint a múltkor.

– És mi ötlene akkor fel benned?! – kiáltott fel Moncharmin elvörösödve.

– Az, hogy mivel egy percre sem tágitottál mellőlem, s akárcsak múltkor, most is te vagy az egyetlen, aki a közelemben voltál, szóval az ötlene fel bennem, hogy ha a húszezer frank nem lesz a zsebemben, akkor esetleg a tiedbe vándorolt át!

Moncharminnak váratlanul eszébe jutott valami, s felugrott örömeiben.

– Egy biztosítótút! – kiáltott fel.

– Mit akarsz azzal a biztosítótúttal?

– Odatűzöm a ruhához a pénzt! Egy biztosítótűt! Egy biztosítótűt!

– Oda akarsz tűzni egy biztosítótűvel?

– Igen, oda akarom tűzni a húszezer frankot! Így azután akár itt, akár a hazafelé vezető úton akarnak meglopni, érezni fogod, ha belenyúlnak a zsebedbe... s megtudhatod, hogy én tettem-e, Richard! Hiszen te most engem gyanúsítasz... Egy biztosító tűt!

Ebben a pillanatban nyitotta ki Moncharmin az ajtót, s kiabált ki a folyosóra:

– Egy biztosítótűt! Ki ad neked egy biztosítótűt? És most már tudják, hogyan is volt az, amikor Moncharmin igazgató úr fogadta Rémy titkárt, akinek nem volt biztosító tűje, miközben a hivatalsegéd előkerítette a kívánt tárgyat.

Lássuk, mi történt ezek után.

Moncharmin újra bezárta az ajtót, majd letérdelt Richard háta mögött.

– Remélem, a húszezer frank még itt van.

– Én is remélem – mondta Richard.

– De nem a hamis pénz? – kérdezte Moncharmin, aki elhatározta, hogy ezúttal nem hagyja magát átverni.

– Nézd meg! Én nem akarok hozzányúlni – jelentette ki Richard.

Moncharmin kihúzta a borítékot Richard zsebéből, és reszketve vette elő belőle a bankjegyeket. A borítékot nem ragasztották le, s pecsét sem volt rajta, hogy megállapíthassák, benne van-e még a pénz. Megnyugodva látta, hogy az ezerfrankosok benne vannak, s mind valódiak. A borítékot visszatette, és gondosan odatűzte a farzsebéhez.

Moncharmin le sem vette a szemét a frakkról, mialatt Richard, aki az íróasztalon foglalt helyet, egyetlen mozdulatot sem tett.

– Egy kis türelem – utasította Moncharmin –, már csak néhány percünk van hátra... Mindjárt éjfél ut az óra. A múltkor is a tizenkettedik óraütésnél indultunk el.

Az óra kimérten, titokzatosan, ijesztően ketyegett. Richard nevetni próbált.

– A végén már én is hinni kezdek benne, hogy a Fantom mindenható. Ugye, érzed, hogy van a levegőben valami nyugtalanító, ami megviseli és megfélemlíti az embert?

– Igen – vallotta be Moncharmin, aki ugyanazt érezte.

– A Fantom! – kezdte újra halkán Richard, mintegy attól tartva, hogy láthatatlan fülek hallgatják. – A Fantom! Lehet, hogy mégis a Fantom kopogott az imént háromszor az asztalon, mindketten hallottuk... ő küldi a bűvös borítékot... ő beszél az ötös páholyban... ő ölte meg Joseph Buquet-t... ő vágta le a csillárt... és ő lop meg bennünket... mert végül is itt nincs rajtunk kívül senki!... és ha a bankjegyek eltűnnek, pedig mi semmit se csinálunk... akkor hinni kell a Fantomban... a Fantomban...

Ebben a pillanatban megszólalt a kandallón álló ingaóra – éjfél volt.

A két igazgató megborzongott. Aggodalom vett rajtuk erőt, nem tudták, miért, s hiába próbáltak küzdeni ellene. A homlokukról csurgott a veríték. A tizenkettedik ütés furcsán visszhangzott a fülükben.

Amikor az ingaóra elhallgatott, nagyot sóhajtottak és felálltak.

– Azt hiszem, mehetünk – jegyezte meg Moncharmin.

– Én is azt hiszem – engedelmeskedett Richard.

– Mielőtt elmennénk, megengeded, hogy megnézzem a zsebedet?

– Hát persze! Na mi van? – kérdezte Richard, miközben Moncharmin megtapogatta a zsebét.

– Egyelőre csak a biztosítótűt érzem.

– Hát persze, ahogy te is mondtad, nem lophatnak meg bennünket úgy, hogy észre ne vegyük.

De Moncharmin, akinek a keze még mindig Richard zsebében kotorászott, felüvöltött:

– A biztosítótű megvan, de a bankjegyek eltűntek!

– Nem! Ne tréfálj, Moncharmin! Most nincs időnk ilyesmire.

– Hát akkor nézd meg magad.

Richard egyetlen mozdulattal levette a frakkját. A két igazgató egyszerre nyúlt a hátsó zsebbe... De a zseb üres volt.

Richard és Moncharmin elsápadt. Most már el kellett hinniük, hogy varázslattal van dolguk.

– A Fantom – suttogta Moncharmin.

De Richard hirtelen a kollégájára támadt.

– Csak te értél a zsebemhez! Add vissza a húszezer frankomat! Add vissza a húszezer frankomat!

– A lelkemre esküszöm – sóhajtott Moncharmin, aki kis híján elájult –, esküszöm, hogy nem én voltam...

És amikor kopogtak, szinte gépiesen nyitották ki az ajtót. Mintha fel sem ismerték volna Mercier gondnokot, akivel bár váltottak néhány szót, semmit sem értettek abból, amit mondott; s szinte öntudatlan mozdulattal nyomta egyikük a megdöbbsent, húséges munkatárs kezébe a biztosítótűt, amivel immár semmit sem tudtak kezdeni...

Tizenkilencedik fejezet

A rendőrfelügyelő, a vikomt és a Perzsa

Amikor a rendőrfelügyelő bejutott az igazgatói irodába, az volt az első dolga, hogy az énekesnő felől érdeklődjék.

– Nincs itt Christine Daaé?

A felügyelőt, ahogy már említettem, sűrű tömeg követte.

– Christine Daaé? Nincs. De miért kérdi? – felelte Richard.

Ami Moncharmint illeti, ahhoz sem volt ereje, hogy megszólaljon... Ő sokkal rosszabb állapotban volt, mint Richard, aki legalább Moncharmint gyanúsította, az viszont egy megoldhatatlan rejtéllyel találta magát szembe... az Ismeretlennel kellett

farkasszemet néznie, melytől az emberiség a születése óta borzong.

Richard szólalt meg először, amikor a körjük gyűlt tömeg végre elcsendesült.

– Miért kérdezi, rendőrfelügyelő úr, hogy itt van-e Christine Daaé?

– Mert meg kell találnunk, tisztelt igazgató urak – jelentette ki ünnepélyesen a rendőrfelügyelő úr.

– Micsoda? Meg kell találniuk? Hát eltűnt?

– El, mégpedig előadás közben.

– Előadás közben? Ez aztán különös!

– Ugye? És még különösebb, hogy tőlem hallják először!

– Igaza van... – ismerte el Richard, aki még mindig a fejét fogta.

– Mi ez az újabb história? Most már van miért benyújtani a lemondásomat! – suttopta maga elé.

Megrángatta a bajuszát, kitépett belőle néhány szálat, de észre se vette.

– Úgy történt, mint egy álomban... az énekesnő eltűnt az előadás közben.

– Igen, a börtönjelenetben rabolták el, akkor, amikor az ég segítségét kérte, de én kétlem, hogy egy angyal lett volna a bűnös.

– Én meg biztos vagyok benne!

Mindenki megfordult. A sápadt, indulattól reszkető fiatalember megismételte:

– Én biztos vagyok benne!

– Miben biztos maga? – kérdezte Mifroid.

– Abban, hogy Christine Daaé egy angyal rabolta el, felügyelő úr, s én a nevét is meg tudom mondani...

– Chagny vikomt úr, tehát feltételezi, hogy Christine Daaé kisasszonyt egy angyal ragadta el, az operaház angyala, ugyebár?

Raoul körülnézett. Szemlátomást keresett valakit. Abban a percben, amikor a rendőrséget akarta segítségül hívni a menyasszonya kiszabadítására, örömmel viszontlátta volna azt az ismeretlent, aki az imént hallgatást parancsolt neki. De seholy sem találta. Mindegy! Akkor is beszélnie kell!... Mindazonáltal nehezen

lett volna képes megmagyarázni az ügyet ekkora tömeg előtt, amely leplezetlen kíváncsisággal meredt rá.

– Igen, az operaház angyala tette – felelte a rendőrfelügyelőnek –, s én nyomban megmondom, hogy hol lakik, de csak ha négyszemközt leszünk.

– Igaza van, kérem.

A rendőrfelügyelő leültette Raoult, a tömeget pedig kitéssékelt az irodából, kivéve természetesen az igazgatókat, akik egyébként nem tiltakoztak volna az intézkedés ellen, bár az rájuk nem vonatkozhatott. Raoul beszélni kezdett.

– Felügyelő úr, az anglyt Eriknek hívják, és az operaházban lakik. Ő a zene angyala!

– A zene angyala? Valóban? Ez nagyon érdekes! A zene angyala?

Azzal Mifroid rendőrfelügyelő úr az igazgatók felé fordult, és megkérdezte tőlük:

– Uraim, lakik maguknál egy ilyen angyal? Richard és Moncharmin a fejüket rázták, de még csak el se mosolyodtak.

– Ezek az urak bizonyára hallottak már az operaház fantomjáról – magyarázta Raoul. – Nos, kijelenthetem, hogy az operaház fantomja és a zene angyala ugyanaz a személy. És a valódi neve Erik.

Mifroid úr felállt és figyelmesen nézett Raoulra.

– Bocsánat, uram, maga gúnyolódni akar az igazságszolgáltatással?

– Még hogy én! – tiltakozott Raoul, és szomorúan azt gondolta: „Ő se akar megérteni.”

– Mit hordott itt össze az operaház fantomjáról?

– Azt mondtam, hogy ezek az urak is hallottak róla.

– Uraim, eszerint maguk is ismerik az operaház fantomját.

Richard felállt, kezében tartva a bajuszából kitépett utolsó szőrszálakat.

– Nem, felügyelő úr, nem ismerjük! De nagyon szeretnénk megismerni! Mert éppen ma este lopott el tőlünk húszezer frankot!

És Richard Moncharmin felé fordult. Rettenetes tekintete mintha azt üzenté volna neki: „Add vissza a húszezer frankot, vagy mindent

elmondok!” Moncharmin értett a pillantásából, olyannyira, hogy szenvedélyesen rálegyintett: „Mondj el mindent! Mondj el mindent!”

Ami Mifroid-t illeti, hol az igazgatóra, hol Raoulra nézett, s azt kérdezte magában, vajon nem az örültekházába tévedt-e. Beletúrt a hajába.

– Egy fantom, aki egyetlen este elrabol egy énekesnőt és ellop húszezer frankot: nagyon elfoglalt fantom lehet! Ha nincs kifogásuk ellene, külön-külön tenném fel a kérdéseimet. Először az énekesnőről, utána pedig a húszezer frankról! Nos hát, Chagny vikomt úr, próbáljunk meg komolyan beszélni egymással. Maga úgy véli, hogy Christine Daaé kisasszonyt elrabolta valaki, akit Eriknek hívnak. Ismeri tehát ezt az egyént? Látta őt?

– Igen, láttam, felügyelő úr. – Hol?

– Egy temetőben.

Mifroid úr felugrott, Raoulra meredt, és azt mondta;

– Hát persze! Általában ott lehet találkozni a fantomokkal. És mit csinált maga abban a temetőben?

– Uram, én tökéletesen tisztában vagyok vele, hogy a válaszaim furcsák, s hogy milyen hatást tesznek magára. De kérem, higgye el, hogy épelméjű vagyok. Arról a teremtésről van most szó, aki a számomra Philippe bátyámmal együtt a legkedvesebb a világon. Jó lenne néhány szóval meggyőzőnöm magát, mert az idő sürget, és minden perc drága. De sajnós, ha nem mesélem el magának ezt a több mint különös történetet elejétől végéig, akkor nem fog hinni nekem. Elmondom hát mindazt, amit az operaház fantomjáról tudok. Sajnós, felügyelő úr, keveset tudok róla...

– Mondjon el mindent! Mindent! – kiáltott fel Richard és Moncharmin, akik hirtelen roppant kíváncsiak lettek. Sajnós azonban hiába remélték, hogy rövidesen megtudnak valamit arról a csalóról, aki kifosztotta őket; ehelyett nemsokára arra a szomorú következtetésre kellett jutniuk, hogy Raoul de Chagny úr teljesen meghibbant. Úgy vélték, hogy ez az egész történet Perros-Guirecről, a koponyákról és az elvarázsolt hegedűről csak egy szerelmes fiatalember hóbortos agyában születhetett meg.

Látható volt továbbá, hogy Mifroid felügyelő úr egyre inkább osztja a véleményüket, s bizonyára félbe is szakította volna ezt a kusza elbeszélést, amit már ismernek az olvasók, ha a körülmények nem vernek amúgy is véget a vallomásnak.

Az ajtó kinyílt, és belépett egy ember, aki vastag fekete redingote-t viselt, és ütött-kopott, mégis fénylő cilindert húzott a szemébe. A felügyelőhöz lépett, és halkán mondott neki valamit. A férfi a rendőrség szolgálatában állt, s nyilvánvalóan egy sürgős küldetésről számolt be.

Mialatt az emberével beszélt, Mifroid le sem vette a szemét Raoulról. Végül feléje fordult, és azt mondta neki:

– Uram, eleget beszélt már a Fantomról. Beszéljünk inkább magáról, ha nincs ellenére; ugyanis maga arra készült, hogy még ma este elrabolja Christine Daaé kisasszonyt.

– Igen, felügyelő úr.

– A színház kijáratánál várta volna?

– Igen, felügyelő úr.

– Megtett minden előkészületet?

– Igen, felügyelő úr.

– A hintó, amit iderendelt, mind a kettőjüket elvitte volna. A kocsist felkészítették... az útvonalat előre kijelölték... Mi több! Minden állomáson pihent lovak várták volna magukat...

– Így igaz, felügyelő úr.

– Ennek ellenére a maga kocsija még mindig itt van a kupolacsarnok mellett, s a kocsis az utasításait várja. Ugyebár?

– Igen, felügyelő úr.

– Tud róla, hogy három másik kocsi is állt ott?

– Nem is vettem észre.

– Az egyik Sorelli kisasszonyé, amely nem talált helyet az igazgatóság udvarán; ott volt továbbá Carlottáé is, és a maga bátyjáé, Chagny gróf úré...

– Lehet...

– Nemcsak lehet, hanem biztos. De van itt egy bökkenő. Mert a maga hintója, továbbá Sorellié és Carlottáé még most is ugyanott áll,

a járda mellett, de Chagny grófé eltűnt...

– Én ebben nem látok semmi különöset, felügyelő úr...

– Egy pillanat! A gróf úr nem ellenezte a házasságát Daaé kisasszonnyal?

– Ez csak a családra tartozik.

– Mégiscsak válaszolt nekem... A gróf tehát ellenezte... és maga ezért akarta elrabolni Christine Daaét, nehogy a bátyja megakadályozza a házasságot... Nos, Chagny úr, engedje meg, hogy közöljem magával, hogy a bátyja gyorsabb volt, mint maga! Mert ő rabolta el Christine Daaét!

– Ez lehetetlen! – ugrott fel Raoul, s kezét a szívére szorította. – Biztos benne?

– A művésznő elrablása után, amit eddig még fel nem derített cinkosok segítségével szerveztek meg, a gróf beugrott a hintójába, s úgy söpört végig Párizson, mint a szélvész.

– Végig Párizson? – kérdezte szegény Raoul. – Mit ért azon, hogy végig Párizson?

– A hintó elhagyta Párizst...

– Elhagyta Párizst... melyik úton?

– A brüsszeli úton.

A szerencsétlen fiatalember torkából rekedt kiáltás tört fel.

– Esküszöm, hogy utolérem őket!

És két ugrással már el is hagyta az irodát.

– Hozza hát vissza nekünk! – kiáltotta utána vidáman a felügyelő. – Látják? Íme egy nyom, mely ér annyit, mintha a zene angyala után nyomoznánk!

Ezek után Mifroid úr a meglepett hallgatóság felé fordult, és mert agyafúrt, de becsületes ember volt, így szólt hozzájuk:

– Egyáltalán nem vagyok biztos benne, hogy Chagny gróf rabolta el Christine Daaét... de bizonyítékot kell szereznem, hogy ő volt-e, s jelenleg nincs ember, aki az öccsénél, a vikomtnál hamarabb nyomra vezethetne... Már röpül is, rohan utána! Ő az én legfontosabb segítóm! Ilyen egyszerű a rendőri munka, amit olyan bonyolultnak hisznek... Pedig csak abból áll, hogy a rendőrök olyan emberekkel

végeztetik a dolgukat, akik nem is rendőrök!

Mifroid rendőrfelügyelő úr bizonyára nem ilyen elégedett magával, ha tudja, hogy futárát már az első folyosó bejáratánál megállították. Itt nemrég még kíváncsiskodók tömege ácsorgott, majd széteszlottak, s a folyosó most már üres és kihalt volt.

Raoulnak meg kellett állnia, mert egy magas, sötét alak elállta az útját.

– Hová ilyen sietve, Chagny úr? – kérdezte. Raoul dühösen kapta fel a fejét, és felismerte az imént látott prémes sapkát. A fiatalember megállt.

– Már megint maga az?! – kiáltott fel izgatottan. – Ismeri Erik titkait, de nem akarja, hogy beszéljek róluk. Kicsoda maga?

– De hiszen tudja! A Perzsa vagyok! – felelte a sötét alak.

Huszadik fejezet

A vikomt és a Perzsa

Raoul emlékezett rá, hogy a bátyja egy este megmutatta neki ezt az embert, akiről senki sem tudott semmit, s egyszer azt mondta róla, hogy perzsa, és egy ócska kis lakásban lakik a Rivoli utcában.

Az ébenfekete bőrű, csillogó zöld szemű prémsapkás férfi Raoul felé hajolt.

– Remélem, Chagny úr, hogy nem árulta el Erik titkát!

– Miért ne árultam volna el azt a szörnyeteget? – kérdezett vissza Raoul, s megpróbált megszabadulni az alkalmatlankodótól. – Talán bizony a barátja?

– Remélem, uram, hogy egy szót se mondott Erikről, hiszen az ő titka és Christine Daaé titka egy és ugyanaz! És ha az egyikről beszél, akkor a másikról sem hallgathat!

– Ejnye! – kiáltott fel Raoul türelmetlenül –, úgy látom, maga

mindent tud, ami érdekelhet engem, s még sincs időm, hogy végighallgassam!

– Mondja hát, Chagny úr, hová megy ilyen sietve?

– Nem találja ki? Segíteni akarok Christine Daaén...

– Akkor maradjon itt, kérem... Mert Christine Daaé is itt van!

– Erikkel?

– Erikkel!

– Honnan tudja?

– Ott voltam az előadáson, és tudom, hogy Eriken kívül senki a világon nem tudna ilyen ügyesen eltüntetni valakit. Felismertem a szörny kezét! – sóhajtotta.

– Tehát ismeri őt?

A Perzsa nem válaszolt, de Raoul hallotta, hogy újra sóhajt.

– Nem tudom, kérem, mik a szándékai – mondta Raoul –, de nem tudna segíteni nekem?... akarom mondani, Christine Daaénak?

– De, azt hiszem, igen, Chagny úr, és ezért is szólítottam meg magát.

– Mit tudna tenni?

– Megpróbálom a menyasszonyához vezetni... és persze hozzá!

– Uram! Ma este egyszer már hiába próbálkoztam... de ha segít nekem, egész életemben hálás leszek érte! Azért engedjen meg, kérem, egy megjegyzést: a rendőrfelügyelő épp az imént közölte velem, hogy Christine Daaét a bátyám, Philippe gróf rabolta el!

– Nem hiszem, Chagny úr.

– Lehetetlen, ugye?

– Nem tudom, hogy lehetséges-e, de tekintetbe kell venni az elrablás módját is, s amennyire én tudom, Philippe gróf úr nem szakértője a varázslásnak.

– Látja, milyen okos maga, én meg milyen ostoba vagyok! De most rohanjunk. Tökéletesen megbízom magában! Hogy is ne hinnék magának, hiszen senki más nem hisz nekem! Maga az egyetlen, aki nem mosolyog, ha kiejtem a számon Erik nevét!

A fiatalember keze forró volt a láztól, s mikor e szavakat mondta, egy önkéntelen mozdulattal megragadta a Perzsa kezét. Az jéghideg

volt.

– Csitt! – mondta a Perzsa, és megállt. Belehallgatózott a színház távoli zajaiba és a szomszédos folyosókról a falon átszűrődő apró neszekbe. – Ezt a nevet ne ejtsük ki többé. Mondjuk azt, hogy ő; így több esélyünk van rá, hogy nem keltjük föl a figyelmét...

– Azt hiszi, hogy most is a közelünkben van?

– Ki tudja, uram... bár lehet, hogy e percben is ott van az áldozatával a tóparti házban.

– Maga ismeri azt a házat?

– De ha nincs ott a házában, lehet, hogy a falban van, a padlóban vagy a mennyezetben... Senki sem tudhatja! Lehet, hogy az a zár a szeme! S ez a gerenda a füle!

A Perzsa megkérte Raoult, hogy olyan halkán kövesse, ahogy csak tudja, majd olyan folyosókra vezette, melyeket a fiatalember még sohasem látott, akkor sem, amikor Christine-nel sétáltak ebben a labirintusban.

– Reméljük, hogy megjön Darius! – mondta a Perzsa.

– Ki az a Darius? – kérdezte futás közben a fiatalember.

– Darius az inasom...

Ebben a pillanatban egy hatalmas, üres térség közepén álltak, melyet egy halvány fényű lámpás világított meg. A Perzsa megállította Raoult, s olyan halkán, hogy az alig értette, megkérdezte:

– Mit mondott a felügyelőnek?

– Azt mondtam, hogy Christine Daaét a zene angyala rabolta el, akit az operaház fantomjának is neveznek, és akinek az igazi neve...

– Csitt!... És a felügyelő hitt magának?

– Nem.

– Fontosnak tartotta, amit elmondott?

– Egyáltalán nem.

– Örültnek nézte?

– Igen.

– Akkor jó! – sóhajtott a Perzsa. És folytatták a rohanást.

Több lépcsőn mentek föl és le, melyeket Raoul nem ismert, s

végül egy ajtó előtt találták magukat, amit a Perzsa a mellényzsebéből előhúzott álkulccsal kinyitott. A Perzsa, ugyanúgy, mint Raoul, fekete frakkot viselt. Csak az különböztette meg a ruházatukat, hogy Raoulnak cilinder volt a fején, a Perzsának pedig prémes sapka, amint már említettem. Az utóbbi viselet fittyet hányt a díszletek mögött uralkodó, kötelező eleganciának, mely mindenkinek cilindert ír elő. Tekintetbe kell azonban vennünk, hogy Franciaországban az idegeneknek sok mindent megengednek: az angoloknak az utazósisakot, a perzsáknak pedig a prémes sapkát.

– Uram – mondta a Perzsa –, talán zavarni fogja a cilinder abban, amire készülünk... jól tenné, ha az öltözőben hagyná...

– Kinek az öltözőjében? – kérdezte Raoul.

– Christine Daaé öltözőjében!

Azzal a Perzsa betessékelte Raoult az imént kinyitott ajtón, s az énekesnő szemben lévő öltözőjére mutatott.

Raoul nem tudta, hogy Christine öltözőjéhez más úton is el lehet jutni, nem csak azon, amelyen rendszeren közlekedett. Most annak a folyosónak a végén volt, melyen szokása szerint végighaladt, mielőtt bekopogott volna az öltöző ajtaján.

– Maga aztán ismeri az operaházat!

– Nem annyira, mint ő! – felelte szerényen a Perzsa.

Azzal betessékelte a fiatalembert Christine öltözőjébe. Raoul látta, hogy a helyiség pontosan ugyanolyan, mint néhány perccel azelőtt. A Perzsa ráfordította a kulcsot, aztán egy tapétaajtóhoz lépett, mely az öltöző melletti lomtárba vezetett. Hallgatózott; majd hangosan köhögött.

Rövidesen mozgás hallatszott a lomtárból, és néhány másodperc múlva kopogtak az öltöző ajtaján.

– Szabad! – mondta a Perzsa.

Egy férfi lépett be, ugyancsak prémes sapkában és bő köpenyben. Köszönt, és köpenye alól előhúzott egy gazdagon díszített dobozt. Ismét köszönt, s újra az ajtó felé indult.

– Senki sem látott belépni, Darius?

– Senki, gazdám.

– Akkor vigyázz, hogy most se lássanak meg.

Az inas egy pillantást vetett a folyosóra, aztán elillant.

– Uram, eszembe jutott valami. Itt meglephetnek, s ez kellemetlen volna. A felügyelő hamarosan megérkezik, s átkutatja az öltözőt.

– A felügyelőtől félek a legkevésbé.

A Perzsa kinyitotta a dobozt. Belülről is nagyszerű díszítés borította, és egy pár hosszú csövű pisztoly és egy tervrajz volt benne.

– Christine Daaé elrablása után nyomban elküldtem az inasomat ezekért a pisztolyokért. Már régóta használom őket, s mondhatom, hogy remek fegyverek.

– Párbajozni akar? – csodálkozott rá a fiatalember a fegyverekre.

– Valóban párbaj lesz ott, ahova megyünk, uram – felelt a másik, miközben a pisztolya kakasát vizsgálgatta. – És micsoda párbaj! – Átadott Raoul-nak egy pisztolyt, és még hozzáfűzte: – Ebben a párbajban ketten leszünk egy ellen. De készüljön fel mindenre, uram, mert elárulom, hogy olyan rettenetes ellenféllel lesz dolgunk, amelyet talán el sem tud képzelni. Szereti Christine Daaét, ugyebár?

– De még mennyire szeretem! Csak azt nem értem, hogy maga, aki nem szereti, miért kockáztatja az életét? Bizonyára gyűlöli Eriket.

– Nem, uram – mondta szomorúan a Perzsa –, nem gyűlölöm. Ha gyűlölném, már réges-rég ártalmatlanná tettem volna.

– Ártott magának?

– Azt, amit ellenem vétett, már megbocsátottam neki.

– Mondhatom, furcsán beszél róla – mondta a fiatalember. – Szörnyetegnek nevezi, a bűneiről beszél és arról, hogy vétett maga ellen, s mégis, valami hallatlan részvétet érzek magában, ami már Christine-nél is kétségbe ejtett!

A Perzsa nem válaszolt. Fogott egy támla nélküli széket, odaállította a tükör elé, mely az egész szemben lévő falat beborította. Aztán felállt a székre, s közelről megvizsgálta az öltöző falát, s rajta a tapétát. Úgy látszott, keres valamit.

– Nos, kérem – szólalt meg Raoul, és égett a türelmetlenségtől –, készen állok. Induljunk!

- Hová? – kérdezte a másik, de rá se nézett Raoulra.
- Le, a szörnyhöz! Szálljunk le! Nem azt mondta az imént, hogy ismeri a hozzá vezető utat?
- Éppen most keresem.
- A Perzsa még egyszer megvizsgálta a falat.
- Aha! – szólalt meg hirtelen a sapkás ember –, ez az! – És a feje fölött megnyomta az ujjával a papírtapéta egyik kockáját.
- Aztán megfordult és leugrott a székről.
- Fél perc, és megtaláljuk az utat.
- Azzal átment az öltözőn, és megtapogatta a nagy tükröt.
- Nem, nem mozdul... – suttozta.
- Szóval a tükrön át megyünk! – szólalt meg Raoul. – Úgy, mint Christine!
- Szóval maga tudja, hogy Christine Daaé a tükrön át közlekedett?
- A saját szememmel láttam! A fürdőszoba függönye mögött bújtam el, s láttam, ahogy Christine eltűnik, nem a tükrön keresztül, hanem a tükörben!
- És hogyan hatott magára?
- Azt hittem, hogy káprázik a szemem... attól tartottam, hogy megőrültem, vagy hogy álmodom.
- Hogy ez is a Fantom műve... – nevetett fel gúnyosan a Perzsa, miközben a kezét még mindig a tükrön tartotta. – Bárcsak egy fantommal volna dolgunk, Chagny úr! Akkor a dobozban hagyhattuk volna a pisztolyokat! És most tegye le a cilinderét, kérem... és gombolja be a frakkját, hogy amennyire lehet, eltakarja az ingmellét... úgy, ahogy én... engedje le a felhajtást, vegye le a gallért... olyan láthatatlannak kell lennünk, amennyire csak lehetséges... – A tükörnek támaszkodott, s rövid szünet után hozzátette: – Ha az öltöző belsejében nyomjuk meg a rugót, kissé lassan emelkedik fel az ellensúly. Egészen más a helyzet, ha valaki a fal mögött van, s közvetlenül mozdíthatja meg az ellensúlyt. Akkor a tükör azonnal megfordul, és szédítő forgásba kezd...
- Miféle ellensúlyról beszél? – kérdezte Raoul.

– Hát arról, amelyik ezt az egész tükörfalat elmozdítja a tengelyén! Gondolhatja, hogy nem mozdul meg magától, varázsszóra!

A Perzsa egyik kezével magához húzta a vonakodó Raoult, a másikkal pedig – azzal, amelyik a pisztolyt tartotta – a tükörrre nehezedett.

– Ha jól figyel, rövidesen látni fogja, hogy a tükör néhány milliméternyit fölemelkedik, és egyúttal elfordul balról jobbra. Akkor már a tengelyen lesz, és el is fog mozdulni. Soha nem lehet tudni, mire képes egy ellensúly! Egy gyerek a kisujjával meg tud fordítani egy házat... és egy egész falat, bármilyen súlyos is, ha ellensúly tartja a tengelyén, s egyensúlyban van, nem nehezebb megpörgetni, mint egy bűgöcsigát.

– Ez nem fordul! – mondta türelmetlenül Raoul.

– Várjon csak! Lesz még ideje türelmetlenkedni. A gépezet nyilvánvalóan berozsdásodott, vagy a rugó nem működik.

A Perzsa gondterhelten ráncolta össze a homlokát.

– Valami más baj is lehet itt.

– Micsoda?

– Az is lehet, hogy egyszerűen elvágta az ellensúly kötelét, s ezzel az egész rendszert megbénította...

– Miért? Hiszen nem tudja, hogy itt akarunk lemenni.

– Talán sejti, mert azt tudja, hogy én ismerem a szerkezete működését.

– Ő mutatta meg magának?

– Nem! Kutattam utána, hogy milyen gépezetet használ, mi lehet a titokzatos eltűnései mögött, s rábukkantam. Valójában ez a titkos ajtók legegyszerűbb rendszere. A gépezet ugyanolyan ősi, mint a százkapus Théba szent palotája, a perzsa uralkodók trónterme vagy a delphi jósda.

– Ez nem fordul. És Christine, kérem... Christine! A Perzsa hidegen jegyezte meg:

– Mi mindent megteszünk, ami emberileg lehetséges... de ő képes rá, hogy már az első lépésnél megállítson bennünket!

– Parancsolni tud ezeknek a falaknak?

– A falaknak, az ajtóknak és a csapóajtóknak is. Nálunk olyan nevet adtak neki, ami annyit jelent: a csapóajtók mestere.

– Christine is ezt mondta nekem... Ugyanolyan titokzatosan beszélt róla és a félelmetes hatalmáról. De mindez olyan különös, alig tudom elhinni! Hogy lehet például, hogy ezek a falak csak neki engedelmesskednek? Csak nem ő építette őket?

– De igen, uram!

Raoul meghökkent, a Perzsára nézett. Az intett neki, hogy hallgasson, s a tükörré mutatott. Az remegve verte vissza a fényt. Mintha remegés futott volna végig rajta, ahogy ketten belenéztek, összezavarodott a kép, majd minden újra mozdulatlanná vált.

– Látja, nem mozdul! Menjünk más úton!

– Ma este nincs más út! – jelentette ki a Perzsa, különösen gyászos hangon. – És most vigyázat! Készüljön fel, hogy lőnie kell!

Pisztolyát a tükör felé fordította. Raoul ugyanezt tette. A Perzsa a szabad karjával magához húzta a fiatalembert, mert a tükör hirtelen megmozdult. A látvány kápráztató volt, vakító tüzek lobbantak fel körülöttük; úgy fordult el a tükör, ahogy mostanában a középületi forgóajtók... a tükör tehát megfordult, s ellenállhatatlan mozdulatával magával ragadta, a ragyogó fényből hirtelen a legmélyebb sötétségbe dobta Raoult és a Perzsát.

Huszonegyedik fejezet

Az operaház alatt

– Vigyázat, tüzelőállásba! – ismételte izgatottan Raoul társa.

Mögöttük teljes fordulatot írt le a tengelye körül, és bezárult a fal.

A két ember néhány másodpercig mozdulatlanul állt, és visszatartotta a lélegzetét.

A sötétségben teljes, zavartalan csend honolt.

Végül a Perzsa mozdult meg először. Raoul hallotta, hogy térdelve előrecsúszik, s keresgél valamit a sötétben.

A fiatalember előtt fellobbant egy kis tolvajlámpa lángja, s a sötét kissé megvilágosodott. Raoul ösztönösen hátrább lépett, mintha egy ismeretlen ellenség elől akarna kitérni. De aztán felfogta, hogy a Perzsa gyújtotta meg a lámpát, és minden mozdulatát utánozta. A kis lámpás vörös fénye körbejárt az alagút falán, fönt és lent, aztán körbe-körbe, s ők mindent aprólékosan megvizsgáltak. A jobb oldali fal kőből épült; a bal oldalt fából ácsolták, a mennyezet és a padló pedig deszka. Raoul eszébe jutott, hogy Christine ezen az úton ment, amikor a zene angyalának hangját követte. Erik rendszerint erre közlekedett, amikor a hangjával áthatolt a falon, s Christine hiszékenységét kihasználva behálózta az ártatlan leányt. De Raoul azt sem felejtette el, amit a Perzsa mondott, s arra a következtetésre jutott, hogy ezt az utat alighanem maga a Fantom készítette titokban. Később tudta meg, hogy Erik készen találta ezt a titkos folyosót, de csak ő ismerte. A párizsi kommün alatt építették, azzal a céllal, hogy a börtönőrök egyenesen a pincékben kiépített zárkákba kísérhessék a foglyokat. A felkelők már rögtön március 18-a után elfoglalták az épületet; a tetejéről indították útnak a léggömbjeiket, melyek lázadásra buzdító röplapokat szállítottak vidékre, a pincében pedig börtönt létesítettek.

A Perzsa térdre ereszkedett, és a földre helyezte a lámpását. Szemlátomást valami sürgős dolga akadt a padlón, mely alól váratlanul fény szivárgott ki.

Aztán Raoul egy szerkezet kattanasát hallotta, majd a padlón egy fénylő négyszöget látott feltűnni. Olyan volt, mintha egy ablak tárult volna fel, mely az operaház kivilágított pincéire nyílik. Raoul nem látta a Perzsát, de érezte, hogy mellette van, és a lélegzését is hallotta.

– Kövessen, tegye azt, amit én.

Raoul a fénylő nyíláshoz lépett. Észrevette, hogy a Perzsa letérdel, majd a nyílás szélébe kapaszkodva, leereszkedik a mélybe.

A pisztolyát a foga között tartotta.

Furcsa módon a vikomt teljesen megbízott a Perzsában. Noha semmit sem tudott róla, s a megjegyzései csak növelték a homályt e kaland körül, elhitte, hogy ebben a döntő órában a Perzsában szövetségest talált Erik ellen. Őszintének tűnt neki az indulat, mellyel a Perzsa „szörnyről” beszélt; s az elszántsága sem volt gyanús neki. Különben is, ha a Perzsa valami aljas tervet forralt volna Raoul ellen, nyilván nem ad fegyvert a kezébe. De a fiú amúgy is mindent megtett volna, hogy megtalálja Christine-t. Raoulnak nem volt más választása. Ha tétovázik, ha a legkisebb kétsége támad a Perzsa szándékai felől, a fiatalember a leggyávább féregnek tartotta volna magát.

Raoul is letérdelt, majd két kézzel a csapóajtó szélébe kapaszkodott. – Engedje el! – hallotta, majd a Perzsa karjába esett, aki azonnal megparancsolta neki, hogy feküdjék hasra. Ezután a fejük felett bezárta a csapóajtót, majd lefeküdt a vikomt mellé. Raoul semmit se értett. Kérdezősködni akart, de a Perzsa befogta a száját, és a fiatalember rögtön meghallotta a rendőrfelügyelő hangját, aki nemrég kihallgatta.

Raoul és a Perzsa egy válaszfal mögött lapult, mely teljesen elrejtette őket. Közelükben egy keskeny lépcső vezetett fel egy kis helyiségbe, melyben a felügyelő bizonyára föl-alá sétálgatva tette fel a kérdéseit, mert a lépései zajával egyidejűleg hallották a hangját.

A fény meglehetősen gyenge volt, de a fenti folyosó sűrű sötétje után Raoul itt már könnyen felismerte a tárgyakat.

Nem tudott elfojtani egy tompa kiáltást, mert egyszer csak három holttestet pillantott meg.

Az egyik tetem annak a szűk lépcsőnek a keskeny pihenőjén hevert, amely ahhoz az ajtóhoz vezetett, mely mögött a felügyelőt hallották; a másik kettő legurulhatott a lépcsőn, és most keresztbe font karral feküdt. Ha Raoul átdugta volna az ujját a válaszfalon, amely mögött meglapult, megérinthette volna az egyik hullát.

– Csitt – súgta a Perzsa.

Ő is meglátta a kiterített testeket, és csak annyit mondott:

– *Ő volt!*

A felügyelő szava hallatszott a lehangosabban. Az ügyelőtől magyarázatot kért a világítási rendszerről. A felügyelő tehát már az „orgonánál” járt, vagy a közeli helyiségekben. De ez az „orgona” nem hangszer volt, ahogy pedig mindenki gondolná, különösen ha egy dalszínházról esik szó.

Ekkoriban az elektromosságot még csak néhány kezdetleges színpadi effektus elérésére és a csengők működtetésére használták. A hatalmas épületet és a színpadot is gázzal világították, és a hidrogén adagolásával szabályozták egy-egy díszlet megvilágítását. Az erre szolgáló, tömérdek csőből álló különleges készüléket nevezték „orgonának”.

A fővilágosító számára az „orgonafűjtató” mellett rendeztek be egy fülkét, onnan adott utasításokat a beosztottjainak, s ellenőrizte, hogyan hajtják végre őket. Az előadások alatt Mauclair ebben a fülkében tartózkodott.

De Mauclair most nem volt ott a fülkéjében, s a beosztottjait se lehetett megtalálni.

– Mauclair! Mauclair!

Az ügyelő hangja úgy visszhangzott a színpad alatt, mint valami dob belsejében. De Mauclair nem válaszolt.

Említettük, hogy egy ajtó nyílt a kis lépcsőházba, mely a második pinceszinthez vezetett. A felügyelő be akarta lökni az ajtót, de az nem nyílt ki.

– Ejnye! Nézze csak, ügyelő úr, nem boldogulok ezzel az ajtóval... mindig ilyen nehezen nyílik?

Az ügyelő nekifeszült vállával, s egyetlen erőteljes lökéssel benyomta az ajtót. Észrevette, hogy egy emberi testet lökött arrébb, s mivel azonnal felismerte, felkiáltott:

– Mauclair!

Mindazok, akik a felügyelőt elkísérték az orgonához, nyugtalanul odasereglettek.

– A szerencsétlen! Halott – nyögte az ügyelő.

De Mifroid felügyelő úr, akit semmi sem lep meg, már a test fölé

hajolt.

– Nem, holtrészeg! Az nem ugyanaz.

– Először fordul elő – jelentette ki az ügyelő.

– Akkor lehet, hogy valami kábítószert adtak neki.

Mifroid felkelt, lement néhány lépcsőfokot, és felkiáltott:

– Nézzék!

Egy kis, vörös fényű lámpás fényénél a lépcső alján két másik testet vett észre. Az ügyelő felismerte Mauclair beosztottjait... Mifroid lement, és őket is megvizsgálta.

– Mélyen alszanak. Érdekes ügy! Biztosak lehetünk benne, hogy egy idegen kezelte a világítást... és ez az idegen kétségtelenül az emberrabló kezére játszott! De miféle furcsa ötlet elrabolni egy színésznőt a színpadról! Mintha valaki próbára akarná tenni az ügyességét... csak ez lehetett az indíték, vagy nem tudom, mit gondoljak... Most pedig azonnal küldjék ide a színház orvosát.

És Mifroid megismételte:

– Érdekes! Nagyon érdekes ügy!

Azután a kis helyiségben tartózkodó emberekhez fordult, akiket sem Raoul, sem a Perzsa nem láthatott a rejtékhelyéről.

– Mit szólnak mindehhez, uraim? Eddig még csak maguk nem mondták el a véleményüket. Mindazonáltal biztosan az eszükbe jutott valami...

A lépcsőforduló fölött Raoul és a Perzsa látta, hogy két megdőbrent alak, a két igazgató közeledik. Moncharmin megrendült hangját hallották:

– Megmagyarázhatatlan dolgok történnek itt, felügyelő úr.

És a két alak újra eltűnt.

– Köszönöm a felvilágosítást, uraim – mondta Mifroid gúnyosan.

De az ügyelő, aki mélységes töprengésének jeléül még mindig a homlokát fogta jobb kezével, most megszólalt.

– Nem ez az első alkalom, hogy Mauclair elalszik a színházban. Emlékszem, hogy egy este is úgy találtunk rá, hogy horkolt a tubákosszelencéje mellett.

– Ez régen történt? – kérdezte Mifroid, miközben gondosan

törölgette a cvikkere üvegét, mert a felügyelő úr rövidlátó volt, így nyomozott a világ legszebb szempára után.

– Istenem! – mondta az ügyelő. – Nem, nem is volt olyan régen... Ejnye... Az volt az az este... Hát persze... azon a híres estén, amikor Carlotta, akit maga is ismer, felügyelő úr, brekegni kezdett.

– Valóban? Azon az estén, amikor az a híres brekegés történt?

Mifroid úr visszatette az orrára a megtisztított cvikkert, s várakozóan nézett az ügyelőre, mintha be akarna hatolni a gondolatai közé.

– Mauclair tehát tubákozik? – kérdezte csak úgy mellékesen a felügyelő.

– Igen, felügyelő úr... Látja, éppen ezen a polcon van a szelencéje... Nagy tubákos.

– Akárcsak én! – mondta Mifroid, és zsebre vágta a szelencét.

Raoul és a Perzsa végignézték a jelenetet, és senki se gyanította, hogy ott vannak; azt is látták, amint a világosítókat elszállították a díszletmunkások. A felügyelő, s mögötte a többiek is követték a menetet; néhány másodpercig még hallották, amint a lépteik visszhangoznak a színpadon.

Amikor egyedül maradtak, a Perzsa intett Raoulnak, hogy keljen fel. A fiatalember engedelmeskedett, de nem emelte fel azonnal a pisztolyát. Pedig a Perzsa ezt tette; s őt is utasította, hogy foglalja el ugyanezt a testhelyzetet, és semmiképp se változtasson rajta, akármi történik is.

– De minek, hiszen így elfárad a karom – suttogta Raoul –, és ha lövök, nem tudok biztosan célozni.

– Vegye át a másik kezébe a fegyvert! – engedélyezte a Perzsa.

– Nem tudok bal kézzel löni!

Erre a Perzsa furcsa kijelentést tett, ami a kissé megzavarodott fiatalember számára nem tette világosabbá a helyzetüket.

– Nem arról van szó, hogy bal vagy jobb kézzel lőjön; elég, ha félig behajlítja, s úgy tartja a karját, mintha az ujjá a pisztoly ravaszán lenne. Ami magát a pisztolyt illeti, azt felőlem akár zsebre is vágthatná. Hozzátette: – Ezt mindig csinálja utánam, különben nem

felelek semmiért! Élet vagy halál kérdése! Most pedig maradjon csendben és kövessen!

A második pincszinten voltak. Raoul csak homályosan látott, néhány mozdulatlan lámpás fénye világolt üvegbörtönébe zártan, végtelenül kis részét világítva csak meg e furcsa alvilágnak, mely az operaház színpada alatt tátong, amelyben egyszerre vidám a hangulat, mint egy bábszínházban, és félelmetes, mint egy szakadék mélyén.

Alattuk még öt félelmetes szint volt. Itt raktározzák a különböző színpadképeket, ide vezetnek a süllyesztők és azok az árkok, melyekből a díszletek bukkannak elő. Az árkokban a díszletek mozgatására használt sínek húzódnak. A keresztirányú ácsolatok süllyesztőket és különböző rendeltetésű nyílásokat rejtenek. A különböző formájú cölöpök, melyek öntöttvas vagy kőtalapzaton nyugodnak, olyan tartószerkezetet alkotnak, mely szabad utat enged a „dicsfénynek” és más színpadi kombinációknak és trükköknek. Ezeket a szerkezeteket vashorgok segítségével egyensúlyozzák és a pillanatnyi szükség szerint mozgatják. A mélyben szanaszét csörlők, kötélcsigák és ellensúlyok hevernek. Ezek segítségével irányítják a nagy díszleteket és változtatják a színpadképet, illetve teremtik elő a tündérmesék hirtelen felbukkanó szereplőit. Lent, a színpad alatt alakulnak át az ellenszenves alakok szépséges lovagokká, az undorító boszorkányok pedig ifjú, ragyogó tündérekké – írták X., Y. és Z. urak, akik egy rendkívül érdekes tanulmányt szenteltek Gamier remekművének. A Sátán a mélységből merül fel, s ugyanoda süllyed vissza. Innen, a színpad alól csapnak ki a pokol lángjai, s itt lakik a démonok kara.

És a fantomok is úgy sétálnak itt, mintha otthon volnának...

Raoul követte a Perzsát, szó szerint engedelmeskedett az utasításainak, meg se próbálta felfogni az őt irányító mozdulatok értelmét... hiszen a Perzsa volt az egyetlen ember, akiben megbízhatott. Mihez foghatott volna a társa nélkül ebben az ijesztő labirintusban?

Nem tartóztatná-e fel minden lépés után a kötelek és a gerendák

szövevénye? Nem gubancolódna-e bele annyira, hogy mozdulni se tudna ebben a gigantikus pókhálóban?

És ha áthatolna is valahogy a huzalok és ellensúlyok burjánzó szövevényén, még mindig fenyegetné az a veszély, hogy belezuhan a nyílásokba, melyek minden pillanatban feltáruulhatnak előtte, s amelyeket észre sem vehet ebben a mélységes sötétben. S még mindig lejjebb mentek... egyre lejjebb... Most már a harmadik szinten jártak. És útjukat most is csak néhány távoli lámpás világította meg...

Minél lejjebb ereszkedtek, a Perzsa annál óvatosabb lett... Folyton Raoul felé fordult, s utasította, hogy mit csináljon; bemutatta, hogy bár nem markolja meg a fegyvert, mégis készen áll, hogy bármikor lőjön.

Hirtelen egy hang állította meg őket. Valaki elkiáltotta magát fölöttük:

– Az ajtózárok jöjjenek fel a színpadra! A rendőrfelügyelő kéreti őket.

Lépteket hallottak, árnyékok siklottak az árnyékban. A Perzsa egy díszlet mögé húzta Raoult. Az évek s a sok régi operai díszlet súlyától görnyedt hátú öregemberek csoszogtak el mellettük. Néhányan már alig tudtak mozogni; mások görbe gerinccel és kinyújtott kézzel keresték az ajtókat, amiket bezárhatnak.

Mert ők voltak az „ajtózárok”... Öreg díszletmunkások, akiket egy irgalmas igazgató megszánt. Belőlük lettek a mélységek ajtózárai. Folyton jöttek és mentek lenn és fenn a színpadon, s bezárták az ajtókat. Úgy hívták őket annak idején – mert azóta, gondolom, egy sem él már közülük – „huzatvadászok”. Megjegyzendő; hogy a huzat, melyben ezek az emberek éltek, nagyon árt a hangszálaknak.*

A Perzsa és Raoul csöndben örvendeztek, amiért ily módon zavaró tanúktól szabadultak meg. Néhány „ajtózárok” ugyanis, akinek nincs se dolga, se lakása, szükségből vagy lustaságból gyakran az

* Pedro Gailhard úr maga mesélte el nekem, hogy ajtózárai állásokat kreált néhány öreg díszletmunkás számára, kiket nem akart az utcára tenni.

operaházban marad, s ott tölti az éjszakát is. Az ember beléjük ütközhet, felébresztheti ezeket az öregeket, magyarázkodni kényszerülhet előttük. Mifroid úr nyomozása pillanatnyilag megmentette őket ezektől a kellemetlen találkozásoktól.

De nem élvezték sokáig az egyedüllétet... Azon az úton, melyen az „ajtózárók” felmentek, új árnyak érkeztek. Ezeknek az árnyaknak egy-egy kis lámpás volt a kezükben, mely elég erősen világított. Az újonnan jöttek mindent megvizsgáltak maguk körül, fönns és lenns, valószínűleg kerestek valakit vagy valamit.

– Az ördögbe! – suttogetta a Perzsa. – Nem tudom, mit keresnek, de ha megtalálnak bennünket... Meneküljünk, gyorsan! Tartsa fönns a kezét, készüljön fel a tüzelésre! Hajlítsa be a karját... így ni! A kezét tartsa szemmagasságban, mintha párbajozna és a tűzparancsot várná! De a pisztolyt a zsebében hagyhatja. Gyorsan, jöjjön! Magával húzta Raoult a negyedik szintre.

– A szemmagasság élet és halál kérdése! Erre, ezen a lépcsőn! – Leereszkedtek az ötödik szintre. – Micsoda párbaj, uram, micsoda párbaj!

A Perzsa, amikor leértek az ötödik szintre, felsóhajtott... Úgy tűnt, most nagyobb biztonságban érzi magát, mint az előbb, amikor megálltak a harmadikon, de a kezét még mindig feltartotta.

Raoul megint meglepődött – bár megjegyzést nem tett, mert ennek nem volt itt az ideje – az önvédelem e különös felfogásán. Eszébe jutott, mit mondott a Perzsa a pisztolyairól, hogy tudniillik teljesen megbízik bennük. Felötlött hát benne a kérdés; „Miért bízik egy olyan pisztolyban, amit meg se próbál használni?”

De a Perzsa nem hagyta töprengeni. Intett neki, hogy maradjon a helyén, s néhány fokot fölment a lépcsőn, melyen az imént lejöttek. Aztán gyorsan visszatért Raoulhoz.

– Ostobák vagyunk – suttogetta –, hiszen könnyen megszabadulhatunk ezektől az emberektől... hiszen ezek csak tűzoltók, akik a szokásos őrzőfeladatukat végzik.*

* Ebben az időben a tűzoltók dolga volt az is, hogy gondoskodjanak az operaház biztonságáról akkor is, ha nincs előadás. Azóta ezt a feladatukat

A két férfi védekező állásba helyezkedett, majd a Perzsa újra visszavitte Raoult arra a lépcsőre, ahonnan az előbb jöttek le. Nem sokkal később újra mozdulatlanságot parancsolt.

Előttük moccant valami a sötéttségben.

– Hasra – sóhajtotta a Perzsa.

A két férfi a padlóra vetette magát. Ideje is volt.

Egy lámpás nélküli árnyék... egy árnyék haladt el a sötétben mellettük. Kis híján hozzájuk ért. Az arcukon érezték a köpenye meleg suhogását.

Azt ugyanis ki tudták venni, hogy az árnyékon köpeny volt, mely a fejétől a lábáig beburkolta. A fején nemezkalapot viselt.

Az alak eltávolodott. Lábával súrolta a falat, olykor bele is rúgott.

– Hű! Ezt szépen megúsztuk! Ez az árnyék ismer engem, s már kétszer felvitt az igazgatói irodába.

– Ez valami színházi rendőr? – kérdezte Raoul.

– Még sokkal rosszabb – felelte a Perzsa, de más magyarázatot nem adott!*

– Nem ő az?

– Ő? Ha nem hátulról jön, meglátjuk majd az arany színű szemét. Ez a kevés előnyünk van vele szemben. De hátulról is jöhet... olyan léptekkel, mint egy farkas... és mi halál fiai vagyunk, ha nem emeljük fel a kezünket, szemmagasságba, mintha lőnénk.

megszüntették. Amikor megkérdeztem Pedro Gailhard úrtól, hogy miért, azt felelte, hogy azért döntöttek így, mert félték tőle, hogy a színpad alatt közlekedő, tapasztalatlan tűzoltók netán felgyújtják a színházat.

* Ahogy a Perzsa, úgy a szerző sem ad magyarázatot ennek az árnyéknak a feltűnésére. Ebben a valóságos történetben számos, látszólag teljesen érthetetlen eseményt megmagyaráz a szerző, de ezúttal nem érzi szükségét, hogy kifejtse, mit akart mondani a Perzsa ezekkel a szavakkal: „Még sokkal rosszabb” (ti. még a színházi rendőrnél is). Hogy kiről van szó, azt az olvasónak kell kitalálnia, mert a szerző megígérte az opera volt igazgatójának, Pedro Gailhard úrnak, hogy megőrzi a titkát, ki volt az a köpenybe burkolózó furcsa alak, aki a színház alatt kényszerült élni, s igen sok szolgálatot tett azoknak, akik a gálaesten le mertek menni a *mélybe*. Állami szolgálatra célzok, de becsületszavamra nem mondhatok többet.

A Perzsa nem fejthette ki, hogy miért van szükség erre az óvintézkedésre, mert a két férfi előtt egy fantasztikus alak tűnt fel.

Egy egész pofa... vagyis inkább arc... nem csak két arany szem. Egy teljes, fénylő arc... egy tűzpofa!

Igen, egy embermagasságú tűzpofa lépkedett feléjük, akinek nem volt teste! Ez az alak a tűzből bontakozott ki. Olyan volt az éjszakában, mint egy embermagasságú lángnyelv.

– Én is először látom! – suttogta a foga között a Perzsa. – A tűzoltó hadnagy nem volt bolond! Jól látta! De mi ez a láng? Biztosan nem ő! De talán ő küldte elénk! Figyelem... Figyelem... Tartsa a kezét szemmagasságban, az isten szerelmére... szemmagasságban!

Az embermagasságú, test nélküli tűzalak olyan volt, mintha a pokolból küldték volna – egy lángoló démon –, s egyre közelebb jött a két megrettent vándorhoz...

– Talán azért küldi ide ezt a tűzalakot, hogy hátulról meglephessen... vagy oldalról... nála sohasem lehet tudni! Sok trükkjét ismerem... de ezt... ezt még én sem láttam! Meneküljünk, de óvatosan... óvatosan... a keze legyen mindig szemmagasságban!

Elmenekültek, végigrohantak egy hosszú, föld alatti folyosón, amely megnyílt előttük.

Néhány másodpercnyi futás után, mely mintha hosszú percekig is eltartott volna, megálltak.

– Ő ritkán jár erre! – mondta a Perzsa. – Ezek a pincék nem érdeklik! Mert innen nem lehet lejutni a tóhoz és a tóparti házhoz. De talán mégis megtudta, hogy a nyomában vagyunk, bár megígértem, hogy békében hagyom, és nem törődöm többé az ügyeivel.

Miközben ezt mondta, elfordította a fejét. Raoul ebben is utánozta.

Mind a ketten észrevették, hogy mögöttük jön a tűzfej. Követte őket. És mintha gyorsabban futott volna náluk, mert egyre közelebb ért hozzájuk.

Ugyanekkor zajt hallottak, melynek az eredetét nem tudták kitalálni, de felismerték, hogy a zaj nem mindig ugyanonnan jön, a

lángalakkal együtt közeledik hozzájuk. Fogcsikorgatást vagy inkább csikorgást hallottak, mintha ezernyi köröm karcolna egy iskolai táblát, rémes, elviselhetetlen hang volt, mint mikor a krétában, amivel a táblára írnak, egy kis kő van.

Hátráltak, de a lángalak csak közeledett és közeledett, már egészen előttük volt. Jól lehetett látni a vonásait. A szeme kerek volt és mozdulatlan, az orra kissé ferde, nagy száj, lelógó ajak; az egész úgy festett, mint a hold, amikor vörös, vérszínű.

Ez a vörös hold csak lebegett, lebegett a sötétben, nem tartotta semmi, s látszólag még test sem volt alatta. Hogyan haladt olyan gyorsan, egyenesen előre, a merev szemével? És honnan jött ez a folytonos csikorgás és recsegés?

Aztán a Perzsa és Raoul egyszerre csak nem tudott már tovább hátrálni, és a falnak lapult. Nem tudták, mit tesz velük ez a furcsa tűzalak, s hogyan viselik el azt az egyre hangosabb recsegést vagy inkább reccsenést, csikorgást, ami a tűzfej alól hallatszott a sötétben.

A tűzfej csak közeledett... a zaj egyre erősebb lett... az arcuk magasságába ért...

És a két, falnak lapuló férfi úgy érezte, hogy a borzalomtól a hajuk szála is égnék áll; mert ekkor rájöttek, honnan származnak a zajok. A lárma számtalan hullámban tört rájuk, de gyorsabban, mint dagálykor a homokot nyaldosó hullámok. Kis, éjjeli hullámok voltak, melyek a hold alatt, egy tűzfej formájú hold alatt tajtékoznak.

És a kis hullámok átcsaptak a lábuk között, s megállíthatatlanul felkúsztak a combjukra. Raoul és a Perzsa felkiáltott a borzalomtól, a meglepetéstől és a fájdalomtól.

Már nem tudták szemmagasságban tartani a kezüket; olyan tartásban, ahogy akkoriban a pisztolypárbajokat vívták. Leengedték a kezüket a combjukra, hogy távol tartsák a csillogó hullámokat, melyek kis, hegyes tárgyakat görgettek maguk előtt, többek között állati lábakat, körmöket, karmokat és fogakat.

Igen, Raoul és a Perzsa kis híján elájult, ugyanúgy, mint Papin tűzoltó hadnagy. De a tűzfej feléjük fordult és rájuk förmedt. Azt mondta nekik:

– Ne mozduljanak! Ne mozduljanak! És főleg ne kövessenek! Én vagyok a patkány ölé! Hadd menjek el a patkányaimmal!

A tűzfej hirtelen eltűnt, elenyészett a sötétben, miközben előtte a folyosó kivilágosodott, mert a patkányölő odairányította a tolvajlámpáját. Az előbb még, hogy meg ne riassza az előtte lévő patkányokat, maga felé fordította a tolvajlámpát, s megvilágította a fejét; de most, hogy elkergesse őket, az előtte lévő sötét teret világította meg... Aztán az alak felugrott, s hullámokban rohantak utána a patkányok, csikorogva, kúszva, ezerféle zajjal...

A Perzsa és Raoul felszabadultak és fellélegeztek, bár még mindig reszkettek.

– Emlékezmem kellett volna, hogy Erik már mesélt nekem a patkányölőről, de azt nem mondta, hogy milyen... érdekes, hogy eddig még nem találkoztam vele.* Azt hittem, hogy ez is a szörny mesterkedése... De nem, hiszen ő nem jár erre.

– Messze vagyunk a tótól? – kérdezte Raoul. – Mikor érünk oda? Menjünk a tóhoz! És ha végre ott leszünk, hát majd kiabálunk, dörömbölünk, hahózzunk! Christine ezt meghallja... és meghallja ő is! Maga ismeri, hát majd beszélünk vele!

– Gyermekebszéd! A tó felől sohasem jutunk be a házába! – mondta a Perzsa.

– Miért?

– Mert ott erősítette meg a legjobban az odúját... Én még sohasem jártam a tó túlsó partján... ott, ahol a ház áll... ahhoz át kell

* Az operaház régi igazgatója, Pedro Gailhard úr mesélte nekem, hogy milyen hatalmas károkat okoztak a patkányok, egészen addig, míg az igazgatóság jó pénzért meg nem állapodott egy emberrel, aki vállalkozott rá, hogy kéthetenként bejárja a pincéket, s megszünteti ezt a csapást.

Azóta nincsenek más patkányok az operában, csak azok, akik táncolni tudnak. Gailhard úr szerint az az ember valami illatszert fedezett fel, azzal vonzotta magához a patkányokat. A megrészegült állatok követték őt a pincébe, s ott megfulladtak. Láttuk, milyen meghökkentő hatást tett az az alak a tűzoltóra, aki elájult. A Gailhard úrral folytatott beszélgetésekből kétségtelenül kiderült, hogy a tűzfej, mellyel a tűzoltó találkozik, azonos volt azzal, amelyik annyira meghökkentette Chagny vikomtöt és a Perzsát.

kelni a tapon, és azt nagyon őrzi! Az az érzésem, hogy azok, akik eltűntek az operában, a régi díszletmunkások és ajtózárok, mind a tapon akartak átkelni... Szörnyű... Én is kis híján otthagytam a fogam... Az volt a szerencsém, hogy a szörny idejében felismert! Csak azt tanácsolhatom magának, hogy ne menjen közel a tóhoz. És dugja be a fülét, ha valami hangot hall a víz alól, mert az a szirén hangja!

– Hát akkor minek vagyunk itt? – kérdezte türelmetlenül, lázasan és dühösen Raoul. – Ha semmit sem tehetünk Christine-ért, legalább azt engedje meg, hogy meghaljak érte.

A Perzsa meg akarta nyugtatni a fiatalembert.

– Higgye el, hogy csak egy módon menthetjük meg Christine Daaét, ha bejutunk a házba, de úgy, hogy ő nem veszi észre.

– Van rá esélyünk?

– Ha nem hiszek benne, hogy sikerül, nem keresem meg magát.

– És hogy lehet bejutni abba a házba, ha nem kelünk át a tapon?

– A harmadik pinceszintről kell megközelíteni, ahonnan olyan szerencsétlenül elkergettek bennünket... de ezen az úton most visszamegyünk... Megmondom pontosan, hogy hova – fogta vissza a Perzsa a hangját. – A *Lahore királya* című opera elhagyott díszlete mellett elmenni... éppen ott, ahol Joseph Buquet holttestét megtalálták...

– Ő volt az a gépész, akit felakasztva találtak?

– Igen, uram, ő volt az, akinek nem találták meg a kötelét – mondta a Perzsa. – Most rajta, induljunk! A kezét tartsa mindig úgy, ahogy én... de hol vagyunk most?

A Perzsa felgyújtotta a tolvajlámpáját. A fénycsővát két széles folyosóra irányította, melyek derékszögben keresztezték egymást, s a végtelenbe futottak.

– A vízszolgáltató részleg területén járhatunk... sehol sem látom a kazánok tüzeit.

Megelőzte Raoult, mutatta neki az utat, meg-megtorpanva, ha attól tartott, hogy egy hidraulikus keresztezi az útjukat. Félrehúzódtak egy kemence fénye elől, amiben éppen most oltották

el a tüzet, és Raoul most felismerte azokat a démonokat, akiket Christine a föld alá vezető útján, fogságának első napján látott, így tértek vissza lassanként a színpad alatti hatalmas térbe.

Annak a medencének a mélyén járhattak, melynek nagyságáról úgy nyerhetünk képet, ha elképzeljük, hogy tizenöt méterrel ástak a főváros talajvízszintje alá, s ehhez temérdek vizet kellett kiszivattyúzni... Olyan sokat, hogy ez a víztömeg a Louvre udvarán a Notre-Dame tornyának másfélszereséig emelkedett volna. Ebből a vízből képződött a tó.

Ebben a percben a Perzsa megérintette a falat, és azt mondta:

– Ha jól tudom, ez a fal már a tóparti házhoz tartozik!

Megütögette a medence falát. Talán nem haszontalan, ha elmondjuk az olvasónak, hogyan építették a medence falát.

Hogy az épületet körülvevő víztől elszigeteljék azokat a falakat, melyek az egész kulisszagépezetet s annak nedvességétől megóvandó ácsszerkezetét, faborításait, vasalásait és ragasztott, festett vásznait tartják, az építészek az alapot mindenütt kettős fallal vették körül. Az alapok köré emelt dupla fal építése egy teljes évet vett igénybe. A Perzsa az alapot burkoló külső falat kopogtatta meg, amikor a tóparti házról beszélt. Ha valaki netán ismeri az épület szerkezetét, a Perzsa mozdulatából kitalálja, hogy Erik titokzatos háza a kettős falazat közepébe épült. Ezekről a hatalmas falakról pedig tudni kell, hogy az első egy hatalmas, gáthoz hasonló cementréteg, a másik pedig több méter széles téglá.

A Perzsa szavaira Raoul a falra vetette magát és mohón hallgatózott. De semmit sem hallott... csak néhány lépés zaja jutott el a füléig, amelyek a színház magasabb részeiben, a deszkákon kopogtak.

A Perzsa újból eloltotta a lámpását.

– Figyelem! Vigyázzon a kezére! És most csend! Megpróbálunk lejutni hozzá!

És magával vitte társát a kis lépcsőn, ahol az imént jöttek le.

Ismét fölmentek, de minden lépcsőfokon megálltak a sötétben és csendben leskelődtek. Így kerültek megint a harmadik szintre.

A Perzsa jelt adott Raoulnak, hogy térdeljen le, és a térdükön meg az egyik kezükön csúsztva – miközben a másik kezüket még mindig a szemük előtt tartották – érkeztek el a leghátsó falig.

E falhoz egy hatalmas vászondíszlet támaszkodott, mely a *Lahore királyá-ban* szerepelt.

A kulissza mellett egy kisebb díszlet volt... a kettő között pedig épp annyi hely, ahol egy test elfért.

...Egy test, melyet megfojtva találtak... Joseph Buquet teste.

A Perzsa, aki továbbra is térdelt, megállt. Hallgatózott. Egy percig úgy tűnt, hogy habozik. Raoulra nézett, majd fölfelé, a második szintre emelte a tekintetét. Innen egy lámpás gyenge fénye szivárgott le hozzájuk a deszkák résein keresztül. Zavarta a Perzsát ez a gyenge fény. Végre bölintott és elszánta magát. Becsúszott a két díszlet közé. Raoul a sarkában volt.

A Perzsa szabad keze a falat tapogatta. Raoul látta, hogy erősen a falra támaszkodik, úgy, ahogy Christine öltözőjében tette. És a kő megmozdult... Egy lyuk támadt a falon...

A Perzsa most kivette a pisztolyát a zsebéből, és jelezte Raoulnak, hogy kövesse. A fegyvert kibiztosította.

Hirtelen, még mindig térdelve, benyomakodott a lyukba, amit a kő hagyott a falban. Raoul, hiába akart elsőnek átjutni, csak második lehetett.

A lyuk nagyon szűk volt. A Perzsa szinte rögtön megállt. Raoul hallotta, hogy tapogat maga körül. Azután meggyújtotta a tolvajlámpáját, és előrehajolt. Megvizsgált valamit, majd eloltotta a lámpáját. Odasúgta Raoulnak:

– Néhány métert ugranunk kell. De nem csaphatunk zajt. Vegye le a cipőjét.

A Perzsa is ezt tette. Odaadta a cipőjét Raoulnak.

– Tegye a fal mellé... visszajövet megtaláljuk.

Eközben a Perzsa kissé előrehaladt. Aztán visszafordult, úgy, hogy most szembe került Raoullal. Azt mondta neki:

– Megpróbálok megkapaszkodni a falban, s leugrani a ház tetejére. Aztán maga is tegye ugyanazt, amit én. Ne féljen: felfogom

a karommal.

Raoul letről tompa zajt hallott, nyilvánvalóan a Perzsa esése okozta. A fiatalember reszketett a félelemtől, nehogy ez a zaj elárulja őket. De Raoul a zajnál is jobban aggasztotta a teljes csend. A Perzsa után most ő is átjutott a tóparti ház falán, s tessék, még mindig nem hallja Christine-t... Egyetlen kiáltás sincs! Nem hívja őt! Nyögés sem hallatszik! Úristen! Csak nem érkeznek későn?

A fal felhorzsolta a térdét, miközben ideges ujjakkal kapaszkodott a kőbe. Végül Raoulnak is sikerült leugrania. Egy szorítást érzett.

– Én vagyok az! – mondta a Perzsa. – Csitt! Mozdulatlanul hallgatóztak.

Az éjszaka még sohasem volt ilyen sötét körülöttük... Csend még sohasem volt ilyen félelmetes...

Raoul belevájta a körmét az ajkába, nehogy felüvöltson: „Christine! Itt vagyok! Felelj, hogy élsz-e még, Christine!”

Aztán újra felgyulladt a tolvajlámpa. A Perzsa a fejük fölé meg a falra irányította a sugarát, kereste a lyukat, melyen át érkeztek, de hiába.

– A fal magától bezárult – mondta.

A fénycsóva végigtapogatta a falakat és a padlót. A Perzsa lehajolt és felvett egy zsinórt, amit egy pillanatig vizsgálgatott, majd borzadva eldobott.

– Pandzsábi zsinór! – suttogta.

– Mi az? – kérdezte Raoul.

– Ez lehetett az akasztott ember kötele, amit hiába kerestek! – felelte borzongva a Perzsa.

Hirtelen nyugtalanság fogta el, és újra megvilágította a falakat. Mindketten valami furcsa dolgot láttak: egy fatörzset, mely leveleket hajtott, s úgy látszott, mintha élne... A fa ágai pedig végighúzódtak a fal mellett és a mennyezetben vesztek el.

A lámpás fénye gyenge volt, ezért csak nehezen ismerték fel a dolgokat... először az egyik faágat látták meg... majd egy levelet... végül nem láttak semmit... semmit, mert a fénysugár visszatükröződött... Raoul végigsimította azt a semmit, azt a

visszatükröződő felületet.

– Ejnye! A fal itt üvegből van!

– Igen, üveg! – mondta a Perzsa, rendkívül izgatottan. Pisztolyt tartó kezével végigsimított verejtékben úszó homlokán, és azt mondta: – Beleestünk a kínzókamrába!

Huszonkettedik fejezet

Egy perzsa érdekes és tanulságos viszontagságai az operaház alatt ***A Perzsa története***

A Perzsa elmesélte, hogy azon az éjszakán hasztalan próbált eljutni a tóparti házhoz a tavon keresztül; elmondta azt is, hogyan fedezte föl a lejáratot a harmadik pinceszinten, és végül Chagny vikomttal együtt miképp viaskodtak a Fantom pokoli fantáziájával a kínzókamrában. Íme a később részletezendő körülmények közt hátrahagyott írásos beszámoló, melyen egyetlen szót sem változtattam. Hiánytalanul adom közre, mert úgy érzem, nem hallgathattam el, milyen kalandokat élt át a daroga* a tóparti ház körül, még az előtt, hogy Raoul társaságában visszatért volna ide. Ez a különben igen érdekes kitérő látszólag eltávolít bennünket a kínzókamrától, de csak azért kalandozunk el, hogy magyarázatot adjunk a Perzsa meglehetősen különlegesnek tetsző viselkedésére és modorára, s azután rögtön visszatérjünk.

Első alkalommal jutottam el a tóparti házhoz, írja a Perzsa. De

* Perzsiában darogának hívják az államrendőrség főnökét.

hiába kértem a csapóajtók mesterét – mert Eriket nálunk, Perzsiában így hívták –, hogy nyissa ki a háza titokzatos kapuit. Mindig elutasított. Én, akit azért fizettek, hogy megismerjem a titkait és a trükkjeit, még én is hiába próbáltam túljárni az eszén, és erőszakkal behatolni.

Amióta újra találkoztam Erikkel az operaházban, amit a lakhelyéül választott, gyakran meglestem vagy a lenti, vagy a fenti folyosókon, vagy épp a tó partján, amikor azt hitte, egyedül van, beszállt a kis csónakba, és szemben a falnál kötött ki. De mindig nagyon sötétben volt, nem tudtam kivenni, pontosan hol is van a falban az a bizonyos ajtó, amit kinyit. A kíváncsiság és a félelem, ami akkor támadt bennem, amikor elgondolkodtam a szörny néhány kijelentésén, arra készítetett, hogy egy nap, amikor azt hittem, egyedül vagyok, beszálljak a kis csónakba, és a fal azon része felé evezzek, ahol Eriket eltűnni láttam. Ekkor találkoztam azzal a szirénnel, aki ezt a vidéket őrzi, és akinek vonzereje kis híján végzetes lett a számomra. Az történt ugyanis, hogy alig távolodtam el a parttól, a rám boruló csöndet lassanként egy éneklő lélegzet töltötte be. Ez egyszerre volt légzés és zene. Lágyan szállt föl a tó felszínéről, s hajózás közben teljesen elborított, de nem tudtam, hogy a szörny milyen trükkel éri el ezt a hatást. A hang követett, velem együtt helyet változtatott, és olyan lágy volt, hogy nem ijedtem meg tőle. Épp ellenkezőleg, vágyat éreztem, hogy megközelítsem ezt az édes dallamot, mely rabul ejtett. Ezért kis csónakomból a víz fölé hajoltam, mert nem volt kétséges a számomra, hogy ez az ének magából a vízből jön. Már a tó közepén voltam, s a csónakban egyedül én ültem. A hang – mert most már világosan meg tudtam különböztetni egy hangot – mellettem volt, a vízen. Kihajoltam... még jobban kihajoltam... A tó teljesen nyugodt volt, és a hold, melynek sugarai áthatoltak a Scribe utcai szellőzőnyíláson, megvilágította a vizet, melynek felülete olyan sima és fekete volt, mint a tinta. Nem törődtem a hanggal, meg akartam szabadulni a zsongástól, de fel kellett ismernem, hogy ez az éneklő sóhaj a lehető legdallamosabb fülzúgás, ami mindenhová követ és magához vonz.

Ha babonás lettem volna, vagy gyenge jellemű, biztosan azt hittem volna, hogy szirénnel találkoztam, aki megzavarja a ház előtti tavon átkelő hajósokat, de istennek hála, én egy olyan országból származom, ahol az emberek nagyon szeretik a fantasztikumot, és nem kíváncsiak az okokra. Tanulmányaim során különben is rá kellett jönnöm, hogy ha valaki érti a mesterségét, a legegyszerűbb trükkökkel is tápot adhat a szegényes emberi képzeletnek.

Sejtettem már, hogy Erik új találmányával kell megküzdenem, de ez oly tökéletesnek tűnt, hogy amikor kihajoltam a csónakból, már nem a csalást akartam felfedezni, hanem örömet leltem a varázsában.

Kihajoltam, egyre kijebb a csónakból, s végül felborultam. Akkor hirtelen két szörnyű kar emelkedett ki a vízből, megragadott a nyakamnál fogva, s ellenállhatatlan erővel lerántott az örvénybe. Biztosan ott veszek, ha nem lett volna elég időm rá, hogy kiáltsak, s Erik nem ismeri fel a hangomat.

Mert ő volt a szörny, s ahelyett, hogy a vízbe fojtott volna, ami eredeti szándéka volt, kiúszott velem a partra.

– Milyen vakmerő vagy! – mondta, miközben felállt, és csorgott róla annak a pokoli tónak a zize. – Hogy juthatott az eszedbe, hogy elgyere hozzám? Nem hívtalak meg. Nincs szükségem sem rád, sem senki másra a világon. Vagy csak azért mentetted meg az életemet, hogy még elviselhetlenebbé tegyed? Bármekkora szolgálatot tettél is nekem egykor, Erik ezt végül el fogja felejteni, s te tudod, hogy engem semmi sem tarthat vissza, még saját magam sem.

Ezt mondta, mégsem volt nagyobb vágyam, mint hogy megismerjem a fogást, amit magamban „szirén-trükknek” neveztem el. Ezt Erik is érezhette, mert megpróbálta kielégíteni a kíváncsiságomat. Tudni való, hogy Erik, aki igazi szörnyeteg – sajnos Perzsiában volt alkalmam látni, hogy mire képes –, egyszersem hiú és elbizakodott gyerek is. Szereti meglepni a világot, próbára tenni a saját, valóban csodálatos találékonyságát.

Nevetni kezdett, és megmutatott egy hosszú nádszárat.

– Pofonegyszerű az egész! – mondta. – A vízben kényelmesen lehet lélegezni és énekelni. Ezt a trükköt Tonkin kalózeitől tanultam,

akik órákig képesek elrejtőzni a folyók mélyén!¹

– Kis híján megölt ez a trükköd... – mondtam keserű szemrehányással –, és lehet, hogy másokat el is pusztítasz velem!

Erik nem válaszolt, de arcára kiült az a nekem oly ismerős gyermeketegen fenyegető kifejezés. Ez azonban nem hatott rám.

– Tudod, mit ígértél nekem, Erik! – mondtam határozottan. – Azt, hogy nem követsz el több bűnt!

– Bűnöket követtem volna el? – kérdezte ártatlanul.

– Szerencsétlen! – kiáltottam fel. – Hát már elfelejtetted a *Mazenderani örömök-et*?

Ettől hirtelen elszomorodott.

– Szeretném elfelejteni, ami ott történt, bár én csak örömet akartam szerezni a szultán szeszélyes feleségének.

– Ami elmúlt, az elmúlt – jelentettem ki. – Most viszont a jelenben élünk. Ezt ne feledd, már csak azért sem, mert ha úgy akartam volna, ezt a jelent te már nem ismernéd. Emlékezz rá, Erik: megmentettem az életedet!

Ekként fordítva a szón, rátértem valamire, ami akkortájt nagyon foglalkoztatott.

– Erik... – mondtam. – Erik... esküdj meg nekem!

– Hogy én? Hiszen tudod, hogy nem tartom magam az esküimhez. Az eskü csak az ostobákat kötelezi.

– Mondd meg... nekem megmondhatod! ...

– Mit?

– Hogyhogy mit? Hogy a csillár... A csillár, Erik...

– Mi van a csillárral?

– Tudod te, hogy mit akarok mondani!

– Szóval a csillár! – kacagott. – Már szólni akartam róla. Arról én nem tehetek! A csillár már nagyon ócska volt...

Amikor Erik nevetett, még félelmetesebb volt. Olyan gyászosan

¹ 1900 júliusában érkezett Párizsba a jelentés Tbnkinből arról, hogy a híres hadvezér, De Tham, akit kalózaival együtt a katonáink üldöztek, hogyan szökött meg a társaival együtt, nádszárok segítségével.

kacagva ugrott bele a csónakba, hogy még én is reszkettem tőle.

– Nagyon ócska volt már, kedves daroga! Elkopott a tartólánca... Magától zuhant le! És most engedj meg egy tanácsot, daroga! Száritkozz meg, az jót tesz nátha ellen!... És sohase szállj be többé a csónakomba. Mert én nem vagyok mindig itt, daroga... Szomorú lennék, ha neked kellene ajánlanom a halotti misémet!

Mindezt kacagva mondta. Felállt a csónak hátsó részében, majom módjára egyensúlyozott, és állva evezett. Alakja fenyegetően magaslott, s hozzá aranyló fényben égett a szeme. Aztán már nem láttam többé, csak a szemét, és végül teljesen eltűnt a tóra boruló éjszakában.

Ettől a naptól nem is próbáltam eljutni a házaiig a tavon keresztül. Tudtam, hogy ezt az utat nagyon őrzi, különösen azóta, hogy tudja, én is ismerem. De úgy gondoltam, kell lennie egy másik lejártnak is, hiszen többször is láttam, hogy eltűnik valahol, a harmadik pinceszinten. Lesben álltam, de egyelőre még fogalmam sem volt, hogy merre közlekedik. Újra hangsúlyoznom kell, hogy amióta csak viszontláttam Eriket az operában, folyton rettegtem attól a szörnyűséges fantáziájától; nem annyira a rám leselkedő veszélyektől félttem, mint inkább azoktól, melyeknek mások lehetnek az áldozatai.* Amikor valami baleset vagy végzetes esemény történt, rögtön azt mondtam magamban: „Ez talán Erik volt!”, ugyanúgy, ahogy mások azt gondolták: „A Fantom volt!” Hányszor ejtették ki előttem ezt a mondatot mosolygó emberek! A szerencsétlenek! Ha tudták volna, hogy ez a fantom létezik, hogy hús-vér ember, s egészen másképp rettenetes, mint az általuk felidézett árny, esküszöm, hogy felhagytak volna a gúnyolódással! Bár tudtam volna, mire képes Erik egy olyan vadászterületen, mint amilyen az

* 1 A Perzsa azért bevallhatta volna, hogy Erik sorsa saját maga miatt is izgatta, hiszen ha a teheráni kormány megtudja, hogy Erik még életben van, bizonyára megvonja a volt darogának folyósított szerény nyugdíját. De azt is el kell ismernünk, hogy a Perzsának nemes szíve volt, ezért is aggasztották azok a katasztrófák, melyeket Erik idézhetett elő. Ezt bizonyítja a daroga viselkedése ebben az egész ügyben, ami több mint dicséretes.

operaház! Bár ismerték volna az emberek az aggodalmam valódi okát!

A félelem megkeserítette az életemet. Mert bár Erik ünnepélyesen kijelentette nekem, hogy megváltozott, s a legerkölcösebb ember lett belőle, amióta önmagáért szeretik – ez a mondat teljesen megzavart –, csak reszketni tudtam, ha eszembe jutott a szörny. Rettenetes, egyedülálló és visszataszító csúnyasága számúzte őt az emberek közül, s gyakran úgy tűnt nekem, hogy úgy érzi, nincs semmi kötelessége az emberekkel szemben. Az a mód, ahogy a szerelemről beszélt, csak növelte a rettegésemet, mert előre láttam, hogy az az esemény, melyre a tőle megszokott hencegő stílusban célozgatott, még az eddigieknél is szörnyűbb drámákat fog okozni. Tudtam, milyen fenséges és iszonyatos reménytelenségbe taszíthatja a fájdalom Eriket, és mindaz, amit mesélt, a legszörnyűbb katasztrófára utalt, s szüntelen szorongással töltött el.

Másrészt a tudomásomra jutott, milyen furcsa lelki kapcsolat van a szörny és Christine Daaé között. Elrejtőztem a fiatal énekesnő öltözőjének lomkamrájában, s részt vettem azokon a csodálatos zeneleckéken, melyek Christine-t valóságos önkívületbe hozták. Ugyanekkor egy pillanatra sem hittem, hogy Erik hangja – mely erős volt, mint a mennydörgés és szelíd, mint az angyaloké – feledtetni tudja a csúnyaságát. Akkor is biztos voltam benne, amikor Christine még nem is látta őt! Alkalmam volt körülnézni az öltözőben, s emlékezővén mindarra, amit Eriktől tanultam, különösebb nehézség nélkül felfedeztem a trükköt, mellyel a tükröt tartó falat elforgatta. Láttam, hogy üreges, s hogy hangtovábbító téglák segítségével miképp kelt olyan hatást, mintha Christine közvetlen közelében szólalna meg. Felfedeztem az utat is, mely a forráshoz és a börtönhöz, a kommünárok börtönéhez visz, s megismertem a csapóajtót, mely lehetővé tette, hogy Erik közvetlenül a színpad alá jusson.

Néhány nap múlva legnagyobb megdöbbenésemre a saját szememmel és fülemmel győződtem meg róla, hogy Erik és Christine Daaé már látták egymást; meglestem a szörnyet, amint a

kis föld alatti forrásnál, a kommunárok útján az ájult énekesnő homlokát törölgeti. Egy fehér ló állt mellettük, a *Próféta* lova, mely az operaház alagsori istállójából tűnt el. Előléptem a rejtekhelyemről. Rettenetes hatást tett rám. Láttam, hogy két szeméből aranszizkrák pattannak ki, s mielőtt még egy szót is szólhattam volna, fejbe vágott, úgyhogy elájultam. Amikor magamhoz tértem, Erik, Christine és a fehér ló már eltűnt. Sejtettem, hogy a szerencsétlen lány a tóparti ház foglya. Úgy döntöttem, s egy percig se tétováztam, hogy a víz partjára megyek, dacára a vállalkozásban rejlő veszélynek. Huszonnégy óra hosszat a tó közelében lestem a szörnyet. Tudtam, hogy el kell hagynia a házat, hogy bevásároljon. Itt jegyzem meg, hogy amikor Erik Párizsban járt-kelt, illetve a nyilvánosság előtt mutatkozott, mindig egy bajusszal díszített műorral takarta el az arca közepén tátongó iszonyú lyukat. Ettől még mindig gyászos maradt a képe, s ha elhaladt valahol, mögötte összesúgtak: „Hát ezt meg melyik hullaházból szalajtották?” Mindazonáltal ez a műorr többé-kevésbé elviselhetővé tette a látványát.

Ott leselkedtem a tó partján – az Averde-tónál, mert ő többször is így hívta előttem a tavat –, és már fáradt voltam a hosszas várakozástól. Már arra gondoltam, biztos egy másik kijáraton át távozott, a harmadik pinceszinten, amikor csobbanást hallottam, s két szem szikrázott fel mellettem, mint két jelzőlámpa. A csónak kikötött, Erik partra ugrott és elindult felém.

– Huszonnégy órája vagy itt – mondta –, és zavarasz! Még rossz vége lesz ennek! De te akartad így! Pedig én nagyon türelmes vagyok veled! Te hülye, hát azt hiszed, hogy követhetsz? Hiszen én követlek téged, és pontosan tudom, hogy mit tudsz rólam. Tegnap a kommunárok útján megkegyelmeztem neked, de előre megmondom, hogy nem akarlak látni többet! Különben is, nagyon vakmerő vagy! Remélem, tudod, hogy mire gondolok!

Annnyira dühös volt, hogy egyszerűen nem mertem félbeszakítani. Úgy szuszogott, mint egy főka, és kimondta azt a szörnyűséget, amitől én is tartottam.

– Egyszer s mindenkorra meg kell értened, amit most mondok.

Óvatlan vagy, már kétszer is letartóztatott az a posztókalapos alak, aki nem tudta, hogy mit keresel a pincében, és felvitt az igazgatóságra. Ott sikerült elhitetned az igazgatókkal, hogy te csak egy hóbortos perzsa vagy, a különböző színpadi trükkök specialistája... Én is ott voltam az irodában, hiszen tudod, hogy mindenütt jelen vagyok. És amilyen óvatlan vagy, legközelebb már az igazgatóságon is megkérdik, hogy mit keresel itt... Végül pedig kitalálják, hogy Erik nyomában jársz, s akkor majd kutatni kezdenek utánam. A végén még felfedezik a tóparti házat... de bánom is én! Akkor már semmiért sem felelek! – Szuszogott, mint egy fóka. – Semmiért sem felelek! Ha Erik titkai nem lesznek többé titkok, én nem törődöm tovább az emberiség sorsával! Ezt akartam mondani, és ha nem vagy hülye, ennyivel is megelégszel.

A szörny a csónak hátsó részén ült, s a válaszomra várva a deszkát rugdalta. Egyszerűen azt mondtam neki:

– Nem Erik miatt jöttem ide!

– Hát ki miatt?

– Te is jól tudod: Christine Daaé miatt. Azt felelte:

– Jogom van rá, hogy az otthonomban találkozzak valakivel. Olyan vagyok, amilyen, mégis szeretnek.

– Ez nem igaz. Elraboltad, és most rabságban tartod.

– Hallgass! Megígéred, hogy többé nem ütöd bele az orrod az én dolgomba, ha bebizonyítom, hogy önmagamért szeretnek?

– Megígérem – mondtam habozás nélkül, mert biztos voltam benne, hogy egy ilyen szörnyeteg úgysem tud ilyesmit bebizonyítani.

– Na jó, hát akkor hallgass ide! Nincs is egyszerűbb ennél! Christine Daaé akkor megy el innen, amikor neki tetszik, mégis vissza fog jönni! Igen, visszajön ide! Mert itt jól érzi magát... vissza fog jönni, mert önmagamért szeret!

– Kétlem, hogy visszajön! De most kötelességed elengedni!

– Még hogy kötelességem! Te hülye! Ha akarom, elengedem, és ő vissza fog jönni... mert szeret! A kapcsolatunk házassággal fog végződni! A Madeleine-templomban fogunk megesküdni, te hülye! Elhiszed, hogy ez lesz a vége? Már meg is írtam az esküvői misét...

meglátod, micsoda mise lesz...

Már a mise ritmusát verte a csónak deszkáján, s halkan énekelt is: *Kyrie!... Kyrie!... Kyrie Eleison...* Meglátod, micsoda mise lesz!

– Hallgass – szólaltam meg –, majd akkor hiszem el, amit mondasz, ha látom, hogy Christine Daaé elhagyja a tóparti házat és szabadon visszatér hozzád!

– És akkor többé nem ütöd bele az orrod az ügyeimbe? Ma este meglátod... Gyere el a jelmezbálra. Christine is ott lesz meg én is... Aztán elrejtőzhetsz a lomkamrában, és meg fogod látni, hogy Christine visszamegy az öltözőjébe, és más vágya sem lesz, mint hogy újra végigmenjen a kommünárok útján.

– Rendben van!

Ha csakugyan a saját szememmel győződtem volna meg mindarról, amit Erik ígért, elfogadtam volna azt is, amit állít. Előfordul, hogy egy szép nő beleszeret a legrettenetesebb szörnyetegbe, különösen, ha az kihasználja a zene csáberejét; hát még ha éppen egy kiváló énekesnőről van szó!

– Most pedig tűnj el! El kell mennem bevásárolni!

Távoztam, de továbbra is nyugtalan voltam Christine Daaé miatt. Nem tudtam szabadulni egy félelmetes gondolattól, ami akkor ébredt fel bennem, amikor a szörny az óvatlanságomat emlegette.

Azt kérdeztem magamtól: „Hogy végződhet ez az egész?” És jóllehet elég fatalista természetű vagyok, valami homályos szorongás vett rajtam erőt. Felelősnek éreztem magam azért, hogy egykor életben hagytam egy szörnyeteget, aki most az egész emberiséget fenyegeti.

Legnagyobb meglepetésemre a dolgok úgy történtek, ahogy előre jelezte: Christine Daaé elhagyta a tóparti házat, s többször is visszatért oda, látszólag kényszer nélkül. Szerettem volna megfejtetni ezt a szerelmi titkot, de ez meglehetősen nehéz volt, hiszen közben Erikkel kapcsolatos félelmeimet sohasem felejtettem el. Egyszersmind igyekeztem a lehető legóvatosabban viselkedni, s nem követtem el azt a hibát, hogy visszatérjek a tó partjára. A kommünárok útját sem használtam. De a harmadik pincszint titkos

ajtaja szüntelenül az eszemben járt, s többször is megfordultam azon a helyen, ahol napközben senki sem járt. Folyton lesben álltam és malmoztam az ujjaimmal. A *Lahore királya* egyik díszlete mögött örködtem, amit, nem tudni, miért, otthagytak: ennyi türelem végül elnyerte jutalmát. Egy nap kifigyeltem, ahogy a szörny elmegy mellettem, majd térdre ereszkedik. Biztos voltam benne, hogy nem látott meg. Befurakodott egy álló és egy hordozható díszlet közé, a falhoz lapult, és egy helyen, amit távolról is jól láttam, megbillentett egy követ, melynek helyén nyílás támadt. Eltűnt a nyílásban, és a kő bezárult mögötte. Ekkor jutottam nyomára a titoknak, és tudtam, hogy ha majd eljön az ideje, bejuthatok a segítségével a tóparti házba.

Hogy erről meggyőződjek, vártam fél órát, majd én is működésbe hoztam a rugót. Minden ugyanúgy játszódott le, mint az előbb. De nem bújtam be a lyukba, mert tudtam, hogy Erik otthon van. Másrészt attól is tartottam, hogy Erik meglephet. Hirtelen eszembe jutott Joseph Buquet halála, s nem akartam veszélybe sodorni egy ilyen felfedezést, mely sokak, talán az egész emberiség számára hasznos lehet. Egy olyan eljárással, mely nem sokat változott Perzsia óta, a helyére tettem a követ, s elhagytam a színház pincéjét.

Gondolhatja, hogy Erik és Christine Daaé kapcsolata mennyire érdekelt. Nem azért, mert betegesen kíváncsi voltam rá, hanem azért, mert sohasem tudtam kiverni a fejből egy ijesztő gondolatot. „Ha Erik rájön, hogy nem önmagáért szeretik, mindenre fel lehetünk készülve.” Továbbra is bóklásztam az operában, s rövidesen megtudtam az igazságot a szörny szomorú szerelméről. Christine lelkét rettegésben tartotta, de az édes gyermeknek a szíve teljes egészében Raoul de Chagny vikomté volt. Mialatt ezek ketten úgy játszadoztak, mint egy ártatlan jegyespár, s a szörny elől menekültek, nem is sejtették, hogy valaki vigyáz rájuk. Mindenre el voltam szánva: még arra is, hogy megölöm a szörnyet, s vállalom érte a felelősséget a bíróságon. De Erik nem mutatkozott, és ettől csak nyugtalanabb lettem.

El kell mondanom, hogy mire számítottam. Azt hittem, hogy a

szörnyet a féltékenység kiűzi majd a házából, s így én a harmadik pinceszint felől behatolhatok. Úgy éreztem, nemcsak nekem, hanem mindenkinek az az érdeke, hogy kiderítsem, mi lehet odalenn. Egy nap, amikor nem győztem már kivárni az alkalmat, elfordítottam a követ, s akkor valami félelmetes zenét hallottam. A szörny éppen *A győztes Don Juan* című művén dolgozott, nyitott ajtók mellett. Tudtam, hogy ez élete fő alkotása. Mozdulatlanná merevedtem, s óvatosan meglapultam a sötét lyukban. Ő egy pillanatig abbahagyta a komponálást, és járkálni kezdett a házban, úgy, mint egy őrült. Messziről is hallatszott, hogy ezt kiabálja: „Addig be kell fejeznem! Be kell fejeznem!” E szavak bizony nem nyugtattak meg, s amikor a zene újra felcsendült, finoman visszatettem a követ. De a bezárult falon át is hallottam a távoli dallamot, mely mintha a föld mélyéről szólna, vagy a víz mélyéről felszálló szirén éneke volna. És emlékeztem rá, hogy mit mondott néhány díszletmunkás Joseph Buquet halálakor. „A felakasztott test körül valami zsongás volt, ami a halottak énekéhez hasonlított” – állították, de senki sem vette őket komolyan.

Christine Daaé elrablása napján viszonylag későn értem a színházba, s már előre féltem, hogy rossz hírek várnak. Szörnyű napom volt: reggel elolvastam az újságot, mely bejelentette Christine és Chagny vikomt házasságát, s azon tűnődtem, nem tenném-e jól, ha leleplezném a szörnyeteget. De a józan eszemre hallgattam, mely azt súgta, hogy ezzel csak siettetném az esetleges katasztrófát.

Amikor kiszálltam a kocsiból az opera előtt, úgy néztem az épületre, mintha csodálkoznék, hogy még mindig áll.

Mint minden jó keleti ember, én is fatalista vagyok. Mindenre fel voltam készülve, amikor beléptem!

Christine Daaé börtönjelenetbeli elrablása természetesen mindenkit meglepett, csak engem nem. Biztos voltam benne, hogy Erik, a szemfényvesztők királya tette. Christine-nek ezzel befellegzett – gondoltam –, s talán az egész világnak is.

Annyira meg voltam győződve erről, hogy kis híján felszólítottam a színházban tébláboló embereket, hogy

meneküljenek. Csak azért nem árultam el, hogy mi is történt valójában, mert rájöttem, hogy örültek nézének. Meg aztán azt is tudtam, hogy ha el akarom küldeni a közönséget, nem jó, ha például azt kiabálom, hogy „Tűz van!”, mert ez is katasztrófát okozhat, emberek fulladhatnak meg menekülés közben, összetaposhatják egymást, összeverekedhetnek, s ez rosszabb lenne, mint a másik katasztrófa.

Elhatároztam, hogy azonnal és személyesen cselekszem. A pillanat kedvezőnek látszott. Volt esélyem rá, hogy Erik egy ideig semmi mással nem törődik, csak az elrabolt énekesnővel. Ki kellett használni a lehetőséget, hogy behatoljak a házába a harmadik pinceszintről. E vállalkozáshoz a szegény, reményvesztett vikomtot vettem magam mellé segítőtársnak. Ő az első szóra megbízott bennem, s ez mélyen meghatott. Elküldtem hát az inasomat, hogy keresse meg a pisztolyaimat. Darius dobozostul adta át a fegyvereket Christine öltözőjében. Az egyik pisztolyt a vikomtnak adtam, s utasítottam, hogy legyen mindig készen a tüzelésre, akárcsak én, mert Erik a fal mögött várhat bennünket. A kommünárok útján és a csapóajtón keresztül mentünk. A kis vikomt, amikor meglátta a pisztolyaimat, azt kérdezte, hogy vajon párbajozni fogunk-e. De még mennyire, válaszoltam, s hozzátettem: ez lesz csak az igazi párbaj! Természetesen nem volt időm, hogy bármit is elmagyarázzak neki. A kis vikomt bátor fiú, de szinte semmit sem tudott az ellenfélről! De talán jobb is volt így!

Ugyan, mi egy párbaj, akár a legfélelmetesebb párbajhős ellen is, a világ legzseniálisabb szemfényvesztője ellen vívandó harchoz képest? Még én is nehezen barátkoztam meg a gondolattal, hogy egy olyan emberrel kell megküzdenem, aki csak akkor látható, amikor ő is úgy akarja, ő maga azonban mindent lát, még azt is, ami az emberi szem előtt homályban marad! Hogyan lehet legyőzni egy olyan embert, aki nemcsak a testi erejére hagyatkozik, hanem furcsa tudományával, kifinomult képzeletével és ügyességével félre is tudja vezetni és az örületbe kergeti az ellenfelét! És ezt a harcot az operaház alatt, a rémképek birodalmában kell megvívni! El lehet

képzelné ezt a párbajt úgy, hogy közben ne reszkessen az ember? El lehet-e képzelni, hogy mi mindent láthat és tapasztalhat valaki, ha az operaházban lakik – melynek öt föld alatti és huszonöt föld feletti szintje van, és össze van zárva egy veszedelmes tréfamester-illuzionistával, aki hol gúnyolódik, hol meg gyűlölködik, hol kizsebel, hol pedig meggyilkol valakit? Le lehet-e győzni „a csapóajtók mesterét”? Ugyan! Hiszen nálunk, a mi palotáinkban ő készítette a legjobb sülyesztőket és csapóajtókat! Le lehet-e győzni a csapóajtók mesterét épp a csapóajtók birodalmában?...

Azt reméltem, hogy a szörny ott van Christine Daaé mellett a tóparti házban, ahová ájultan szállította. Megrémültem, amikor eszembe jutott, hogy esetleg ott ólálkodik körülöttünk, s épp a *pandzsábi zsinórt* készíti elő a számunkra.

Nálam ugyanis senki sem tudta jobban, hogy a pandzsábi zsinórnál nincs félelmetesebb eszköz, ha valakit meg akarnak fojtani, ahogy Eriknél sincs kiválóbb szemfényvesztő. Ha meg akarta nevetetni a szultán szeszélyes feleségét, Erik mindig elővette a zsinórt. Ez abban a palotában történt, amit *Mazenderani örömöknek* neveztek. Az asszony általában olyan játékot kért tőle, ami mulatságos, de egyben ijesztő is volt. Így aztán a pandzsábi zsinór lett a legkedvesebb játéka. Erik éveket töltött Indiában, s ott elsajátította a fojtogatás tudományát. A szörny bement egy fallal elkerített udvarba, ahová bevezettek egy halálra ítélt katonát, aki hosszú lándzsával és széles karddal volt felfegyverkezve. Erik csak a zsinórral harcolt, de abban a pillanatban, amikor a katona halálos csapást akart mérni rá, mindig hallani lehetett a zsinór suhogását. Erik egyetlen csuklómozdulattal szorította meg a lasszót ellenfele nyakán. Áldozatát a szultán felesége és az udvarhölgyek elé vonszolta, akik az ablak mögül figyeltek és tapsoltak. A szultán felesége is megtanulta a pandzsábi zsinór használatát, s több udvarhölgyét, sőt barátnőjét ölte meg vele, akik látogatóban voltak nála. De jobb is, ha nem térek ki a *Mazenderani örömök-ve*, olyan rémes ez a történet. Csak azért beszéltem róla, hogy megmagyarázzam, miért készítettem föl a társamat, Chagny vikomtot

az operaház pincéjében a fojtogatás veszélyére. Sajnos a pincében a pisztolyok már semmire sem voltak jók. Biztos voltam benne, hogy ha Erik nem száll szembe velünk a kommunárok útjának elején, többé nem tűnik fel előttünk. Azért persze még mindig megfojthat bennünket. Nem volt időm elmesélni mindezt a vikomtnak; de ha van időm, talán akkor se mondtam volna el neki, hogy valahol a sötétben egy pandzsábi zsinór leleselkedik rá. Nem akartam bonyolítani a helyzetet, ezért azt tanácsoltam Chagny vikomtnak, hogy tartsa a kezét mindig szemmagasságban, behajlított karral, lövő helyzetben, mintha a tűzparancsot várná. Ebben a helyzetben ugyanis még a legügyesebb fojtogató sem tudja hasznát venni a pandzsábi zsinórnak. A zsinór ilyenkor nemcsak a nyakra, hanem a karra vagy a kézre is rátekeredik, és így már nem olyan veszélyes, könnyen ki lehet szabadulni belőle.

Miután sikerült elkerülni a találkozót a rendőrfelügyelővel és néhány ajtózárával, összetalálkoztunk a patkányölővel. Aztán sikerült kikerülnünk a posztókalapos embert is, és akadálytalanul felértünk a harmadik pincszintre, a *Lahore királya* díszletei közt. Elmozdítottam a követ, s leugrottunk Erik házába, melyet az operaház alapfalai mögött épített föl (mégpedig különösebb bonyodalmak nélkül, mert Erik az operaház építésének, Philippe Garnier-nak a kőművesvállalkozója volt, s titokban akkor is folytatta a munkát, amikor az építkezés hivatalosan szünetelt, vagyis a háború, Párizs ostroma és a kommun alatt).

Nagyon is jól ismertem Eriket, s azzal áltattam magam, hogy le tudom leplezni minden trükkjét, amit időközben kiagyalhatott, de nyugodt azért egy cseppet sem voltam, amikor beugrottam a házába. Tudtam, hogyan alakított át egy bizonyos mazenderani palotát. A világ legtisztességesebb épületéből az ördög házát hozta létre, ahol egy szót sem lehetett kiejteni anélkül, hogy le ne hallgassák, vagy a visszhang ne vigye el messzire. Mennyi családi drámát és véres tragédiát okozott már ez a szörnyeteg a csapóajtóival! S ezekben az általa „átépített” palotákban még azt sem lehetett tudni, hogy ő hol tartózkodik. Meglepő találmányai voltak. Ezek közül a legszörnyűbb

és legveszélyesebb a kínzókamra volt. Kivételes esetektől eltekintve, amikor a szultán békés polgárok szenvedésében akart gyönyörködni, csak halálraítélteket zártak be ide. Ez volt véleményem szerint a *Mazenderan kedvenc időtöltésének* legrémesebb találmánya. Ha a kínzókamrába kerülő áldozatnak „elege lett”, szabadon végezhetett magával egy pandzsábi zsinór segítségével, mely ott hevert egy vasból kovácsolt fa alatt.

Mennyire megdöbbenem, amikor a szörny házába behatolva azt vettem észre, hogy a helyiség, melybe bejutottunk, pontosan olyan, mint a *Mazenderani örömök* kínzókamrája!

A lábunknál megtaláltam a pandzsábi zsinórt, melytől egész este félttem. Biztos, hogy ezzel végeztek Joseph Buquet-vel. A főgépész egy este nyilván meglepte Eriket, amint elmozdítja a harmadik pincszint kövét. Miért, miért nem, de mielőtt a fal bezárult volna előtte, megkísérelt átbújni a nyíláson. Beleesett a kínzókamrába, s onnan már csak holtan került elő. Szinte láttam, ahogy Erik elvonszolja a holttestet, mert meg akart tőle szabadulni, egészen a *Lahore királya* díszletéig. Ott felakasztotta, hogy ezzel is példát statuáljon, egyszersmind növelje a babonás félelmet, mely távol tartotta az idegeneket a rejtekhelyétől.

Később Erik visszatért az áldozatához, és megkereste a pandzsábi zsinórt, mely különben macskabélből készült, s joggal keltené fel a vizsgálóbíró kíváncsiságát. Ez a magyarázat az akasztott ember kötelének az eltűnésére.

És íme, most a lábunknál fedeztem fel a zsinórt, a kínzókamrában! Nem vagyok félenk természetű, de hideg veríték öntötte el az arcomat.

A lámpás, melynek vörös fényét körbejártattam a híres kamra falán, remegett a kezemben.

Chagny úr észrevette, és azt kérdezte:

– Mi történik itt?

Hevesen intettem neki, hogy hallgasson, mert az volt a végső reményem, hogy bár beleestünk a kínzókamrába, a szörny nem tud rólunk.

De ez a remény sem tűnt valami kecsegtetőnek, mert eszembe jutott, hogy a harmadik pinceszint felől ez a kínzókamra őrizheti a tóparti házat, s lehet, hogy a szerkezet magától működésbe lép.

Igen, a kínzások maguktól is megkezdődhetnek.

Ki mondhatta volna meg, melyik moccnásunk hozza működésbe?

Társamnak a legteljesebb mozdulatlanságot parancsoltam.

Fojtogató csönd nehezedett ránk.

Vörös lámpásom tovább járt körbe a kínzókamrában... és akkor felismertem... felismertem...

Huszonharmadik fejezet

A kínzókamrában

A Perzsa történetének folytatása

Egy szabályos hatszög alakú kis terem közepén voltunk, a hat falat teljes egészében tükör borította... a mennyezettől a padlóig... A sarkokban jól lehetett látni a vonalakat, ahol az üvegfelületek érintkeztek... felismertem a tükröket, melyek körülvettek bennünket... az egyik sarokban pedig ott volt az a vasból készült fa... igen, újra láttam a vasból készült fát, a vasból készült ágával... az akasztottak számára...

Megragadtam a társam karját. Chagny vikomt reszketett, kiáltani akart a menyasszonyának, hogy itt van, hogy megmenti... Félttem, hogy nem tudja türtőztetni magát.

Bal felől hirtelen zajt hallottunk.

Mintha kinyílt és becsukódott volna egy ajtó. Majd a szomszédos helyiségben valaki tompán felnyögött. Még erősebben megszorítottam Chagny vikomt karját, majd tisztán hallottuk a következő szavakat...

– Szabad a vásár! A házassági misét vagy a halotti misét játsszam el?

Felismertem a szörny hangját.

Újabb nyögés hallatszott.

Ezután pedig hosszú csend.

Meggyőződésem, hogy a szörny ekkor még nem tudott róla, hogy a házában vagyunk, mert különben nem hallgathattuk volna ki. Elég lett volna, ha szoroson bezárja a kis, láthatatlan ablakot, melyen át azok, akik kedvelik az ilyesmit, belesnek a kínzókamrába.

És abban is biztos vagyok, hogy ha tudott volna rólunk, nyomban megkezdi a kínzásunkat. Így hát volt egy nagy előnyünk Erikkel szemben: ott voltunk a közelében, de neki fogalma se volt erről.

Az volt a fontos, hogy ne áruljuk el magunkat, nagyon féltem tehát, hogy Chagny vikomt nem tudja türtőztetni magát, és megpróbálja kidönteni a falat, hogy eljusson Christine Daaéhoz, akinek a nyögését megszakításokkal bár, de hallani véltük.

– A halotti mise nem valami vidám! – hallatszott újra Erik hangja.

– Hanem a házassági mise, hidd el nekem, az valami nagyszerű. Végre döntened kell; tudnod kell, hogy mit akarsz! Én nem bírok így tovább élni, a föld mélyén, egy lyukban, mint egy vakondok! Befejeztem *A győztes Don Juan-t*, s most úgy akarok élni, mint a többi ember. Feleséget szeretnék, akivel vasárnaponként sétálhatok, úgy, mint mások. Feltaláltam egy maszkot, amitől olyan arcom lesz, mint bárki másnak. Utánam se fognak fordulni. Te leszel a legboldogabb asszony. És csak magunknak fogunk énekelni, amíg csak meg nem halunk. Hiszen te sírsz! Félsz tőlem! Pedig én nem vagyok a lelkem mélyéig gonosz! Szeress, akkor majd meglátod! *Én csak azért nem voltam jó, mert nem szerettek!* Ha szeretni fogsz, olyan szelíd leszek, mint egy őzike, és azt teszel velem, amit akarsz!

A furcsa szerelmi vallomást kísérő nyögdecselés egyre hangosabb lett. Ennél kétségbeesettebb hangot még sohasem hallottam. Chagny vikomttal együtt ismertük fel, hogy Erik jajong ilyen rémisztően. Ami Christine-t illeti, ő bizonyára az előttünk tornyosuló fal másik oldalán volt. A szörny valószínűleg a lába előtt térdelt, s ő bizonyára

megnémult a rettegéstől, mert még ahhoz sem volt ereje, hogy kiáltson.

Olyan volt ez a siránkozó vallomás, mint az óceán panasza; Erik hangosan hörgött és dörgött, s vagy háromszor bukott ki a száján ez a súlyos szemrehányás: – Nem szeretsz! Nem szeretsz! Nem szeretsz!

Aztán némileg megenyhülve, azt kérdezte:

– Miért sírsz? Tudod, hogy fájdalmat okozol velem. Aztán csönd lett.

Minden csönd reményt keltett bennünk. Azt gondoltuk, hátha most békén hagyja a fal mögött Christine-t.

Törtük a fejünket, miként figyelmeztethetnénk Christine Daaét úgy, hogy a szörny észre ne vegye.

De csak akkor hagyhattuk el a kínzókamrát, ha Christine kinyitja az ajtót; másképp nem segíthetünk rajta, mert nem is sejtettük, hogy hol van az ajtó.

A néma csöndben egyszer csak megszólalt egy elektromos csengő.

A másik oldalon mintha felugrott volna valaki, majd Erik mennydörgő hangját hallottuk:

– Csengetnek! Szíveskedjék befáradni, csak tessék!

Gúnyosan felnevetett. – Ki zavar bennünket? – kérdezte. – Várj egy kicsit... megyek, szólok a szirénnek, hogy nyisson ajtót.

Távolodó léptek zaja hallatszott, és egy ajtó becsukódott. Nem töprengtem rajta, hogy a szörny vajon miféle borzalmat készít elő; eszembe se jutott, hogy bizonyára egy újabb gáztettelt hajt végre. Csak egy dolog járt az eszemben: az, hogy Christine egyedül van a fal mögött!

Chagny vikomt már hívta is a lányt:

– Christine! Christine!

Tekintve, hogy mi is mindent hallottunk, ami a szomszédos helyiségben történt, okunk volt feltételezni, hogy ott is hallják a társamat. A vikomt közben többször is megismételte a menyasszonya nevét.

Végül egy gyenge hang jutott el hozzánk.

– Álmodom – mondta a hang.

– Christine! Christine! Én vagyok, Raoul! Csönd.

– Felelj, Christine! Ha egyedül vagy, az isten szerelmére, felelj!
Ekkor Christine Raoul nevét suttogta.

– Igen! Igen! Én vagyok az! Nem álmodik! Christine, bízzék bennem! Azért vagyunk itt, hogy megmentünk!... De csak óvatosan! Ha meghallja azt a szörnyalakit, figyelmeztessen bennünket!

– Raoul!... Raoul!

Többször is megismételte, hogy nem álmodik, hogy Raoul de Chagny eljött érte egy hűséges társ kíséretében, aki ismeri Erik házának titkát.

De a hirtelen örömet, amit érkezésünk jelentett a számára, egy még nagyobb félelem váltotta fel. A lány azt akarta, hogy Raoul azonnal távozzék. Rettegett, hogy Erik felfedezi a búvóhelyét, és habozás nélkül megöli a fiatalembert. Néhány izgatott szóval elmondta, hogy Erik teljesen megbolondult a szerelemtől. Elszánta magát, hogy mindenkét megöl, s a többi emberrel együtt saját magát is, ha Christine nem egyezik bele, hogy polgári és egyházi házasságot kössenek, az utóbbit a Madeleine-templomban. Másnapig adott neki gondolkodási időt, pontosan tizenegy óráig. Ez az utolsó határidő. Akkor választania kell, úgy, ahogy mondta, a házassági és a halotti mise között.

Ezután Erik még olyasmit mondott, amit Christine nem is értett meg teljesen: – Igen, vagy nem? Ha nem, mindenki meghal, és el is lesz temetve!

De én felfogtam e mondat értelmét, mely rémes módon megegyezett a félelmeimmal.

– Meg tudja mondani, hogy hol van most Erik? – kérdeztem.

A lány azt felelte, hogy kiment a házból.

– Meg tud bizonyosodni róla?

– Nem... meg vagyok kötözve... egy mozdulatot sem tudok tenni.

Amikor ezt megtudtuk, Chagny úr és én dühös kiáltásban törtünk ki. Mind a hármunk élete a lány szabad mozgásától függött.

„Ha kiszabadíthatnánk! Ha eljuthatnánk hozzá!”

– De hol vannak maguk? – kérdezte Christine. – A szobámból három ajtó nyílik: az egyik a Lajos Fülöp stílusú szobába, amiről már beszéltem magának, Raoul. Aztán van még egy ajtó, amin Erik ment ki, és egy harmadik, amit sosem nyitott ki előttem. Oda nem szabad bemennem, mert ez az összes ajtó közül a legveszélyesebb... ugyanis a kínzókamrába nyílik!

– Christine, mi e mögött az ajtó mögött vagyunk.

– A kínzókamrában?

– Igen, de belülről nem látjuk az ajtaját.

– Ó, ha el tudnám odáig vonszolni magam... Kopognék az ajtón, és maguk megtudnák, hogy hol van.

– Van zár is az ajtón? – kérdeztem.

– Van.

Úgy véltem, hogy az ajtó a másik oldalról kulccsal nyílik, mint minden ajtó, de a mi oldalunkról egy rugó és egy ellensúly nyitja-zárja, s azt nehéz lesz megtalálni.

– Kisasszony! Mindenképpen ki kell nyitnia azt az ajtót.

– De hogyan? – válaszolt síró hangon a szerencsétlen lány.

„Vergődést hallottunk; bizonyára mindent megpróbált, hogy megszabaduljon a kötelékeitől.

– Csak ravaszsággal találjuk meg a kivezető utat. Szerezze meg ennek az ajtónak a kulcsát.

– Tudom, hogy hol van – felelte Christine, az erőfeszítéstől kimerülten. – De meg vagyok kötözve... A nyomorult!

És a lány kétségbeesetten felkiáltott.

– Hol van az a kulcs? – kérdeztem, s utasítottam Chagny vikomtöt, hogy hallgasson, s bízza rám az ügyet, mert egyetlen perc vesztegetni való időnk sincsen.

– A szobában, az orgona mellett, egy másik kis bronzkulccsal együtt, amihez ugyancsak tilos hozzányúlnom. Mind a két kulcs egy kis bőrtáskában van, amit ő úgy hív. *Az élet és halál kis táskája...* Raoul!... Raoul!... Meneküljön! Itt minden titokzatos és szörnyű... és Erik teljesen megőrült! És maguk a kínzókamrában vannak!

Tűnjenek el ugyanúgy, ahogy jöttek! Bizonyára megvan az oka, hogy ezt a kamrárt így nevezik!

– Christine! Vagy együtt jutunk ki innen, vagy együtt halunk meg!

– Csak rajtunk múlik, hogy épen és egészségesen távoznak-e, de meg kell őriznünk a hidegvérünket. Miért kötözte meg magát, kisasszony? Hiszen maga nem szökhet meg tőle! És ezt ő is tudja!

– Meg akartam ölni magam. A szörny ma este, amikor elájultam, és félig elkábítva ide hurcolt, eltűnt. Valami olyasmit mondott, hogy a bankárjához megy! Amikor visszatért, az arcom csupa vér volt, mert a homlokomat a falhoz vertem.

– Christine! – nyögött fel Raoul, majd zokogni kezdett.

– Akkor megkötözött... és nekem csak holnap este, tizenegy órakor szabad meghalnom!

Ez az egész beszélgetés, a falon keresztül, sokkal szaggatottabb és óvatosabb volt, mint ahogy írásban érzékeltetni tudom. Elhallgattunk, amikor valami recsegést, lépéseket vagy szokatlan mozgást véltünk hallani...

– Nem! Nem! Ez nem ő! – mondogatta a lány. – Ő elment! Felismertem a zajt, amikor bezárta a tó felé nyíló falat.

– Kisasszony! A szörny saját kezűleg kötözte meg magát... és ő is fogja feloldozni! Csak egy kis komédiát kell eljátszania érte! Ne feledje, hogy szereti magát!

– Én szerencsétlen, hogy feledkezhetnék meg róla!

– Mosolyogjon egy kicsit... könyörögjön neki... mondja, hogy a kötelek felsebzik a kezét.

– Csitt! – mondta ekkor Christine Daaé. – Hallok valamit a tó felőli falon! Ez ő! Tűnjenek el! Tűnjenek el!

– Még akkor sem mennénk el, ha tehetnénk! – jelentettem ki. – Nem tudunk elmenni! És a kínzókamrában vagyunk!

– Csönd! – suttogetta Christine. Mind a hárman elhallgattunk.

Súlyos léptek hallatszottak a fal mögött, megálltak, majd újra megrecsegtették a padlót.

Azután egy félelmetes sóhaj következett, majd Christine rémült

kiáltását és Erik hangját hallottuk.

– Bocsánatot kérek, hogy ezt az arcomat mutatom neked. Jól nézek ki, ugye? De nem én tehetek róla, hanem a *másik!* Miért csengetett? Megkérdem én bárkitől is, hogy hány óra? Ő már többé senkitől se kérdi. A szirén tehet róla...

Még egy félelmetes sóhaj következett, mely mintha a lélek mélyéről tört volna fel.

– Miért kiáltottál, Christine?

– Mert szenvedek, Erik.

– Azt hittem, megijesztettelek...

– Erik oldozz fel... hát nem vagyok így is a foglyod? – Te meg akarsz halni...

– Holnap estig még tizenegy órát kaptam tőled. A padlón léptek hallatszottak.

– Együtt fogunk meghalni... én legalább annyira sietek, mint te... Igen, nekem is elegendő van ebből az életből, értsd meg. Várj, ne mozogj, kiszabadítalak... Neked csak annyit kell mondanod: *nem!*, s egyszer és mindenkorra vége lesz *mindenkinek*. Igazad van! Miért várnánk holnap este tizenegy óráig? Csak azért, mert az olyan szép volna? Mindig sokat törődtem a látszattal... a pompával... pedig ez gyermeteg dolog! Az embernek az életben csak magára szabad gondolnia! A saját halálára... a többi fölösleges! Azt nézed, miért vagyok vizes? Kedvesem, nem kellett volna kimennem! Olyan idő van, amikor egy kutyát sem kergetnek ki! Meg aztán, Christine, újabban hallucinációim vannak... Tudod, aki az előbb becsengetett a szirénhez – ha kíváncsi vagy rá, a tó fenekén magad is megnézheted –, szóval az az ember nagyon hasonlított valakire... fordulj csak meg! Elégedett vagy? Most már szabad vagy... istenem! Milyen a csuklód, Christine! Nagyon fáj?... Halálos bűn volt, amit elkövettem... De a halálról jut az eszembe, el kell játszanom ennek az embernek a halotti miséjét!

Amikor ezeket a rettenetes szavakat hallottam, szörnyű érzésem támadt. Egyszer én is becsöngettem a szörny ajtaján... anélkül, hogy tudtam volna róla! És működésbe hoztam valami riasztót...

emlékszem a két karra, mely a tintafekete vízből emelkedett ki... Ki lehet vajon az a szerencsétlen, aki arra a partra tévedt?

Ez a gyászos gondolat elvette a kedvem, nem tudtam örülni Christine ügyességének, pedig közben Chagny vikomt ezt a bűvös szót suttogta a fülemben: *kiszabadult!* De ki lehet ez az új áldozat? Ki az a másik? Kinek a halotti miséjét fogjuk most hallani?

Ó, micsoda fenséges és indulatos zene! A tóparti ház visszhangzott tőle... beleremegett a föld mélye. Fülünket a tükörfalhoz tapasztottuk, hogy halljuk Christine Daaét, de csak a halotti mise dallamai jutottak el a fülünkhöz. Bár inkább kárhozati mise volt ez... mintha a föld alatt démonok járták volna körtáncukat.

Emlékszem, a *Dies irae* úgy borult ránk, mint a vihar. Igen, villámok és mennykövek csapkodtak körülöttünk. Pedig hallottam már néhányszor énekelni... Még a mazenderani palota falán lévő emberfejű bikáim kőpofáját is megénekeltette... De hogy így énekeljen valaki! Mintha maga lett volna a mennydörgés istene!

De az ének hirtelen elhallgatott, és az orgona is elnémult. Chagny úr és én a falhoz hátráltunk ijedtünkben... Majd Erik hangja hirtelen megváltozott, keményen dörgött; fogcsikorgatva megkérdezte:

– *Mit csinálsz a táskámmal?*

Huszonnegyedik fejezet

Kezdődik a kínszás ***A Perzsa történetének folytatása***

A hang haragosan ismételte:

– Mit csinálsz a táskámmal? Christine Daaé nem reszketett jobban, mint mi.

– Azért akartad, hogy kiszabadítsalak, hogy megszerezd a táskámat, ugye?

Sietős lépteket hallottunk, Christine szaladt át a Lajos Fülöp-stílusú szobába, mintha az előttünk lévő fal mellett keresne menedéket...

– Miért menekülsz? – kérdezte a haragos hang, amely követte. – Add vissza a táskámat! Nem tudod, hogy ebben a táskában lapul az élet és a halál?

– Hallgass meg, Erik... – sóhajtotta a fiatal nő – ...hiszen megállapodtunk, hogy ezentúl itt élünk... most meg mi bújt beléd? Hiszen minden, ami a tiéd, most már az enyém is.

A lány ezt olyan remegő hangon mondta, hogy szánalmat ébresztett. A szerencsétlen a maradék lelkierejével próbálta legyőzni a rettegését... Fogvacogva ravaszkodott, mint egy gyerek, de a szörnyet ezzel nem tudta levenni a lábáról.

– Tudod, hogy csak két kulcs van benne... Mire kell az neked? – kérdezte.

– Szeretnék bejutni azokba a szobákba is, melyeket még nem ismerek, mert bezártad őket. Női kíváncsiság! – tette hozzá a lány vidám hangszívallyal, ami csak Erik bizalmatlanságát növelhette, annyira hamisan csengett...

– Nem szeretem a kíváncsi nőket! – felelte Erik. – Te pedig vigyázzhatnál magadra. Nem ismered a Kék-szakáll történetét?... Rajta! Add vissza a táskámat! Add vissza a táskámat! Engedd el a kulcsaimat! Kis kíváncsi!

És felkacagott, miközben Christine felsikoltott a fájdalomtól... Erik elvette tőle a táskát.

A vikomt most már nem bírta tovább, felüvöltött a haragtól és a tehetetlenségtől, nagy nehezen tudtam csak befogni a száját.

– Nocsak! Ez meg mi? Nem hallottad, Christine? – kérdezte a szörny.

– Nem! Nem! – felelt a szerencsétlen lány. – Semmit sem hallottam.

– Úgy hallottam, hogy valaki kiáltott!

– Kiáltott? Megőrültél, Erik! Ki kiáltott volna ebben a házban? Én kiáltottam, mert bántottál!... Én semmit sem hallottam!

– Mit mondasz? Hiszen te reszketsz! Mindjárt elájulsz! Hazudsz! Kiáltottak! Kiáltottak! Van valaki a kínzókamrában! Most már értem!

– Senki sincs ott, Erik!

– Most már értem!

– Senki!

– Talán a vőlegényed...

– Hiszen nincs is vőlegényem!... Jól tudja. Újabb gonosz kacaj.

– Ezt könnyen megtudhatjuk!... Kis Christine-em, szerelmem... hiszen még csak ki se kell nyitni az ajtót, hogy lássuk, mi történik a kínzókamrában! Te is akarsz látni? Akarod? Ejnye... ha tényleg van valaki benn, mindjárt kivilágosodik a láthatatlan ablak odafönn, a mennyezet alatt... Elég, ha lehúzzuk a fekete függönyt, és eloltjuk a lámpát! Látod, ez az! Oltuk el a fényt! Biztos nem fogsz félni a sötétben, hiszen veled van a te kis férjed! Christine elhaló hangját hallottuk. – Nem! Félek! Mondtam, hogy félek a sötétben! Az a kamra egyáltalán nem érdekel! Csak ijesztget, mintha gyerek volnék, azzal a kínzókamrával! Igen, kíváncsi voltam, az igaz. De most már egyáltalán nem érdekel az a kamra... egyáltalán nem...

És bekövetkezett, amitől féltem. A kamra automatikusan működésbe jött. Hirtelen fény öntött el bennünket... Igen, mintha a kamrában tűzvész tört volna ki. Chagny vikomt, aki erre nem volt felkészülve, annyira meglepődött, hogy tántorogni kezdett. S mellettünk haragos hang csattant fel.

– Megmondtam, hogy van ott valaki! Látod már az ablakon át? A világító ablakon át! Ott fönn! Az, aki a fal mögött van, nem lát téged! De te felmehetsz a létrán! Azért van! Gyakran kérdezted, hogy mire jó! Most láthatod! Arra szolgál, hogy be lehessen nézni a kínzókamrába... kis kíváncsi!

– Miféle kínzásra való az a kamra? Erik! Erik! Mondd, hogy csak meg akartál ijesztetni! Mondd, hogy szeretsz egy kicsit! Ugye, nincs semmiféle kínzás! Mesebeszéd!

– Gyere, kedvesem, nézz be a kis ablakon!

Nem tudom, hogy mellettem a vikomt hallotta-e a fiatal nő elhaló hangját, mert annyira lekötötte az a különös látvány, mely a szeme

elé tárult. Ami engem illet, sokszor láttam már a *Mazenderani örömök* palotájának kis ablakán át, és csak arra figyeltem, amit mellettem mondtak, hogy ennek alapján cselekedjek, illetve szánjam el magam valamire.

– Gyere, gyere, nézd meg őt a kis ablakon! Aztán meséld róla! Mondd el, hogy neki milyen csinos orra van!

Hallottuk, hogy a szörny odahúzza a létrát, és a falnak támasztja.

– Mássz fel! Nem? Akkor én mászom fel... én, kedvesem...

– Hát jó... igen, megnézem... engedjen...

– Kis kedvesem... milyen aranyos vagy! Megkímélsz a fáradságtól, rám fér az én koromban! Ugye, elmondod, hogy milyen csinos orra van! Ha az emberek sejtenék, milyen boldogság, hogy orruk van... egy orr, amely csak az övék... akkor sohasem tévednének be egy kínzókamrába!

Ebben a pillanatban tisztán csendült a fejünk fölött a hang:

– Kedves barátom, itt nincs senki!

– Senki? Biztos, hogy nincs senki?

– Esküszöm, hogy nincs... nincs senki...

– Akkor jó! De mi lelt, Christine? Csak nem leszel rosszul? Ha egyszerűen nincs ott senki... És hogy tetszik a táj?

– Nagyon szép!

– Ugye? No jó! De milyen jó! Csak semmi érzélem! Milyen furcsa ház, hogy ilyen tájakra látni benne, igaz?

– Igen, szakasztott, akár a Grévin múzeumban! De mondja csak, Erik... hiszen semmiféle kínzás nem folyik odabenn! De megijesztett!

– Miért is folyna, ha nincs benn senki?

– Maga építette ezt a kamrát, Erik? Tudja, hogy nagyon szép! Hiszen maga nagy művész, Erik.

– Igen, nagy művész vagyok „a magam műfajában”.

– De mondja, Erik, miért hívja ezt a szobát kínzókamrának?

– Egyszerű. Először is mondd el, hogy mit láttál.

– Egy erdőt!

– És mi szokott lenni az erdőben?

– Fák!

– És mi van a fákon?

– Madarak...

– Láttál madarakat?

– Nem, nem láttam madarakat.

– Hát akkor mit láttál? Gondolkodj! Mire valók az ágak? – kérdezte a rettenetes hang. – Akasztófának! Hát ezért hívom az erdőmet kínyzókamrának! Ezek csak szavak, tudod! Hogy ne vessünk! ... Én mindig másképp fejezem ki magam, nem úgy, mint a többi ember... Én mindent másképp csinállok!... De már belefáradtam! Látod, elegendem van belőle, hogy egy erdő legyen a házamban, meg egy kínyzókamra! És hogy úgy éljek, mint egy sarlatán, egy dupla fenekű dobozban! Elegendem van belőle! Elegendem van belőle!... Egy nyugodt lakást keresek, közönséges ajtókkal és ablakokkal, s benne egy tisztességes feleséggel, úgy, mint mindenki! Meg kell ezt értened, Christine, szeretném, ha nem kellene folyton elismételnem! Egy feleséget szeretnék, úgy, mint mindenki! Egy asszonyt, akit szeretek, akivel vasárnap sétálok, akit egész héten mulattatok! Hidd el, nem unatkozna velem! Sok trükköm van, a kártyatrükkökről nem is szólva! Szeretném, ha kártyatrükköket mutatnék be neked? Néhány percet ezzel is eltölthetnénk holnap este tizenegyig! Kis Christine-em! Hallgatsz rám? Ugye, nem löpsz el magadtól? Hiszen szeretsz! ... Nem, hát nem szeretsz? De se baj! Majd szeretni fogsz! Nemrég még nem bírtál ránézni az álarcomra, mert tudtad, hogy mi van mögöttem... Most pedig már rá tudsz nézni, és elfelejtetted, hogy mi van mögöttem; és már nem löpsz el magadtól! Mindenhez hozzá lehet szokni, ha akarja az ember... ha megvan benne a jóakarata! Mennyi fiatal ember van, akik a házasság előtt nem szeretik, de azután annál jobban imádják egymást! Már nem is tudom, hogy mit beszélek... Hiszen te játszol velem! Pedig nincs még egy olyan, esküszöm a jó Istenre, akinek a színe előtt feleségül veszek, ha okos vagy, szóval, nincs még egy olyan hasbeszélő, amilyen én vagyok! Én vagyok a világ legjobb hasbeszélője! Nevetsz rajtam! Talán nem hiszed el? Hát hallgasd!

A nyomorult – aki meglehet, valóban a világ legjobb hasbeszélője volt – megpróbálta elkápráztatni a lányt, nyilvánvalóan azért, hogy elvonja a figyelmét a kínzókamráról... Rosszul számított!... Hiszen Christine csak ránk gondolt!... Többször is megismételte, a lehető legszelídebb hangon, majd hevesen könnyörögve:

– Oltsa el a fényt a kis ablakban! Erik! Oltsa el a fényt!

A lány szüntelenül a fényre gondolt, ami hirtelen feltűnt a kis ablakban, s amiről a szörny olyan fenyegetően beszélt, bizonyára nem ok nélkül... Christine-t pillanatnyilag csak egy dolog nyugtatta meg: láthatta, hogy odabenn, a fal mögött, abban a fényárban épen és egészségesen, a magunk lábán állunk mindketten. De még biztosabb lett volna felőlnünk, ha a fény kialszik...

A szörny közben megkezdte hasbeszélő-mutatványát. Ezt mondta:

– Nézd, felemelem az álarcomat! Csak egy kicsit!... Látod az ajkamat? Micsoda ajkam van! Nem is mozog! Zárva van a szám... már amit szájnak hívok... És mégis hallod a hangomat! A hasammal beszélek... mi sem természetesebb... ezt hívják hasbeszélésnek. Nincs benne semmi különleges... hallgasd csak a Hol akarod hallani? A bal füledben? A jobb füledben?... Az asztalban?... Vagy a kandallón lévő ébenfa ládikában? Meg vagy lepve? A hangom belebújt a kandallón lévő kis ládikába! Akarod távolról hallani? Vagy közélről? Visszhangozzék? Éles legyen? Vagy orrhang? A hangom mindenhová elér! Mindenhová! Hallgasd, kedvesem, mit mond a kandallón lévő jobb oldali ládikában, hallgasd csak, mit mond: *A skorpiót kellene elfordítani?* És most hallgasd, mit mond a bal oldali ládikában! A szöcskét kellene elfordítani? És most figyelj! Belebújt a kis bőrtáskába... És mit mond? *Én vagyok az élet és a halál kis táskája!* És most: belebújt Carlotta torkába, az arany torokba, Carlotta kristály torkába, bizony! És mit mond? Azt mondja: „Én vagyok a varangy, személyesen! És már énekelek is: »Mint valami mámorittas lágy dallam... brekk! ...úgy zeng... brekk!«” És most a hangom belebújt a Fantom páholyának egyik karosszékébe... és azt mondja: „Carlotta asszony este úgy énekel, hogy leszakad tőle a

csillár!” És most... hová tűnt Erik hangja? Hallgasd csak, Christine, kedvesem! Hallgasd! A kínzókamra ajtaja mögött van! Hallgass rám! Én vagyok a kínzókamrában! És mit mondom? Azt mondom: „Jaj azoknak, akik olyan boldogok, hogy orruk van, és besétáltak a kínzókamrába!”

A félelmetes hasbeszélő átkozott hangja! Mindenütt ott volt, mindenütt! Áthatolt a kis, láthatatlan ablakon... át a falakon... körülvett bennünket, közénk furakodott... Erik mellettünk volt! Hozzánk beszélt! Már-már moccantunk, hogy rávessük magunkat... de a hang visszaugrott a fal mögé, fürgébb és illanóbb volt, mint a visszhang!

Aztán semmit sem hallottunk. Mert történt valami. Christine hangja:

– Erik! Erik! Elegem van már a hangodból! Hallgass már, Erik! Nem érzed, milyen meleg van?

– Dehogynem! – feleli Erik hangja. – A hőség elviselhetetlen lett.

Újra Christine hangja, félelemtől hörögve:

– Mi ez? Forró a fal! Éget!

– Tudod, Christine, kedvesem, ez a „szomszédos erdő” miatt van!

– Hogy mi?... Micsoda?... Az erdő miatt?

– Nem láttad, hogy ez az erdő Kongóban van?

És a szörny kacaja olyan rémesen szárnyalt föl, hogy már Christine könnyölgő kiáltásait sem tudtuk kivenni. Chagny vikomt felüvöltött, és úgy verte a falat, mint egy őrült... Nem tudtam visszatartani... De csak a szörny kacaját hallottuk... és a szörny sem hallhatott mást, csak a saját nevetését... Aztán rövid küzdelem zaja hallatszott, egy test a padlóra zuhant és elvonszolták... aztán hirtelen becsaptak egy ajtót... és aztán már semmit sem hallottunk, csak a déli nap lángoló csendjét... egy afrikai őserdő szívében!

Huszonötödik fejezet

„Hordó! Hordó! Hordót veszek!”

A Perzsa történetének folytatása

Említettem már, hogy a helyiség falai, melyben Chagny vikomttal voltunk, szabályos hatszöget zártak be, és belülről tükör borította őket. Azóta néhány kiállításon is láthattunk már ilyen szobákat, és sokféleképpen nevezik őket: például „Déliabáb-ház” vagy „Illúziók palotája”. Ezt a tükörkamrát azonban Erik találta fel, és ő is alkotta meg először a szemem láttára, a *Mazenderani örömök* nevű palotában. Elég, ha a terem egyik sarkába egy díszítőmotívumot, például egy oszlopot helyezünk, s máris mintha ezerszlopos palotánk lenne, mert a tükrök miatt a terem hat hatszögletű teremmel bővül, amelyek szintén a végtelenségig szaporodnak. Annak idején, hogy szórakoztassa a szultán szeszélyes feleségét, Erik egy olyan díszletet helyezett el a teremben, melynek révén az „temérdek templommá” vált; de az asszony megalégte ezt a gyermek illúziót, s ezért Erik kínzókamrává alakította át a találmányát. Ahelyett, hogy valami építészeti díszítést helyezett volna el a sarokban, az első tükör elé egy vasból készült fát állított. Mi volt az oka, hogy ez a valódihoz megtévesztően hasonlító, festett levelű fa vasból készült? Egyszerű a magyarázat: elég erősnek kellett lennie, hogy ellenálljon a kínzókamrába zárt „páciens” rohamainak. Látni fogjuk, hogy ez a díszlet is miképp alakul át egy pillanat alatt két további díszletté, hála a sarokban elhelyezett, három részre osztott hengerek automatikus változásának. Ezek újabb és újabb díszítőmotívumokat jelenítettek meg.

E különös szoba falai nem nyújtottak semmiféle kapaszkodót a páciensnek, hiszen a minden terhelésnek ellenálló díszítéseken kívül mindenütt tükör borította őket; és az üveg elég vastag volt, így hát nem árthatott neki a nyomorult áldozatok dühe, akiket ráadásul csupasz kézzel és mezítlábasan vetettek be ide.

A tükörkamrában nem volt semmiféle bútor. A mennyezet világított. Egy leleményes elektromos rendszer, amit azóta többen is utánoztak, lehetővé tette, hogy a falak hőmérsékletét tetszés szerint emeljék, s ezáltal a kívánt hőmérsékletet ériék el.

Megpróbálom pontosan felsorolni ennek a teljesen természetes hatást keltő találmánynak minden részletét, hogy megmagyarázzam, miként keltette néhány festett faág a déli naptól perzselt, egyenlítői őserdő illúzióját, s hogy senki se vonhassa kétségbe az épelméjúségemet, hogy senki se mondhassa, hogy megbolondultam, hogy hazudok, vagy hogy hülyének nézem az olvasót.*

Ha így mondtam volna el a történeteket: „Leszálltunk egy pince mélyére, s egy déli naptól perzselt, egyenlítői erdőbe jutottunk”, minden bizonnyal méla döbbenetet váltottam volna ki. Minthogy azonban e sorokkal nem törekszem ilyesféle hatásra, megelégszem azzal, hogy elmesélem, mi történt pontosan Chagny vikomttal és velem e rettenetes kaland során, mely utóbb ennek az országnak az igazságszolgáltatását is próbára tette. Folytatom tehát a történetet, ahol abba hagytam.

Amikor a mennyezet megvilágosodott, s fény öntötte el körülöttünk az erdőt, a vikomt megdöbbenése minden képzeletet felülmúlt. Elámult ezen a sűrű erdőn, melyben áthatolhatatlanul egymásba fonódtak a fatörzsek és az ágak. Végigsimított a homlokán, mintha egy álombeli látomást akarna elűzni. Pislogott, mint ébredéskor, amikor az embernek nehezebbre esik, hogy felfogja a valóságos dolgokat. Egy pillanatra még hallgatózni is elfelejtett!

Említettem már, én nem lepődtem meg, amikor megpillantottam az erdőt. Mindvégig füleltem, hogy megtudjam, mi történik a mellettünk lévő szobában. A figyelmemet nem annyira a díszlet kötötte le, mint inkább a tükör, mely a látványt elénk vetítette. Ez a tükör helyenként törött volt.

* Akkor, amikor a Perzsa ezeket a sorokat írta, nem volt meglepő, ha valaki megpróbált védekezni a hitetlenség szelleme ellen; ma, amikor ilyen tükörtermeket mindenki láthat, ez az óvintézkedés fölöslegesnek tűnik.

Igen, bármilyen szilárd volt is a tükörfal, karcolások voltak rajta, melyek kétségtelenül azt tanúsították, hogy a kínzókamrát, melybe kerültünk, már használták!

Egy szerencsétlen, akinek a keze és a lába talán nem volt olyan csupasz, mint a *Mazenderani örömök* elítéltejei, bizonyára beleesett egyszer ebbe a „Halálos illúzióba”, s a dühtől eszét veszítve némi kárt tett ezekben a tükrökben, melyek a könnyű karcolások ellenére is visszaverték azért haláltusája képét. És a fa ágát, melyen kínszenvedései végére ért, úgy helyezték el, hogy a halála előtt – végső vigaszként – még ezer és ezer akasztott ember kapálózását láthatta.

Igen! Igen! Joseph Buquet járt itt előttünk!

Ugyanúgy fogunk meghalni, mint ő?

Reméltem, hogy nem, mert tudtam, hogy még van néhány óránk, melyet hasznosabban tölthetünk el, mint annak idején Joseph Buquet.

Hiszen alaposan ismerem Erik legtöbb trükkjét! Ki kell ezt használnom, most vagy soha!

Eszembe se jutott, hogy ugyanazon az úton próbáljunk visszamenni, melyen át ebbe az átkozott kamrába kerültünk, s megpróbáljuk elfordítani a követ, mely bezárt bennünket. Egyszerű, hogy miért: mert lehetetlen volt. Túl magasról ugrottunk a kínzókamrába, és nem volt egyetlen bútor se, amire felállhattunk volna, hogy elérjük a nyílást; nem léphettünk fel se a vasfa ágára, se egymás vállára.

Csak egy kijárat kínálkozott: az, amelyik a Lajos Fülöp-stílusú szobára nyílt, melyben Erik és Christine Daaé volt. Ám ez a kijárat csak a túloldalon volt közönséges ajtó, számunkra teljesen láthatatlan volt. Úgy kellett tehát kinyitnunk, hogy azt se tudtuk, hol van, s ez bizony nem volt éppen mindennapi feladat.

Amikor meggyőződtem róla, hogy Christine Daaé-tól már semmit se remélhetünk, mert hallottam, hogy a szörny magával viszi vagy inkább elhurcolja a szerencsétlen lányt, s magunkra hagy kínszenvedéseinkkel, elhatároztam, hogy azonnal munkához látok, s megpróbálom felderíteni az ajtó trükkjét.

Először azonban meg kellett nyugtatnom Chagny urat, aki már úgy sétált ezen az „erdei tisztáson”, mint akinek látomásai vannak, és összevissza kiáltozott. A Christine és a szörny között lezajlott társalgás emléke is izgalomban tartotta, s nem kevésbé járult hozzá, hogy még mindig magánkívül volt; ha mindehhez még tekintetbe vesszük a bűvös erdő varázsát, s az égető hőséget, mely miatt patakokban csorgott a veríték a halántékáról, nem csoda, hogy Chagny úr akkora izgalomba jött. Hiába próbáltam visszatartani, a társam fittyet hányt az óvatosságra.

Céltalanul járkált föl és alá, bele akart rohanni valami nem létező térbe, mert azt hitte, hogy egy sétányon halad, mely a látóhatár felé vezet, néhány lépés után azonban fejfelé ment az üvegnek, mely az erdő képét tükrözte vissza.

Közben azt kiabálta: „Christine!... Christine!...”, és hadonászott a pisztolyával, dacolni akart a szörny minden erejével, és halálos párbajra hívta ki a zene angyalát, miközben képzeletbeli erdejét szidalmazta. Tapasztalatlan volt még, nem bírta el az ilyen gyötrelmeket. Igyekeztem meggyőzni, s a lehető legnyugodtabban érveltem. Rávettem szegény vikomt, hogy érintse meg a tükroket, a vasból készült fát meg a hengerekre festett ágakat; váltig magyaráztam neki, hogy miféle optikai törvények okozzák a bennünket körülvevő fényes káprázatot, s hogy mindennek csak a tudatlanok eshetnek áldozatul, mi nem.

– Szobában vagyunk, egy kis szobában, ismétlgesse ezt... és csak akkor jutunk ki innen, ha megtaláljuk az ajtót! Keressük meg!

Megígértem neki, hogy ha fülsiketítő kiáltozásával és örült járkálásával nem akadályoz a kutatásban, egy órán belül megtalálom a titkos ajtó nyitját.

Erre a vikomt lefeküdt a padlóra, mintha egy erdei tisztáson volna, és kijelentette, hogy megvárja, amíg megtalálom az erdő kijáratát, hiszen amúgy sincs más dolga. Hozzátette még, hogy erről a tisztásról „gyönyörű a kilátás”. (Mint kitűnik; a kínzás, dacára a szavaimnak; már hatott.)

Ami engem illet, igyekeztem elfelejteni az erdőt, vizsgálni

kezdtém az egyik üvegfalat, s minden irányban megtapogattam. Azt a *gyenge pontot* kerestem, melyet megnyomva el lehet fordítani az ajtót, mely minden bizonnyal Erik csapóajtóinak szerkezetére hasonlít. Olykor ez a pont csak egy egyszerű folt a tükrön, nem nagyobb, mint egy zöldborsó, de ez alatt található az a rugó, mely a szerkezetet működésbe hozza. Kerestem! Kerestem! Olyan magasán tapogattam, ameddig csak el tudtam érni, Erik majdnem ugyanolyan magas volt, mint én, ezért úgy véltem, hogy nem helyezte el sokkal magasabbra a rugót, mint amilyen ő maga; ez persze feltételezés volt, de csak ebben reménykedhettünk. Elhatároztam, hogy alaposan megvizsgálom mind a hat tükörfalat, majd hasonló alapossággal nézem végig a padlót is.

A lehető leggondosabb vizsgálat közepette egy percet sem veszíthettem, mert a hőség egyre nagyobb lett, s szó szerint azzal fenyegetett, hogy megfövünk ebben a lángoló erdőben.

Már egy félórája dolgoztam, s három tükörfallal végeztem is, amikor a vikomt tompán felnyögött:

– Megfulladok!... pokoli hőséget árasztanak ezek az üvegek... Remélem, megtalálja a rugót! Mert ha sokáig késlekedik, megsülünk!

Tulajdonképpen örültem, hogy így beszél. Egy szót sem szólt az erdőről, s reméltem, hogy az esze még jó ideig dacolni fog a kínzásokkal. De aztán hozzátette:

– Csak az vigasztal, hogy holnap este tizenegy óráig haladékot adott Christine-nek. Ha nem jutunk ki innen, s nem tudunk segíteni rajta, előbb halunk meg, mint ő! Erik miséje mindannyiunkért szól majd!

Mélyet sóhajtott, s a forró levegőtől kis híján elájult.

Minthogy én kevésbé hajlottam elfogadni a ránk váró halált, visszafordultam és mondtam neki néhány bátorító szót, majd újra folytatni akartam a tükörfal vizsgálatát. Sajnos, miközben beszéltem, tettem néhány lépést, és a képzeletbeli dzsungelben úgy elkeveredtem, hogy többé nem találtam vissza a falamhoz. Arra kényszerültem, hogy a véletlenben bízva kezdjek újra mindent...

Nem titkoltam a bosszúságomat, és a vikomt megértette, hogy előlről kell kezdenem a kutatást. Ez még jobban elkésztette.

– Soha nem jutunk ki ebből az erdőből – nyöszörögte.

Egyre kétségbeesettebb lett. S minél kevesebb reménye maradt, annál gyakrabban felejtette el, hogy tükrökkel van dolga, s hitte azt, hogy egy valódi erdővel kell megküzdenie.

Én újra hozzáfogtam a kereséshez... tapogatóztam... engem is előntött a forróság... mert semmit sem találtam, az égvilágon semmit. Eközben a szomszédos szobában csend honolt. Úgy éreztük, eltévedtünk az erdőben... nincs kijárat... nincs iránytűnk... egyáltalán, semmink sincs. Tudtam, mi vár ránk, ha senki sem jön a segítségünkre, vagy nem találjuk meg a rugót. De hiába kerestem, csak ágakat találtam... gyönyörű szép ágakat, melyek előttem meredeztek, vagy a fejem fölé nyúltak... de nem adtak árnyékot. Persze, hiszen egyenlítői őserdőben voltunk, s a nap éppen a fejük fölött sütött, úgy, mint Kongóban.

Közben Chagny úr és én többszöri próbálkozásra levetettük, majd ismét felvettük a frakkunkat; előbb úgy éreztük, hogy a hőség miatt meg kell szabadulnunk tőle, később azonban rájöttünk, hogy a ruhánk éppen hogy megvéd valamennyire a forróságtól.

Én még tartottam magam, de Chagny úr teljesen megzavarodott. Azt állította, hogy három nap és három éjjel óta gyalogol az erdőben, Christine Daaé nyomában. Időnként úgy látta, hogy a lány feltűnik egy fatörzs mögött, vagy átsiklik az ágak között; könyörögve szólongatta, s ez könnyet csalt a szemembe.

– Christine! Christine! – mondta. – Miért menekülsz előlem? Nem szeretsz? Hát nem vagyunk jegyesek? Christine, állj meg! Láthatod, hogy kimerültem... Christine, könyörülj rajtam!... Meghalok ebben az erdőben... nélküled! Szomjas vagyok! – zihálta végül eszelősen.

Én is szomjas voltam... égett a torkom...

Mégis, a padlóra görnyedve bár, de tovább kerestem... kerestem. Kerestem a láthatatlan rugót... Igyekeztem, mert az erdő veszélyessé válik, amikor leszáll az est. Már az éjjeli árnyak borultak ránk. A

trópusi országokban gyorsan sötétedik. Szinte nem is alkonyodik, máris éjszaka van...

A trópusi országokban mindig veszélyes az éjszaka, különösen akkor, ha valaki, úgy, mint mi, nem gyűjthet tüzet, hogy távol tartsa a vadállatokat. Egy pillanatra felhagytam a rugó keresésével, s megpróbáltam néhány ágat törni, amit a lámpásom lángjánál meggyújthatnék; de én is beleütköztem a tükörbe, s ez újra eszembe juttatta, hogy csak az ágak tükörképével van dolgom.

Az éj leszálltával nem csökkent a hőség, épp ellenkezőleg... A hold kék fénye alatt még melegebb volt. Utasítottam a vikomt, hogy a fegyvereinket tartsa tüzelésre készen, s ne távolodjék el a táborhelyünktől. Ezalatt én továbbra is a rugót kerestem.

Hirtelen néhány lépésnyire tőlünk oroszlánbömbölés hallatszott. Kis híján megsüketültünk.

– Ez nincs messze – suttogta a vikomt. – Láta?... ott... a fák között! ott, a sűrűben! ...ha még egyszer elbődül, lövök!

És a bömbölés újra kezdődött, és még félelmetesebb volt. A vikomt pedig lőtt, és én azt hittem, hogy kárt tett az oroszlánban. De csak egy tükröt tört el; másnap reggel, hajnalban vettem észre. Éjjel jókora utat tehattunk meg, mert hirtelen egy sivatag szélén találtuk magunkat; ebben a hatalmas homoksivatagban köveket és sziklákat láttunk. Csak azért vergődtünk ki kinnal az erdőből, hogy a sivatagba jussunk? Egy időre feladtam a harcot, s lefeküdtem a vikomt mellé, mert belefáradtam, hogy a rugót keressem, amit képtelen voltam megtalálni.

Meglepődtem – s ezt meg is mondtam a vikomt-nak –, hogy az éjjel más fenevaddal nem találkoztunk. Az oroszlán után a leopárd szokott következni, majd a zümmögő cecelégy. Ezeknek a hangját ugyanis könnyű utánozni, jegyeztem meg pihenés közben Chagny úrnak, mielőtt nekivágtunk volna a sivatagnak. Erik az oroszlán bömbölését egy hosszú, tamburinnak nevezett dobbal utánozza, aminek az egyik fenekét számarbőr borítja. E bőr köré bélhúrt tekertek, a közepén pedig egy másik bélhúrt bújattak át, mely olyan hosszú, mint maga a tamburin. Erik ezt a húrt gyantás kesztyűben

húzogatója, s a mozdulat erősségétől függően megtévesztően utánozhatja az oroszlán és a leopárd hangját, sőt a cecelégység zümmögését is.

Eszembe jutott, hogy talán Erik is ott van a szobában, s talán beszélgethetek vele, ha ugyan hajlandó rá. Most már meg kellene tudnia, kik vannak a kínzókamrában. Többször is hívtam: Erik! Erik! Olyan hangosan kiáltottam a sivatagban, ahogy csak lehetett, de senki sem válaszolt... Körülöttünk csend honolt, kietlen sivatag vett körül bennünket. Mi lesz velünk ebben a borzalmas magányban?

Szó szerint haldokolni kezdtünk a hőségától, az éhségtől és a szomjúságtól... különösen a szomjúságtól... Egyszer csak azt láttam, hogy Chagny úr felkönyököl, és rámutat valamire a távolban... Oázist talált!

S a sivatagban egyszer csak ott volt egy oázis... s az oázisban víz volt... átlátszó víz, olyan, mint az üveg... víz, mely a vasból készült fát tükrözte vissza! De ez *délibáb* volt... rögtön felismertem... a legszörnyűbb... senki sem tudott volna ellenállni neki... senki... Megpróbáltam megőrizni a józan eszem... hogy ne reméljek ott vizet... mert tudtam, hogy aki vizet remél, azt a vizet, mely a vasból készült fát tükrözi vissza, és beleütközik az üvegbe, az, miután vizet remélt, már csak egyet tehet: felakaszthatja magát a fára...

Oda is kiáltottam Chagny úrnak:

– Ez délibáb! ...ne higgye, hogy víz van itt... Ez is csak a tükör trükkje!

De ő, ahogy mondani szokás, elküldött a csudába a tükör-trükkjeimmel, a rugóimmal, a forgóajtóimmal és az egész délibábpalotámmal együtt! Dühösen jelentette ki, hogy megbolondultam, ha azt képzelem, hogy a gyönyörű fák közt csordogáló víz nem valódi! A sivatag is valódi! És az őserdő is az volt! Vele nem lehet elhitetni, hogy ez csak csalás, hiszen eleget utazott, minden országban járt...

Vonszolni kezdte magát a padlón, és azt mondta: „Víz!Víz!”

A szája nyitva volt, mintha inna. És nekem is nyitva volt a szám, mintha innék...

Mert nemcsak láttuk a vizet, de hallottuk is! Hallottuk, hogyan folyik, csobog... Megértik, mit jelent az, hogy *csobog*? Ezt a szót a nyelvével hallja az ember! Kinyújtja a nyelvét a szájából, hogy jobban hallja!...

Gyötrelmeinket betetőzte, hogy úgy hallottuk, elered az eső, pedig nem esett! Ez volt ám a démoni ötlet! Jól tudom, Erik hogyan érte el ezt a hatást. Kis kövekkel töltött meg egy igen keskeny és hosszú dobozt, melyet fém és fa válaszfalakkal osztott fel. A kis kövek rázás közben beleütköztek ezekbe a válaszfalakba és egymásba, s ez okozta azokat a szaggatott hangokat, melyek a megtévesztésig hasonlítottak a zápor kopogásához.

Látni kellett volna, amint Chagny úr és én kinyújtjuk a nyelvünket és a csobogó víz felé nyújtjuk... a szemünk és a fülünk tele lett vízzel, de a nyelvünk száraz maradt, mint a szaru!

A tükrökhöz érve Chagny úr megnyalta... és én is... megnyaltam a tükröt... Tűzforró volt!

A földre gurultunk, s kétségbeesetten hörögtünk. Chagny úr a halántékához emelte a másik pisztolyt, amiben még volt töltény, én pedig a lábamnál heverő pandzsábi zsinórt bámultam.

Tudtam én jól, miért tűnt fel ebben a harmadik díszletben a vasból készült fa! A vasfa rám várt!

De ahogy a pandzsábi zsinórt bámultam, megláttam valamit, amitől olyan heves reszketés fogott el, hogy Chagny úr leengedte a pisztolyt tartó kezét. Pedig már azt suttopta:

– Isten veled, Christine!

Megragadtam a karját. Elvettem tőle a pisztolyt... és térdelve odáig vonszoltam magam, amit megláttam.

A pandzsábi zsinór mellett felfedeztem a padló rovátkájában egy fekete fejű szöveget, amiről tudtam, mire való...

Végre! Megtaláltam a rugót! Ez az a rugó, amely működésbe hozza az ajtót, s mi szabadok leszünk... Erik pedig a miénk!

Megtapogattam a szöveget. Sugárzó arccal mutattam meg Chagny úrnak. És a fekete fejű szög engedett a nyomásomnak...

És akkor... akkor nem az ajtó nyílt ki a falban, hanem egy

csapóajtó a padlón!

Friss levegő áramlott be hozzánk a fekete nyílásból. Úgy hajoltam a sötét nyílás fölé, mintha egy tiszta forrás volna. Állunkat a hűvös árnyékba merítettük, és ittunk.

Egyre mélyebben hajoltunk a csapóajtó fölé. Mi lehet vajon ebben a lyukban, ebben a pincében, melynek az ajtaja ilyen titokzatosan nyílt ki a padlón?

Talán víz van benne? Ivóvíz... Kezemmel a sötétben tapogatóztam, s egy kőre bukkantam, majd egy másikra... ez meg egy lépcső... egy fekete lépcső, mely levezet a pincébe.

A vikomt már készen állt, hogy beleugorjék a lyukba!

Ott lenn, ha nem is találunk vizet, talán elmenekülhetünk a tükrök káprázatából.

De visszatartottam a vikomtot, mert félttem a szörny újabb csel fogásától, ezért meggyújtottam a tolvajlámpámat, és előrementem.

A lépcső a mélybe vezetett, és csigavonalban kanyarodott. Milyen hűvös volt a sötét lépcső!

Ez a hűvösség nem az Erik által épített szellőztető berendezésből, hanem magából a földből áradt, mely, ott, ahol voltunk, bizonyára nedves volt!... Hiszen a tó nem lehetett messze!

Rövidesen leértünk a lépcső aljára. A szemünk kezdett hozzászokni a sötétséghez, már meg tudtuk különböztetni magunk körül a formákat. Kerek formákat láttunk... rájuk irányítottam a lámpásom fénycsóvját... Hordók!

Erik pincéjében voltunk!

Talán itt tárolja a borát vagy az ivóvizét. Tudtam, hogy Erik kedveli a jó borokat. Van itt innivaló!

Chagny úr megsimogatta a kerek formákat, s szüntelenül azt ismételte:

– Hordók! Hordók! Mennyi hordó!

Két sor hordó volt ott, csakugyan, szépen egymás mellé állítva. Valamennyi kicsi volt; talán azért szerzett be Erik ilyen kis hordókat – gondoltam –, hogy könnyebben szállíthassa át őket a tavon.

Egymás után vizsgáltuk meg a hordókat, hátha találunk valamelyiken egy csapot. Nyomot kerestünk, amiből következtethetünk a hordók tartalmára. De valamennyi hordó hermetikusan le volt zárva.

Akkor az egyiket megemeltük, és megállapítottuk, hogy tele van. Letérdeltünk mellé, és a magammal hozott kis kés pengéjével megpróbáltam kifeszíteni a dugóját.

Ebben a pillanatban mintha messziről valami monoton éneket hallanék, melynek ritmusát jól ismertem, mert gyakran hallottam a párizsi utcán:

– Hordót! Hordót! Hordót veszek!

Nem fessegettem tovább a dugót. Chagny úr is hallotta, amit én. Azt mondta:

– Furcsa. Olyan, mintha a hordók énekelnének. Az ének valamivel távolabb újra kezdődött.

– Hordót! Hordót! Hordót veszek!

– Esküszöm – mondta a vikomt –, olyan, mintha a hordókból jönne ez a hang!

Felálltunk, és a hordók mögé néztünk.

– Belülről jön! – mondta Chagny úr. – Belülről!

De már semmit sem hallottunk. Nyilván csak a fülünk csengett az előbb, nem is csoda ebben az állapotban...

Megint nekiestünk a dugónak. Chagny úr a két kezét a hordónylás alá tartotta, én pedig minden erőmet összeszedve, kirántottam a dugót.

– Mi ez? – kiáltott fel akkor a vikomt. – Hiszen ez nem víz!

A vikomt két teli tenyerét a lámpás alá tartotta. Én is a vikomt keze fölé hajoltam... de hirtelen messzire hajítottam a lámpást, mely összetört és kialudt... most már lámpánk se volt...

Mert amit Chagny úr tenyerében láttam... az lőpor volt!

Huszonhatodik fejezet

A skorpiót kell elfordítani? Vagy a szöcskét? Véget ér a Perzsa története

A pince mélyén azt találtuk meg, amitől annyira féltem. A nyomorult nem alaptalanul fenyegetőzött, hogy még sokan megkeserülnek! Kirekesztve az emberek közül, tőlük távol egy föld alatti odút épített, s elhatározta, hogy magával együtt fölrobbantja, hogy szörnyű katasztrófát idéz elő, ha a föld színén élők beszorítják a barlangjába, ahová szörnyűséges csúnyaságát rejtette.

Az iménti felfedezés olyan izgalomba hozott, hogy elfeledkeztem elszenvedett gyötrelmeinkről és jelenlegi szenvedéseinkről... Az imént már az öngyilkosság határán voltunk, de most minden korábbinál ijesztőbb élességgel rajzolódott ki előttem kivételes helyzetünk. Most értettem meg, hogy mit akart mondani a szörny Christine Daaénak, s mit jelentett ez a szörnyű mondat: „Igen, vagy nem? Ha nem, mindenki meghal, és el is lesz temetve!” Igen, a párizsi nagyopera romjai alá... Ekkora borzalmat felidézve távozni a világból: van-e ennél szörnyűbb gaztett? A rejtekhelyén nyugodtan előkészítette a katasztrófát, mellyel a legszörnyűbb szörny áll bosszút szerelmi csalódásában, aki valaha is élt a földön! „Holnap este tizenegy órakor, ez az utolsó határidő!” Milyen jól választotta ki az időpontot! Hány ember vesz majd részt az ünnepi előadáson? Nem kevés... ott fenn... a zene palotájának lángoló falai között! Kívánhat-e szebb kíséretet magának az, aki halni készül? A világ legszebb, ékszerekkel díszített vállaival együtt száll sírba... Holnap este tizenegy órakor. Az operaház előadás közben repül a levegőbe! Ha Christine Daaé azt mondja, hogy nem, akkor holnap este, tizenegy órakor! És miért is ne mondana nemet Christine Daaé? Hiszen bizonyára szívesebben megy férjhez magához a halálhoz, mint ehhez az élőhalotthoz! Lehet, hogy ő nem is tudja, hogy ha kosarat ad, sok-sok ember a levegőbe repül? Holnap este tizenegy órakor!

Bukdácsoltunk a sötétben, menekültünk a löporos hordók közeléből, a lépcsőfokokat kerestük... mert ott fõnn, a fejünk fölött a csapóajtó, mely a tükörkamrába vezetett, becsukódott... és csak azt ismételtük: Holnap este! Tizenegy órakor!

Végre megtaláltuk a lépcsõt... de az elsõ fokra lépve egyszer csak megálltam, mert egy rémisztõ gondolat futott át rajtam: – Hány óra van?

Hány óra van? Hány óra!... hiszen ki tudja, mikor van az a holnap tizenegy óra; talán ma, talán most, ebben a percben!... ki mondja meg, hogy hány óra van? Úgy éreztem, hogy már napok óta vagyunk bezárva ebbe a pokolba!... Vagy inkább évek óta... a világ teremtése óta... és ez az egész talán rögtön a levegõbe repül! ... Jaj, mi ez a zaj?... ez a recsegés... Hallotta, uram?... Ott... ott, abban a sarokban... Nagy isten... mintha valami gépi zaj volna!... Most megint!... Fény gyúl, jaj!... Lehet, hogy most robbant fel mindent a gépezet... Mondtam már: valami recsent... hát süket maga?

Chagny úr és én felüvöltünk, mint az örültek... és belénk mar a félelem... felfelé rohanunk a lépcsõn, kettesével szedjük a fokokat. Lehet, hogy a csapóajtó ott fõnn már zárva van! Ezen az ajtón jutottunk le ebbe a sötétbe... csak már jussunk ki innen! Ki a sötétbõl... Bár már újra a tükörkamra halálos fényében lennénk!

Megérkeztünk a lépcsõ tetejére. Nem, a csapóajtó nincs bezárva, de a tükörkamra most már éppen olyan sötét, mint a pince, ahonnan feljöttünk... végre elhagytuk a pincét... a kínzókamra padlóján vonszoltuk magunkat... ez a néhány deszka választ el a löportól. Hány óra van? Kiabálunk, ahogy a torkunkon kifér. Chagny úr egy nevet szõlongat, minden erejét összeszedve: „Christine!... Christine!” Én meg Eriket hívom. Emlékeztetem rá, hogy megmentettem az életét... De senki sem válaszol... csak a kétségbeesés marad velünk... meg az örület... Hány óra van? „Holnap este tizenegy órakor!” Vitatkoztunk egymással... megpróbáljuk felbecsülni, mennyi idõt töltöttünk itt. De képtelenek vagyunk ésszerûen gondolkodni. Ha legalább egy óra számlapját, a mozgó mutatóit látnánk!... Az én órám már régen megállt.

Szerencsére Chagny úré még ketyeg. Azt mondja, hogy az este, amikor öltözködött, felhúzta, mielőtt az operába indult... Ebből megpróbálunk következtetni, és reményt meríteni, hogy a végzetes perc még nem jött el.

...Hiába próbálom bezárni a csapóajtót, a lentről érkező legkisebb zaj is a legnagyobb nyugtalansággal tölt el bennünket. Hány óra van?... Már csak egy szál gyufánk maradt... Mégis, tudni kellene... Chagny úrnak eszébe jut, hogy eltöri az órája üvegét, és megtapogatja a mutatókat. Rövid csend, ami alatt megtapogatja, az ujjá hegyével vizsgálja a mutatókat... Ez az óra jelez életet vagy halált... A vikomt a mutatók távolságából úgy becsüli, hogy éppen tizenegy óra van.

De az is lehet, hogy a rettegett tizenegy óra már el is múlt, igaz-e? Talán már tizenegy óra tíz perc van... és nekünk még legalább tizenkét óránk van hátra.

Hirtelen felkiáltok: – Csend!

Mintha a mellettünk lévő szobában lépteket hallanék.

Nem tévedtem! Ajtócsapódást, majd sietős lépteket hallok. Megkopogtatják a falat. Christine Daaé szólal meg: – Raoul! Raoul!

Most egyszerre kiáltunk fel a fal két oldalán. Christine sikoltozik, nem tudja, viszontláthatja-e élve Chagny urat. A szörny rettenetesen viselkedik vele... Őrjöngött, és arra várt, hogy igent mondjon, de ő nem volt hajlandó rá... Aztán mégis beleegyezett, ha beengedi őt a kínzókamrába! De Erik ezt makacsul megtagadta, és vadul fenyegette az egész emberi nemet... Végre, hosszú-hosszú órákig tartó pokoli jelenet után, éppen most ment ki... Időt adott neki, hogy még egyszer gondolkodjék. ...Hosszú-hosszú órákig?...

– Hány óra van? Hány óra van, Christine?

– Tizenegy óra van! Öt perc múlva tizenegy!

– Melyik tizenegy óra?

– Az, amelyik dönt életről vagy halálról! Mikor kiment, ezt megismételte – nyögi ki Christine. – Erik iszonyatos!... letépte az álarcat, és arany szeméből lángok csaptak ki! És folyton nevet!... Nevetve mondta, mint egy részeg démon: „Öt perc! Egyedül

hagylak, mert tudom, milyen szemérmes vagy! Nem akarom, hogy elpirulj előttem, mint egy félénk menyasszony!” Micsoda ördög! Nincs ilyen több a világon! Olyan, mint egy részeg démon! Belenyúlt az élet és halál táskájába, és azt mondta: „Tessék! Itt van a kis bronzkulcs, ami nyitja a Lajos Fülöp-stílusú szoba kandallóján lévő kis ládikákat... Az egyik ládikában egy skorpiót találsz, a másikban pedig egy szöcskét. Mind a kettő japán bronzból készült utáncat, és ők mondanak igent vagy nemet! Csak el kell fordítanod a skorpiót a tengelye körül, hogy ellenkező helyzetben legyen, mint ahogy volt. Ez azt jelenti majd, ha bemegyek hozzád, az eljegyzési szobába, hogy *igen!* A szöcske pedig, ha azt fordítod el, azt jelenti: *nem...* és akkor a szoba, ahová bemegyek, halottas szoba lesz!” És úgy nevetett, mint egy részeg démon. Én letérdeltem, úgy könyörögtem neki, hogy adja ide a kínzókamra kulcsát, s megígértem, hogy örökre a felesége leszek, ha nekem adja... De azt mondta, hogy soha többé nem lesz szüksége arra a kulcsra, és behajította a tóba... Újra nevetett, mint egy részeg démon, s magamra hagyott, mondván, hogy öt perc múlva visszatér, mert ő tudja, hogy egy udvarias férfi mivel tartozik a női szeméremnek. És még azt kiabálta: „A szöcske!... Vigyázz a szöcskére!... Mert az nemcsak ugrik, hanem repül is! repül!... minden a levegőbe repül!”

Megpróbálom itt felidézni az elhangzott mondatokat az elharapott szavak és kiáltások mögött, Christine eszelős szavainak értelmét. Mert az eltelt huszonnégy óra alatt ő is megismerte az emberi fájdalom mélységeit... s talán többet szenvedett, mint mi!

Christine pillanatonként elhallgatott, és megkérdezte: „Raoul! Nagyon szenvedsz?” Tapogatta a falat, mely most már kihűlt, s megkérdezte, vajon miért volt az előbb olyan meleg!... Gyorsan eltelt az öt perc, s az agyamban éreztem a skorpió és a szöcske lábainak kaparászását.

Mindazonáltal megőriztem annyi tisztánlátást, hogy tudtam: ha a lány elfordítja a szöcskét, a szöcske valóban ugrik... s vele a levegőbe repül sok-sok ember. Nyilvánvaló volt, hogy a szöcske valami elektromos gyújtást vezérel, ami felrobbantja a lőport!

Chagny úr, aki Christine hangját hallva visszanyerte a lelkierejét, sietve elmagyarázta neki, hogy milyen szörnyű helyzetben vagyunk mi és az egész operaház... s ezért a skorpiót kell elfordítani, mégpedig azonnal!

Ez a skorpió, mely az anyyira vágyott *igent* jelenti Eriknek, talán megelőzi a katasztrófát.

– Menj... menj hát, Christine, imádott feleségem! – utasította Raoul.

Csend támadt.

– Christine – kiáltottam föl –, hol van most?

– A skorpió mellett!

– Ne nyúljon hozzá!

Jól ismertem Eriket, s eszembe jutott, hátha be akarta csapni a lányt a szörny. Talán éppen a skorpió robbant fel bennünket. Miért is nem tért vissza Erik? Már letelt az öt perc... de még nem jött vissza. Kétségtelenül fedezékbe vonult. És csak a szörnyű robbanást várja... Nem vár mást, csak ezt! Valójában nem remélheti, hogy Christine önszántából a zsákmánya lesz! Miért nem jött vissza? – Ne nyúljon a skorpióhoz!

– Ó az! – kiáltott Christine. – Halkan! Már itt is van!

Valóban megjött. Hallottuk, hogy a léptei közelednek a Lajos Fülöp-stílusú szobához. Odament Christine-hez. Egy szót sem szólt.

Hangosan megszólaltam:

– Erik! Én vagyok! Felismersz?

Rögtön válaszolt, mégpedig meglehetősen békés hangon.

– Még éltek ott benn? Na jó, maradjatok nyugton. Félbe akartam szakítani, de hidegen válaszolt – szinte megfagytam tőle a fal mögött.

– Egy szót se, daroga, mert mindent a levegőbe repíték! – Aztán megdöbentő hidegvérrel hozzátette: – Mindenről a kisasszony tehet. Nem fogta meg a skorpiót és a szöcskét sem, most pedig már késő, hogy jól válasszon. Most kulcs nélkül kinyitom a ládikát, mert én a csapóajtók mestere vagyok, és a zárok megnyílnak előttem... Felnyitom a kis ébenfa ládikát: nézze, kisasszony, mi van benne!

Milyen csinos kis állatok... Olyanok, mint az igaziak... és milyen ártalmatlannak látszanak... De a látszat néha csal! – mondta fakó hangon. – Ha elfordítja ezt a szöcskét, mindannyian a levegőbe repülünk, kisasszony... Annyi lőpor van alattunk, hogy elegendő egy egész párizsi városnegyed felrobbantásához... de ha elfordítja a skorpiót, azt a löport víz árasztja el. A kisasszony az esküvőnk alkalmából szép ajándékot adhat néhány száz párizsinak, aki ebben a percben Meyerbeer szerény művének tapsol... Megajándékozhatja őket az életükkel... Mert maga, kisasszony, azzal a szépséges kezével – és most már Erik hangján is érződött a kimerültség – a skorpiót fogja elfordítani... Mi pedig boldogan összeházasodunk! – Csend következett, majd újra Erik szólalt meg: – Kisasszony, ha két percen belül nem fordítja el a skorpiót (igen pontos ám az órám!), nos, akkor én elfordítom a szöcskét... és a szöcske nemcsak ugrik, hanem repül is!

Ezután még döbentebb csend következett. Tudtam, hogy bár most Erik békés, nyugodt hangot ütött meg, s kimerültnek tűnt, mint aki erői végén jár, azért még mindig kitelik tőle a legtitánibb gáztett, a legtébolyultabb cselekedet is, és egyetlen szó, ami neki nem tetszik, elszabadíthatja az orkánt. Chagny úr megértette, hogy itt csak imádkozni lehet, és letérdelt... Ami engem illet, nekem úgy vert a szívem, hogy rá kellett szorítanom a tenyeremet, szét ne pattanjon. Átéreztük, milyen iszonyatos érzések dúlják ezekben az utolsó másodpercekben Christine Daaé rémült lelkét. Nem csoda, hogy félt elfordítani a skorpiót. És ha a skorpió robbant fel mindent? Ha Erik elhatározta, hogy magával ránt bennünket a pusztulásba?

Újra Erik hangja szólalt meg, ezúttal angyali szelídséggel:

- Eltelt a két perc... Isten vele, kisasszony... Ugorj, szöcske!
- Erik! – kiáltott Christine, és bizonyára megragadta a szörny kezét –, esküdj meg, te szörny, esküdj meg a pokoli szerelmedre, hogy a skorpiót kell elfordítani!
- Igen, ha fejest akarunk ugrani...
- Ugrani? Na ugye!
- A házasságba ugrunk fejest, te ártatlan gyermek! A skorpió

nyítja meg a bált! De ebből elég! Nem akard a skorpiót? Enyém a szöcske!

– Erik!

– Elég!

Christine-nel együtt kiáltottunk fel. Chagny úr tovább térdelt és imádkozott.

– Erik! Elfordítottam a skorpiót!...

Micsoda másodperceket éltünk át! Hogy bírtuk ki a várakozást! Vártuk a mennydörgést, azt, hogy vajon fölrobbanunk-e...

Vártuk a recsegést a lábunk alatt, azt, hogy megnyílik-e az örvény... a jelekre vártunk, melyek megnyitják a borzalom tombolását... a sötétbe nyíló csapóajtó felől, mely olyan volt, mintha egy fekete száj tátongott volna az éjszakában, nyugtalanító füttyülés hallatszott, ami egy rakéta begyújtására emlékeztetett...

Előbb halkan... aztán hangosabban... aztán egészen hangosan!

De hallgassák csak! Hallgassák! Ne markolásszák tovább a szívük táját féltükben, hogy annyi sok emberi lényel együtt a levegőbe repülnek.

A tűz nem füttyül így! Mintha vízzel működnek ez a rakéta!

A csapóajtóhoz! A csapóajtóhoz! Hallgassák! Hallgassák! Mintha a víz hangja volna... A csapóajtóhoz! A csapóajtóhoz! A csapóajtóhoz! Micsoda hűvösség!

Hűvös, friss légáramlat! Szomjúságunk, mely a döbbenetes eseményektől elszállt, még erősebben tért vissza a víz csobogására.

Víz! Víz! Áradás!

Elönti a pincét, a hordókat, a lőporral teli hordókat („Hordót! Hordót! Hordót veszek!”). Víz! Víz! Égő torokkal rohanunk feléje... A víz az állunkig, a szájunkig ér... És iszunk! A pince mélyén iszunk... Aztán a fekete éjszakában felmegyünk a lépcsőn, ott, ahol lerohantunk. A víz tovább emelkedik.

De hiszen a lőport elöntötte a víz! A tömérdek víz! Remek! A tóparti házhoz közel van a víz! Ha így megy tovább, az egész tó beáramlik a pincébe!

Mert azt bizony nem tudjuk, hol áll meg a víz... Feljöttünk a

pincéből, de a víz tovább emelkedik...

Kiáramlik a pincéből és előnti a padlót. Ha így megy tovább, az egész tóparti házat előnti. A tükörkamra padlója olyan, mint egy tó, tocsog benne a lábunk. Elég a vízből. Eriknek el kell zárnia a csapot! „Erik! Erik! Már elég víz ömlött a lóporra! Zárd el a csapot! Fordítsd vissza a skorpiót!”

De Erik nem válaszol. Már csak az emelkedő víz csobogását hallani... már a combunk közepéig ér!

– Christine! Christine! Emelkedik a víz! Elérte a térdünket! – kiáltja Chagny úr.

De Christine nem felel... csak az emelkedő vizet hallani.

A mellettünk lévő szobában nincs senki... Senki! Senki, aki elzárhatná a csapot! Senki, aki elfordíthatná a skorpiót!

Egyedül vagyunk a sötétben a fekete vízzel, körülfoly, felfelé kúszik, megfagyunk benne! „Erik! Erik! Christine! Christine!”

Most már tudunk a lábunkon állni, és kapálódzunk a vízben, melynek sodrása ellenállhatatlanul magával ragad, és beleütközünk a fekete tükrökbe... hörögve ágaskodunk az örvénylésben...

Itt fogunk meghalni? Megfulladunk a kízókamrában? Ilyet még nem láttam! Erik a *Mazenderani örömök* idején sohasem mutatott nekem ilyesmit a kis rejtett ablakon át... „Erik! Erik! Megmentettem az életedet! Emlékezz rá! Vádat emeltek ellened! Meg kellett volna halnod! Kitértam neked az élet kapuját! Erik!”

Úgy dobál minket a víz, mint a hajóroncsokat!

Tapogató kezemmel sikerült megragadnom a vasfa törzsét! Hívom Chagny urat is... és most mind a ketten a vasfa ágába kapaszkodunk! De a víz tovább emelkedik!

Emlékezzünk csak! Mekkora távolság van a vasfa ága és a tükörkamra kupolás mennyezete között! Próbáljunk meg visszaemlékezni rá! A víz emelkedésének végül meg kell állnia... majd beáll egy szintre... Ez az! Mintha megállt volna! De nem, nem! Borzalom! Ússzunk! Ússzunk!... de úszó karunk összegabalyodik, akadályozzuk egymást... megfulladunk!... Már birkózunk egymással a fekete vízben... alig tudunk levegőt venni a víz fölött... egyre

kevesebb lesz a levegő... halljuk, hogy valami szellőzőberendezés elszívja a fejünk fölül... Forduljunk meg! Forduljunk meg! Addig forgolódjunk, amíg meg nem találjuk a légelszívót... talán, ha szánkat a légelszívóra tapasztjuk... Elhagy az erőm, megpróbálok felkapaszkodni a falra! Milyen csúszósak az üvegfalak, az ujjaim nem tudnak megkapaszkodni rajtuk... És még mindig forgunk! Lemerülünk! Az utolsó erőfeszítés! A végső üvöltés!

Erik!... Christine!... A víz belefolyik a fülembe... a fekete örvény mélyén már csak a víz csobogását hallom... S mielőtt elveszíteném az eszméletemet, két bugyborékolás közt még mintha azt hallanám: „Hordót! Hordót! Hordót veszek!”

Huszonhetedik fejezet

Hogy végződött a Fantom szerelme?

Itt fejeződik be az az írott beszámoló, amit a Perzsa hagyott rám.

Borzalmas helyzetükből, a biztosnak látszó halálból mégiscsak megmenekültek, hála Christine Daaé önfeláldozásának. A kaland befejezését a daroga maga mesélte el nekem.

Amikor meglátogattam, még mindig a Rivoli utcában lakott, egy kis lakásban, szemben aTuileriákkal. Akkor már beteg volt, s minden igazságkereső riporter és történészi elszántságomra szükség volt, hogy rávegyem: elevenítse föl nekem ezt a hihetetlen drámát. Öreg és hűséges inasa, Darius szolgálta ki, ő is vezetett be hozzá. A daroga egy nagy fotelban fogadott, melyet a kertre néző ablak mellé, a sarokba állítottak. A tiszteletemre megpróbált felállni; látszott rajta, hogy egykor szép ember volt. Igen szép szeme volt, de az arcát megviselte már a fáradtság. Fejét, melyen rendesen prémes sapkát

viselt, kopaszra leborotváltatta; egyszerű, bő köpenyben ült, és váltig malmozott az ujjával, de a szelleme végig tiszta és világos maradt.

Egykori haláltusájára emlékezve a Perzsán sajátos láz vett erőt, s szinte morzsánként tudtam meg tőle e különleges történet meglepő végét. Olykor hosszasan kellett kérlelni, amíg válaszolt a kérdéseimre, s előttem felidézett emlékei még ekkor is felizgatták. Jól emlékezett Erik félelmetes képére és a Chagny úrral a tóparti házban átélt iszonyú órákra.

Látni kellett volna, milyen reszketés fogta el, amikor felidézte, miként ébredt fel a Lajos Fülöp-stílusú szoba félhomályában... a vízzel vívott küzdelem után... íme, így végződött ez a szörnyű történet. Így mondta el, hogy kiegészítse a rám bízott írásos visszaemlékezést.

Amikor a daroga kinyitotta a szemét, látta, hogy egy ágyon hever. Chagny úr a kanapén feküdt, az üveges szekrény mellett. Egy angyal és egy démon vigyázott rájuk...

A kínzókamra délibábjai és illúziói után úgy tűnt, hogy ezt a polgári berendezésű, kis, nyugodt szobát csak azért találták ki, hogy ismét megzavarják a vakmerő halandókat, akik be mertek tévedni ebbe a megvalósult lidércnyomáshoz hasonló világba. A Perzsa egy jókora ágyat, székeket és komódot látott, rajta rézedényekkel meg a fotelok hátára helyezett, négyszög alakú horgolt csipkéket, és egy ingaórát, továbbá észrevette a kandallón lévő, látszólag ártalmatlannak tűnő ládikákat... ott volt még egy polc, amit kagylók díszítettek, meg egy piros túpárna, néhány gyöngyházból készített hajó és egy hatalmas strucctojás... Mindezt egy ernyős lámpa világította meg diszkrétén, amit egy asztalkára állítottak... és ez a megkapóan, békésen és praktikusan csúf lakályosság az operaház pincéinek mélyén jobban megzavarta a képzeletet minden eddigi fantazmagóriánál.

És az álarcos ember árnyéka ebben a régimódi, rendes és tiszta környezetben még félelmetesebbnek látszott. Az árnyék a Perzsa füléhez hajolt, és halkán megkérdezte:

– Jobban van, daroga? A bútoraimat nézi?... Ez minden, ami

szegény anyámtól maradt...

Mondott még néhány dolgot, amit a Perzsa elfelejtett, arra azonban világosan emlékezett, hogy bármilyen furcsa volt is, a Lajos Fülöp-stílusú régimódi szobában csak Erik beszélt. Christine Daaé egy szót sem szólt, hang nélkül jött-ment, mint egy irgalmas nővér, aki hallgatási fogadalmat tett. Egy csészében szíverősítőt hozott... vagy illatos teát... Az álarcos ember átvette tőle és odanyújtotta a Perzsának. Ami Chagny urat illeti, ő aludt... Erik egy kis rumot öntött a daroga csészéjébe, és a fekvő vikomtra mutatott:

– Ő már előbb magához tért, akkor még nem is tudtuk, hogy maga életben marad-e, daroga. Jól van... alszik... nem szabad felébreszteni.

Erik egy pillanatra elhagyta a szobát, s a Perzsa a könyökére támaszkodva körülnézett. A kandalló sarkánál észrevette Christine Daaé fehér alakját. Megszólította... hívta... de még gyenge volt, s visszazuhant a párnájára. Christine Daaé odalépett hozzá, a homlokára tette a kezét, majd elment. A Perzsa úgy látta, hogy amikor elment, egy pillantást vetett Chagny úrra, aki nyugodtan aludt. Majd visszatért a leány, leült a kandalló sarkánál álló fotelba, s nem szólt egy szót sem, mintha csakugyan hallgatási fogadalmat tett volna...

Erik kis üvegekkel tért vissza, s a kandallóra helyezte őket. És halkán, hogy ne ébressze fel Chagny urat, azt mondta a Perzsának, miután leült az ágya szélére, s megtapogatta a pulzusát:

– Most már mind a ketten megmenekülnek. Rövidesen visszajuttatom magukat a föld színére, *hogy örömet szerezzek vele a feleségemnek*. Többet nem mondott: felállt és kiment. A Perzsa most Christine Daaé nyugodt profilját nézte a lámpa alatt. Egy aranyozott gerincű kis könyvet olvasott, talán egy vallásos művet: a *Krisztus követésé-t* szokták ilyen kiadásban megjelentetni. És a Perzsának még a fülébe csengett, milyen természetes hangon mondta a házigazda: „Hogy örömet szerezzek vele a feleségemnek...”

A daroga halkán szólította a lányt, de Christine valahol nagyon messze járhatott az olvasásban, mert nem hallotta meg.

Erik visszajött... beadott a darogának valami kanalas orvosságot, s megparancsolta neki, hogy egy szót se szóljon, se „a feleségéhez”, se máshoz, mert azzal veszélybe sodorhat *mindenkit*.

A Perzsa ettől kezdve jól emlékezett mindenre, Erik fekete árnyára és Christine fehér alakjára; csöndben siklottak át a szobán, és időnként Chagny úr fölé hajoltak. A Perzsa ekkor még gyenge volt, s a legkisebb zajtól, például az üveges szekrény ajtajának csikorgásától is megfájdult a feje... majd pedig elaludt, úgy, mint Chagny úr.

Másodszorra már az otthonában ébredt fel, s hű szolgája, Darius ápolta. Tőle tudta meg, hogy az előző éjszaka találtak rá a lakása ajtaja előtt; feltehetőleg egy ismeretlen szállította oda, aki, mielőtt távozott volna, becsöngetett.

Mihelyt visszanyerte az erejét a daroga, megszólalt a lelkiismerete, és Philippe gróf lakására küldte az inasát, hogy a vikomtról érdeklődjék.

Azt felelték neki, hogy a fiatalember nem került elő, és Philippe gróf meghalt. A holttestét az operaház alatti tó partján találták meg, a Scribe utcai oldalon. A Perzsának eszébe jutott a gyászmise, amit a fal mögött, a tükörszobában hallgatott végig, s nem volt kétsége afelől, hogy ki volt a tettes. Tudta, hogy csakis Erik lehetett, és felidézte a drámát. Miután Philippe gróf azt hitte, hogy az öccse rabolta el Christine Daaét, üldözőbe vette a brüsszeli úton, hiszen tudta, hogy a vikomt minden előkészületet megtett, hogy arra meneküljön el. Itt azonban nem találkozott a fiatalemberrel, ezért visszatért az operaházba, ahol értesült róla, hogy az öccse milyen különös vallomást tett fantasztikus vetélytársáról. Azt is megtudta, hogy Raoul mindent megpróbált, hogy lejusson a színház alá, végül pedig eltűnt, cilinderét az énekesnő öltözőjében hagyva, egy doboz mellett, melyben pisztolyokat tartottak. És a gróf, aki örültnek hitte az öccsét, szintén belevetette magát a föld alatti pokoli labirintusba. Több se kellett a Perzsának, s a gróf tetemét a Holtak tavának partján találták meg, ahol az éneklő szirén, Erik szirénje örködött.

A Perzsa nem habozott... Az új gaztett megdöbbenette, s mardosta a nyugtalanság, hogy mi történt a vikomttal és Christine

Daaéval. Elhatározta, hogy mindent elmond a vizsgálóbírónak.

A nyomozást ebben az ügyben Faure bíró úrra bízta, ezért őt kereste fel. Sejtetik, hogy egy szkeptikus, földhözragadt és felszínes gondolkodású bíró – kimondom azt, amit gondolok róla –, akit ráadásul felkészületlenül ért ez a vallomás, miképp fogadta a darogát. Úgy kezelte, mint egy örültet.

A Perzsa elvesztette a reményét, hogy valaha is végighallgatják, s írni kezdett. Ha az igazságszolgáltatás nem tart igényt a tanúvallomásra, talán a sajtó tud vele kezdeni valamit. Azon az estén, amikor az általunk szó szerint közölt elbeszélésnek végére pontot tett, Darius egy idegent jelentett be neki, aki nem mondta meg a nevét, s az arcát is eltakarta. Az idegen közölte, hogy addig nem távozik, amíg nem beszélhet a darogával.

A Perzsa rögtön megsejtette, hogy ki lehet a különös látogató, s utasítást adott, hogy azonnal vezessék be.

A daroga nem tévedett. A Fantom volt az! Erik volt az!

Rendkívül gyenge volt, s a falnak támaszkodott, mintha félne, hogy elesik... Levetette a kalapját, s a homloka olyan fehér volt, mint a viasz. Arcának többi részét maszk fedte. A Perzsa kérdőre vonta.

– Philippe gróf gyilkosa, mit tettél az öccsével és Christine Daaéval?

E félelmetes megszólításra Erik megtántorodott, egy pillanatig megnémult, majd elvonszolta magát a fotelig, és egy mély sóhajjal belerogyott. Rövid mondatokban, nagy szünetekkel, szaporán lihegve mondta el a következőket:

– Daroga, ne említsd Philippe grófot... Ő meghalt... már akkor halott volt, amikor kimentem a házamból... már akkor meghalt, amikor a szirén énekelt... baleset volt... szomorú... sajnálatos baleset... Szerencsétlenül esett el, és egyszerűen belezuhant a tóba!

– Hazudsz! – kiáltotta a Perzsa.

Ekkor Erik lehajtotta a fejét, és azt mondta:

– Nem azért jöttem ide... hogy Philippe grófról beszéljek... csak azt akartam mondani... hogy Erik meg fog halni.

– Hol van Raoul és Christine Daaé?

– Meg fogok halni.

– Hol van Raoul de Chagny és Christine Daaé?

– ...a szerelemben... daroga... a szerelemben fogok belehalni... ez már így van... annyira szerettem. És még mindig szeretem, hiszen meghalok érte, ez az igazság... Ha tudnád, milyen szép volt, amikor az üdvösségére megfogadta, hogy még élve megölelhetem... s olyan szép volt, mint egy halott!

A Perzsa felállt és Erikhez lépett. Megrázta a karját.

– Mondd már meg végre: él-e még a lány, vagy már meghalt?

– Miért rázol így? – kérdezte erőlködve Erik. – Mondtam, hogy meg fogok halni... igen, még élt, amikor öleltem...

– És most már halott?

– Megcsókoltam a homlokát, és nem húzta el a homlokát a számtól! Milyen becsületes lány... Nem hiszem, hogy halott volna, bár nekem most már nincs közöm hozzá... Nem! Nem! Nem halt meg! És jaj annak, akiről megtudom, hogy egy haja szálát is meggörbítette! Derék, becsületes lány, ráadásul megmentette az életedet, pedig már egy lyukas garast sem adtam volna a te perzsa bőrödért. Végül is senki se törődött veled. Miért kísérted el azt a fiatalembert? A vesztedbe rohantál! Szavamra, könyörgött a fiatalemberért, de azt feleltem neki, hogy mivel a skorpiót fordította el, ezáltal a saját akaratából én lettem a vőlegénye. Két vőlegényre nem lehet szüksége, ez nyilvánvaló; te nem számítottál, ismétlem, neked a másik vőlegénnyel együtt kellett volna meghalnod!

Amikor a víz miatt úgy üvöltöttetek, mint a megszállottak, Christine nem bírta tovább. Szép, kék szeme tágra nyílt, és az üdvösségére megesküdt nekem, hogy *élő feleségem* lesz! Addig, daroga, én mindig csak egy halott asszonyt láttam magam előtt, de most egy élő asszony könyörgött nekem. Őszinte volt, az üdvösségére esküdt. Megígérte, hogy nem öli meg magát. Megkötöttük az alku. Fél perc múlva a víz visszaömlött a tóba, de rólad akkor már lemondtam, mert szavamra azt hittem, hogy otthagysz a fogad... Aztán mégiscsak... No jó, hát ebben egyeztünk

meg, visszahoztalak a föld felszínére. Szóval sikerült eltávolítani benneteket a Lajos Fülöp-stílusú szobából, s akkor visszamentem egyedül.

– Mit tettél Chagny vikomttal? – szakította félbe a Perzsa.

– Értsd meg... szóval, daroga, őt nem hozhattam vissza azonnal a föld felszínére... A túsom volt... De a tóparti házban sem őrizhettem, Christine miatt. Ezért kényelmesen bezártam és megkötöztem – megjegyzem, hogy a Mazenderanból hozott kábítószer teljesen elgyengítette, olyan volt, mint egy rongybaba. Szóval a vikomtot a kommunárok pincéjébe vittem, ami az operaház pincéjének legkihaltabb és legtávolabbi része. Az ötödik szintnél is mélyebben van, ahol senki sem jár és senki sem hallhatja meg az embert. Nyugodt voltam a fiatalember felől, és visszatértem Christine-hez. Már várt rám...

A történetnek ennél a részénél a Fantom ünnepélyesen felállt, s a Perzsának is, aki közben helyet foglalt, fel kellett állnia, mintha ugyanannak a mozdulatnak engedelmessé, és úgy érezné, hogy egy ilyen ünnepélyes pillanatban nem maradhat ülve, s bár a feje le volt borotválva, levette prémes sapkáját.

– Igen! Várt rám! – folytatta Erik, aki úgy reszketett, mint a falevél, s igazi, ünnepélyes izgalom töltötte el. – Állva várt rám, s élt, mint egy igazi menyasszony; megesküdt az üdvösségére... És amikor hozzáléptem, félénk voltam, mint egy kisfiú, és ő nem menekült el... nem, nem... ott maradt... rám várt... és azt hiszem, hogy egy kicsit... nem nagyon!... de egy kicsit úgy tett, mint egy élő menyasszony, s odatartotta a homlokát... és én megcsókoltam! Én! Én! Én! És ő nem volt halott! Ott maradt mellettem azután is, hogy megcsókoltam a homlokát... Ó, daroga, milyen jó megcsókolni valakit! Te ezt nem is tudhatod! De én! Én! Az anyám, daroga, az én szegény, szerencsétlen anyám sem engedte soha, hogy megcsókoljam... Elmenekült előlem! Állarcot adott rám! És más nő nem ismertem! Soha... Soha!... És akkor, ugye... Sírnival kezdtem ekkora boldogságtól... és sírva rogytam a lábához... Sírva öleltem a lábát... Te is sírsz, daroga; ő is sírt... sírt az angyal...

Miközben ezeket mondta, Erik zokogott, és a Perzsa sem tudta visszatartani a könnyeit, látván ezt az álarcos embert, aki a kezét a mellére szorította, a vállát rázta a sírás, s hörgött, hol a fájdalomtól, hol a meghatottságtól.

– Ó, daroga! Éreztem, hogy a könnyei a homlokomra csorognak... rám! Rám! Forrók voltak... és édesek! Az álarcom alá folytak a könnyei... Az én könnyeim az övéivel keveredtek! Befolytak a számba! Az ő könnyei! Hallgasd, daroga, hogy mit tettem... Letéptem az álarcomot, hogy egyetlen könnyét se veszítsem el... És nem menekült el! És nem halt meg! Életben maradt és sírt... rám... velem... Együtt sírtunk! Egek ura! Olyan boldog voltam, mint még senki a világon! Erik összeomlott, és a fotelban hörgött.

– Még nem halok meg... azonnal... hadd... sírjam... ki magam!
– mondta a Perzsának.

Egy pillanat múlva az álarcos ember újra megszólalt.

– Hallgasd, daroga... hallgasd meg... ahogy a lábánál hevertem... hallottam, hogy azt mondja: „Szegény, szerencsétlen Erik!”, és megfogta a kezem! És én már, értsd meg, már csak egy szegény kutya voltam, aki kész volt meghalni érte... Úgy, ahogy mondom, daroga!

Képzeld, a kezemben volt egy gyűrű, egy aranygyűrű, én adtam neki... elveszítette... de én megtaláltam... tudod, az egy jegygyűrű volt!... Felhúztam az ujjára, és azt mondtam neki: „Tessék. Tessék! ... Tartsd meg magadnak... és neki... Ez lesz a nászajándékom... a szegény, szerencsétlen Erik ajándéka... Tudom, hogy szereted azt a fiatalembert... ne sírjál!”

Nagyon kedvesen kérdezte tőlem, hogy mit akarok ezzel mondani. Én csak egy szegény kutya vagyok, magyaráztam neki, aki kész meghalni érte... ő pedig akkor mehet férjhez a fiatalemberhez, amikor akar, mert velem sírt... Daroga... gondold el... amikor ezt mondtam, úgy éreztem, hogy meghasad a szívem; de hát ő velem sírt... és azt mondta: „Szegény, szerencsétlen Erik!”

Erik annyira feldúlt volt, hogy szólania kellett a Perzsának, hogy ne nézzen rá, mert fulladozik, s ezért le kell vennie az álarcát. A

daroga elmesélte, hogy ő akkor szánakozva az ablakhoz ment, és kinyitotta. A Tuileriák kertjében a fák koronáját nézegette, hogy a szeme ne tévedjen a szörny arcára.

– Elmentem hát – folytatta Erik –, hogy kiszabadítsam a fiatalembert, s közöltem vele, hogy jöjjön velem Christine-hez... Elöttem ölelték meg egymást a Lajos Fülöp-stílusú szobában... Christine megtartotta a gyűrűt... Megeskettem Christine-t, hogy amikor már halott leszek, egy este eljön, átkel a Scribe utcai tavon, s a legnagyobb titokban eltemet engem azzal a gyűrűvel együtt, amit egészen addig viselni fog... elmondtam neki, hogy hol találja majd a holttestemet, és mit kell vele tennie... Akkor Christine megcsókolt a homlokomon (ne nézz ide, daroga!), itt, a homlokomon... (ne nézz ide, daroga!), és mind a ketten elmentek... Christine már nem sírt... csak én, egyedül sírtam... Daroga! Daroga!... Ha Christine megtartja az esküjét, hamarosan visszatér!

És Erik elhallgatott. A Perzsa már nem tett föl neki több kérdést. Teljesen nyugodt volt Raoul de Chagny és Christine Daaé sorsa felől, mert nincs a világon olyan ember, aki e vallomás után kétségbe vonhatta volna Erik szavait.

A szörny visszatette az álarcát, összeszedte az erejét és elbúcsúzott a darogától. Bejelentette, hogy ha közeledni érzi majd a halálát, néhány dolgot elküld neki, s így köszöni meg, amit egykor érte tett. Megígérte, hogy eljuttatja a Perzsának Christine Daaé leveleit, amiket a kaland során Raoulnak írt, s amiket Erikre hagyott, továbbá néhány más, a lánytól származó tárgyat, két pár zsebkendőt, egy pár kesztyűt és egy cipőcsatot is. A Perzsa kérdésére Erik elmesélte, hogy a fiatalok, amikor kiszabadultak, elhatározták, hogy valami messzi remetelakban kerítenek papot maguknak, ne lássa boldogságukat a világ, s már el is utaztak „a messzi északra”. Végül Erik megkérte a Perzsát, hogy amikor megkapja az ígért relikviákat és a leveleket, jelentse be a halálát a fiataloknak. E célból a darogának egy fizetett hirdetését kellett közzétennie a *l'Epoque* halálhírei között. Ez történt.

A Perzsa kikísérte Eriket a lakása ajtajáig, és Darius letámogatta

őt az utcára. Ott egy fiáker várt rá. Erik beszállt. A Perzsa, amikor visszatért az ablakhoz, még hallotta, hogy Erik azt mondja a kocsisnak: – Vigyen az operaházhoz!

Aztán a fiáker beleveszett az éjszakába. A Perzsa akkor látta utoljára a szerencsétlen Eriket.

Három héttel később a *l'Époque* című újságban a következő gyászír jelent meg:

„ERIK MEGHALT.”

Epilógus

Ez az operaház fantomjának igaz története. Ahogy már a mű kezdetén jeleztem, ma már nem férhet kétség hozzá, hogy Erik valóban élt. Létéről ma már számos bizonyítékunk van, s lehetőségünk nyílik arra is, hogy megvizsgáljuk, mi volt Erik szerepe a Chagny család drámájában.

Fölösleges emlékeztetnünk rá, hogy ez az ügy menynyire felzaklatta a fővárosi közvéleményt. Az énekesnőt elrabolják, Chagny gróf rejtélyes körülmények között meghal, öccse eltűnik, az operaház három világosítója álomba szenderül... Mennyi dráma! Micsoda szenvedélyek! Micsoda bűnök közepette zajlott Raoul s a kedves és bájos Christine Daaé idillje! Mi történhetett a fenséges és titokzatos énekesnővel, akit senki se látott többé! Úgy beszéltek róla, mint aki a fivérek versengésének áldozata lett, de senki sem tudta, hogy mi történt valójában; mert senki sem értette meg, hogy a jegyespár, Raoul és Christine azért tűntek el, azért vonultak vissza a világtól, hogy végre megízleljék a boldogságot, amit Philippe gróf titokzatos halála után nem akartak közszemlére tenni. Felszálltak egy vonatra, s elindultak észak felé... Talán egy nap én is követem őket, s utánuk megyek, az északi tavak mellé, valahová Norvégiába, a csendes Skandináviába. Lehet, hogy megtalálom Raoul és Christine nyomát, no meg Valerius mamáét, aki akkor szintén eltűnt.

Talán egy nap, ott északon, a fülembe cseng majd egy magányos

visszhang, mely annak a dalát ismétli, aki ismerte a zene angyalát...

Az ügyet, mely meghaladta Faure vizsgálóbíró úr képességeit, lezártak nyilvánították, de a sajtót még sokáig foglalkoztatta, s az újságírók időről időre megpróbálták kibogozni a rejtélyt. Később is feltették a kérdést, hogy ki lehetett az a szörnyű alak, aki annyi katasztrófát okozott, vajon kinek a keze volt benne, s ki a felelős a bűntettekért és az eltűnésekért.

De csak egy kulisszák mögötti pletykákat szellőztető bulvárlap merete megírni: „Ez a kéz az operaház fantomjéé volt.” Persze csak tréfáltak.

Egyedül a Perzsa tudta az igazságot, akit azonban nem akartak meghallgatni, s ezért nem is próbált újra vallomást tenni a bíróságon.

És megtartotta magának a legfontosabb bizonyítékokat, melyeket a Fantom a kegyes relikviákkal együtt elküldött neki...

E bizonyítékokat a daroga segítségével nekem kellett kiegészítenem. Napról napra tájékoztattam a kutatásaimról, melyeket személyesen irányított. Noha már évek óta nem járt az operaházban, olyan pontos emlékeket őrzött az épületről, hogy az ő vezetésével fedeztem föl a legtitkosabb zugokat. És ugyancsak ő jelölte meg azokat a forrásokat, melyeket felhasználhatok, s megnevezte azokat a személyeket is, akiket megkérdezhetek; ő bírt rá, hogy kopogjak be Poligny úr ajtaján, éppen akkor, amikor a szegény ember úgyszólván már haldoklott. Nem tudtam, hogy ilyen rossz bőrben van, s nem felejttem el azt sem, milyen hatást tettek rá a Fantommal kapcsolatos kérdéseim. Úgy nézett rám, mintha az ördög jelent volna meg előtte, s csak néhány tömondattal felelt. Vallomása azonban azt tanúsította – s ez lényeges volt –, hogy a Fantom annak idején meglehetősen megzavarta mozgalmas magánéletét. (Poligny urat ugyanis mai kifejezéssel életművésznek nevezhetnénk.)

Amikor elmondtam a Perzsának, hogy milyen szerény eredménnyel járt a Poligny úrnál tett látogatásom, elmosolyodott, és azt mondta:

– Poligny úr sohasem tudta meg, hogy Erik, az a gazember – mert a Perzsa hol úgy beszélt Erikéről, mint egy istenről, hol meg aljas

gazembernek nevezte – mennyire „átverte” őt. Poligny úr babonás volt, és Erik ezt tudta. Sokat tudott továbbá az operaházban zajló köz- és magánügyekről is.

Amikor Poligny úr az ötös páholyban egy rejtélyes hangot hallott, mely felszólította, hogy mesélje el, mivel tölti az idejét, s milyen titkokat bízott rá a társa, több se kellett neki. Azt hitte, hogy az ég hangja szól hozzá, s nyomban elkárhozik. Később, amikor a hang pénzt kért tőle, belátta, hogy egy mesteri zsaroló markába került, akinek Debienne maga is áldozata volt. Mindketten számos ok miatt hagytak fel az igazgatással, s távoztak, anélkül hogy közelebről megismerték volna a Fantom személyiségét, aki olyan különös működési szabályzatot juttatott el hozzájuk. A rejtély megfejtését a következő igazgatóságra bízták, s elégedetten sóhajtottak fel, hogy megszabadultak egy olyan históriától, amin már nem tudtak nevetni, s ami egyre jobban zavarta őket.

Ezt mondta el a Perzsa Debienne és Poligny urakról. Ennek kapcsán említettem neki az utódjaikat, s közöltem, mennyire meglepődtem Moncharmin úr művén, az *Egy igazgató emlékiratai-n*. Ennek első részében a szerző részletesen ír az operaház fantomjának tetteiről, de aztán semmit, illetve csak keveset szól róluk a másodikban. A Perzsa, aki úgy ismerte ezeket az emlékeztetéseket, mintha ő írta volna őket, felhívta a figyelmem néhány sorra, melyet Moncharmin úr a második részben szentel a Fantomnak. Íme a bennünket érdeklő sorok, melyek azért is érdekesek, mert röviden kitérnek arra is, hogyan végződött a húszezer frank híres története.

„Ami O. F. – et illeti (most Moncharmin úr beszél), róla az emlékirataim első részében tettem említést, s akkor szó esett a vele kapcsolatos különös elképzelésekről is. Ezúttal csak egy dolgot említek, azt, hogy ez a titokzatos alak egy szép gesztussal jóvátette azt a kellemetlenséget, amit kedves munkatársaimnak, és bevallom, nekem is okozott. Nyilvánvalóan úgy ítélte meg, hogy mindennek van határa, különösen, amikor az ilyen sokba kerül, s már a rendőrfelügyelő is »érintve van«. Akkor, amikor néhány nappal Christine Daaé eltűnése után az irodánkban találkoztunk Mifroid

úrral, s el akartuk mesélni neki az egész históriát, Richard íróasztalán egy borítékot találtunk, melyre vörös tintával a következőt írták: »Küldi O. F.« A borítékban meglehetősen nagy összeget találtunk, mely az igazgatósági kasszát kiségitette pillanatnyi pénzzavarából. Richard rögtön azt a véleményét hangoztatta, hogy hagyjuk annyiban a dolgot, s ne piszkáljuk tovább az ügyet. Én osztottam Richard véleményét. Minden jó, ha a vége jó. Ugye, egyetért velem, kedves Fantom?”

Moncharmin, különösen a jóvátétel után abban a hiszemben volt, hogy Richard kalandos képzelete játszott vele, s persze Richard is azt hitte, hogy Moncharmin találta ki a Fantomot, hogy így bosszuljon meg néhány hajdani tréfát.

Ekkor megkértem a Perzsát, mondja el, hogy mi módon tüntette el a Fantom a húszezer frankot Richard zsebéből, a biztosítótú ellenére. Azt felelte, hogy nem mélyedt el részletesen ebben az ügyben, de ha a helyszínen tanulmányozom a történeteket, az igazgatói irodában bizonyára megtalálom a rejtély kulcsát, különösen, ha visszaemlékszem rá, hogy Eriket nem véletlenül nevezték „a csapóajtók mesterének”. Megígértem a Perzsának, hogy ha lesz időm, kutatásokat folytatok ebben az ügyben. Tudatom az olvasóval, hogy a kutatásaim teljesen kielégítő eredménnyel jártak. Ugyanakkor mégsem sikerült olyan célfolthatatlan bizonyítékokra bukkannom, melyek maradéktalanul igazolták volna a Fantomnak tulajdonított jelenségeket.

Megvannak még a Perzsa iratai is, aztán Christine Daaé levelei, továbbá Richard és Moncharmin urak írásba foglalt kijelentései. Őrzöm a kis Meg nyilatkozatát (sajnos a kiváló Girya mama időközben elhalálozott), továbbá Sorelliét is, aki visszavonult és Louveciennes-ben él. E dokumentum értékű iratokat, melyek a Fantom létét bizonyítják, az operaház irattárában helyeztem el; a bennük található állításokat számos fontos felfedezésem igazolja, melyekre nem ok nélkül vagyok büszke.

Igaz, a tóparti házat nem tudtam megtalálni, mert Erik véglegesen befalazta minden titkos bejáratát. (Bár biztos vagyok benne, hogy be

lehetne oda hatolni, ha kiszáritanák a tavat, ahogy ezt többször is kértem már művészeti és kulturális vezetőinktől.)*

Rábukkantam viszont a kommunárok titkos folyosójára, melynek deszkából épült fala helyenként romokban hever; s feltártam azt a csapóajtót is, melyen át a Perzsa és Raoul leszállt a színház alá. Felfedeztem továbbá, hogy a kommunárok cellájában számos betűt véstek a falra az ott raboskodó szerencsétlenek. Többek között az R és egy C betű is látható. R, C – ugye, nyilvánvaló? A betűk még ma is jól olvashatók. De ennyivel nem értem be. Az első és a harmadik pinceszinten két csapóajtót is sikerült működésbe hoznom, melyet a gépészek, akik csak vízszintesen nyíló csapóajtókat használnak, egyáltalán nem ismertek.

Végezetül az ügy ismeretében azt ajánlhatom az olvasónak, hogy látogassa meg az operaházat, s fedezze fel magának az épületet, de ostoba vezető nélkül. Térjen be az ötös páholyba, és kopogtassa meg a hatalmas oszlopot, mely azt a páholyt elválasztja a színpad előterétől. Kopogtassa meg a sétabotjával vagy ököllel az oszlopot és hallgatózzék... tapasztalni fogja, hogy az oszlop fejmagasságban üresen kong! Ezek után nem meglepő, hogy a Fantom hangja beleköltözött, hiszen abban az oszlopban két ember számára is van hely. Ne lepődjék meg rajta, hogy az ötös páholyban zajló események után senki érdeklődését nem keltette fel ez az oszlop. Ne felejtse el, hogy az oszlop látszólag tömör márványból készült, s a belsejéből jövő hang viszont mintha szemből érkezett volna (mivel a hasbeszélő Fantom változtatni tudta a hangja irányát). Az oszlopot egy szobrász

* E mű megjelenése előtt negyvennyolc órával is említettem az ügyet Dujardin-Beaumont úrnak, rokonszenves művészeti államtitkárunknak. Ő nem zárkózott el teljesen, amikor felvettem, hogy az állami szervek kötelessége volna, hogy végezzenek a Fantom legendájával, illetve megállapítsák, hogy mi az igazság Erik érdekes történetében. E célból meg kellene találni a tóparti házat; a felfedezés megkoronázná személyes erőfeszítéseimet, s egyszersmind a zeneművészet kincsesládáját tárhatná fel. Ugyanis nem fér kétség hozzá, hogy Erik páratlanul nagy művész volt. Ki tudja, hátha megtalálnák a tóparti házban *A győztes Don Juan* híres partitúráját?

vésője formálta, díszítette és cizellálta. Nem adtam föl a reményt, hogy egy nap egy olyan szobrászati díszítést fedezek majd fel rajta, amit tetszés szerint bármikor le lehet róla venni, s azt a titkos nyílást takarja, melyen át a Fantom Giry asszonnyal levelezett, és elhelyezte az ajándékait. Az igaz, persze, hogy mindaz, amit láttam, éreztem és tapintottam, semmiség ahhoz a hatalmas és fantasztikus munkához, amit Erik végezhetett el titokban egy akkora épületben, mint az operaház. Eddigi felfedezéseim közül az a legértékesebb, amire az igazgatói irodában, az igazgató szeme láttára bukkantam rá, néhány centiméterre a karosszékétől. Egy csapóajtót találtam, ami nem volt sokkal hosszabb, mint egy alkar, s a parkett léce mellett húzódott. A csapóajtó úgy nyílt és záródott, mint egy bőröndtető, s lelki szememmel láttam, amint a nyílásból egy kéz nyúlik ki, és rendkívüli ügyességgel kivesz valamit egy frakk hátsó zsebéből... így tűnhetett el az a negyvenezer frank! És ugyanezen az úton kerülhetett vissza!

Amikor erről beszélgettem a Perzsával, izgatottan kérdeztem meg tőle:

– Erik végül is visszajuttatta a negyvenezer frankot. Egyszerűen csak szórakozott volna a működési szabályzattal kapcsolatban?

A házigazda így válaszolt:

– Ne higgye! Eriknek szüksége volt a pénzre. Úgy vélte, semmi köze az emberiséghez, és ezért skrupulusai sem voltak. Agyafúrtan ügyesen „kárpótolta” magát azért, hogy a természet olyan borzalmasan csúnyának teremtette. Nagy tehetséggel fosztotta ki az embereket, s számára minden mesterfogás aranyat ért. Csak azért adta vissza a negyvenezer frankot Richard úrnak és Moncharmin úrnak, mert akkor már nem volt szüksége rá! Akkor már letett róla, hogy feleségül vegye Christine Daaét. Már lemondott minden földi boldogságról!

A Perzsa szavai szerint Erik egy Rouen környéki kis faluból származott. Egy kőművesvállalkozó fia volt. Hamar elmenekült a szülői házból, ahol csúnyasága borzadállyal és rémülettel töltötte el a szüleit. Egy ideig vásárokon lépett fel, ahol egy vállalkozó mint „élőhalottat” mutogatta. Vásárról vásárra járva barangolta be

Európát, s a művészet és mágia mesterei, a cigányok nevelték és tanították. Erik életének ez a szakasza meglehetősen homályos. Fellépett a Nyizsnyij Novgorod-i vásáron, ahol rettenetes dicsőségének teljében tündökölt. Ekkor már úgy énekelt, mint senki más a világon, tökéletes hasbeszélő volt, és megtanulta azokat a különleges bűvészmutatványokat, melyekről az Ázsiából visszatérő karavánok hosszú vándorútjukon mesélnek. Hírneve eljutott a mazenderani palotába, ahol a sah ifjú felesége unatkozott. Egy szőrmeárus, aki Nyizsnyij Novgorodból jött és megfordult Szamarkandban, mesélt azokról a csodákról, melyeket Erik sátrában látott. A kereskedőt felhivatták a palotába, s megbízták a mazenderani darogát, hogy keresse meg Eriket. Az elvitte Perzsiába, ahol néhány hónapig, ahogy Európában mondják, mindenki a kedvét kereste. Ekkor néhány borzalmas bűncselekményt követett el, mert úgy tűnt, nem ismeri sem a rossz, sem a jó fogalmát. Ugyanolyan nyugodtan vett részt néhány politikai gyilkosságban, ahogy ördögi találmányai révén segített a sahnak legyőzni az emírt az Afganisztán elleni háborúban. A sah a kegyeibe fogadta. Ekkor épült fel a *Mazenderani örömök*, melyről a daroga elbeszéléséből már tudunk egyet s mást. Minthogy Eriknek az építészet terén is egyéni ötletei voltak, azt eszelte ki, hogy olyan varázspalotát épít, ami a szemfényvesztők bűvös ládájával is vetekszik. A sah utasítást adott neki, hogy valósítsa meg a terveit, s ezeket olyan leleményesen sikerült végrehajtania, hogy őfelsége bárhol sétálhatott anélkül, hogy észrevették volna, s úgy tűnhetett el, hogy senki sem tudta, hova lett. Amikor a sah birtokába jutott ennek a ritka kincsnek, megparancsolta, hogy nyomják ki Erik aranyszemét. A sah ugyanazt a sorsot szánta neki, mint az a hajdani cár annak a zseniális építésznek, aki a Vörös tér egyik templomát tervezte. De aztán a sahnak eszébe jutott, hogy ha Erik megvakul is, még mindig képes lehet rá, hogy egy ugyanilyen lakhelyet építsen egy másik uralkodónak. Nem hagyhatta életben Eriket, hiszen csak ő ismerte a palota titkait. Eldöntötte hát, hogy Eriknek meg kell halnia, ugyanúgy, mint a munkásoknak, akik vele dolgoztak. Mazenderan

darogáját bízták meg e szörnyű parancs végrehajtásával. Erik néhány szolgálatot tett neki, s többször megnevettette. A daroga megmentette, lehetővé téve neki, hogy megmeneküljön. Fejével kellett volna fizetnie a nagylelkűségéért. A daroga szerencséjére a Kaszpi-tenger partján találtak egy holttestet, melyet már félig felfaltak a madarak. A daroga barátai ráadták a tetemre Erik ruháját, és sikerült elhitetni, hogy őt találták meg. A daroga megúsza kegyvesztéssel, javai elkobzásával és száműzetéssel. Mindazonáltal a perzsa kincstár továbbra is folyósított a Párizsba menekülő darogának, aki a királyi házból származott, néhány száz franknyi havi járadékot.

Ami Eriket illeti, ő átkelt Kis-Ázsián, majd Konstantinápolyba ment, ahol a szultán szolgálatába állt. Sejthetik, milyen szolgálatokat tett annak a rémtetteiről híres uralkodónak, ha elárulom, hogy Erik alkotta azokat a híres csapóajtókat, titkos kamrákat és titokzatos pánccsaszekrényeket, melyeket a legutóbbi török forradalom után a Yildiz-kioszkban találtak meg!*

Ugyancsak az ő képzelete alkotta azokat a szultánnak felöltöztetett mozgó figurákat, melyek magát az uralkodót is megtévesztették, s elhittették, hogy az igazhitűek vezére jelen van valahol, például épp felkel az ágyából, pedig valójában valahol másutt aludt.

Természetesen a szultánt is ott kellett hagynia, ugyanazon okok miatt, melyek Perzsiából is menekülésre kényszerítették. Túl sokat tudott. Ekkor, belefáradva kalandos, félelmetes és borzalmas életébe, elhatározta, hogy olyan lesz, mint a többi ember. Építési vállalkozó lett, olyan, mint a többi, aki házakat épít az emberek számára, közönséges téglákból. Megbízást kapott, hogy vegyen részt az operaház alapozási munkáiban. De a hatalmas színház építése közben újra elragadta különleges művészi fantáziája. Meg hát a csúnyasága is a régi maradt. Arról ábrándozott, hogy egy olyan lakhelyet épít

* Ezt Mohamed Ali bej mondta el a *Matin* tudósítójának egy nappal azután, hogy a bej csapatai Szaloniki felől bevonultak Konstantinápolyba.

magának, amit a föld felszínén élő emberek nem ismernek, s ahol örökre elrejtőzhet a tekintetük elől.

Már tudjuk vagy elképzelvehetjük, hogy mi történt ezután. Ez a magyarázata ennek a hihetetlen, de igaz történetnek. Szegény, szerencsétlen Erik! Sajnáljuk? Vagy inkább átkozzuk? Csak olyan akart lenni, mint a többiek! De túlságosan csúnya volt. Ezért kellett eltitkolnia a tehetségét, trükköket kitalálnia. Pedig ha átlagos arccal születik, a legnemesebb ember lehetett volna belőle! Akkora szíve volt, hogy abba az egész világ belefért volna, de neki meg kellett elégednie egy pincével. Bizony, sajnálni való lény volt az operaház fantomja!

Sok bűnt követett el, de azért én imádkoztam a holtteste fölött, s remélem, Isten megkönyörült rajta! Miért teremtett ilyen csúnya embert?

Biztos vagyok benne, hogy az ő porhüvelyé fölött imádkoztam, hogy az ő csontvázát találták meg az operaház alatt, ugyanott, ahol az eltemetett viaszhengereket emelték ki a földből. Nem is a csúnya feje miatt ismertem föl, mert akkor már régóta halott volt, márpedig a föld alatt senki sem lesz szebb. De az ujján ott volt az aranygyűrű; minden bizonnyal Christine Daaé húzta az ujjára, mielőtt ott eltemette volna, úgy, ahogy megígérte.

A csontvázat a kis forrás közelében találták meg a színház alatt, ott, ahol a zene angyala a karjában tartotta Christine Daaét, amikor először vitte le magával.

Most aztán mit kezdenek azzal a csontvázal? Csak nem hajítják be egy tömegsírba? Én azt mondom: az operaház fantomjának csontvázát a zeneakadémia archívumában kellene elhelyezni, mert bizony nem akármilyen csontváz az.

Tartalom

Előszó

melyben e furcsa könyv szerzője azt meséli el az olvasónak, hogyan győződött meg róla, hogy az operaház fantomja valóban létezett

1. A Fantom volt az?
2. Az új Margit
3. *melyben Debienne és Poligny urak végre elárulják a titkukat Armand Moncharmin és Firmin Richard uraknak, hogy valójában miért mondtak le az operaházi tisztségükről*
4. Az ötös páholy
5. Az „ötös páholy” folytatása
6. A varázshegedű
7. Látogatás az ötös páholyban
8. *melyben Firmin Richard és Armand Moncharmin urak bátran műsorra tűzik az „elátkozott teremben” a Faust-ot, és szó esik elhatározásuk következményéről is, egy borzasztó eseményről*
9. A titokzatos hintó
10. A jelmezbálban
11. Felejtse el a „férfihang” nevét!
12. A süllyesztő fölött
13. Apolló lantja
14. Remekel a csapóajtók mestere
15. Egy furcsán viselkedő biztosítótű
16. „Christine! Christine!”
17. Giry mama meglepő vallomása, mely leleplezi az operaház fantomjához fűződő kapcsolatát
18. Egy furcsán viselkedő biztosítótű (Folytatás)
19. A rendőrfelügyelő, a vikomt és a Perzsa
20. A vikomt és a Perzsa

21. Az operaház alatt
 22. Egy perzsa érdekes és tanulságos viszontagságai az operaház alatt
 23. A kínzókamrában
 24. Kezdődik a kínzás
 25. „Hordó! Hordó! Hordót veszek!”
 26. A skorpiót kell elfordítani? Vagy a szöcskét?
 27. Hogy végződött a Fantom szerelme?
- Epilógus